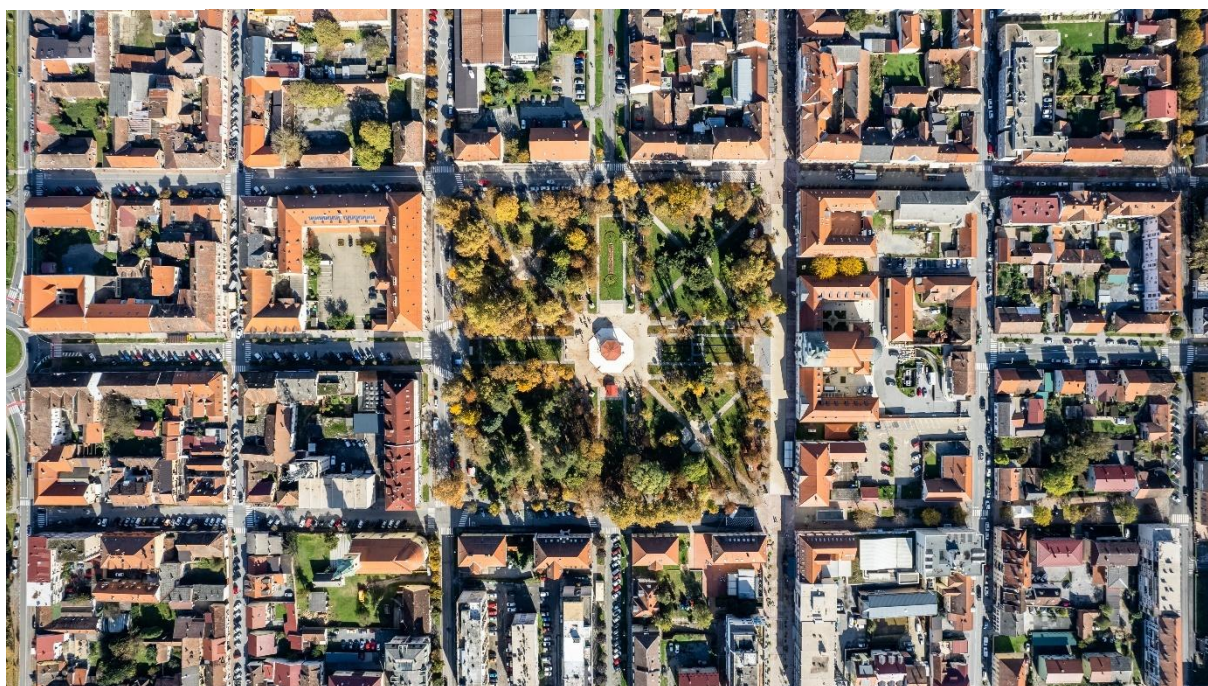

Plan upravljanja destinacijom Bilogora-Bjelovar za razdoblje 2025.-2028. godine

Zagreb, srpanj 2025.

Naručitelj:

TZ Bilogora-Bjelovar

Izvršitelj:

Institut za turizam

Voditelj projekta:

Dr. sc. Izidora Marković Vukadin

Autori:

Dr. sc. Izidora Marković Vukadin

Dr. sc. Ivo Beroš

Dr. sc. Luka Valožić

Leona Matotek, mag.geo.

Dr. sc. Ivan Kožić

Dr. sc. Sanela Gruj Vrkljan

Zagreb, 20. srpnja 2025.

Sadržaj

1. UVOD	5
1.1. Definicija i svrha plana upravljanja destinacijom	5
1.2. Metodologija i proces izrade.....	6
1.3. Struktura Plana upravljanja	8
2. ANALIZA STANJA	9
2.1. Analiza internog okruženja destinacije	9
2.1.1. Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela	10
2.1.2. Demografska obilježja, radna snaga i ljudski potencijal	13
2.1.3. Prometna dostupnost i opremljenost	17
2.1.4. Infrastrukturna opremljenost	20
2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma.....	24
2.2.1. Ključni dionici i upravljačka tijela	24
2.2.2. Razvojni dokumenti	35
2.2.3. Prostorno- planski dokumenti.....	39
2.4. Performanse turističkog sektora	45
2.4.1. Noćenja i dolasci	46
2.4.2. Sezonalnost i tržišta	48
2.5. Projekti u funkciji razvoja turizma.....	51
2.6. Analiza eksternog okruženja	55
2.6.1. Pregled trendova odgovornog i održivog turizma.....	55
2.6.2. Analiza i procjena konkurentnosti.....	60
2.7. Analiza stanja digitalizacije.....	61
2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji	64
2.9. Analiza komunikacijskih aktivnosti	66
3. RESURSNA OSNOVA.....	68
3.1. Definiranje atrakcija za razvoj proizvoda	68
3.2. Vrednovanje i stanje spremnosti atrakcijske osnove	69
3.3. Turistička suprastruktura	79
3.3.1. Smještajni kapaciteti	79
3.3.2. Ugostiteljski kapaciteti	82
3.3.3. Ostala turistička suprastruktura.....	83
4. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA	85
5. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI	92
5.1. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije	92
5.1.1. Metodološka objašnjenja obaveznih pokazatelja održivosti	92

5.1.2. Rezultati obaveznih pokazatelja.....	103
6. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA	109
6.1 SWOT analiza	109
6.2. Identificiranje općih načela i ciljeva razvoja	113
6.3. Strateški pravci, prioriteti i vizija razvoja.....	115
6.3.1. Strateški pravci i prioriteti	115
6.3.2. Vizija razvoja	116
6.4. Kvantitativni ciljevi	117
6.5. Mjere i aktivnosti	119
7. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA	123
7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.....	123
7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice	123
7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji	124
8. POPIS PROJEKATA	126
9. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI	161
9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom Bilogora-Bjelovar	161
9.2. Izvješće o provedbi	162

1. UVOD

Plan upravljanja destinacijom Bilogora-Bjelovar predstavlja temeljni dokument za planski razvoj održivog turizma destinacije. Njegova primarna svrha je usmjeriti turistički razvoj prema načelima održivosti, uvažavajući potrebe lokalne zajednice, posjetitelja i prirodnih te kulturnih resursa. Plan se temelji na važećim strateškim, prostornim i razvojnim dokumentima, kao i na Zakonu o turizmu (NN 156/23), koji naglašava važnost koordiniranog planiranja između lokalnih i regionalnih turističkih zajednica.

Turizam područja Bilogora-Bjelovar ima razvojni potencijal, no i suočava se s brojnim izazovima. Kao područje bogato prirodnim ljepotama i kulturnom baštinom, ima priliku pozicionirati se kao destinacija koja promovira autentična iskustva, odmor u prirodnom okruženju i interakciju s lokalnom zajednicom. Izazovi poput fragmentirane ponude, nedovoljne koordinacije dionika te nedostatnih znanja i vještina u marketingu i upravljanju, zahtijevaju sveobuhvatan i integriran pristup kako bi se ti potencijali realizirali.

1.1. Definicija i svrha plana upravljanja destinacijom

Plan upravljanja destinacijom ima ključnu ulogu u identificiranju i adresiranju ključnih pitanja koja se odnose na turistički razvoj područja. On pruža jasne smjernice za upravljanje resursima, osigurava koordinaciju među dionicima i stvara osnovu za donošenje odluka koje će doprinijeti održivom razvoju turizma te omogućava kontinuirano praćenje turističkih aktivnosti, evaluaciju postignutih ciljeva te prilagodbu strategija u skladu s promjenama na tržištu. Plan upravljanja destinacijom donosi se na četiri godine, i to za razdoblje od 2025. do 2028. godine.

Ovaj dokument uključuje detaljnu analizu turističkih resursa i atrakcija, identifikaciju prednosti, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza), kao i pregled aktualnih trendova i razvojnih projekata. Posebna pažnja posvećuje se usklađivanju potreba svih dionika, od lokalne zajednice i turističkih zajednica do poduzetnika i posjetitelja. Uspostavlja se portfelj turističkih proizvoda koji omogućava dugoročno tržišno pozicioniranje destinacije, uz naglasak na očuvanje prirodne i kulturne baštine te povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva.

Plan upravljanja destinacijom Bilogora-Bjelovar ima nekoliko ključnih ciljeva:

1. Održivi razvoj turizma – Osigurati očuvanje prirodnih i kulturnih resursa kroz održivo korištenje i promociju.
2. Jačanje konkurentnosti destinacije – Stvaranje inovativne i globalno konkurentne turističke ponude, koja odgovara suvremenim trendovima.
3. Povećanje kvalitete turističkog doživljaja – Razvoj turističkih proizvoda koji integriraju sve aspekte destinacijskog lanca vrijednosti, od infrastrukture do kvalitete usluge i odnosa prema posjetiteljima.
4. Sudjelovanje i koordinacija dionika – Poticanje suradnje i dijaloga između javnog i privatnog sektora, uključujući lokalno stanovništvo, kako bi se osigurao zajednički rad na razvoju destinacije.
5. Praćenje i evaluacija – Uspostavljanje sustava za kontinuirano praćenje turističkih aktivnosti i njihovog utjecaja na okoliš, gospodarstvo i zajednicu.

Proces izrade plana temelji se na participativnom pristupu, koji uključuje konzultacije i suradnju s različitim dionicima u identificiranju razvojnih prioriteta, njihove implementacije i privlačenje potencijalnih partnera i investitora.

Kretanja na turističkom tržištu ukazuju na rast potražnje za turizmom koji se odvija u ruralnim prostorima, rast potražnje za aktivnim odmorom kao i odmorom koji omogućuje upoznavanje lokalne sredine, običaja i kulture koji će zaokupiti pojedinca na osobnoj razini te obogatiti njegov turistički doživljaj. Destinacija Bilogora-Bjelovar nudi potencijal personifikacije opisanih trendova, razvoj održivih doživljaja prirodnog i kulturnog krajobraza uz nadopunu bogatom poljoprivrednom tradicijom. Nužno je istaknuti ogromne potencijale za razvoj niza selektivnih oblika turizma, od cikloturizma, eno-gastronomskog turizma, ruralnog, ekoturizma, jahačkog i sl. Područje Bilogore se nalazi na kontaktnom području nekoliko tradicijskih regija, među kojima su Slavonija, Podravina i Moslavina. Međutim, upravo Bilogora najslabije je definirana tradicijska regija, a time je i njezin identitet, i Bjelovara kao njezinog središta, nedovoljno prepoznatljiv. Postoje brojni izazovi koje je potrebno prevladati, posebice ako govorimo o relativno novim i nepoznatim turističkim područjima, kao što su fragmentirana struktura ponude, nedovoljna koordinacija između ponuditelja usluga te često nedovoljna znanja i vještine vezana uz marketing u upravljanje. Da bi destinacija bila vidljiva i konkurentna na tržištu, nužno je neprekidno pratiti potrebe posjetitelja (turista i jednodnevnih posjetitelja) i inovirati ponudu na način da se temelji na cjelokupnom destinacijskom lancu vrijednosti povezivanjem i podizanjem kvalitete svih sastavnica turističkih proizvoda – od opipljivih koji čine smještaj, ugostiteljstvo, interpretacije, infrastruktura u destinaciji, do onih koji nisu opipljivi, ali su jednako važni za cjelokupni doživljaj kao što su odnos prema gostima, kvaliteta informacija, zanimljive ture, pričanje priča i drugo.

Upravo stoga, Plan upravljanja destinacijom ima za cilj osigurati okvir za učinkovito upravljanje turizmom, praćenje stanja razvoja turizma putem pokazatelja održivosti, te kroz projektne aktivnosti poboljšati suradnju između svih uključenih. Kroz integriran i participativan pristup, ovaj dokument omogućava regiji da iskoristi svoje potencijale, adresira izazove i osigura dugoročnu korist za lokalnu zajednicu, posjetitelje i prirodne te kulturne resurse.

1.2. Metodologija i proces izrade

Institut za turizam u izradi Plana upravljanja područjem turističke zajednice Bilogora-Bjelovar polazi od načela otvorenosti, multidisciplinarnosti i uključenosti razvojnih dionika. Metodološki, elementi Plana upravljanja određeni su smjernicama definiranim od strane Ministarstva turizam i sporta¹, pri čemu je u sadržajnom i metodološkom smislu prilagođena izrada Plana u skladu s realnim vremenskim okvirima. Ključne metodološke postavke osiguravaju strukturirani i participativni proces planiranja koji obuhvaća:

Fazni pristup izradi Plana

Plan se izrađuje u tri međusobno povezane faze koje pružaju odgovore na temeljna pitanja razvoja:

- Gdje smo danas?
- Kamo želimo ići?

¹ SMJERNICE I UPUTE ZA IZRADU PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM;
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2024_dokumenti/240927_pravni_smjernice.pdf

- Kako doći do željenog cilja?

Na temelju ovih pitanja, Plan se dijeli u tri glavne tematske cjeline:

- Analiza stanja i analiza resursa
- Pokazatelji održivosti
- Prioritetne razvojne strategije te akcijski plan s mogućim izvorima financiranja.

Metodološki postupak

Za izradu Plana koristi se standardni metodološki okvir za planske dokumente u turizmu, uključujući istraživačke, analitičke i interpretativne postupke.

a. Prikupljanje podataka iz sekundarnih izvora

Proces obuhvaća desk-istraživanja temeljena na relevantnoj stručnoj literaturi, statističkim izvorima podataka, prostorno-planskim dokumentima, razvojnim dokumentima i internetskim portalima. Poseban naglasak stavlja se na: analizu turističke resursno-atraksijske osnove, ocjenu postojećih turističkih performansi županije, pregled trendova na domaćem i inozemnom turističkom tržištu.

b. Obilasci terena

Obilazak terena provodi se sa ciljem inventarizacije te valorizacije turističkih resursa i atrakcija radi uvida u trenutnu tržišnu spremnost te eventualna ograničenja za korištenje u turističkoj ponudi. Provedeni su trodnevni obilasci terena kako bi se: upoznale ključne karakteristike prostora, identificirale razvojne prilike i ograničenja te procijenila turistička infrastruktura i suprastruktura.

c. Intervju s ključnim dionicima

Provedeni su individualni intervjui s desetak ključnih dionika (Grad Bjelovar, TZ Bilogora-Bjelovar, TZ Južna Bilogora, Općina Rovišće, Općina Kapela, Općina Veliko Trojstvo...) turističkog razvoja kako bi se prikupile informacije o izazovima i prilikama te razjasnili prioriteti i perspektive razvoja turizma na području Bilogore-Bjelovara.

d. Sudjelovanje i prezentacija metodološkog pristupa na regionalnoj koordinaciji

e. Provedba primarnog istraživanja – anketa lokalne zajednice

Metodologija izrade Plana temeljena je na:

- Suradnji s lokalnom zajednicom kroz aktivnu participaciju interesnih skupina.
- Uvažavanju različitih razvojnih potencijala, s ciljem njihova usklađivanja s općim ciljevima turističkog razvoja.
- Praktičnoj orijentaciji Plana.

Metodološki okvir osigurava provedbeni fokus, uključujući jasno definirane korake i pokazatelje uspješnosti koji omogućuju učinkovitu implementaciju. Ovaj pristup osigurava cjelovito sagledavanje razvoja turizma područja Bilogora-Bjelovar uz aktivnu participaciju svih relevantnih dionika te postavlja temelje za dugoročno održiv i konkurentan turistički razvoj.

1.3. Struktura Plana upravljanja

Plan upravljanja destinacijom Bilogora-Bjelovar podijeljen je u deset ključnih poglavlja koja obuhvaćaju specifične aspekte i aktivnosti povezane s razvojem, praćenjem i implementacijom održivog turizma u regiji. U nastavku je pregled strukture plana.

Prvo poglavlje daje osnovu za razumijevanje plana upravljanja. Obuhvaća definiciju i svrhu dokumenta, identificira uključene dionike i potrebne resurse za implementaciju te opisuje metodologiju i proces izrade plana.

Analiza stanja detaljno analizira sadašnje stanje u destinaciji. Obuhvaća internu analizu koja uključuje geografska obilježja, demografske karakteristike, prometnu dostupnost, infrastrukturu te institucionalni okvir razvoja turizma. Analizira se performansa turističkog sektora s naglaskom na noćenja, dolaske i sezonalnost. Dodatno, razmatra se eksterno okruženje, uključujući trendove održivog turizma i konkurentnost destinacije, kao i stanje digitalizacije, organiziranost usluga te komunikacijske aktivnosti. Treće poglavlje fokusira se na turističke resurse i analizira atrakcije koje imaju potencijal za razvoj turističkih proizvoda, vrednuje njihovu spremnost za tržište te pregledava postojeću turističku suprastrukturu, uključujući smještajne i ugostiteljske kapacitete te ostalu relevantnu infrastrukturu. Četvrto poglavlje daje pregled turističkih proizvoda s najznačajnijim potencijalom utemeljen na trendovima, ali i stanju resursne osnove.

U poglavlju o pokazateljima održivosti razrađuju se obvezni i specifični pokazatelji održivosti destinacije. Opisuje se metodologija prikupljanja podataka i analiza rezultata, uz smjernice za budući razvoj i kontrolu ciljeva. Rezultati omogućuju praćenje napretka u implementaciji održivih praksi.

Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima (poglavlje šest) postavlja temelj za budući razvoj turizma u županiji. Sadrži SWOT analizu koja identificira prednosti, slabosti, prilike i prijetnje te strateške pravce i prioritete razvoja. Vizija razvoja usmjerena je na održivost i inovativnost, uz poticanje sinergije među dionicima. U nastavku poglavlja date su konkretne smjernice za razvoj turističkih proizvoda, marketinške aktivnosti, jačanje infrastrukture i ljudskih potencijala te digitalizaciju. Naglasak je na implementaciji, praćenju i unapređenju ponude te poticanju lokalnih inovacija i projekata.

Sedmo poglavlje popisuje konkretne mjere i projekte koji su u nadležnosti turističkih zajednica, javnih tijela i drugih dionika te nudi projektne prijedloge koji se mogu implementirati kako bi se postigli ciljevi održivog razvoja destinacije. Osmo poglavlje daje pregled projekata usmjerenih na postizanje ciljeva i strateških prioriteta zadanih planom. Poglavlje devet donosi preporuke lokalnoj samoupravi, turističkim zajednicama i ostalim dionicima. Definira mehanizme za implementaciju mjera i projekata te osigurava praktične alate za uspješnu provedbu plana. Završno poglavlje sažima ključne nalaze i ciljeve plana. Ističe važnost suradnje svih dionika i nužnost kontinuiranog praćenja kako bi se osigurao održiv razvoj turizma na području turističke zajednice Bilogora-Bjelovar.

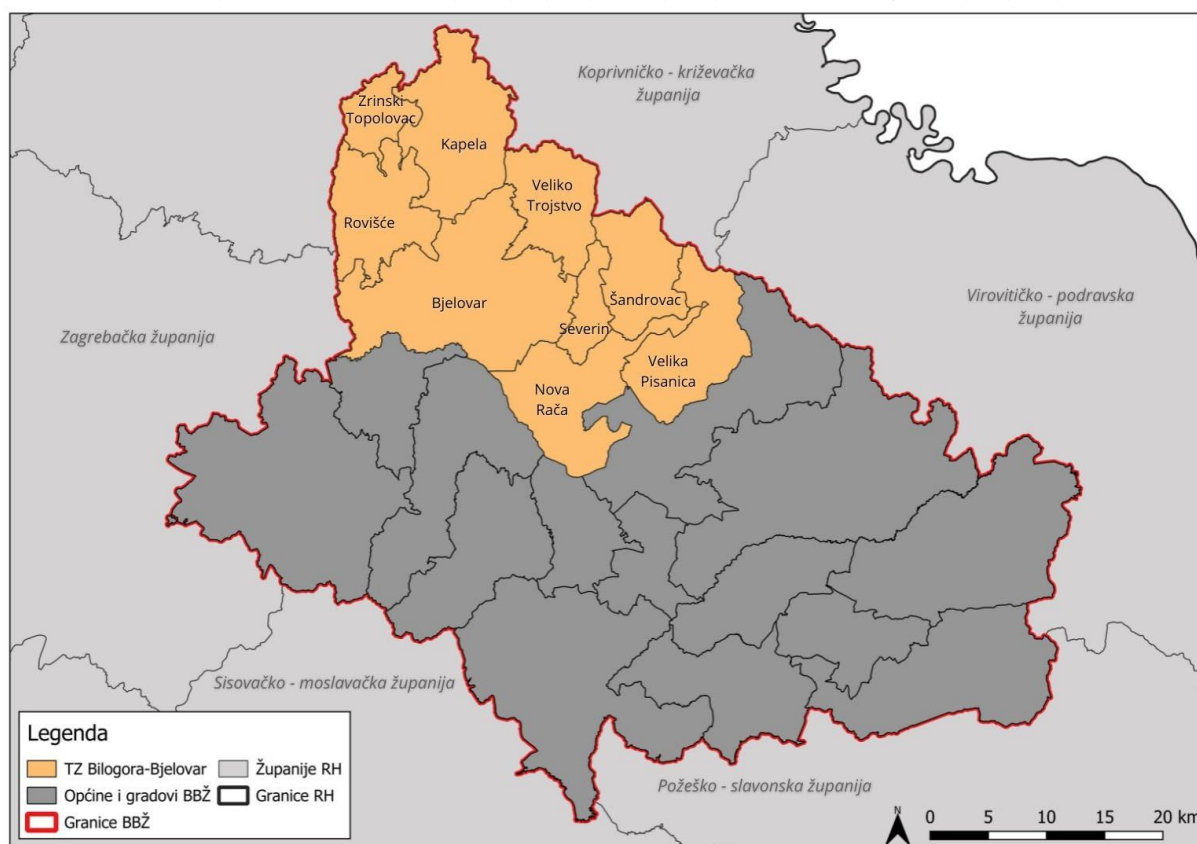
2. ANALIZA STANJA

Poznavanje mogućnosti destinacije i njenih resursa od presudnog je značaja za kvalitetno upravljanje destinacijom. Stoga temelj Plana upravljanja nužno čini analiza internog okruženja, koja se sastoji u prvom redu od sinteze općih obilježja Bilogore (8 općina) i Grada Bjelovara: opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela, demografska obilježja, prometna dostupnost i infrastrukturna opremljenost. Nadalje, u promišljanju budućih utjecaja turizma na gospodarstvo važno je sagledati postojeća obilježja gospodarske strukture, ali i institucionalni okvir za razvoj (održivog) turizma, koji se temelji na analizi ključnih dionika i upravljačkih tijela te razvojnih i prostorno-planskih dokumenata. Glavni temelj za razvoj turizma predstavlja analiza i vrednovanje postojećeg stanja turističko-atraksijske osnove i postojećeg stanja turističke suprastrukture. U konačnici, postojeće stanje predstavljaju i performanse turističkog sektora, te novi (ili trenutno aktivni) projekti u funkciji razvoja turizma.

2.1. Analiza internog okruženja destinacije

Plan se odnosi na područje grad Bjelovar i osam općina s područja destinacije: Rovišće, Kapela, Zrinski Topolovac, Veliko Trojstvo, Velika Pisanica, Nova Rača, Šandrovac i Severin, koje se prostiru na sjevernom i središnjem dijelu Županije (slika 2.1.1.)

Slika 2.1.1. Područje obuhvata Plana upravljanja i položaj u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

Izvor: Institut za turizam

Ovim područjem kao destinacijom upravlja turistička zajednica Bilogora-Bjelovar.

2.1.1. Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela

Područje TZ Bilogora–Bjelovar nalazi se unutar Bjelovarsko-bilogorske županije (BBŽ), koja je smještena u istočnom dijelu središnje Hrvatske, sa sjedištem u Bjelovaru. Županija graniči s Koprivničko-križevačkom županijom na sjeveru, Virovitičko-podravskom na sjeveroistoku, Požeško-slavonskom na jugoistoku, Sisačko-moslavačkom na jugozapadu te Zagrebačkom županijom na zapadu. Prostire se na površini od 2.652 km², što čini 3,03% ukupne površine Hrvatske. Cijela Županija je većinom bjelovarska regija, koja se zbog svoje blizine Zagrebačkoj županiji ponekad sagledava i kao zagrebačka makroregija. Iako područje Grada Bjelovara pripada zemljopisnoj cjelini Bilogore, Županija obuhvaća i Papuk, Ravnu goru, Moslavačku goru te dolinu rijeke Česme i Ilove.

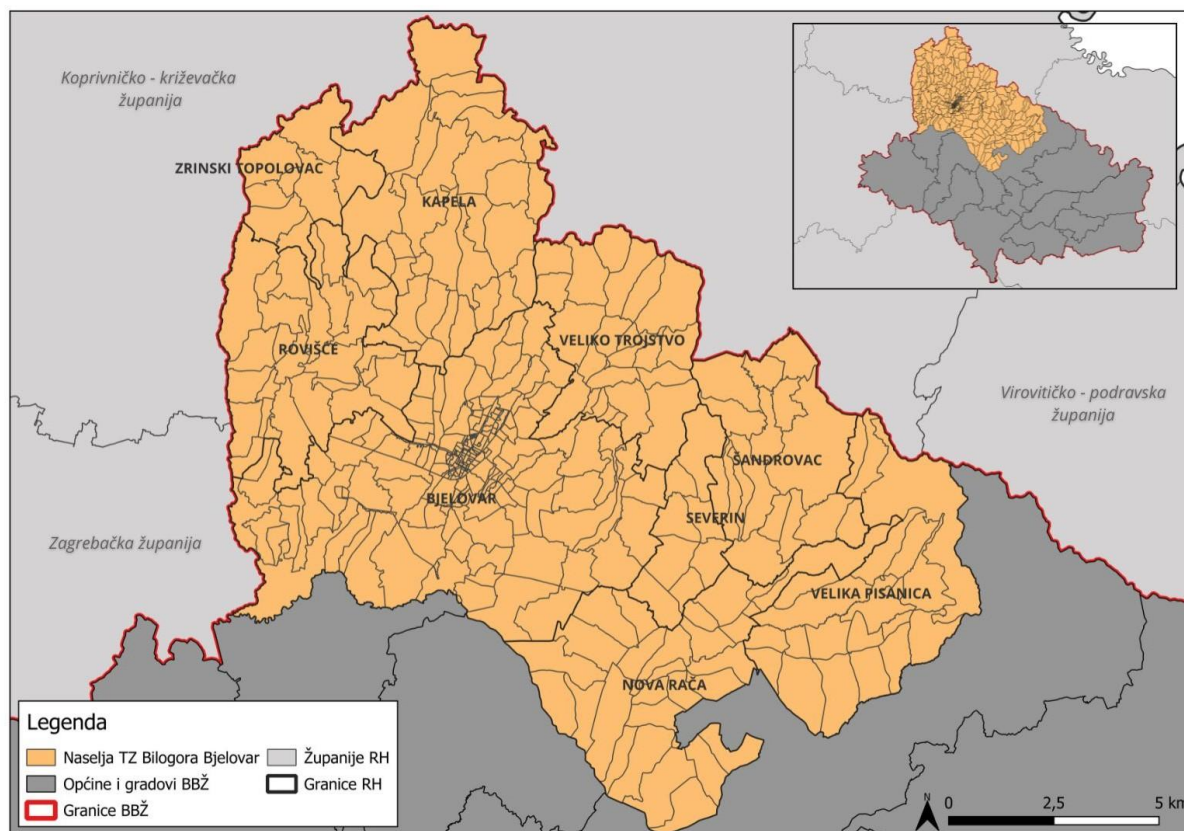
Sam Grad Bjelovar nalazi se na nadmorskoj visini od 135 metara. Geografski je dijagonalno sa sjeveroistoka okružen visoravni Bilogore, oblikovanom rasjednim procesima i plitkim nadsvođenjem, koja se uzdiže na visinu od 200 do 250 metara nad morem. S jugozapadne strane grad se naslanja na rubne dijelove plodne Lonjsko-ilovske zavale, smještene između 120 i 160 metara nadmorske visine, koju karakterizira umjereno otjecanje vode zbog blagog nagiba. Područje Bilogora–Bjelovar odlikuje bogata prirodna vegetacija. U višim predjelima prevladavaju šumske zajednice, dok su nizinska područja pretežno prekrivena oranicama, livadama i pašnjacima, pogodnima za poljoprivredu i stočarstvo. U okolici grada nalaze se brojne vode stajačice, među kojima dominiraju ribnjaci, pogodni za ribolov i druge sportsko-rekreativne aktivnosti.

Osim toga, temeljem provedenih specijalističkih naftno-geoloških analiza, na području je potvrđena prisutnost geotermalne vode. Široka lepeza prirodnih ljepota čini ovo područje pogodnim za razvoj sportskog turizma, ali i za zdravstveni i wellness turizam, koji bi ovu destinaciju učinio jedinstvenom u Središnjoj Hrvatskoj.

Uz prirodna bogatstva, područje karakterizira i umjerena klima. Prosječna godišnja temperatura zraka iznosi 13 °C, što je obilježje kontinentalne klime umjerenog geografskog pojasa. Prema službenoj međunarodnoj klasifikaciji klime, ovo područje pripada tipu umjereno tople vlažne klime s ravnomjerno raspoređenim oborinama. Takvi klimatski uvjeti omogućuju uspješnu poljoprivrednu proizvodnju, ali i otvaraju mogućnosti za različite oblike turističkih aktivnosti tijekom cijele godine.

Najveći grad u Županiji je Bjelovar, koji predstavlja prirodno, kulturno i političko središte ovog kraja. Grad se prostire na 187,78 km² i administrativno obuhvaća 31 naselje: Bjelovar, Breza, Brezovac, Ciglena, Galovac, Gornji Tomaš, Gudovac, Klokočevac, Kokinac, Kupinovac, Letičani, Mala Ciglena, Malo Korenovo, Novi Pavljani, Novoseljani, Obrovica, Patkovac, Gornje Plavnice, Stare Plavnice, Prespa, Prgomelje, Prokljivani, Puričani, Rajić, Stančići, Stari Pavljani, Tomaš, Trojstveni Markovac, Veliko Korenovo, Zvijerci i Ždralovi. U neposrednoj blizini grada, unutar djelovanja Turističke zajednice Bilogora–Bjelovar, nalaze se i općine: Velika Pisanica, Severin, Nova Rača, Šandrovac, Veliko Trojstvo, Kapela, Zrinski Topolovac i Rovišće.

Slika 2.1.2. Općine i naselja na području TZ Bilogora-Bjelovar

Izvor: Institut za turizam

Općina Veliko Trojstvo, sa sjedištem u istoimenom naselju, smještena je sjeveroistočno od Bjelovara. Zbog blizine i prometne povezanosti, područje Općine je pod značajnim gravitacijskim utjecajem Bjelovara. Općina obuhvaća sljedeća naselja: Ćurlovac, Dominkovica, Grginac, Kegljovac, Maglenča, Malo Trojstvo, Martinac, Paulovac, Veliko Trojstvo, Višnjevac i Vrbica. Područje je bogato šumama, poljoprivrednim površinama i nasadima. Na obroncima Bilogore nalazi se planinarski dom Kamenitovac te brojna obiteljsko-poljoprivredna gospodarstva.

Općina Velika Pisanica nalazi se u sjevernom dijelu Bjelovarsko-bilogorske županije, na južnim obroncima Bilogore. Obuhvaća osam naselja: Velika Pisanica, Polum, Čađavac, Nova Pisanica, Babinac, Ribnjačka, Bedenička i Bačkovica. Središnji dio naselja Velika Pisanica ima status zaštićenog spomenika kulture III. kategorije, s crkvom sv. Lazara iz 1724. godine i župnom crkvom Srca Isusova sa župnim dvorom iz 1908. godine. Općina svoj razvoj temelji na očuvanoj prirodi, razvoju malog poduzetništva i obrtništva, ekološkoj poljoprivredi te kontinentalnom i rekreacijskom turizmu, kao i brigom za sve socijalne skupine društva, razvojem udruga građana, promovirajući načela održivog razvoja i života u skladu sa prirodom

Općina Severin smještena je u istočnom dijelu Bjelovarsko-bilogorske županije. Zbog svog položaja, veličine i prometne povezanosti, pod jakim je gravitacijskim utjecajem Bjelovara. Obuhvaća dva naselja: Severin i Orovac. Područje je pretežno poljoprivredno, s velikim brojem obradivih površina.

Općina Nova Rača smještena je u nizinskom dijelu između ceste Bjelovar–Daruvar i rijeke Česme, udaljena 18 km od Bjelovara te po pripadnosti gravitira Gradu Bjelovaru.. Obuhvaća trinaest naselja: Bedenik, Bulinac, Dautan, Drljanovac, Kozarevac Račanski, Međurača, Nevinac, Nova Rača, Orlovac, Sasovac, Slovinska Kovačica, Stara Rača i Tociljevac. Općina je poznata po kulturnim događanjima i organizaciji državnih moto utrka.

Općina Šandrovac obuhvaća naselja: Šandrovac, Lasovac, Lasovac Brdo, Ravneš, Kašljavac, Jasenik i Pupelica. Smještena je na obroncima Bilogore, što pogoduje razvoju poljoprivrede, posebno stočarstva i proizvodnji mliječnih proizvoda. Proizvodnja mlijeka je na prvom mjestu te se čak 40,5% stanovnika Općine bavi tom granom poljoprivrede, a u Općini je registrirano 98 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Općina Kapela osnovana je 1994. godine i obuhvaća 26 naselja: Babotok, Botinac, Donji Mosti, Gornje Zdelice, Gornji Mosti, Jabučeta, Kapela, Kobasičari, Lalići, Lipovo Brdo, Nova Diklenica, Novi Skucani, Pavlin Kloštar, Poljančani, Prnjavor, Reškovci, Sredice Gornje, Srednja Diklenica, Srednji Mosti, Stanići, Stara Diklenica, Starčevljani, Stari Skucani, Šiptari, Tvrda Reka i Visovi. Područje je pretežno ruralno, s lošijom prometnom infrastrukturom, što ograničava daljnji razvoj. Stanovništvo se uglavnom bavi poljoprivredom i stočarstvom, posebno svinjogojstvom.

Općina Zrinski Topolovac smještena je na južnim obroncima Bilogore, s nizinsko-brežuljkastim krajolikom. Obuhvaća tri naselja: Zrinski Topolovac, Jakopovac i Križ Gornji. Stanovništvo se pretežno bavi poljoprivredom.

Općina Rovišće prostire se na zapadnim obroncima Bilogore, a sastoji se od 12 naselja: Domankuš, Gornje Rovišće, Kakinac, Kovačevac, Kraljevac, Lipovčani, Podgorci, Predavac, Prekobrdo, Rovišće, Tuk i Žabjak. Najveća naselja su Rovišće i Predavac, koja se nalaze na prometnici Bjelovar - Zagreb. Gospodarstvo u Općini Rovišće uspješnije je u odnosu na ostale općine zahvaljujući prirodnom i prometnom položaju općine, koji omogućavaju uspješan razvoj poljoprivrede, posebno stočarstva i voćarstva te malog poduzetništva.

Povijesni zapisi prikazuju općine ovog područja kao mjesta sa razvijenim naseljima već u prvoj polovici 13. stoljeća. Naselje Veliki Grđevac spominje se još 1244. godine, prije turskih navala, kao područje na kojem su se održavali sajmovi. Naselja su se najčešće razvijala oko sakralnih objekata, pa tako Velika Pisanica danas ima status zaštićenog spomenika kulture III. kategorije. Središtem spomenutog naselja dominiraju Crkva sv. Lazara iz 1724. godine i Župna crkva Srca Isusova sa Župnim dvorom iz 1908. godine. Srednjovjekovna Nova Rača spominje se kao mjesto velikih proštenja povodom blagdana Velike i Male Gospe, kada su se, uz hodočašća u crkvu Blažene Djevice Marije, održavali nadaleko poznati stočni sajmovi.

Razvojem prometne infrastrukture i jačanjem industrijalizacije ovo je područje uspostavilo lakšu povezanost s Bjelovarom, Daruvarom i Zagrebom. Izgradnjom željezničke pruge Bjelovar – Kloštar 1900. godine, početkom rada tvornice crjepova i cigle u Paulovcu te otvorenjem rudnika ugljena u Mišulinovcu, stvoreni su bolji uvjeti za razvoj naselja. Sve spomenute općine i naselja kroz svoju su povijest poznate po predanosti poljoprivredi, a posebna se važnost pridavala zadrugarstvu. Tako je 1925. godine u Rovišću osnovana Livađarska zadruga, a 1936. godine Mljekarska zadruga Rovišće, koja je otkupljivala mlijeko sa šireg područja današnje općine. U toj se općini proizvodio i sir ribanac, koji se potom plasirao

na talijansko tržište. Iako su zadrugarstva nestala početkom stvaranja moderne Hrvatske, područje je do danas zadržalo dobru međusobnu suradnju i duh zajedništva.

Povijest Grada Bjelovara i okolice službeno započinje 1756. godine, no brojni izvori potvrđuju da je ovo područje bilo kontinuirano naseljeno još od prapovijesti. Miran život i gospodarski uzlet grada prekinuli su Prvi i Drugi svjetski rat, a zatim i Domovinski rat. Tijekom svih povijesnih previranja, Bjelovar je slovio kao važno vojno središte, koje je u svakom ratu dalo značajan doprinos.

U suvremenom razdoblju, područje Bilogora–Bjelovar prepoznato je po vrhunskoj kvaliteti domaćih proizvoda te snažno pridonosi jačanju poljoprivrede kao gospodarske grane, koju je u priobalnim krajevima Hrvatske uvelike potisnuo turizam.

2.1.2. Demografska obilježja, radna snaga i ljudski potencijal

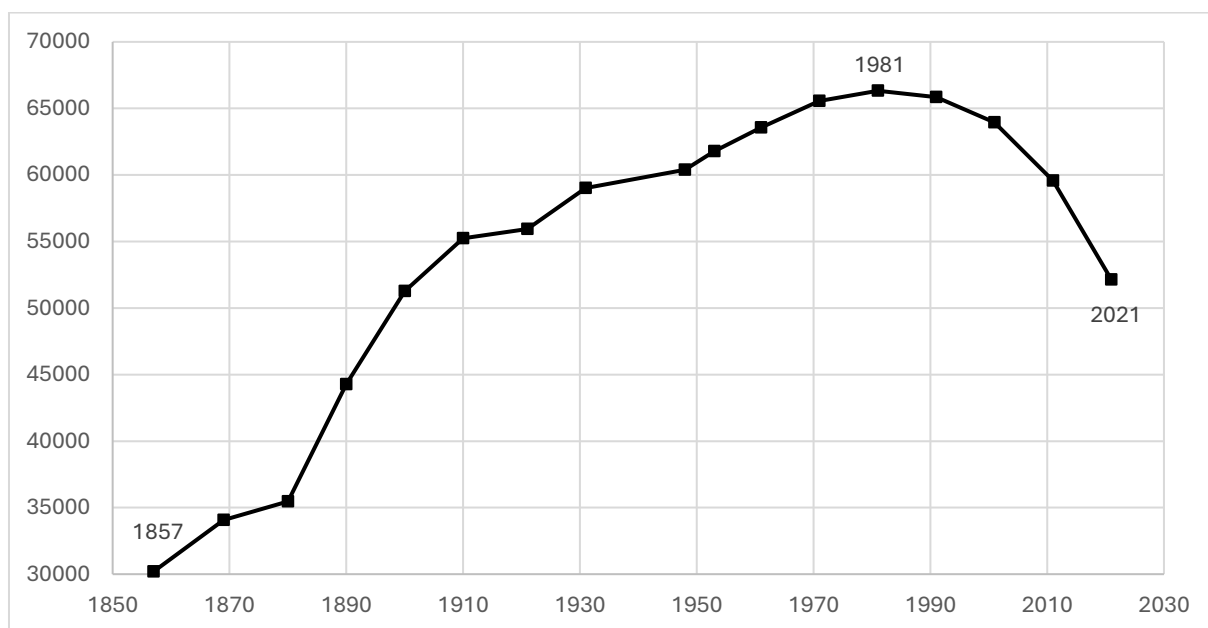
Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021., na ovom području živi 52.135 stanovnika. Najmnogoljudnije jedinica lokalne samouprave je Grad Bjelovar, a Općina Severin ima najmanje stanovnika – 702 (tab. 2.1.1.). Na razini naselja, najmnogoljudnije je Bjelovar s 29.342 stanovnika, a u naselju Lasovac Brdo u Općini Šandrovac popisano je 2021. samo šest stanovnika. Naselja koja su prilikom tog popisa bilježila više od tisuću stanovnika su: Ždralovi (1311) i Trojstveni Markovac (1226) – dio Grada Bjelovara, Predavac (1144) i Rovišće (1033) – dio Općine Rovišće, te Veliko Trojstvo (1075) iz istoimene općine. Čak 40 od 113 naselja područja TZ Bilogora-Bjelovar imalo je 2021. manje do 100 stanovnika.

Tablica 2.1.1. Broj stanovnika jedinica lokalne samouprave koje čine područje TZ Bilogora-Bjelovar

Jedinica lokalne samouprave	Broj stanovnika 2021.
Bjelovar (G)	36.316
Kapela	2.367
Nova Rača	2.756
Rovišće	4.144
Velika Pisanica	1.313
Veliko Trojstvo	2.379
Severin	702
Šandrovac	1.411
Zrinski Topolovac	747

Izvor: Popis 2021. DZS

Prostor TZ Bilogora-Bjelovar karakteriziraju negativni demografski trendovi, odnosno smanjenja populacija urbanih, periurbanih i ruralnih područja. Promatrane zajedno i zasebno, devet jedinica lokalne samouprave ovog područja tijekom recentnijeg povijesnog razdoblja bilježe pad broja stanovnika. Vrhunac od 66.326 stanovnika zabilježen je 1981. godine i otad se bilježe sve intenzivniji padovi broja stanovnika (sl. 2.1.3.).

Slika 2.1.3. Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2021. na području TZ Bilogora-Bjelovar

Izvor: Popisi stanovništva, DZS

Uvidom u procjene broja stanovnika Državnog zavoda za statistiku (za stanje na dan 31. prosinac) od 2011. do 2023., vidljiv je gotovo konstantan pad broja stanovnika u svih devet jedinica lokalne samouprave. Uspoređujući ovdje samo krajnje godine: 2011. i 2023., najveći apsolutni pad broja stanovnika zabilježen je u Gradu Bjelovaru, a relativni u Općini Velika Pisanica (tab 2.1.2.).

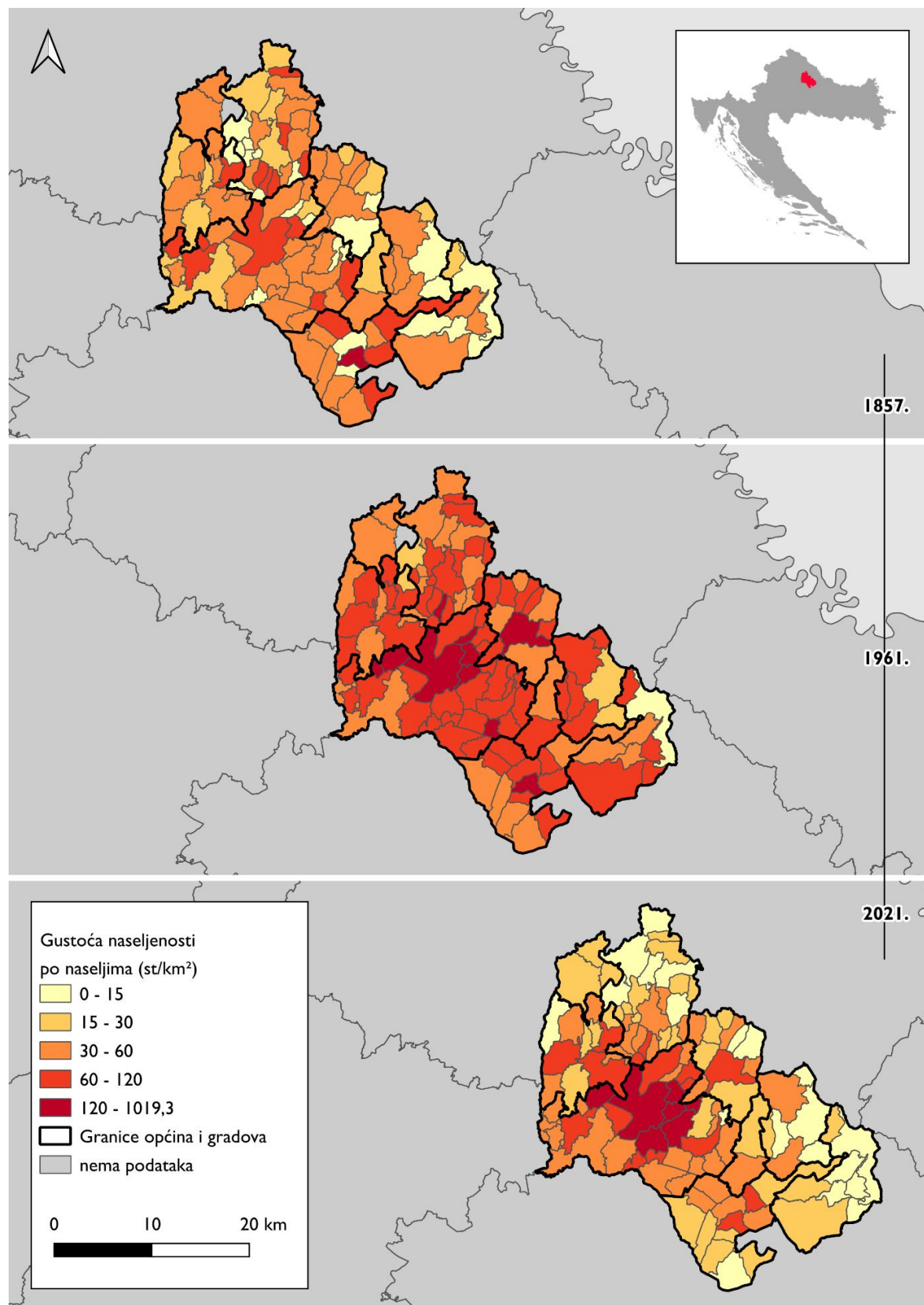
Tablica 2.1.2. Procjene broja stanovnika (na dan 31. prosinca) i izračun promjene

Jedinica lokalne samouprave	2011.	2023.	2011.-2023.	Promjena (%)
Bjelovar (G)	40.053	35.758	-4.295	-10,72
Kapela	2.957	2.257	-700	-23,67
Nova Rača	3.405	2.600	-805	-23,64
Rovišće	4.774	3.991	-783	-16,40
Severin	876	679	-197	-22,49
Šandrovac	1.754	1.374	-380	-21,66
Velika Pisanica	1.729	1.215	-514	-29,73
Veliko Trojstvo	2.716	2.301	-415	-15,28
Zrinski Topolovac	880	687	-193	-21,93

Izvor: DZS

Analizom kartografskog priloga (sl. 2.1.4.) vidljiv je porast i pad broja stanovnika na razini naselja, odnosno promjene gustoće naseljenosti tijekom reprezentativnih godina 19., 20. i 21. stoljeća. U posljednjem prikazu (2021.) jasno se definira područje veće gustoće naseljenosti u Bjelovaru i njegovoj okolini, kao i pražnjenje rubnih, više ruralnih prostora.

Slika 2.1.4. Promjena gustoće naseljenosti na razini naselja temeljene na popisima stanovništva 1857., 1961. i 2021. godine

Izvor: DZS i DGU

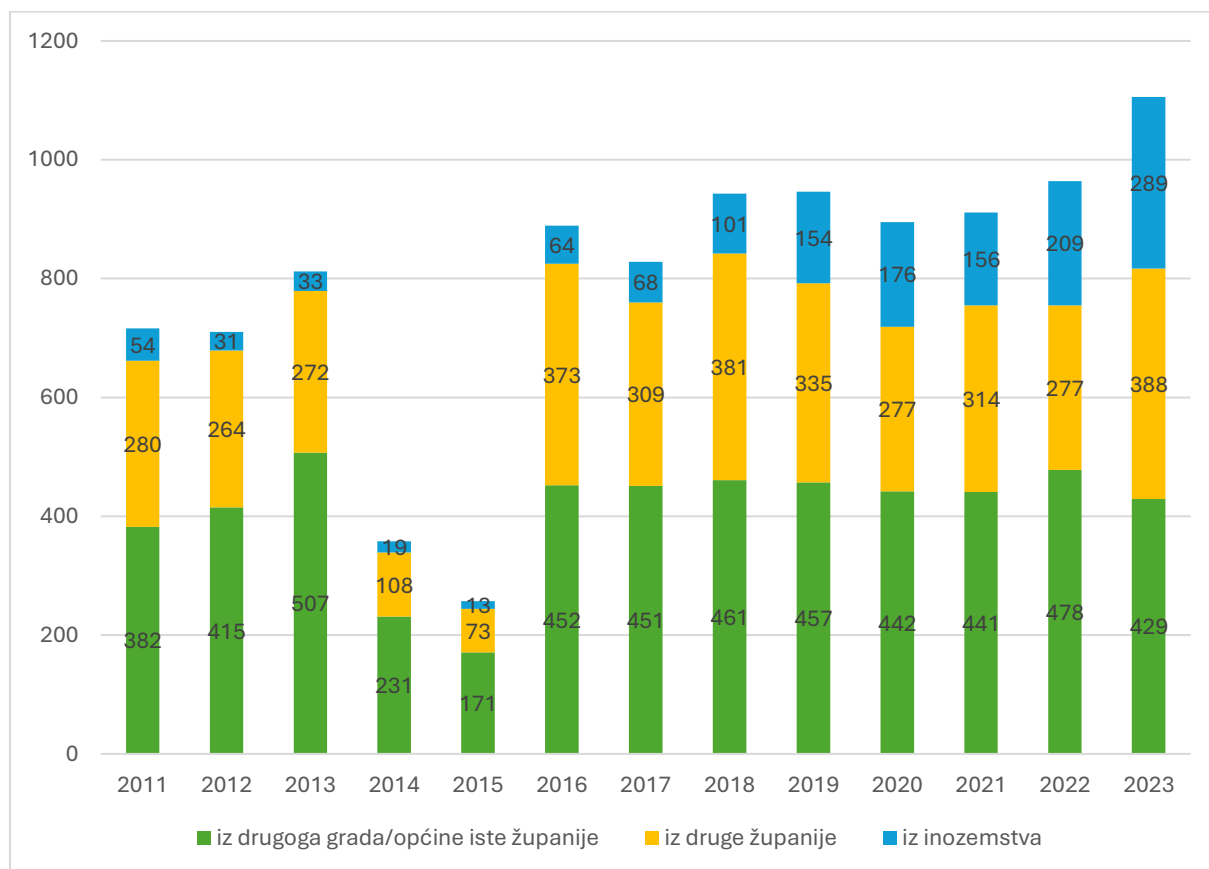
Analizom podataka Državnog zavoda za statistiku o doseljenom i odseljenom stanovništvu od 2011. do 2023. godine na području TZ Bilogora-Bjelovar dolazi se do zaključka da je konstantna nepovoljna migracijska bilanca. Cjelokupni prostor emigracijom gubi više stanovnika, nego što ih nadomješta imigracijom (slika 2.1.5.). Unutar promatranog razdoblja, možemo izdvojiti maksimalne i minimalne vrijednosti – 2016. godine s najnepovoljnijom migracijskom bilancom (-482) te 2023. sa značajnim poboljšanjem situacije, ali i dalje negativnom vrijednošću (-29). Važno je napomenuti da podatke prati metodološka napomena o razlici ukupnog broja doseljenih/odseljenih koja se odnosi na preseljenja među naseljima unutar istoga grada/općine.

Slika 2.1.5. Razlika doseljenih i odseljenih iz područja TZ Bilogora-Bjelovar od 2011. do 2023

Izvor: DZS

Na slici 2.1.5. vide se nagle promjene trendova koji se podudaraju s ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju te s pandemijom COVID-19. Podaci pokazuju da su odseljavanja iz ovog područja bila uglavnom u druge županije RH, a manji broj je emigrirao u inozemstvo. Značajniji trend odseljavanja u inozemstvo počinje tek 2016. godine, a 2017. i 2022. više stanovnika je emigriralo izvan, nego unutar Hrvatske. Najveći broj doseljenih stanovnika zabilježen je 2023. (1.494), a među njima je najveći broj doseljenih iz Bjelovarsko-bilogorske županije, zatim iz drugih županija RH, a najmanji broj iz inozemstva. Ipak, zanimljivo je pratiti ne samo promjene broja doseljenih tijekom spomenutog razdoblja, već i promjene strukture (podrijetla ili mjesta prethodnog stanovanja) doseljenih u analizirano područje (sl. 2.1.6.).

Slika 2.1.6. Promjena strukture podrijetla doseljenih u područje TZ Bilogora-Bjelovar od 2011. do 2023.

Izvor: DZS.

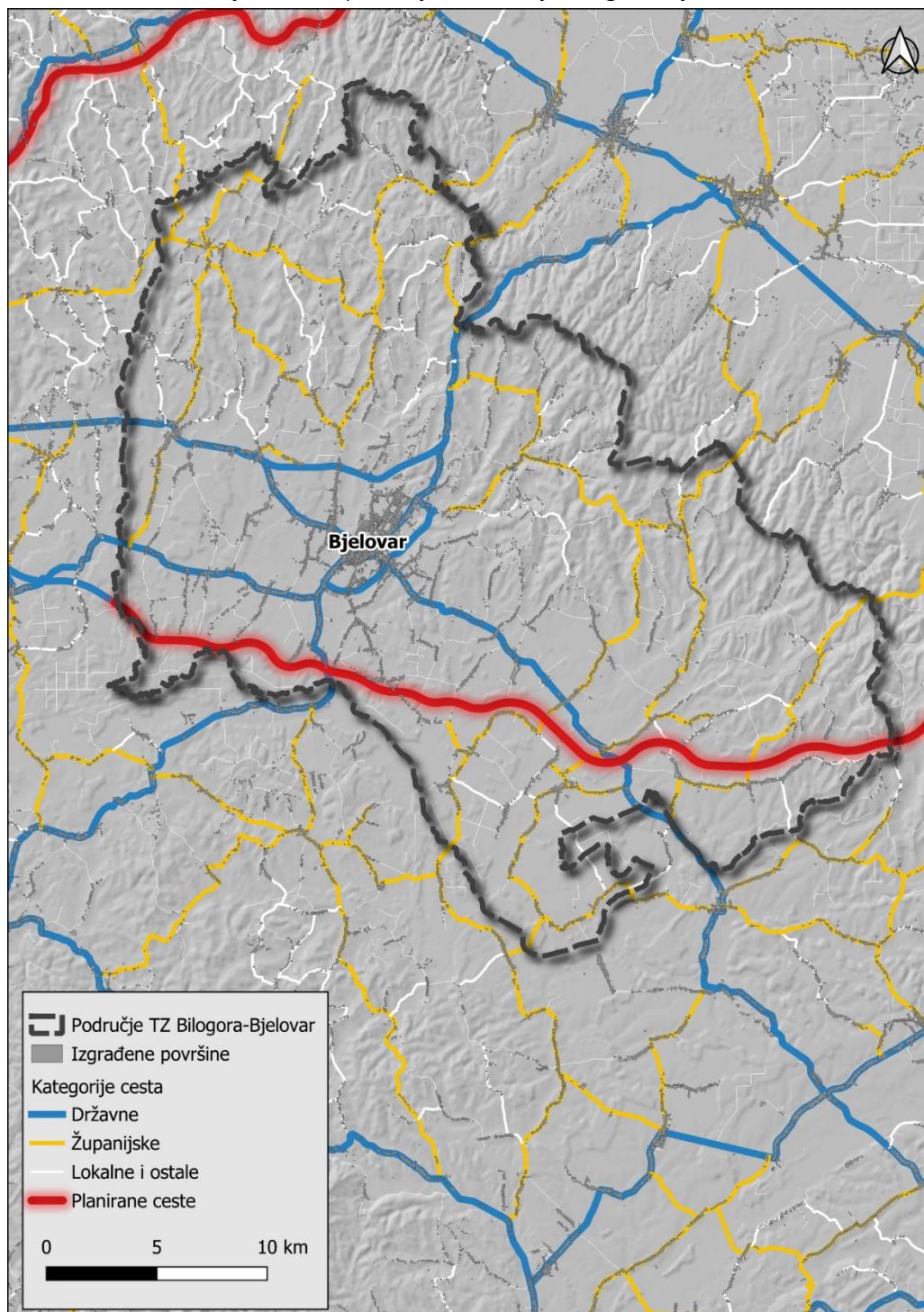
Općine Rovišće, Veliko Trojstvo i Nova Rača svojom površinom praktički okružuju Bjelovar koji je generator gospodarskog razvoja cijele destinacije, ali i Županije te time privlači stanovništvo u još uvijek za život jeftiniju okolicu. Zbog slabog zapošljavanja u tercijarnom sektoru i općem manjku radnih mjesta došlo do depopulacije. Također, analizom područja je utvrđeno da je stanovništvo u lokalnim općinama većinom zaposleno u vlastitim obrtima (primarnom sektoru), najviše u poljoprivredi, a od sekundarnih djelatnosti u prerađivačkoj industriji.

Prikazani demografski trendovi svakako su izazov koji se više ne može prevladati oslanjanjem na ljudske potencijale iz drugih dijelova Hrvatske, kao ni iz okruženja, uslijed istovjetnih ili negativnijih trendova. Osim samog nedostatka radne snage, važno je istaknuti i nedostatak potencijala za poduzetničku inicijativu i razvoj novih proizvoda. Mogući odgovor je u sve većem broju stranih radnika, pri čemu postaje izazov kako održati autohtonost zajednice koja predstavlja vrlo važan nematerijalni resurs.

2.1.3. Prometna dostupnost i opremljenost

Područje Bilogora-Bjelovar ima vrlo povoljan geoprometni položaj prema svim većim gradovima susjednih država, a nalazi se u blizini velikih hrvatskih gradova, posebice Zagreba od kojeg je udaljen svega 80 kilometara. Blizina paneuropskih koridora, te blizina ostalih regionalnih središta Bjelovaru i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji daje značajne razvojne mogućnosti i perspektive. Najvažniji prioritet u cestovnom prometu je izgradnja brze ceste od Zagreba do naselja Farkaševac, koje se nalazi na periferiji Grada Bjelovara. Ta dionica je sastavni dio planirane ceste Vrbovec - Bjelovar - Virovitica, te će s autocestom A12 Vrbovec – Križevci – Koprivnica, tvoriti cjelinu, tzv. Podravsko-bilogorski ipson. S obzirom da prosječni godišnji dnevni promet u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ukazuje primarno na gravitacijski utjecaj grada Zagreba, izgradnja i razvitak kvalitetnog, racionalnog i učinkovitog prometnog sustava nužni su prioriteti radi decentralizacije i rasterećivanja pravaca prema metropoli, ali i prema paneuropskim koridorima.

S aspekta razvoja u turističku destinaciju, područje Bilogora-Bjelovar nalazi se na povoljnom položaju važnog prometnog pravca Budimpešta – Zagreb – Rijeka te Osijek - Ploče, koji povezuje Srednju i Istočnu Europu s Mediteranom te je Bjelovar jedan od gradova koji je od glavnog grada udaljen manje od sat vremena vožnje automobilom, što ga čini idealnom izletničkom i vikend destinacijom za veliko domaće tržište. Također, zbog blizine mađarske granice te većih gradova (Pečuh – 140 km, Ljubljana – 225 km, Osijek i Maribor – 190 km, Budimpešta i Graz – 300 km), područje je udaljeno tek nekoliko sati vožnje od emitivnih destinacija i važnih zračnih koridora (Zagreb, Ljubljana, Maribor, Osijek i Budimpešta)

Slika 2.1.5. Ceste i željeznice na području destinacije Bilogora- Bjelovar

Izvor: Institut za turizam

Ako se izuzmu planirane prometnice te prometnice u izgradnji, odnosno ako se sagleda samo trenutno stanje cestovne mreže, na području TZ Bilogora-Bjelovar nema autocesta, već samo državnih, županijskih i lokalnih. Bez obzira na specifičan prometni položaj i smještaj unutar županije koja nema međunarodnu granicu i spomenutu mrežu cestovnih prometnica, vremenska udaljenost Bjelovara od Zagreba kao središta države nije velika – oko 1 sat i 20 minuta (HAK interaktivna karta, 20.12.2024.).

Tablica 2.1.3. Cestovna dostupnost Bjelovara nekim gradovima i međunarodnoj zračnoj luci

Grad	Procijenjeno vrijeme putovanja automobilom
Zagreb	1:20
Zračna luka Franjo Tuđman	1:10
Osijek	3:10
Varaždin	1:25
Slavonski Brod	2:20
Budimpešta	4:00
Ljubljana	2:45

Izvor: HAK interaktivna karta (20.12.2024), zaokruženo vrijeme (5 min)

Prema javno dostupnim geoprostornim podacima s poslužitelja Hrvatskih cesta i u skladu s Odlukom o razvrstavanju javnih cesta (NN 86/2024), područje TZ Bilogora-Bjelovar sadrži oko 81 km državnih, 175 km županijskih te 99 km lokalnih cesta. Među njima mogu se izdvojiti DC 28 (Gradec - Veliki Zdenci) i DC 43 (Đurđevac - Ivanić-Grad). Kao dodatni izvor podataka za uvid u razgranatost cestovne mreže i duljinu prometnica može se upotrijebiti Open street map. Prema toj bazi podataka, ukupna duljina cesta i putova (asfaltiranih i neasfaltiranih) na kojima je moguće kretanje automobilima, iznosi oko 1733 km.

Od ostalih vrsta prometa, valja izdvojiti željeznički promet i lokalnu prugu Križevci-Bjelovar-Kloštar (L203). Križevci se nalaze na pravcu (M201) koji elektrificiranom prugom povezuje Rijeku, Zagreb i Budimpeštu, dok se Kloštar nalazi na podravskom pravcu (R202) koji neelektrificiranom prugom povezuje Varaždin i Osijek. Duljina dionice koja prolazi kroz područje TZ Bilogora-Bjelovar je oko 27 km te sadrži deset postaja i jedan kolodvor (Bjelovar). Procjene trajanja izravnog putovanja željeznicom od Zagreba do Bjelovara kreću se od 1 sat i 20 minuta do 1 sat i 45 minuta.

Tablica 2.1.4. Udaljenost (u kilometrima) Općina na području Bilogora- Bjelovar od Grada Bjelovar i Grada Zagreba

Ime Općine	Središte Općine	Udaljenost od Grada Bjelovara (u km)	Udaljenost od Grada Zagreba (u km)
Velika Pisanica	Velika Pisanica	24,8	108,0
Severin	Severin	13,9	96,8
Nova Rača	Nova Rača	17,6	97,8
Šandrovac	Šandrovac	19,3	102,0
Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	10,6	93,0
Kapela	Kapela	11,6	91,7
Zrinski Topolovac	Zrinski Topolovac	17,7	86,0
Rovišće	Rovišće	11,1	76,9

Izvor: Google maps

Zračne veze toga prostora ostvaruju se prije svega preko Zračne luke Zagreb i ostalih hrvatskih zračnih luka te Budimpešte, Graza, Beča i Ljubljane na kojima, osim redovnih i charter avioprijevoznika, posluju i niskobudžetne aviokompanije. Na području Bjelovara i Nove Rače se nalaze i staze za sportske avione malih raspona. Zanimljivo je da je prostornim planovima ostavljena mogućnost za uspostavu zračnog prometa izgradnjom zračnih pristaništa u blizini TZ Bilogora-Bjelovar (Bjelovar, Grabovnica (Čazma) i Daruvar. Letjelište u Brezovcu namijenjeno je sportskim i lakim komercijalnim letjelicama do 6,5 tona.

Željezničkim prometom područje Bilogora-Bjelovar je preko Križevaca povezano sa Zagrebom, a preko Kloštra s Viroviticom i Osijekom. Željezničkom prugom Pčelić – Banova Jaruga povezane su s istočnim dijelom Bjelovarsko-bilogorske županije važne željezničke pruge u posavskom i podravskom prometnom koridoru. Željeznički promet iz Bjelovara prema Zagrebu je nedovoljno frekventan (6 polazaka tijekom radnog dana, 3 polaska tijekom vikenda), pa ga zamjenjuje frekventna međugradska autobusna linija tijekom cijele godine (19 polazaka tijekom radnog dana te 4-6 polazaka tijekom vikenda), zbog koje je Grad Bjelovar odlučio izgraditi novi autobusni kolodvor pored željezničkog.

Obzirom da je željeznički promet budućnost kad se govori o održivosti i ekološkoj prihvatljivosti prometovanja, područje Bilogora-Bjelovar treba izraditi detaljni plan razvoja željezničkog prometa ovisno o budućim turističkim tokovima, ali i uzeti u obzir rješavanje cestovnih uskih grla omogućavanjem veće frekventnosti vlakova prema Zagrebu na dnevnoj bazi.

Za potrebe razvoja turizma potrebno je unaprijediti sve vrste prometa (cestovni, željeznički i zračni). Što se tiče cestovnog prometa, osim postojećih državnih i županijskih cesta i lokalne ceste je potrebno tehnički unaprijediti. Kao što je ranije navedeno, kroz područje TZ Bilogora-Bjelovar planirana je i u izgradnji autocesta čiji je koridor prostornim planovima određen koridorima za istraživanje (Grad Bjelovar, Nova Rača, Velika Pisanica). Također, razmatrane su trase brze ceste oko Bjelovara koje povezuje Rovišće, Bjelovar i Štefanje. Na taj bi način TZ Bilogora-Bjelovar jačala poziciju auto destinacije.

Kao važan preduvjet za daljnji razvoj turizma ali i rasterećenja prometa u Bjelovaru planirana je izgradnja spojne ceste na autocestu (brzu cestu) A-13 Vrbovec-Bjelovar-Virovitica i nastavak gradnje južne obilazne ceste istočno i zapadno od izvedenog dijela. Također se planira unapređenje željezničkog prometa koji može kvalitetnije povezati Bjelovar sa Zagrebom. Jačanjem željezničke veze do Bjelovara iz smjera Zagreba ili Križevaca uz povezivanje s javnim cestovnim prijevozom može se povećati pristupačnost destinacije. Ovakav povoljan geoprometni položaj prema Mađarskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Sloveniji omogućuje regiji brojne razvojne mogućnosti, kako u drugim djelatnostima, tako i u turizmu.

2.1.4. Infrastrukturalna opremljenost

Važan preduvjet za planiranje održivog razvoja a time turizma, kao sektora koji je povezan sa sportom, kulturom, poljoprivredom, zdravstvom i dr., je kvalitetna infrastrukturna opremljenost. Ona utječe na kvalitetu života i rada lokalnog stanovništva, turista i posjetitelja. Iako se infrastrukturna opremljenost, često naziva i tehničkom infrastrukturom, njome se upravlja na različitim razinama od državne, preko županijske do lokalne.

Preduvjet kvalitetne te usklađene infrastrukturne opremljenosti su dugogodišnje i kvalitetno planiranje koja se bazira na značajnim financijskim ulaganjima (jedinice lokalne i regionalne samouprave, država te EU fondovi). Kvalitetna infrastruktura često je slabo vidljiva odnosno prepoznata a snažno utječe se na

održivost razvoj i klimatske promjene. Uz prometnu povezanost i dostupnost, sustav tehničke infrastrukture (vodoopskrbe, odvodnje otpadnih i oborinskih voda, elektroopskrbe, gospodarenje otpadom te wi fi povezanost i različiti produktovodi) čine tzv. nevidljivu okosnicu razvoja turizma.

Elektroopskrba i plinoopskrba

Iako je područje TZ Bilogora-Bjelovar relativno dobro opskrbljeno električnom energijom, radi unapređenja razvoja turizma potrebno je planirati poboljšanje zbog povećane potrošnje električne energije. Iz Prostornog plana Bjelovarsko-bilogorske županije u sjeveroistočnom dijelu Županije planirano je unapređenje visokonaponske mreže 110 kV kao i prijenosnih električne energije županijskog i lokalnog značaja. Područje Bilogora-Bjelovar relativno dobro je pokriveno s energetske građevinama koje opskrbljuju sva naselja električnom energijom s napomenom kako je zbog povećanja potrošnje energijom potrebno stalno unapređenje. Postojeća proizvodna elektroenergetska građevina s pripadajućim zgradama, uređajima i instalacijama je GE Ciglana BE, a planirana energetska građevina su SE Bulinac, SE Severin i drugi. Područje grada Bjelovara dobro je opskrbljeno električnom energijom. Sadašnje stanje objekata napona 35 kW i 110 kW na području grada omogućava stabilnu i sigurnu opskrbu električnom energijom potrošača. Grad se opskrbljuje iz dvije trafostanice TS 110/35 kV Nove Plavnice i TS 110/35 kV Mlinovac.

U skladu sa zelenom transformacijom EU, dana je mogućnost korištenja solarne energije kao i toplinske energije iz zemlje i izgradnju bioplinskog postrojenja.

Temeljem provedenih naftno-geoloških istraživanja, analiza i dostupnih podataka zaključeno je da se na lokalitetu u Velikom Korenovu nalazi značajan geotermalni potencijal koji se planira za izgradnju poslovne zone Korenovo te za izgradnju geotermalnog parka u Velikom Korenovom. Mogućnosti geotermalnog izvora kao obnovljivog izvora energije predstavljaju veliki potencijal Grada.

Kroz područje Bjelovarsko-bilogorske županije prolaze međunarodni i magistralni cjevovodi za transport nafte, plina i naftnih derivata te su također u planu izgradnja novih. Tako su postojeći naftovodi: - magistralni naftovod za međunarodni transport Omišalj - Sisak - Virje - Gola (JANAF, DN 700) te magistralni naftovod DN150 Čvor Budrovac-OS Šandrovac i DN300/50 OS Graberje - OS Šandrovac. Na području županije planira se izgradnja magistralnog naftovoda za međunarodni transport Omišalj – Sisak – Virje – Gola (JANAF, DN 700). To podrazumijeva mogućnost proširenja plinske mreže.

Na području županije nalaze se trase postojećih i planiranih magistralnih produktovoda i plinovoda. Tako se postojeći magistralni produktovod DN250/50 KS Šandrovac – OFIG Ivanić Grad prolazi kroz županiju zatim kondenzatovod DN80/50 KS Šandrovac – Ivanić-Grad, magistralni produktovod DN250 KS Šandrovac- PSIP Kalinovac te magistralni produktovod Sisak – Virje – Gola (u koridoru JANAF-a). Magistralni plinovodi Vezani su na trasu Bjelovar – Daruvar, Bjelovar – Sv. Ivan Žabno, Virovitica – Kutina, i drugi.

Grad Bjelovar WiFi4EU – uvodi besplatni bežični internet za građane i posjetitelje na javnim površinama. Instalirano je 10 novih pristupnih točaka na zgradama Gradske uprave, Tehnološkog parka, Gradskog muzeja Bjelovar, na Kulturnom i multimedijском centru Bjelovar, Narodnoj knjižnici Petar Preradović i na zgradi nekadašnjeg Omladinskog doma. Grad Bjelovar veliku pažnju posvećuje digitalizaciji uprave čime se između ostalog stvara podloga za funkcioniranje pametnog grada.

Vodoopskrba i odvodnja

Naselja TZ Bjelovar-Bilogora relativno su dobro pokrivena vodoopskrbnom mrežom, ali uz povećanje turističke ponude bit će potrebno promišljati o proširenju vodoopskrbnih kapaciteta. Proširenje vodoopskrbne mreže potrebno je provoditi u skladu sa studijom Planovi razvitka vodoopskrbe u prostoru Bjelovarsko-bilogorske županije. Planiraju se nova područja vodocrpilišta 'Andigola', 'Jasenik', 'Gornja Vrijeska' te 'Ivanovo Selo', koji moraju biti dio sveobuhvatnog sustava vodoopskrbe Županije.

Glavno vodocrpilište za grad Bjelovar nalazi se u Koprivničko-križevačkoj županiji (1 km sjeverno od naselja Novigrad Podravski, cca 0,5 km južno od naselja Delovi i cca 0,3 km zapadno od prometnice Novigrad Podravski – Hlebine). Vodocrpilište Delovi za sada u potpunosti zadovoljavaju potrebe za vodoopskrbu grada Bjelovara i okolnih naselja. Zbog dugogodišnjeg korištenja u planu je rekonstrukcija pojedinih vodoopskrbnih cjevovoda i to za aglomeracije Bjelovar, Gudovac i Rovišće.

Osim vodoopskrbe Bjelovarsko-bilogorska županija vodi brigu o sustavnom unapređenju odvodnje otpadnih voda na području općine i gradova kroz izgradnju kanalizacijskog sustava te izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Počeci odvodnje otpadnih voda u gradu Bjelovaru datiraju još od osnutka grada sredinom 18. stoljeća kada su građeni otvoreni i zidani kanali za odvodnju otpadnih voda iz centra grada u okolne vodotoke. Na samom području Grada Bjelovara izgrađeno je cca 119,7 km kanalizacijske mreže na koju je priključeno cca 8.974 kućanstava i 1.181 gospodarski subjekt. Ukupno je na kanalizacijsku mrežu priključeno 66% korisnika a 2025. planira se priključiti 72% korisnika od ukupnog broja stanovnika, što predstavlja značajna ulaganja u izgradnju kanalizacijske mreže.

Za unapređenje kvalitete okoliša važna je izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na koji se vežu sustavi odvodnje otpadnih voda. Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda grada Bjelovara nalazi se oko dva kilometra od grada Bjelovara, uz naselje Veliko Korenovo, između prometnice Bjelovar-Čazma i potoka Bjelovarska koji je ujedno i recipijent. Uređaj radi kao dvostupanjski biološki uređaj.

Sustav odvodnje otpadnih voda naselja na području općina i grada Bjelovara potrebno je cjelovito sagledati i rješavati te spojiti na uređaj za zbrinjavanje otpadnih voda kako bi se očuvale podzemne vode.

Otpad

Građevine za gospodarenje otpada važan su čimbenik za planiranje održivog razvoja turizma te se kroz planove komunalnog poduzeća i prostorne planove vodi konstantna briga o postojećim i planiranim zgradama i prostorima za gospodarenje otpadom. Postojeće odlagalište otpada nalazi se na području: „Doline“ kod Bjelovara. U sustavu gospodarenja otpadom vodi se velika pažnja o pretovarnim stanicama kao i reciklažnim dvorištima (na lokacijama postojećih odlagališta). Planirana su proširenja ili novi prostori za gospodarenje otpadom „Doline“ kod Bjelovara. Vodi se briga o postojećim građevinama za obradu i skladištenje opasnog otpada u Bjelovaru, a planirane su i na lokaciji „Doline“. Sukladno regulativi na području županije se nalaze ili planiraju kazete za zbrinjavanje otpada koje sadrže azbest, zatim sabirališta nusproizvoda životinjskog porijekla ali i kompostane.

Ukupne količine otpada odloženog na službeno odlagalište Doline Komunalac d.o.o. Bjelovar u 2023 godini, dane su u sljedećoj tablici, što ukazuje na posebnu brigu o gospodarenju otpadom.

Tablica 2.1.5. Ukupne količine otpada odloženog na odlagalište otpada Doline Komunalac d.o.o. Bjelovar 2023. godine

Ukupno odloženo (komunalni i proizvodni otpad) (t)	Komunalni otpad (podgrupa 15 01 i grupa 20) (t)	Miješani komunalni otpad (20 03 01) (t)	Ostali KBO (t)
11.450,45	10.862,10	8.945,73	588,35

Izvor: Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode, Odsjek za zaštitu okoliša (2024): Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom na području Bjelovarsko-bilogorske županije i objedinjena izvješća jedinica lokalne samouprave za 2023. godinu

Odlaganje neopasnog otpada za grad Bjelovar odvija se na lokaciji "Doline" koja se nalazi oko 5 km jugoistočno od centra grada Bjelovara, između naselja Ždralovi i Stari Pavljani. Ovo odlagalište aktivno je od 1998. i zauzima površinu od cca 10,00 ha. Maksimalni raspoloživi volumen je oko 570.000 m³ otpada dok je maksimalna visina oko 10 m. Na lokaciji odlagališta „Doline“ planovima je predviđena izgradnja Županijskog centra za gospodarenje otpadom.

Sve JLS na području Bjelovarsko-bilogorske županije donijele su Planove gospodarenja otpadom, a svojim građanima osigurali su javnu uslugu sakupljanja komunalnog otpada te su osigurale odvojeno sakupljanje otpadnog papira i kartona, metala, stakla, plastike i tekstila kao i krupnog (glomaznog) komunalnog otpada ali i problematičnog otpada na način da su osigurale: podjelu spremnika za miješani komunalni otpad i spremnika (vreća) za odvojeno sakupljanje reciklabilnog komunalnog otpada na „kućnom pragu“ odnosno na obračunskom mjestu korisnika usluge. JLS postavile su odgovarajući broj i vrste spremnika za odvojeno sakupljanje otpadnog papira i kartona, metala, stakla, plastike i tekstila na javnoj površini tzv. zelenih otoka.

Grad Bjelovar vodi brigu o eko-otocima čiji se broj značajno povećao od 2016. Tako ih je u 2020. godini bilo 9 više nego 2016. Povećan je i broj podijeljenih spremnika za 58%. Ukupna količina sakupljenog komunalnog otpada smanjila se od 2016. za više od 30% zbog ponovnog korištenja istoga. Grad potiče odvojeno prikupljanje komunalnog otpada te su u porastu količine odvojeno prikupljenog komunalnog otpada. Važan je podatak da je udio miješanog komunalnog otpada u ukupno sakupljenom komunalnom otpadu u upadu. Udio miješanog komunalnog otpada u ukupnom komunalnom otpadu smanjio se sa 93,6% na početku promatranog razdoblja, na 78,6% u 2020. godini. Stopa prikupljanja otpada je i dalje niska a u odnosu na ciljanu vrijednost za 2025. godinu ona iznosi 55%.

Planiranje gospodarenjem otpada proizlazi iz Zakonskih obaveza i europskih direktivama a preduvjet su za održivo planiranje turizma. Dugoročno i sveobuhvatno zbrinjavanje otpada važan je preduvjet razvoja održivog turizma.

2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma

Područje Bilogora-Bjelovar u Plan upravljanja turizmom uključuje sve predmetne JLS-ove i sve nadležne institucije te prostorno-planske dokumente. Uz lokalna i županijska javna tijela, važno je uključenosti i ostale dionike u proces upravljanja turizmom koji su posredno ili neposredno utjecali na kreiranje razvojnih dokumenata i prostornih planova. Budući da ovo područje obiluje obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, potrebno je i njih uključiti u projekt.

2.2.1. Ključni dionici i upravljačka tijela

U interesne skupine ili dionike u razvoju turizma ubrajamo sve ustanove, formalne ili neformalne grupe kao i pojedince koji posjeduju mogućnost utjecaja ili su zainteresirani za usmjeravanje trenutnog ili budućeg turističkog razvoja. Dionici se mogu grupirati u nekoliko ključnih kategorija, pri čemu svaki od njih igra značajnu ulogu u uspješnoj provedbi turističkih inicijativa.

Javni sektor uključuje jedinice lokalne i regionalne samouprave, čija je odgovornost donošenje Planova upravljanja, kao i provedba turističkih politika. U ovaj sektor spadaju i institucije poput turističkih zajednica, razvojnih agencija te ustanova iz područja obrazovanja, kulture i zaštite okoliša. Njihova koordinacija i podrška ključne su za izgradnju održivog turističkog sustava.

Privatni sektor okuplja poduzetnike i tvrtke koji djeluju u turizmu i povezanim industrijama poput ugostiteljstva, trgovine i prijevoza. Njihov doprinos očituje se kroz razvoj ponude i promociju destinacije, dok strukovne organizacije omogućuju artikulaciju zajedničkih interesa. Također, poljoprivredni proizvođači, obrtnici i poduzetnici u kreativnim industrijama predstavljaju važan dio lanca vrijednosti u turizmu.

Civilno društvo obuhvaća udruge građana, sportske i kulturne organizacije, nevladine udruge i inicijative usmjerene na društveni razvoj. Njihov angažman pridonosi jačanju društvenog kapitala, promociji destinacije i očuvanju lokalnih resursa.

Lokalni stanovnici imaju ključnu ulogu, bilo kroz direktno sudjelovanje u turističkim aktivnostima ili kroz stvaranje autentičnog doživljaja destinacije. Njihovi stavovi, znanja i tradicije obogaćuju turističku ponudu i potiču održivost zajednice.

Uz ove ključne skupine, potrebno je uključiti i:

- **Obrazovne ustanove i istraživačke centre**, koji svojim stručnim znanjem i edukacijskim programima mogu podržati inovacije u turizmu.
- **Medije i komunikacijske stručnjake**, koji igraju važnu ulogu u promociji turističkih atrakcija i stvaranju pozitivnog imidža destinacije.
- **Regionalne i međunarodne organizacije**, koje pružaju dodatne resurse i mogućnosti za umrežavanje te razmjenu iskustava i znanja.

Da bi se u turizmu postigli najbolji učinci potrebno je u njegovo ostvarivanje uključiti veliki broj pokretačkih čimbenika odnosno dionika i raznovrsne gospodarske, ali i negospodarske aktivnosti.

Turizam je multidisciplinarna gospodarska grana čiji razvoj uvelike ovisi o razvijenosti gospodarskih grana koje su uz turizam usko vezane (poljoprivreda, ugostiteljstvo, tradicionalni obrti, kultura i dr.), a predstavnici ovih sektora dionici su u razvoju turizma. Formiranje klastera turističkih aktivnosti i atrakcija potiče na suradnju među lokalnim zajednicama (engl. *community approach*) i njihovim stanovništvom, a integrirane strategije za razvoj ruralnog turizma uključuju aktivnosti gradske i regionalne samouprave, ali i poduzetnika u turizmu. Iako su za razvoj ruralnog turizma važne aktivnosti poduzetnika, početna inicijativa mora ići iz lokalne zajednice, odnosno stanovništva. Značajno sudjelovanje lokalnog stanovništva u ruralnom turizmu uz pravovaljanu potporu javnog sektora predstavlja priliku za razvoj privatnih turističkih projekata i aktivnosti na dobrobit cijele lokalne zajednice. Raznolikost dionika i multidisciplinarnost turističkih aktivnosti na području Bilogore-Bjelovara naglašavaju potrebu za integriranim pristupom i formiranjem klastera koji potiču suradnju. Uključivanje gospodarstva, javnog sektora i lokalnog stanovništva u turizam predstavlja priliku za održivi rast i jačanje regionalne prepoznatljivosti, što će kroz ovaj Plan upravljanja biti naglašeno u razvojnim projektima.

Sukladno navedenom konceptualnom okviru, u kontekstu analize dionika na području Bjelovar-Bilogora identificirani su sljedeći ključni dionici koji posjeduju mogućnost utjecaja ili bi uvelike mogli biti zainteresirani za usmjeravanje procesa budućeg razvoja turizma. Dionici su locirani u općinskim naseljima u okruženju Grada Bjelovara i u samom Gradu.

Tablica 2.2.1. Dionici javnog sektora razvoja turizma na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/općina/sjedište	Područje djelovanja
Županija		
Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije	Bjelovar	Promocija Županije na međunarodnom tržištu, razvoj turističkih proizvoda i povezivanje na županijskoj razini
BBŽ – UO za gospodarski razvoj i komunalne djelatnosti	Bjelovar	Obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na gospodarstvo, poduzetništvo, turizam, vodno gospodarstvo, komunalnu infrastrukturu i promet.
BBŽ – UO za Prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode	Bjelovar	Obavlja poslove iz djelokruga prostornog uređenja, gradnje, te zaštite okoliša i zaštite prirode.
BBŽ - Upravni odjel za društvene djelatnosti i obrazovanje	Bjelovar	Obavlja poslove iz područja obrazovanja, kulture, tehničke kulture, sporta, socijalne skrbi te udruga građana.

Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije	Bjelovar	Odgovoran za izradu i praćenje Prostornog plana županije, izradu izvješća o stanju u prostoru, te pružanje savjetodavne pomoći pri izradi lokalnih prostornih planova. Također, obavlja stručne analitičke poslove i izradu planova uređenja značajnih za Državu i Županiju.
JURA BBŽ	Bjelovar	Razvija i provodi razvojne projekte, pruža savjetodavnu pomoć u pripremi projekata za financiranje, te potiče ulaganja i razvoj poslovnih zona. Također, promiče suradnju s lokalnim i međunarodnim partnerima, organizira edukacije i istraživanja za podršku održivom razvoju.
Gradska i općinska uprava		
Grad Bjelovar – Upravni odjel za gospodarstvo	Grad Bjelovar	Pravni i stručni poslovi poticanjem i osiguranjem uvjeta za razvitak gospodarskih djelatnosti, poljoprivrede i turizma
Grad Bjelovar – Upravni odjel za komunalne djelatnosti u uređenje prostora	Grad Bjelovar	Poslovi iz područja prostornog planiranja i uređenja i komunalnog gospodarstva
Grad Bjelovar – Upravni odjel za kulturu, zdravstvo, socijalnu skrb i opće poslove	Grad Bjelovar	Poslovi u području kulture, tehničke kulture, zdravstva i socijalne skrbi, zaštite na radu i zaštite od požara, civilne zaštite, zaštite i spašavanja, vatrogastva, udruga
Grad Bjelovar – Upravni odjel za odgoj, obrazovanje i sport	Grad Bjelovar	Poslovi iz domene odgoja i obrazovanja, sporta i branitelja, prati rad javnih ustanova
Općina Kapela	Kapela	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Rovišće	Rovišće	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Zrinski Toplovac	Zrinski Toplovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo

Općina Nova Rača	Nova Rača	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Velika Pisanica	Velika Pisanica	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Šandrovac	Šandrovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Općina Severin	Severin	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
Komunalac Bjelovar	Grad Bjelovar	Održavanje javnih površina i nerazvrstanih cesta, poslovi gospodarenja otpadom
Gradsko poduzeće za upravljanje sportskim objektima d.o.o.	Grad Bjelovar	Djelatnost upravljanja i održavanja sportskih objekata Grada Bjelovara
Razvojna agencija Bjelovar	Grad Bjelovar	Koordinira izradu strategija i planova razvoja, prati njihovu provedbu te potiče pripremu i realizaciju razvojnih projekata. Pruža tehničku i savjetodavnu podršku, promovira lokalno područje.
Turizam		
Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar	Grad Bjelovar	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Obrazovne i kulturne institucije		
Veleučilište u Bjelovaru	Grad Bjelovar	Obrazovanje i razvoj programa visokog obrazovanja
Gradski muzej Bjelovar	Grad Bjelovar	Istraživanje, organizacija i kreacija izložbi i stalnih postava
Etno park Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Kulturna baština
Kulturni i multimedijски centar Bjelovar	Grad Bjelovar	Upravljanje i kreiranje sadržaja u KMC-u i Domu kulture, uz promicanje i poticanje umjetničkih sadržaja
Centar za cjeloživotno učenje i kulturu Bjelovar	Grad Bjelovar	Cjeloživotno obrazovanje i razvoj sadržaja u kulturi
Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar	Grad Bjelovar	Obrazovanje SSS kadrova u ugostiteljstvu, projekti obrazovanja u turizmu

Narodna knjižnica "Petar Preradović" Bjelovar	Grad Bjelovar	Informacijske, obrazovne, kulturne i društvene djelatnosti, povezane s književnošću i kulturom
Ostalo		
Terme Bjelovar d.o.o.	Grad Bjelovar	Programi istraživanja i korištenja geotermalne energije u energetske svrhe (toplinarstvo) i upravljanje budućim bazenskim kompleksom čiju izgradnju financira Grad Bjelovar

Tablica 2.2.3. Dionici privatni sektor i sektorske udruge razvoja turizma na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/općina	Područje djelovanja
Smještaj i ugostiteljski objekti		
Artearia Hotel	Grad Bjelovar	Usluga smještaja
Izletište Stara kuća	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
Romska kuća	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja, najam prostora za događanja, edukacijski centar
Izletište i vinotočje "Vinia"	Grad Bjelovar	Pružanje usluga smještaja, hrane i pića, jahanje, najam dvorane za proslave
Planinarski dom Kamenitovac	Veliko Trojstvo	Izletište, hrana i pića, smještaj
Lovačka kuća Pajdo	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
Kuća za odmor Marof	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Car	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Draclin	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Home2b	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Nenin san	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Ella	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Krolo - Blackberry Hill	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Vigo	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Vito	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Villa Antique	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman Kvaka 22	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman Central Park	Bjelovar	Usluga smještaja
Studio Apartman Varadero	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartmani u domaćinstvu Marina Marić	Bjelovar	Usluga smještaja

Apartmani Ivana	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman VESNA	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman UNGER	Bjelovar	Usluga smještaja
Rooms & Apartment Vinia	Bjelovar	Usluga smještaja
partman u domaćinstvu – MATIĆ	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman u domaćinstvu HOUSE OF TEA	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman u domaćinstvu HOUSE OF TEA	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman IG4U	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman H8	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman G6	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman – DADA	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman A2	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartmani Škudar	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman SUN	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman MOON	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman BORIK	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman RITA	Bjelovar	Usluga smještaja
Sobe MATIĆ	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartmani i sobe KOČIŠ	Bjelovar	Usluga smještaja
Studio apartman SONJA	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman ANTARES	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman LA-IV	Bjelovar	Usluga smještaja
Apartman VITA	Bjelovar	Usluga smještaja
Luxury rooms Kraljić	Bjelovar	Usluga smještaja
KM therooms Bjelovar	Bjelovar	Usluga smještaja
Kuća za odmor Andabaka	Velika Pisanica	Usluga smještaja
Ruralna kuća za odmor ARO	Velika Pisanica	Usluga smještaja
Golden Hill - apartman Vis	Šandrovac	Usluga smještaja
Kuća za odmor Villa My Life	Kapela	Usluga smještaja
Kuća za odmor Casa Dante	Kapela	Usluga smještaja
Kuća za odmor Antigüe	Kapela	Usluga smještaja
Kuća za odmor Cicibela	Kapela	Usluga smještaja
Kuća za odmor Harmony	Kapela	Usluga smještaja
Kuća za odmor Špoljar	Kapela	Usluga smještaja
Kuća za odmor Chambar	Kapela	Usluga smještaja
Kuća za odmor Trlababaland	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
Kuća za odmor Ziva	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
Kuća za odmor La vita e bella	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
Ruralna kuća za odmor "Bilogorska čarolija"	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja

Kuća za odmor Hrga	Rovišće	Usluga smještaja
Apartmani Lavanda i Perunika	Rovišće	Usluga smještaja
Restoran i sobe Vinarija Coner	Kapela	Usluge smještaja i posluživanja hrane i pića
Izletište Vrata Bilogore	Veliko Trojstvo	Usluge posluživanja hrane i pića
Stručna udruženja		
Udruženje obrtnika Bjelovar	Bjelovar	Promicanje razvoja obrtništva, zajednički nastupi na sajmovima, promocija i drugo
Nezavisna udruga ugostitelja Bjelovarsko-bilogorske županije	Bjelovar	Štiti i promiče prava i interese svojih članova, fizičkih i pravnih osoba koje se bave ugostiteljstvom, a osnovana je u cilju promicanja, razvitka, unapređenja i zaštite interesa ugostitelja
Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika	Bjelovar	Promicanje razvoja ugostiteljstva, edukacije, zajednički nastupi na sajmovima, promocija i drugo
Županijska komora Bjelovar	Bjelovar	Organizira razne seminare, edukacije, webinare i ostale vrste predavanja ovisno o iskazanom interesu članica
Zajednica udruga u kulturi Grada Bjelovara	Bjelovar	Koordinacija i organizacija kulturnih događanja u ime kulturnih udruga
Biciklistički klub Gema	Bjelovar	Organizacija biciklističkih natjecanja i rekreativnih programa
Agencije		
bpm travel	Bjelovar	Turistička agencija (DMC)
Čazmatrans putnička agencija d.o.o.	Bjelovar	Organizacija putovanja, dominantno emitivna putovanja
Putovanja plus d.o.o.	Bjelovar	Organizacija putovanja
Turistička agencija Globus	Bjelovar	Organizacija putovanja
Putnička agencija MALI PRINC	Bjelovar	Organizacija putovanja
Molnar travel d.o.o.	Bjelovar	Organizacija putovanja
MILAK, obrt za pružanje usluga turističke agencije i prijevoza	Rovišće	Organizacija putovanja

Tablica 2.2.3. Dionici iz udruga uključeni u razvoj turizma ili povezanih aktivnostima području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/općina	Područje djelovanja
Kultura, sport i obrazovanje		

Zajednica udruga u kulturi Grada Bjelovara	Bjelovar	Koordinacija i organizacija kulturnih događanja u ime kulturnih udruga
Društvo za promicanje hrvatske vojne tradicije	Bjelovar	Društvo upravlja Muzejom Operativne zone i Zbornog područja Bjelovar.
Bjelovarski graničari- Husari 1756.	Bjelovar	Nastup na brojnim manifestacijama i prigodnim događanjima u zemlji i u inozemstvu te očuvanje tradicije i vojne povijesti
Bjelovarsko kazalište	Bjelovar	Osmišljavanje i kreiranje predstava, organizacija radionica za mlade na temu kazališta
Socijalna zadruga "Pružimo ruke"	Bjelovar	Proizvodnja i edukacija o izradi proizvoda od ekoloških i autohtonih materijala
HORKUD Golub	Bjelovar	Očuvanje tradicijskih pjesama, napjeva, nošnje i plesova uz edukaciju
KUD "Bjelovar"	Bjelovar	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
Udruga žena Gudovac	Bjelovar	Očuvanje kulturne baštine i narodnih običaja, poticanje žena na aktivno vježbanje i brigu o zdravlju
Udruga "Bilogorska sela"	Kapela	Očuvanje i promicanje kulturne baštine te unapređenju društvenog života u općini
Udruga žena Rovišće -	Rovišće	Očuvanje kulturne baštine i narodnih običaja, izrada rukotvorina i unapređenje društvenog života u općini
KUD Rovišće	Rovišće	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
Sportske udruge		
Športska zajednica Grada Bjelovara	Bjelovar	Unapređivanje i promicanje športa među građanima, osobito djecom i mladima
Biciklistički klub "Gema"	Bjelovar	Organizacija biciklističkih natjecanja i rekreativnih programa
Lovački savez Bjelovarsko-bilogorske županije	Bjelovar	Promicanje lovstva u skladu s očuvanjem okoliša, unaprjeđenje lovnog odgoja, kulture, kinologije i streljaštva, zaštitu i uzgoj divljači, podršku članovima te njegovanje lovačke etike i tradicije.

Lovačka kuća Babinac	Velika Pisanica	Usluga korištenja lovačke kuće, organizacija lova
Lovačko društvo Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo
Lovačko društvo "Srna"	Nova Rača	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo
ŠRD Šandrovac	Šandrovac	Ribolov
ŠRD "Amur" Velika Pisanica	Velika Pisanica	Ribolov
Adrenalinski park Bačvica	Kapela	Avanture na otvorenom
Lovačka udruga „Srndać“ Rovišće -	Rovišće	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo
Lovačka udruga „Kuna“ Kraljevac	Rovišće	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo
Sportsko ribolovna udruga SRD „Ribič“ Rovišće	Rovišće	Ribolov
Športsko ribolovno društvo „Grabik“ Predavac	Rovišće	Ribolov
Konjički klubovi		
Nacionalna udruga turističkih konjičkih vodiča "Engea Hrvatska"	Veliko Trojstvo	Razvoj konjičkog turizma i objedinjavanje licenciranih konjičkih turističkih vodiča prema priznatim standardima
Konjički klub "Bjelovar"	Grad Bjelovar	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub "Zrinski"	Zrinski Topolovac	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Galopski klub "Troja"	Veliko Trojstvo	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub „Konji vrani“	Šandrovac	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub "Vinia"	Puričani	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje

Konjički klub "Konji gizdavi"	Ribnjačka	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Proizvodne udruge		
Pčelarska udruga "Bilogora" Bjelovar	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje pčelara
Udruga voćara "Dar Bilogore"	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje interesa voćara
Udruga proizvođača sira "Bjelovarski kvargl"	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje interesa proizvođača sira i očuvanje tradicije proizvodnje
Udruga voćara, vinogradara i povrćara Rovišće	Rovišće	Zastupanje interesa i edukacije
Pčelarska udruga "Bilogora"	Bjelovar	Zastupanje interesa i edukacije
HPD Bilogora	Bjelovar	Hrvatsko planinarsko društvo Bilogora
Bilogorski turistički put	Veliko Trojstvo	Organizacija turističkih ruta
Udruga vinogradara, vinara i voćara Trojstvo	Veliko Trojstvo	Zastupanje interesa i edukacije
Bjelovarska udruga glazbenih umjetnika	Veliko Trojstvo	Unapređuje i širi profesionalno bavljenje glazbom
Udruga "Bilogorska sela"	Kapela	Provedba projekata i očuvanje Bilogore
Udruga vinogradara i voćara "Bilogorski bregi"	Kapela	Zastupanje interesa i edukacije
Udruga za promicanje običaja bilogorskog kraja – Kremen	Šandrovac	Promicanje običaja bilogorskog kraja

Tablica 2.2.4. OPG-ovi uključeni u razvoj turizma ili povezanih aktivnosti na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/općina	Područje djelovanja
OPG Fredi Pali – kušaonica	Velika Pisanica	Voće
OPG Terezija Nakani	Velika Pisanica	Voće i povrće
OPG Jasna Ileković	Velika Pisanica	Voće i povrće
OPG Santo	Velika Pisanica	Usluga smještaja, hrane i pića
OPG Dejan Sabolović	Bjelovar	Proizvodnja kupinovog vina, likera, rakije
OPG Drvarić	Rovišće	Buča
OPG Perec	Šandrovac	Povrće

OPG Kovač	Kapela	Med
OPG Vladimir Vlajinić – Izletište na malenom brijegu	Nova Rača	Pružanje usluga hrane i pića
OPG Bačak – kušaonica	Veliko Trojstvo	Proizvodnja hrane, uzgoj voća i povrća
OPG Trstenjak	Veliko Trojstvo	Proizvodnja hrane
OPG Kovačić Nino	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Rebić	Veliko Trojstvo	Sirevi, vrhnje i mlijeko
OPG Crnković	Veliko Trojstvo	Usluge hrane i pića
OPG Juranić	Veliko Trojstvo	Sirevi
OPG Šapić	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja, hrane i pića
OPG Novotni	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Kardum	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Mišir	Veliko Trojstvo	Voće i povrće, koze i kozje mlijeko
OPG Kovačić	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
OPG Koler	Veliko Trojstvo	Pčelarstvo, proizvodnja meda i drugih proizvoda od meda
Alpaka farma	Veliko Trojstvo	Uzgoj alpaka
OPG i Izletište Vrata Bilogore	Veliko Trojstvo	Pružanje usluga hrane i pića
OPG Maciček	Rovišće	Sirana
OPG Ledinski–	Rovišće	Trešnje, jabuke i božuri
OPG Andričić	Rovišće	Orašasti proizvodi, bobičasto voće, sokovi, džemovi
OPG Bruić	Rovišće	Med
OPG Svalina	Rovišće	med, jagode
OPG Čuljak	Rovišće	proizvodi od meda
OPG Franjić	Rovišće	Jagode

Tablica 2.2.5. Ostali dionici uključeni u razvoj turizma ili povezanih aktivnostima području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar

Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/općina/sjedište	Područje djelovanja
Bjelovarsko-križevačka biskupija	Grad Bjelovar	Upravljanje sakralnom baštinom, te organizacija sakralnih događanja
Srpska pravoslavna crkva	Grad Bjelovar	Upravlja sakralnim objektima

Braniteljsko-socijalna zadruga "Bilogorska košara"	Grad Bjelovar	Plasman lokalnih proizvoda na tržište i poticanje lokalne proizvodnje
LAG Sjeverna Bilogora	Veliko Trojstvo	Provedba projekata, integracija dionika

2.2.2. Razvojni dokumenti

Strategija Prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017) ne propisuje posebna ograničenja za prostorni razvoj Bjelovarsko-bilogorske županije, ali prepoznaje izazove vezane uz nepovoljne ekonomske i demografske pokazatelje ovog područja. Ti pokazatelji, uključujući depopulaciju s gubitkom više od 10 % stanovništva, vode prema dugoročnim negativnim posljedicama, što se ogleda u „pražnjenju prostora” i negativnom prirodnom prirastu, prisutnom već dulji niz godina. Bjelovarsko-bilogorska županija, a time i Bilogora-Bjelovar, spada među ekonomski najnerazvijenije regije u Hrvatskoj, suočene s najvećim izazovima održivog razvoja i prostorne revitalizacije.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (NN 2/2023) i Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021. – 2027. su nacionalne razvojne strategije koje pružaju smjernice za održivi razvoj s naglaskom na ravnoteži između gospodarskog rasta i očuvanja prirodnih i kulturnih resursa. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine ima za ciljeve uspostaviti učinkovit sustav održivog, inovativnog i otpornog turizma, uz ulaganja u turističke proizvode visoke dodane vrijednosti, jačanje zelene i digitalne tranzicije u sektoru te jačanje kapaciteta sustava za otporan i održivi turizam. Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine dodatno se fokusira na razvoj cjelogodišnjeg i regionalno uravnoteženijeg turizma, uz očuvanje okoliša, prostora i klime, te na poticanje konkurentnosti i otpornosti turizma. Smjernice i mjere definirane u strategiji potiču ravnomjerniji razvoj turizma diljem Hrvatske, uključujući kontinentalne regije, što je posebno značajno za područje Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar. Razvoj turizma područja TZ Bilogora-Bjelovar je u skladu s 1. ciljem Strategije razvoja održivog turizma do 2039. godine koji glasi „Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam” s prioritarnim područjima:

- razvoj uravnoteženijeg i uključivog turizma kroz turističke proizvode više dodane vrijednosti,
- prostorno ravnomjernije raspoređen turistički promet,
- razvoj posebnih oblika turizma i strukturirani razvoj proizvoda,
- unapređenje domaće i međunarodne prometne povezanosti,
- repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma i
- stvaranje boljih uvjeta života i rada kroz turizam.

Turizam na području TZ Bilogora-Bjelovar ima preduvjete za planski i ujednačeni razvoj turizma, a posebno se naglašava turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude te orijentacija prema nišama više tržišne vrijednosti.

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027. navodi četiri prioriteta područja u okviru kojih će dionici razvoja Županije težiti unapređenju postojećeg stanja u sljedećem srednjoročnom razdoblju: Prioritet 1. Razvoj inovativnog i održivog gospodarstva; Prioritet 2. Podizanje kvalitete života na području cijele županije; Prioritet 3. Zelena i digitalna tranzicija; Prioritet 4. Kvalitetno upravljanje Županijom. Nadalje, navodi 13 posebnih ciljeva, od kojih su na razvoj turizma osobito usmjereni: Posebni

cilj 2. Poboljšanje konkurentnosti gospodarstva, te mjera 2.3. Razvoj turističke infrastrukture i selektivnih oblika turizma, kao i Posebni cilj 11. Očuvanje prirodne prirodnih resursa baštine s fokusom na mjeru: 11.1. Porast ulaganja u očuvanje i održivo korištenje.

Projekti od strateškog značaja relevantni za turizam su Ekoturizam 360 - rekonstrukcija i dogradnja smještajnih kapaciteta, rekonstrukciju i izgradnju sportskih terena, izgradnju 4 interaktivno-kreativna posjetiteljska centra te razvoj cikloturizma te Bazenski kompleks u Velikom Korenovu – Terme Bjelovar.

Indikativne aktivnosti uključuju jačanje strateškog pristupa turizmu, povećanje ulaganja u selektivne oblike turizma, poboljšanje ljudskih potencijala te povezivanje turizma s kulturnim razvojem. Fokus je na razvoju sportskog turizma (biciklistički, ribolovni i jahački turizam), te zdravstvenog, ruralnog i lovskog turizma. Također, planira se ulaganje u autohtone proizvode, zaštitu prirodne baštine i promociju kulturne baštine. Posebno bitan je razvoj cjelogodišnjih kulturno-turističkih programa.

Master plan razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije (2022., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije) analizira prošle razvojne dokumente, prirodne i kulturne atrakcije, sportske i rekreacijske događaje, smještajnu ponudu i konkurentski položaj. Informacije i prezentacija, dostupnost i promet, smještaj, turistički resursi i infrastruktura, suveniri, izleti i ture ocijenjeni su niže od 3, dok su hrana i piće, ljudski resursi, društveni faktori i usluge potpore dobili ocjene ispod 3,57. Vizija županije temelji se na održivom turizmu i poljoprivredi s naglaskom na obiteljski turizam. Strategijom su definirani sljedeći ciljevi:

Kvalitativni ciljevi	Kvantitativni ciljevi
· Kreirana platforma upravljanja održivim razvojem turizma · Jasno artikulirano i diferencirano turističko pozicioniranje destinacije · Zaštita i/ili brendiranje barem tri poljoprivredna ili gastronomska proizvoda s lokalnom oznakom · Unaprijeđenje atraktivnosti putem infrastrukturnih ulaganja kroz regionalne, nacionalne i EU izvore sufinanciranja	· Povećati smještajni kapacitet do (najviše) 1.000 stalnih postelja u odnosu na vrijednost iz 2022., (dominantno u malim obiteljskim domaćinstvima, OPG-ovima, manjim hotelima) · Najmanje udvostručiti stacionarni turistički promet (noćenja) · Podizanje prosječne godišnje zauzetosti stalnih postelja u svim vrstama smještaja zajedno na barem između 90 i 110 dana, pri čemu više u hotelima i sličnim objektima, a manje u svim drugim vrstama smještaja. · Utrostručiti broj dnevnih posjetitelja kroz jednodnevne ture / izlete i događanja. · Trostruko povećanje ukupnih prihoda od turizma (direktno i indirektno) do 2032. godine

Ključni proizvodi su izleti, obiteljski odmori, aktivnosti u prirodi i zdravstveni turizam, dok su podupirajući proizvodi gastronomija, posebni interesi, događaji, sajmovi i sportske pripreme. U sklopu njih, planira se unaprijeđenje smještaja, lokalnih menija, inventarizacija kulturnih atrakcija, razvoj pješačkih ruta i suvenira, specijalizirani smještaj za sportske grupe te razvoj rehabilitacijskih staza i zdravstvenih centara. Ključni faktori uspjeha za marketinšku prepoznatljivost uključuju oblikovanje identiteta brenda,

definiranje strategije pozicioniranja na tržištu i razvoj prodajnih prijedloga. BBŽ ima veliki potencijal kao destinacija koja nudi „2 u 1” – prirodu i zdravlje u jednom odmoru.

Operativni plan održivog razvoja turizma za razdoblje 2024.-2033. (2023., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije) daje prijedlog i analizu primarnih (izleti, kratki odmori, aktivnosti u prirodi, zdravstveni programi) i sekundarnih turističkih proizvoda. Plan sadrži i operativni plan razvoja smještajnih kapaciteta (hoteli, kampovi, hosteli, ostalo), plan razvoja turističke infrastrukture s 15 ključnih projekata te operativni plan marketinga i komunikacija. U sklopu plana razvoja turističke infrastrukture izdvajaju se sljedeći projekti relevantni za područje Bilogora-Bjelovar i županije:

Veći projekti u izgradnji	Manji projekti u izgradnji
• Terme Bjelovar • Edukativno-zabavni centar Mato Lovrak • Centar za biološku raznolikost Končanica • Biciklistička staza Bjelovar -Garešnica • Dvorac Janković • Garić grad • Antunova kupka i Centralna blatna kupka • Park tamnog neba Vrani kamen	• Izletište Medjame -Vustje • Biciklističke rute i gravel staze • Konjički centar Daruvar • Planinarske staze • Multikulturalna ruta • Adrenalinski park Kukavica • Certificirani gastro punktovi

Na kraju dokumenti ponuđeni su prijedlozi komunikacijskih aktivnosti 2024. – 2028. te ključne aktivnosti i budžeti razvoj proizvoda 2024. – 2028.

Operativni plan razvoja cikloturizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 2017. do 2020. godine (2017., BBŽ) analizira stanje cikloturističke ponude u županiji. Cikloturizam se razvija u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji zbog očuvane prirode, niskog prometa, kulturno-povijesne baštine i povoljnih klimatskih uvjeta. Županija nudi oko 405 kilometara ruta, uključujući županijske, lokalne i biciklističke staze te međunarodnu rutu Lonjsko polje-Balaton. Razvoj cikloturizma u prirodnim i ruralnim područjima omogućuje povezivanje s ostalom turističkom ponudom. Dokument izdvaja 70-ak projekata na području županije u polju cikloturizma od kojeg je većina njih vezana uz infrastrukturu, ali i uz zakonsku regulativu, edukaciju, poboljšanje cikloturističke ponude te informiranje i marketing u cikloturizmu. Glavne aktivnosti uključuju proširenje i povezivanje biciklističkih staza s novom signalizacijom, dodavanje pratećih sadržaja uz rute, poticanje Bed&Bike smještaja, razvoj turističkih usluga za cikloturiste, kontinuiranu edukaciju pružatelja usluga te izradu mapa, vodiča i aplikacija. Cilj je organizirati suradnju svih turističkih dionika BBŽ za cjelovitu cikloturističku ponudu.

Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama Bjelovarsko-bilogorska županije (2022., BBŽ) analizira utjecaje i izazove klimatskih promjena za cijelu Hrvatsku, pri čemu navodi da iako turizam u županiji bilježi rast, broj dolazaka i noćenja je još uvijek nizak i trenutno ima ograničen utjecaj na gospodarstvo. Posebnih ciljeva i mjera usmjerenih specifično na turizam županije nema, no, spominje se aktivnost izgradnje biciklističke mreže međunarodnog, nacionalnog i regionalnog značaja koja bi posredno utjecala i na razvoj turizma u županiji.

Strategija razvoja većeg urbanog područja Bjelovar za financijsko razdoblje 2021. - 2027. Ističe da je Grad Bjelovar s okolnim područjem sukladno Odluci Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU MRRFEU utvrđen kao potencijalno urbano područje za moguće proširenje provedbe mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) u financijskom razdoblju 2021. - 2027. U tom smislu urbano područje koja obuhvaća: Grad Bjelovar i općine Kapela, Rovišće, Štefanje i Veliko Trojstvo. Prema dokumentu jedna od okosnica razvoja VUPBJ svakako će biti turizam. U turizmu ključne potrebe odnose na: a) poboljšanje ljudskih potencijala u turizmu, b) poticati koncept „zelenog turizma“, c) podizanje standarda smještajnih objekata u urbanom području, c) osmisli program mjera financijskih potpora u svrhu razvoja turističke ponude, d) poticati razvoj rekreativnog i sportskog turizma, e) dodatno povećanje kapaciteta i kvalitete usluga u ruralnom turizmu, f) poticanje aktivnosti koje se odnose na dostupnost turističkih usluga tijekom cijele godine (kulturni sadržaji, manifestacije), f) participativno planiranje razvoja urbanog područja kao turističkog uz veće sudjelovanje javnosti u procesu donošenja odluka, g) sustavno jačanje promocije kontinentalnog turizma na urbanom području, h) značajnije poticanje korištenja digitalizacije u osmišljavanju turističkih proizvoda i usluga, posebno s naglaskom na valorizaciji kulturne i prirodne baštine te bioraznolikosti.

U strategiji je izdvojen Posebni cilj 4.: Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, uz očuvanje okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti na području VUPBJ. Mjere cilja su:

- Pružanje podrške razvoju civilnog sektora i daljnja sinergija sa sektorima koji se tiču razvoja društva i zajednice
- Razvoj i implementacija prostornih i tehnoloških kapaciteta te širenje usluga u sektoru kulture, prirodne baštine i održivog turizma
- Unaprjeđenje sigurnosti na području VUPBJ

Aktivnosti u razvoju turizma u TZ Bilogora-Bjelovar uključuju unapređenje obiteljskog smještaja, uspostavu eko kampova, izgradnju tematiziranih hotela, te podizanje kvalitete eno-gastronomске ponude. Također, fokusira se na revitalizaciju kulturnih i prirodnih resursa, poput Etno parka Veliko Trojstvo i razvoja pješačkih i biciklističkih staza. Dodatno, razvijaju se agro-bio turizam i eko-turizam, uz unapređenje kulturnih usluga i valorizaciju vojnih atrakcija. Aktivnosti također obuhvaćaju jačanje kompetencija vlasti, razvoj agencijskih programa, praćenje održivog turizma te promociju autohtonih suvenira i kraćih odmora. Neki od projekata koji uključuju i posebni cilj 4. su: revitalizacija zgrada (Stara Komanda, Stari Zatvor, Sokolskog doma, Etno muzeja i parka), razvoj Terma Bjelovar, višenamjenski centar Rovišć, digitalno inovacijski centar i HUB.in Bjelovar, Zeleni centar Bjelovar i drugi.

Strategija turističkog razvoja destinacije na području Turističke zajednice Bilogora–Bjelovar, od 2023. do 2028. godine, osnovni je dokument na koji se oslanja ovaj Plan upravljanja i predstavlja njegovu nadogradnju. Strategijom turističke destinacije, sa Akcijskim planom kao dijelom te Strategije dani su vizija i ciljevi turističkog razvoja područja Bilogora - Bjelovar, koncepcija turističkog razvoja te aktivnosti u svrhu razvoja i unapređenja ukupne turističke supstrukture i javne infrastrukture, unapređenja sustava destinacijskom menadžmenta i ljudskih resursa te stvaranja prepoznatljivosti.

Lokalna razvojna strategija LAG-a Sjeverna Bilogora za razdoblje 2023. – 2027. (2023., LAG Sjeverna Bilogora) naglašava otežan ujednačen razvoj zbog raštrkanosti 93 naselja koja LAG obuhvaća, ali se pruža potencijal za poljoprivredu i ruralni turizam. Turistička noćenja zabilježena su jedino u općini Velika

Pisanica. Nematerijalna kulturna baština je slabo istražena, no njezino prepoznavanje i zaštita mogu obogatiti turističku ponudu. Na području se nalaze Etno park u Velikom Trojstvu i Romska kuća u Maglenči. U sklopu općeg cilja 1 (Revitalizacija područja LAG-a Sjeverna Bilogora stvaranjem održivog, pametnog i zelenog zavičaja) izdvaja se Specifičan cilj „Ulaganje u pametan razvoj ruralnog turizma na području LAG-a Sjeverna Bilogora“ i potreba poticanja razvoja turističkog potencijala područja LAG-a Sjeverna Bilogora. Intervencija ovog cilja jest ulaganje u razvoj ruralnog turizma uz ulaganje u digitalizaciju i/ili primjenu obnovljivih izvora energije na području LAG-a Sjeverna Bilogora. Mlađa populacija modernizira poljoprivredu i razvija ruralni turizam, a interes za ovu granu turizma raste, što je dovelo do povećanja smještajnih objekata i poticanja suradnje na sufinanciranju tih objekata.

Razvojni dokumenti na lokalnoj razini

Kako bi se turizam i gospodarstvo Bjelovarsko-bilogorske županije razvijali u skladu s lokalnim specifičnostima i resursima, izrađeni su brojni strateški dokumenti na razini gradova i općina. Ovi planovi usmjeravaju razvoj područja, prepoznajući prilike u različitim oblicima turizma, poput kulturnog, eno-gastronomskog i ruralnog turizma, te pružaju osnovu za unapređenje lokalne ponude i infrastrukture. Razvojni dokumenti na gradskoj razini Grada Bjelovara koji razmatraju razvoj turizma na predmetnom području su:

- Strategija razvoja grada Bjelovara 2016.-2020.
- Plan razvoja turizma Grada Bjelovara od 2022. do 2027. godine
- Razvojni dokumenti na općinskim razinama koji razmatraju razvoj turizma na predmetnom području za naredni period su:
 - Strategija razvoja Općine Velika Trnovitica za razdoblje 2019-2027.
 - Strategija pametnog razvoja Općine Velika Pisanica (2024.- 2034.)
 - Provedbeni program Općine Rovišće za razdoblje 2021. – 2025. godine
 - Strategija razvoja Općine Kapela 2018. - 2027.

Ostale općine su imale strateške razvojne programe do 2020. godine.

2.2.3. Prostorno- planski dokumenti

Razvoj turizma na području TZ Bilogora-Bjelovar potrebno je sagledavati i u kontekstu prostora. Navedeno znači da je sve prostorne čimbenike razvoja potrebno sagledati sa ciljem ravnomjernog prostornog razvoja turizma te ga povezati s drugim sektorima kao što je kultura, poljoprivreda, industrija, obrazovanje i dr. Uz sagledavanje trendova, konkurentnosti, održivosti, vrsta i oblika turizma potrebno je sagledati razvoj i trendove ostalih sektora koji su direktno i indirektno povezani s turizmom na prostoru jedinica lokalnih samouprava. Turizam kao skup aktivnosti koji traži stalnu prilagodbu trendovima na tržištu uz prepoznavanje, uvažavanje i unaprjeđenje specifičnih prostornih vrijednosti potrebno je sagledati u prostornom kontekstu kako bi isti bio održiv, konkurentan i prepoznatljiv. Kako bi se usmjerilo očuvanje i unaprjeđenje vrijednosti prostora Bjelovarsko-bilogorske županije kroz turizam u skladu sa svjetskim i europskim prostornim smjernicama i trendovima, glavni kao i krajnji a ujedno i dugoročni cilj izrade ovog priloga je ukazivanje na različite, vrijedne i nedovoljno prepoznate vrijednosti turističkih prostornih potencijala, a u skladu s načelima održivog razvoja.

S obzirom da razvojni dokumenti i prostorni planovi na razini države, Bjelovarsko-bilogorske županije i grada Bjelovara potiču očuvanje i unapređenje svih vrijednosti prostora - prostorni planovi kao

provedbeni dokumenti služe kao podloga za unaprjeđenje kao i povećanja kvalitete života stanovništva ali i razvoja turizma na području cijele županije.

Strategija Prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017) ne sadrži posebna ograničenja za prostorni razvoj područja TZ Bilogora-Bjelovar kao i Bjelovarsko-bilogorske županije. Ova Strategija vidi izazov za navedeni prostor zbog relativno loših ekonomskih i demografskih pokazatelja koji za posljedicu imaju negativne učinke u prostoru (pražnjenje prostora). U odnosu na Jadransku Hrvatsku Bjelovarsko-bilogorska županija ima i značajnije manji postotak bespravne gradnje te zahtjeva za tzv. 'legalizaciju', što znači i manja devastacija prostora gradnjom.

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije („Županijski glasnik“ broj 2/01, 13/04, 7/09, 6/15, 5/16, 1/19, 12/23) načelno određuje i relativno prostrana područja sličnih pojedinačnih prostornih karakteristika i obilježja za koja se primjenjuju posebne razvojne i druge mjere, što se može koristiti kao podloga za razvoj održivog turizma. To su područja: s vrlo velikim ograničenjima u razvoju, malih gustoća naseljenosti i izrazito negativnih demografskih procesa, prigradskih zona Bjelovara te grad Bjelovar.

Za sada prostor Bjelovarsko-bilogorske županije nije opterećen nekontroliranim i neplanskim turističkim aktivnostima kao i nelegalnom gradnjom. U Bjelovaru se provodi najveća investicija u turizmu kroz izgradnju nove zone ugostiteljsko turističke namjene u Velikom Korenovu. Uz novu zonu ugostiteljsko turističke namjene planira se izgradnja nove sportsko-rekreacijske zone. Između ostalog, planira područja ugostiteljsko-turističke namjene (seoski turizam, izletnički turizam) uz naglasak da se šume više planiraju/namjenjuju za odmor, rekreaciju i turizam. Županijskim planom nisu određene lokacije/prostor za smještaj turističkih djelatnosti, jer se one utvrđuju PPUO/G-ovima. Planom se određuju šira područja za razvoj turizma koja između ostalog čine:

- atraktivni lokaliteti ribnjaka i rijeka, šuma, brda, brežuljaka (vidikovaca), pogodnih za turističku ponudu sportsko-ribolovnog, rekreacijskog, izletničkog i sličnog vida turizma,
- ruralna područja s gastronomsko-ekološkom ponudom u vidu seoskog turizma i
- lovna područja.

Planom je potrebno uređenje i izgradnju turističkih sadržaja provoditi tako da se maksimalno očuva izvorna vrijednost prirodnog i kulturno-povijesnog okruženja, poštujući karakteristike gradnje (primijenjenih materijala i autohtonog oblikovanja) lokalnog ambijenta.

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije svakoj jedinici lokalne samouprave dao je mogućnost samostalnog određivanja područja ugostiteljsko-turističke namjene PPUO/G-om. One same mogu odrediti područja (lokacije) te smjernice gradnje koja su pogodna za razvoj turizma. To su između ostalog atraktivni lokaliteti ribnjaka i rijeka, šuma, brda, brežuljci (vidikovci) pogodni za turističku ponudu sportsko-ribolovnog, sportsko-rekreacijskog, kulturnog, izletničkog i sličnih vrsta i oblika turizma. Na području TZ Bilogora-Bjelovar najveći su potencijal ruralni prostori s gastronomsko-ekološkom ponudom u vidu seoskog turizma, zatim sportsko-rekreacijskog turizma te lovna područja na prostoru cijele Županije. Uređenje i izgradnja zgrada ugostiteljsko-turističke namjene potrebno je planirati na način da se maksimalno očuva izvorna vrijednost prirodnog i kulturno-povijesnog krajolika, uz poštivanje karakteristika regionalnog arhitektonskog oblikovanja te korištenjem tradicionalnog građevinskog materijala, a sve s ciljem očuvanja i unapređenja regionalnog identiteta.

Za potrebe razvoja sportsko-rekreacijskog turizma daje se mogućnost uređivanja vanjskih terena za sport i rekreaciju (trim staze, biciklističke staze, konjičke staze, mini golf, golf, odmorišta i dr.), kao i upotpunjavanje sportsko-rekreacijske ponude s bazenima i/ili sauna i *wellnessa*. Poželjno je poticanje razvoja i unapređenja seoskog turizma kroz osmišljavanje i unapređenje vinskih, biciklističkih, konjičkih i drugih tematskih staza. Zbog bogatstva divljači i riba na području TZ Bilogora- Bjelovar postoji tradicija lovnog i ribolovnog turizma te je nužno njihovo unapređenje na višu razinu. Potencijal je i u planinarskom (planinarske staze blagog uspona – nalazi se na transverzali, planinarski dom) te zimskom turizmu (uređenje skijaških terena s vučnicama) te pratećim objektima. Veliki potencijal su i šume, ne samo zbog lovnog već i rekreacijskog oblika turizma. Stoga ih je potrebno što više staviti u funkciju za odmor i rekreaciju, a time i za turizam.

1) **Prostorni plan uređenja grada Bjelovara** (Službenom glasniku Grada Bjelovara, broj 11/03, 13/03-ispravak, 1/09, 8/13, 1/16, 5/16, 6/2019 https://www.bjelovar.hr/download/prostorni_planovi/ppu_grada_bjelovara/PPU_Grada_Bjelovara_1_Koristenje_i_namjena_povrsina.pdf)

Prostorni plan obuhvaća administrativno područje Grada Bjelovara i omogućava razvoj turizma na cijelom području Grada Bjelovara uz pridržavanje odredbi za provođenje a sve u cilju očuvanja prostora od neplanskih aktivnosti i gradnje. U zoni izdvojene ugostiteljsko-turističke namjene moguća je izgradnja i uređenje smještajnih kapaciteta (hotela, pansiona, apartmanskog naselja, kampa, autokampa), ugostiteljsko-zabavnih sadržaja (restorana, kafića, noćnih klubova, i sličnih sadržaja), sportsko-rekreacijski sadržaji (zatvorenih bazena, otvorenih bazena i igrališta, sportskih dvorana, zabavnih parkova i sl.), prostora i građevina u funkciji zdravstvenog turizma (specijalističkih ambulanti, klinika i poliklinika, lječilišta, wellness i drugih sadržaja u funkciji zdravstvenog turizma), trgovačkih sadržaja (prodavaonica tradicionalnih proizvoda i zdrave hrane, prodavaonica suvenira i sl.), poslovnih i servisnih sadržaja, zelenih površina (parkova, dječjih igrališta, zaštitnog zelenila i sl.).

Osnovni uvjeti za izgradnju u zoni ugostiteljsko-turističke namjene su: izgrađenost zone može iznositi najviše 40 %, etažna visina je najviše Po+P+2 (podrum, prizemlje i dva kata), uz mogućnost izgaranje više podzemnih potpuno ukopanih etaža i uz uvjet da je najmanje jedna nadzemna etaža ispod kote pristupne ceste, - najmanje 20% površine zone mora biti krajobrazno uređeno, na građevnim česticama ugostiteljsko-turističke namjene koje graniče sa zonama stambene i druge negospodarske namjene građevine se postavljaju na udaljenost najmanje polovica visine zgrade prema toj međi + 5,0 m. Unutar navedene udaljenosti mora se osigurati tampon zelenila na prirodnom tlu, najmanje širine 5,0 metara zasađen gustim drvoredom visokog zelenila i vazdazelenom živicom visine 1,5-2,0m, na površinama zone ugostiteljsko-turističke namjene moguće je korištenje svih onih obnovljivih izvora energije koji ne će imati utjecaja na bitna svojstva i izgled postojeće strukture kompleksa, parkiranje vozila mora se riješiti unutar zone ugostiteljsko-turističke uz uvjet da parkirališta sa više od 30 parkirališnih mjesta treba projektirati i graditi sa obaveznim ozelenjivanjem visokim zelenilom (drvored u rasteru parkirališnih mjesta, zeleni pojas s drvoredom ili slična rješenja). Ukoliko se na građevnoj čestici gradi parkiralište za više od 10 parkirališnih mjesta tada uz rub površine za parkiranje (prema ulici) treba formirati zeleni pojas/drvored ili zasaditi živicu visine 1,0 m.

Izvan građevinskog područja može se između ostalog planirati izgradnja: - infrastrukture, golf igrališta i drugih sportsko-rekreacijskih igrališta na otvorenom s pratećim zgradama, stambenih i pomoćnih građevina za vlastite (osobne) potrebe na građevnim česticama od 20 ha i više i za potrebe seoskog turizma na građevnim česticama od 2 ha i više".

Generalni urbanistički plan Grada Bjelovara (Službeni glasnik Grada Bjelovara, broj 07/2004, 03/2009, 06/2012, 6/2018 i 6/2020) <https://www.bjelovar.hr/wp-content/uploads/2018/12/sluzbeni-glasnik-grada-bjelovara-8-2018.pdf>

Generalni urbanistički plan (GUP) Grada Bjelovara (u nastavku teksta: GUP) obuhvaća područje naselja Bjelovar, dijelove naselja Trojstveni Markovac, Novoseljani, Ždralovi, Brezovac, Veliko Korenovo, Stare Plavnice i južni dio naselja Letičani.

Vezano na razvoj turizma predmetnim planom uz turizam vezane su područja ugostiteljsko - turističke namjene T1, sportsko rekreacijske namjene (R, R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7 i R8), javne zelene površine (Z1, Z2), zaštitne zelene površine (Z, Z3), mješovita namjena (M1, M2, M3, M4) i druge koje su kompatibilne.

Kao gospodarsko-ugostiteljska turistička namjena (način gradnje PG16) označena je zona Veliko Korenovo te izletnička i rekreativna lokacija poznata kao "Šljukin gon" s mogućom minimalnom dopunom/gradnjom potrebnih ugostiteljskih, smještajnih i rekreativnih sadržaja ukomponiranih u zelenilo.

U području mješovite namjene moguća je gradnja – ugostiteljsko-turističkih objekata – hoteli jer su to građevine koje su primjerene centru grada. S obzirom da sport i rekreacija s raznim natjecanjima i manifestacijama privlače posjetitelje i turiste važno je sagledavanje površina sportsko-rekreacijske namjene. Sportsko-rekreacijska namjena planira je na prostoru sportske dvorane (R1), SRC uz Centar srednjih škola (R3), RC Mladost (R6), uz civilnu streljanu i u zoni Veliko Korenovo. Na površinama sportsko-rekreacijske namjene moguća je izgradnja građevina predmetne namjene većih dimenzija te smještaj drugih obrazovnih i poslovnih sadržaja kao što su proširenje centra srednjih škola, trgovačkih, ugostiteljskih, uslužnih ili poslovnih sadržaja, veličinom primjerenih zoni u kojoj se nalaze.

Prostorni plan uređenja Općine Veliko Trojstvo (Županijski glasnik broj 9/04, Službeni glasnik Općine Veliko Trojstvo broj 3/11, 6/13 i 1/17) ocjenjuje da stanje turističke ponude u Općini Veliko Trojstvo ne zadovoljava. Prirodne, kulturne i gospodarske karakteristike treba valorizirati jer upravo one daju dobru osnovu za razvoj lovnog, seoskog (eko-gastronomski ponuda, uključivanje posjetioca u svakodnevicu života na imanju, mogućnost noćenja), izletničkog, kulturno-edukativnog, sportsko-rekreacijskog, poslovnog, tranzitnog i ostalih vidova turizma. Turistička ponuda Bjelovarsko-bilogorske županije i Općine Veliko Trojstvo mora biti rezultat povezivanja svih turističkih potencijala i subjekata te zajednički, marketinški osmišljen nastup na tržištu, orijentirana manjim grupama turista, a ne masovnom turizmu.

U Planu se izdvaja za gospodarsku namjenu ugostiteljsko turistička zona izdvojene namjene u Maglenči, ukupne površine 2,7 ha, ciljano planirana za izgradnju većeg ugostiteljsko-turističkog kompleksa. Navodi se da bi bilo korisno dio šuma uz naselja i turističke objekte urediti za rekreacijsku namjenu za koju potrebu iskazuje suvremeni način života, te sukladno potrebama poticati razvoj urbanog šumarstva radi ozelenjavanja naselja i turističkih područja. Općina Veliko Trojstvo ima prirodne resurse kojima je, uz osmišljenu marketinšku i promidžbenu akciju, lovni turizam potrebno izdici na mnogo kvalitetniju razinu od postojeće. Po mogućnosti, nužno je izgraditi lovački dom radi osiguravanja smještaja domaćim i stranim lovcima-turistima. Interes za pružanje usluga domaćim i stranim lovcima u okviru obiteljskih

gospodarstava je već duže vremena izražen (povezanost lovnog i seoskog turizma). Iskustva koja posjeduju ta gospodarstva treba iskoristiti za daljnji legalni pristup toj djelatnosti.

Seoski (ruralni) turizam nije razvijen na području Općine Veliko Trojstvo, a potencijali za razvoj postoje. Program Županije usmjeren je na razvoj ruralnih prostora Županije sa aspekta sela i turizma. Gledano sa aspekta sela, misli se na iskorištavanje potencijala seoskih domaćinstava za poduzetništvo i samostalni razvitak, revitalizaciju ruralnih prostora sa svim svojim posebnostima, očuvanje te vrijednosti, te poticanje primarne seoske proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda kao zdrave, ekološki čiste hrane, tj. zdrave eno-gastronomsko-ekološke ponude. Sa aspekta turizma misli se na marketinško osmišljavanje i jaču promidžbu turističke ponude, korištenje postojećih prirodnih resursa, stvaranje integralnog turističkog proizvoda, te sport i rekreaciju u tijesnoj vezi sa čistim okolišem. Razviti Vinsku cestu (enološka ponuda) u sklopu ostale ruralne turističke ponude na seoskim gospodarstvima. Program razvitka ruralnog turizma svakako treba ići smjerom razvitka turizma u harmoničnom odnosu prirode i ljudi koji žive na tom području.

Prostorni plan uređenja Općine Nova Rača (Županijski glasnik broj 20/09, 4/14, 5/15 i 1/21) navodi da seoski (ruralni) turizam nije razvijen na njenom području, ali su potencijali za njegov razvoj postojeće prirodne, kulturne i gospodarske karakteristike koje je potrebno valorizirati i staviti u funkciju. Na taj način bi se stvorila osnova za razvoj seoskog turizma (eno-gastronomska ponuda, uključivanje posjetioca u svakodnevicu života na imanju, mogućnost noćenja), kao i mogućnosti razvoja lovnog, izletničkog, sportsko-rekreacijskog, kulturno-edukativnog, poslovnog, tranzitnog i ostalih vidova turizma.

Plan potiče da se uredi šumske površine uz naselja, kao i objekti za rekreaciju u šumama, budući da za boravak u prirodi postoji sve veći interes radi suvremenog urbanog načina života. Navedeno znači da je potrebno poticati razvoj urbanog šumarstva. Stoga je jedan od ciljeva Plana razvoj ruralnog (seoskog) turizma (gastronomsko-ekološka ponuda s prenoćištim) i izletnički turizam.

Planom se potiče razvoj lovnog turizma zbog adekvatnih mogućnosti i atraktivnosti prirodnog prostora uz proširenje i poboljšanje kvalitete postojećeg matičnog fonda divljači, modernizaciju postojećih ili izgradnju novih objekata i prosperitetnu razvojnu strategiju. Postojeće vodne resurse potrebno je koristiti za sportsko-ribolovnu, ekološko-edukativnu i izletničku turističku ponudu, uz neizostavnu brigu o zaštiti voda od zagađenja, te uređenje i ulaganje u već postojeće kapacitete. Potencirati razvoj ostalih vidova turizma baziranih na specifičnostima prostora Općine. Stoga se turistička ponuda bazira na razvoju sportsko-rekreacijskog, poslovnog i tranzitnog turizma. Također se potiče revitalizacija zapuštenih, postojećih zgrada, koje je potrebno obnoviti u skladu s lokalnim ambijentom.

Prostorni plan uređenja Općine Velika Pisanica (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije br. 02/03, 12/06, Službeni glasnik Općine Velika Pisanica 6/13, 12/18 i 2/2020) planira edukativne staze kulturne baštine što će potaknuti kulturni turizam. Preporuča se obnova starih ili napuštenih kuća, te ih koristiti za trajno ili povremeno stanovanje, poslovni prostor ili za potrebe turizma (seoski turizam).

Općina Planom daje mogućnost izgradnje objekata gospodarske, športsko-rekreacijske i turističke namjene izvan naselja, koji se zbog svojih funkcionalnih i drugih obilježja ne mogu graditi unutar naselja. Uvjeti gradnje i uređivanja površina propisani su za površine gospodarske, športsko-rekreacijske i turističke namjene izvan naselja, a primjenjuju se i za površine koje su Planom predviđene za ove namjene unutar građevinskih područja naselja, te kao takve prikazane u Planu namjene površina i na prikazu građevinskih područja naselja. Koeficijent izgrađenosti parcele može biti najviše 0,3, visina

građevine najviše Po+P+1, visina krovnog vijenca najviše 6 m, visina sljemena krova najviše 10 m, izvoditi dvostrešna krovšta nagiba 30 – 40 stupnjeva, pokrivanje krovšta crijepom, oko građevine mora biti izveden požarni put širine najmanje 5 m, najmanje 30% površine parcele mora biti ozelenjeno, odnosno zasađeno visokim stablima, a parkiranje vozila za građevine turističkih i ugostiteljskih namjena mora se riješiti na vlastitoj građevnoj parceli prema kriteriju: ugostiteljski sadržaji 15 pm/1000 m², a hoteli 50 pm/100 ležajeva. Zgrade koje se mogu graditi u sklopu farme su između ostalog i poslovno-turističke građevine za potrebe seoskog turizma.

Prostorni plan uređenja Općine Šandrovac (Općinski glasnik Općine Šandrovac broj 23/05, 5/13, 4/15, 3/19) također planira razvoj seoskog i rekreativnog turizma (sportski ribolov, lovni turizam) koji nisu dovoljno razvijeni usprkos potencijalima kao što su slikovita sela i očuvani okoliš bogatih šuma, polja, vinograda i voćnjaka. Seoski turizam može postati značajan izvor dodatne zarade za stanovništvo ovog područja. Samim time otvaraju se nova radna mjesta, ulaže se u infrastrukturu sela, pomaže očuvanju tradicije, a zaustavlja se i iseljavanje mladih. Razvojem vinogradarstva, proizvodnjom zdrave hrane i formiranjem malih i srednjih obiteljskih gospodarstava stvorili su se uvjeti za formiranje Vinske ceste. Formiranjem i razvojem Vinske ceste, tj. osmišljavanjem kompleksnog agro-turističkog programa koji u turističkom svijetu predstavlja okosnicu i najizravniji spoj između poljoprivrede i turizma, obogatit će se turistička ponuda Općine.

U Šandrovcu se nalazi veliki olimpijski bazen u čijem su sklopu tereni za tenis, košarku i mini golf, te veliko nogometno igralište. Taj sportsko-rekreacijski centar smješten je uz šumski predjel koji je vrlo pogodan za trčanje i vožnju biciklom, a u njegovoj neposrednoj blizini nalazi se ugostiteljski objekt i sportski ribnjak. Izletnička ponuda moguća je i na području cijele Općine, tako da se u ugodnom ambijentu posjetiocima pruža mogućnost za rekreaciju u čistom prirodnom okruženju šumskih puteljaka i proplanaka, vožnje brdskim biciklima, trčanje, šetnje i pogled na živopisne padine Bilogore, brežuljke i nizine.

Prostorni plan uređenja Općine Zrinski Topolovac (Županijski glasnik broj 10/07, Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 1/17 i Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 8/22) daje mogućnost izgradnje zgrada ugostiteljsko-turističke namjene prema broju kreveta te kampa do 20, do 40 i preko 40 kreveta. Plan ostavlja mogućnost izgradnje/uređenja kampa do 20 smještajnih jedinica. Unutar građevinskog područja mogu se graditi zgrade ugostiteljsko-turističke namjene do četiri nadzemne etaže + suteran. Naglasak je na razvoju izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog turizma te drugu turističku ponudu za zadovoljavanje potreba grada Bjelovara koja je komplementarna poslovnom turizmu Bjelovara. Akumulacije se također mogu stavljati u funkciju turizma.

Prostorni plan uređenja Općine Kapela (Županijski glasnik broj 6/06, Službeni glasnik Općine Kapela broj 1/14, 6/16, 3/17-pročišćeni tekst i 7/19) daje mogućnost razvoja izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog turizma, te drugu turističku ponudu za zadovoljavanje potreba grada Bjelovara koja je komplementarna poslovnom turizmu Bjelovara. Prostorni plan razlikuje zgrade ugostiteljsko-turističke namjene prema smještajnom kapacitetu (do 20, do 40 i preko 40 kreveta) i omogućuje gradnju/uređenje kampa. Ugostiteljsko turističke zgrade i prostori kapaciteta do 20 kreveta i 80 stolica mogu se smjestiti unutar svih ugostiteljsko-turističkih zgrada i zgrada unutar kojih je dozvoljeno rješavanje ugostiteljsko-turističkih prostora. Ugostiteljsko-turističke zgrade i prostori kapaciteta do 40 kreveta i 200 stolica mogu

se smjestiti unutar građevnih čestica mješovite namjene, pretežito stambeno-poslovne i pretežito poljoprivredna gospodarstva proizvodne namjene, poslovne namjene, ugostiteljsko-turističke namjene, javne i društvene namjene, kao i sportsko-rekreacijske namjene. Ugostiteljsko-turističke zgrade i prostori kapaciteta preko 40 kreveta i 200 stolica mogu se smjestiti unutar građevnih čestica poslovne, ugostiteljsko-turističke namjene i sportsko-rekreacijske namjene -izletnički turizam. Kampovi se mogu graditi/uređivati unutar građevinskog područja ugostiteljsko-turističke namjene, a kamp-odmorišta kapaciteta do 20 smještajnih jedinica unutar građevinskih područja ugostiteljsko-turističke namjene i sportsko-rekreacijske namjene. Vezano uz sportsko-rekreacijsku namjenu (i lovstvo) planirani su vođeni sportovi, kopneni sportovi i izletničke rekreacije.

Ostavlja se mogućnost gradnje/uređenja više sportskih ribnjaka, drugih vodnih građevina i sportsko-rekreacijskih građevina, te jedna ugostiteljsko-turistička zgrada (samo u funkciji upravljanja, praćenja i upotpunjavanja sportsko-rekreacijske djelatnosti). Vezano na ostalu izletničku rekreaciju u funkciji turizma može se graditi/uređivati više sportsko-rekreacijskih igrališta na otvorenom, drugih građevina i ugostiteljsko-turistička zgrada (samo u funkciji upravljanja, praćenja i upotpunjavanja izletničke sportsko-rekreacijske djelatnosti). Koeficijent izgrađenosti ne može biti veći od 0,3.

Prostorni plan uređenja Općine Rovišće (Županijski glasnik“ broj 24/06 i 6/12 i „Službeni glasnik Općine Rovišće“ broj 2/21 i 4/25). potiče razvoj izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog turizma, te drugu turističku ponudu za zadovoljavanje potreba grada Bjelovara koja je komplementarna poslovnom turizmu Bjelovara. Tako ugostiteljsko-turističke zgrade mogu biti visine najviše četiri nadzemne etaže plus suteran, a unutar njih može se riješiti najviše 40% ukupne neto korisne površine proizvodnog (samo za tihe i čiste djelatnosti), poslovnog, javnog i društvenog i/ili sportsko-rekreacijskog prostora. Na jednoj ili više građevnih čestica može se graditi više građevina za seoski turizam, te manjih gospodarskih građevina za tihe i čiste djelatnosti, sukladno odredbama posebnih propisa. Koeficijent izgrađenosti ne može biti veći od 0,3.

2.4. Performanse turističkog sektora

Analiza komercijalnih smještajnih kapaciteta i fizičkog turističkog prometa na prostoru Bjelovarsko-bilogorske županije napravljena je temeljem podataka dostupnih iz sustava eVisitor. Smještajni objekti u sustavu eVisitor razvrstani su prema obilježjima *Vrsta objekta* i *Podvrsta objekta*, a u skladu sa Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti² i pripadajućim važećim pravilnicima o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata³. Za potrebe ove analize, smještajni objekti su razvrstani u manji broj grupa. Kriterij definiranja grupe je bila važnost vrste/podvrste objekta (broj objekata, ostvareni turistički

² NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20 i 126/21

³ Pravilnik o razvrstavanju, kategorizaciji i posebnim standardima ugostiteljskih objekata iz skupine Hoteli (NN 56/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Kampovi (NN 54/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu (NN 9/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (NN 54/16) i Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (NN 54/16)

promet) unutar turističkih kapaciteta Bilogore-Bjelovara te mogućnost povezivanja s drugim sličnim vrstama/podvrstama.

Pregled grupa, kao i njihova definicija prikazan je u tablici 2.4.1.

Tablica 2.4.1. Definicija grupa smještajnih objekata

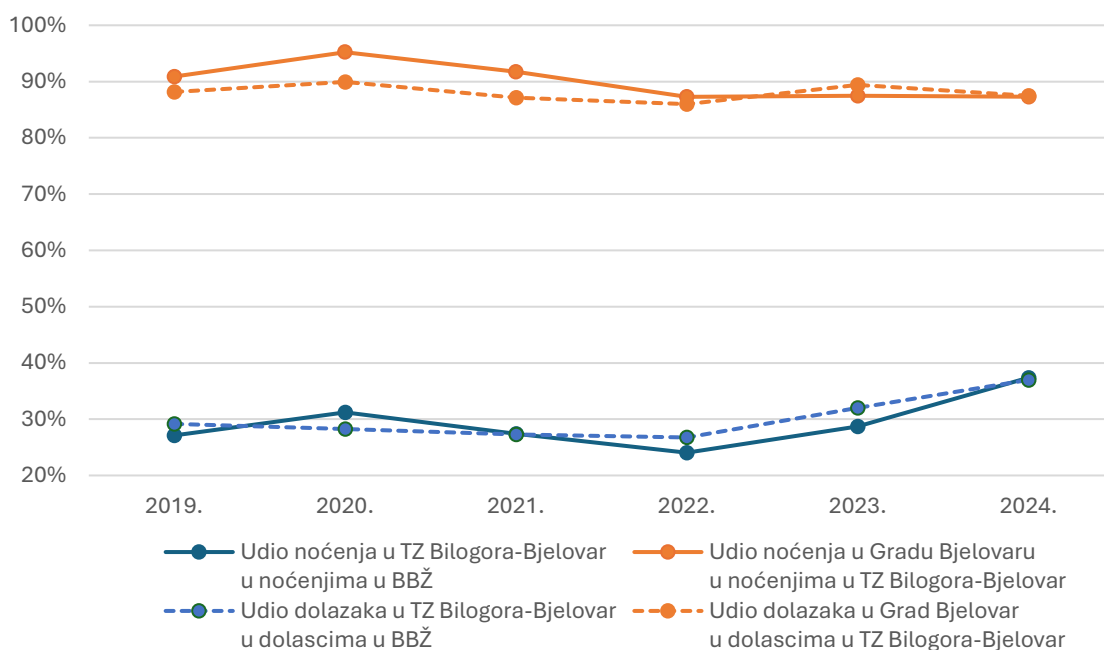
Grupa	Vrsta objekta (eVisitor)	Podvrsta objekta (eVisitor)
Hoteli	Hoteli	Sve podvrste
Obiteljski smještaj	Objekti u domaćinstvu	Sve podvrste
	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Apartman, Studio apartman, Kuće za odmor
OPG	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	Sve podvrste
Soba za iznajmljivanje	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Soba za iznajmljivanje
Ostalo	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Gostionica, Hostel, Lovački dom, Objekt za robinzonski smještaj, Planinarski dom, Prenočište, Učenički/ studentski dom/Akademis

Turizam je snažan faktor gospodarskog i društvenog razvoja određene destinacije s važnim aplikativnim učincima na sve ostale gospodarske sektore. Na području TZ Bilogora-Bjelovar turistički potencijal nije u potpunosti iskorišten, a postojeće stanje utemeljeno na fizičkom prometu moguće je sagledati u nastavku. Pregled turističkog prometa napravljen je za razdoblje 2019.-2024. godina. Turistički rezultati u 2020. i 2021. godini ostvareni su pod utjecajem krize nastale kao posljedica pandemije uzrokovane virusom COVID-19.

2.4.1. Noćenja i dolasci

Na području TZ Bilogora-Bjelovar u 2024. godini je ostvareno 38,4 tisuća noćenja i 11,5 tisuća dolazaka, što čini 37% svih noćenja i dolazaka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u 2024. godini. Većina noćenja i dolazaka je ostvareno u Gradu Bjelovaru (oko 87% noćenja i dolazaka). Prosječna duljina boravka turista na području TZ Bilogora-Bjelovar u 2024. godini je 3,3 noćenja.

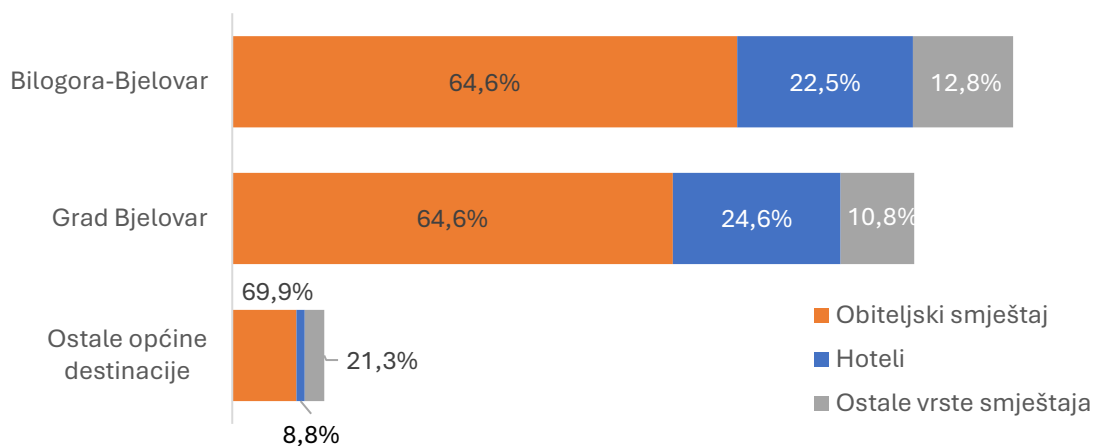
Slika 2.4.1. a) Udio broja noćenja i dolazaka u TZ Bilogora-Bjelovar u ukupnom broju noćenja i dolazaka u Bjelovarsko-bilogorsku županiju i b) Udio broja noćenja i dolazaka u Grad Bjelovar u ukupnom broju noćenja i dolazaka TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2019. - 2024.

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam

Iz Slike 2.4.1. može se vidjeti da je udio noćenja i dolazaka u TZ Bilogora-Bjelovar u ukupnim noćenjima i dolascima u Bilogorsko-bjelovarsku županiju u razdoblju od 2019. do 2023. godine bio oko 30%, dok je u 2024. godini došlo do značajnijeg povećanja udjela na 37%. Udio noćenja i udio dolazaka su približno jednaki što implicira da je duljina boravka na području TZ Bilogora-Bjelovar jednaka duljini boravka u ostatku Županije. Slično, udio dolazaka u Grad Bjelovar u dolascima u TZ Bilogora-Bjelovar je podjednak u svim godinama razdoblja 2019. - 2024., dok je udio noćenja blago porastao u 2020. godini, da bi nakon toga počeo opadati, ali bez drastičnih pomaka.

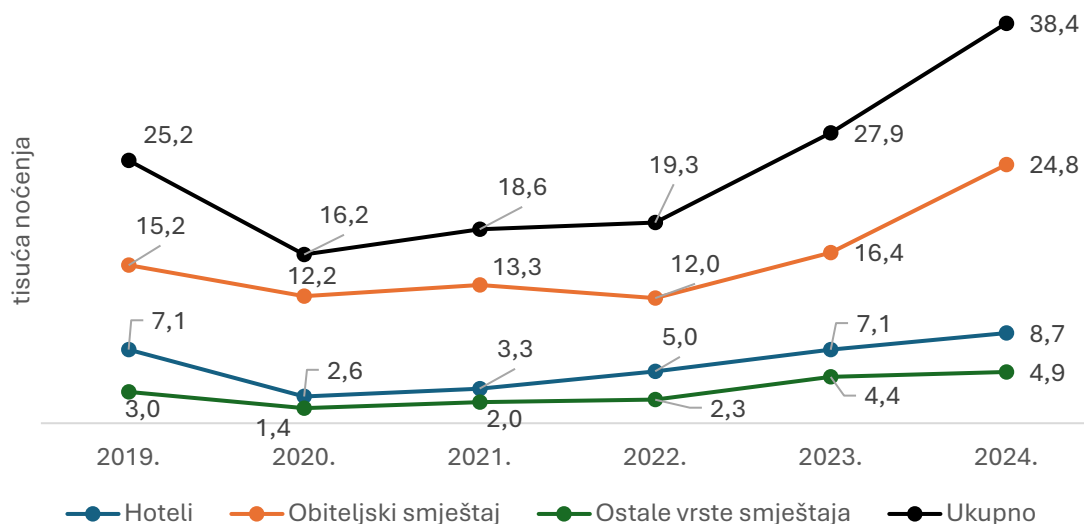
Slika 2.4.2. Struktura broja noćenja na području TZ Bilogora-Bjelovar u 2024. godine. prema vrstama smještajnih kapaciteta

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam

Gledano prema vrstama smještaja, najveći broj noćenja na prostoru TZ Bilogora-Bjelovar ostvaren je u obiteljskom smještaju (Slika 2.4.2.), a onda u hotelskom smještaju. Prosječna duljina boravka turista u obiteljskom smještaju je bila 4,8 noćenja, u hotelskom 2,4 noćenja, a u ostalim vrstama smještaja 1,8 noćenja.

Slika 2.4.3. Broj noćenja u tisućama na području TZ Bilogora-Bjelovar za razdoblje 2019. - 2024., ukupno i prema vrstama smještajnih kapaciteta.

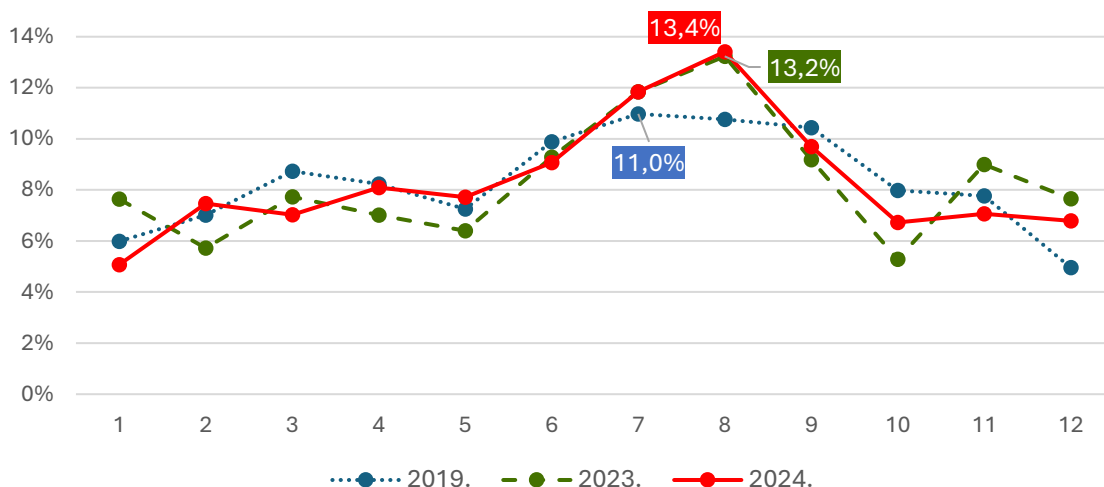
Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam

Na Slici 2.4.3. prikazano je kretanje broja noćenja na području TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2019. - 2024. godine. Najveći broj noćenja je ostvaren u 2024. godini (38,4 tisuća noćenja). Nakon uspješne 2019. godine, u 2020. je uslijedio oštar pad broja noćenja turista kao posljedica pandemije uzrokovane virusom COVID 19. Od 2021. godine je uslijedio rast broja noćenja, da bi u 2023. godini ukupan broj noćenja nadmašio broj noćenja iz 2019. godine, i to za 10,5%. U 2024. godini je ostvareno 52,1% više noćenja u usporedbi s 2019. i za 37,7% u odnosu na 2023. godinu. Prema vrstama smještaja, najveći rast je zabilježen u obiteljskom smještaju, u kojem je u 2024. godini ostvareno 63,7% više noćenja u odnosu na 2019. godinu.

2.4.2. Sezonalnost i tržišta

Na području TZ Bilogora-Bjelovar sezonske oscilacije nisu toliko jako izražene. Noćenja turista su uglavnom ravnomjerno raspoređena tijekom cijele godine. Manji broj noćenja se ostvaruje u prvom kvartalu, a najveći broj noćenja se ostvaruje u pravilu u razdoblju od srpnja do rujna.

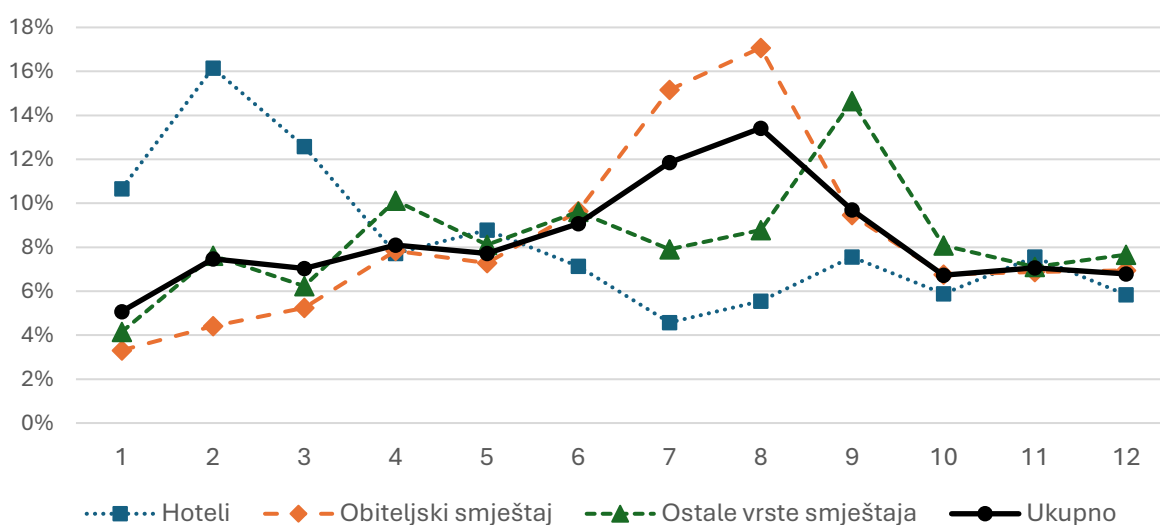
Slika 2.4.4. Udio broja noćenja u pojedinom mjesecu u ukupnom godišnjem broju noćenja na području TZ Bilogora-Bjelovar za 2019., 2023. i 2024. godinu.

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam

Prema Slici 2.4.4. udio broja noćenja u pojedinom mjesecu je u svim promatranim godinama približno isti. Veći broj noćenja se ostvaruje u drugoj polovici godine, najveći broj noćenja je u 2019. godini bio u srpnju, u 2023. i 2024. godini u kolovozu. U 2024. godini je zabilježen znatan broj noćenja pri kraju godine. Gledajući razliku udjela mjeseca s najvećim i najmanjim brojem noćenja, može se reći da je tijekom svih promatranih godina, razlika mala: u 2019. iznosi 6,0 postotnih poena, u 2023. je 7,9 postotnih poena, a u 2024. iznosi 8,3 postotnih poena. Te razlike su nešto veće u odnosu na Županiju, ali su znatno manje od razlike mjeseca s najvećim i najmanjim udjelom na razini Hrvatske, koja je u 2024. bila skoro 30 postotnih poena.

Slika 2.4.5. Udio broja noćenja u pojedinom mjesecu u godišnjem broju noćenja u 2024. godini na području TZ Bilogora-Bjelovar po mjesecima i vrstama smještajnih kapaciteta

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Slika 2.4.5. prikazuje mjesečne udjele broja noćenja prema vrstama smještaja u 2024. godini. U hotelskom smještaju je najviše noćenja ostvareno u prvom kvartalu 2024. godine (skoro 40%), dok je u obiteljskom smještaju najviše noćenja ostvareno tijekom ljeta (skoro 42%).

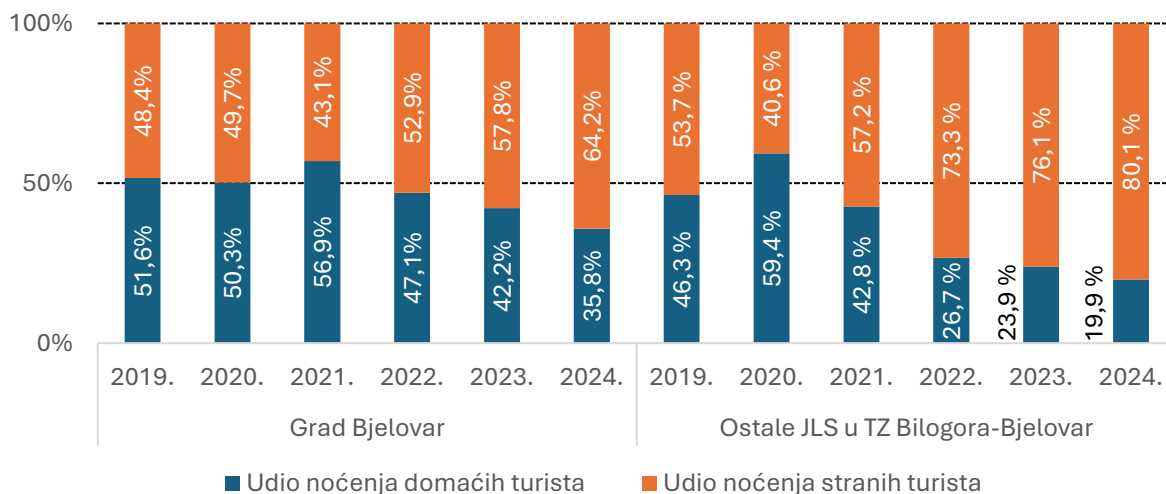
Tablica 2.4.2. Pregled broja noćenja, dolazaka i duljine boravka turista na područje TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2019. - 2024.

	Broj noćenja turista		Broj dolazaka turista		Duljina boravka (noćenja)	
	Domaći	Strani	Domaći	Strani	Domaći	Strani
2019.	12.911 (51,2%)	12.330 (48,8%)	4.568 (57,2%)	3.424 (42,8%)	2,8	3,6
2020.	8.217 (50,7%)	7.989 (49,3%)	2.483 (66,5%)	1.252 (33,5%)	3,3	6,4
2021.	10.387 (55,8%)	8.240 (44,2%)	3.267 (66,5%)	1.649 (33,5%)	3,2	5,0
2022.	8.571 (44,5%)	10.694 (55,5%)	3.799 (57,6%)	2.795 (42,4%)	2,3	3,8
2023.	11.142 (39,9%)	16.752 (60,1%)	5.955 (58,6%)	4.200 (41,4%)	1,9	4,0
2024.	12.993 (33,8%)	25.423 (66,2%)	6.265 (54,4%)	5.249 (45,6%)	2,1	4,8

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

U razdoblju 2019. - 2024. potpuno se promijenio odnos broja noćenja domaćih i stranih turista. Dok su domaći turisti u 2019. ostvarili 51,2% noćenja, u 2024. godini su strani turisti ostvarili 66,2% svih noćenja na prostoru TZ Bilogora-Bjelovar. Domaći turisti ostvarili su veći broj dolazaka u svim godinama promatranog razdoblja, a najveći udio je bio u 2020. i 2021. godini. Strani turisti duže borave od domaćih. Ta razlika je bila izraženija u 2020. i 2021. godini, u 2023. godini je iznosila 2,1 noćenja, a u 2024. 2,7 noćenja.

Slika 2.4.6. Udio noćenja domaćih i stranih turista u Gradu Bjelovaru i ostalim općinama na području TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2019. - 2024.

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Domaći turisti ostvarivali su većinu noćenja na području Grada Bjelovara do 2021. godine. Od 2022. godine, udio noćenja stranih turista se povećavao, da bi u 2024. skoro dvije trećine noćenja u Gradu Bjelovaru ostvarili strani turisti. U ostalim općinama koje čine TZ Bilogora-Bjelovar, strani turisti ostvarivali su veći godišnji broj noćenja tijekom cijelog razdoblja, s izuzetkom u 2020. godini, da bi u 2024. godini ostvarili 80% svih noćenja.

Tablica 2.4.3. Deset stranih država iz kojih je ostvaren najveći broj noćenja u razdoblju 2019. - 2024. na području TZ Bilogora-Bjelovar.

Država	Udio u noćenjima stranih turista 2019.-2024.	Udio u noćenjima stranih turista 2024.	Poredak prema broju noćenja					
			2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Njemačka	17,2%	19,7%	3	7	2	1	1	1
Bugarska	10,4%	7,5%	1	5	5	2	3	5
Srbija	9,3%	7,7%	2	4	7	3	4	4
BiH	9,1%	10,1%	6	1	1	5	6	3
Nepal	6,6%	13,4%	***	19	***	35	2	2
Italija	4,7%	2,8%	4	6	8	9	5	11
Ukrajina	3,6%	0,4%	13	3	3	12	9	28
Slovenija	3,4%	2,6%	8	9	10	10	7	12
Austrija	2,9%	3,0%	12	15	13	8	8	8
Kosovo	2,7%	0,3%	19	2	4	16	27	33

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Osim udjela u noćenjima stranih turista u cijelom razdoblju i u 2024. godini, na Tablici 2.4.3. prikazan je i poredak broja noćenja iz država u pojedinoj godini razdoblja. U razdoblju od 2019. do 2024. godine strani turisti su ostvarili ukupno 81,4 tisuća noćenja. Najveći broj noćenja su ostvarili turisti iz Njemačke, a slijede turisti iz Bugarske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Turisti iz zemalja koje nisu navedene u Tablici 2.4.2. ostvarili su 30,3% svih noćenja stranih turista. Zanimljivo je primijetiti da je u 2019. najviše bilo turista iz Bugarske⁴, u 2020. i u 2021. turista iz Bosne i Hercegovine, a od 2022. je bilo najviše turista iz Njemačke.

Domaći turisti su tijekom razdoblja 2019. - 2024. najveći broj noćenja ostvarili u obiteljskom smještaju, ali od 2022. godine raste udio ostvarenih noćenja u hotelima: dok je u 2022. u hotelima bilo ostvareno 20,9% noćenja domaćih turista, u 2024. je taj udio narastao na 37,9%, dok se udio noćenja domaćih turista u obiteljskom smještaju smanjio sa 68,3% u 2022. godini na 43,2% u 2024. godini. Kod stranih turista dogodio se obrnuti proces: dok su u 2019. strani turisti 36,1% noćenja ostvarili u hotelu, taj udio je u 2024. pao na 14,7%. U istom razdoblju udio noćenja stranih turista u obiteljskom smještaju je porastao sa 48,7% u 2019. na 75,6% u 2024. godini.

2.5. Projekti u funkciji razvoja turizma

Lokalna samouprava i javni dionici u procesu je realizacije te planiranja i pripreme projekata s područja turizma koji imaju potencijal pridonijeti povećanju tržišne prepoznatljivosti destinacije Bilogora-Bjelovar te kvaliteti turističke ponude i diversifikaciji proizvoda. Na temelju dobivenih podataka od naručitelja, intervjua i desk istraživanja dobiven je pregled projekata i svojevrsna baza projektnih ideja koje se prikazuju u nastavku (Tablica 2.5.1).

Tablica 2.5.1. Projekti u provedbi i planirani projekti u turizmu ili podržavajućim sektorima

⁴ Obzirom na duljinu boravka, moguće je da su kao turisti iz Bugarske prijavljeni radnici iz Bugarske. Isto tako, turisti iz Nepala su drugi po broju noćenja u 2023. i 2024, ali prosječna duljina boravka je preko 45 dana, tako da je vjerojatno riječ o stranim radnicima koji nisu na odgovarajući način prijavljeni u sustav eVisitor.

Ime projekta	Nositelj projekta:	Opis/cilj projekta:
Garden House	Grad Bjelovar	Izgradnja apartmana s ugostiteljskom ponudom te biološkim bazenima i različitim turističkim zanimljivostima
Športsko-rekreativni park Sjever	Grad Bjelovar	Postoji idejno rješenje, potrebna druga projektno-tehnička dokumentacija
Revitalizacija zgrade starog zatvora	Grad Bjelovar	Obnova zaštićene zgrade Starog zatvora, konstrukcijska obnova, unutarnje uređenje i opremanje za prenamjenu u višenamjensku infrastrukturu.
Bazenski kompleks u Velikom Korenocu - Terme Bjelovar	Grad Bjelovar	Kompleks će biti prva zelena građevina u županiji, visoko energetske učinkovit i održiv objekt, koristeći obnovljive izvore energije. Bazenski kompleks bit će namijenjen rekreaciji i vodenim sportovima za sve dobne skupine.
Ribički dom	Udruga Bilogorska sela	Izgradnja zgrade sa smještajnom i ugostiteljskom funkcijom, uređenje i proširenje ribnjaka, uređenje šetnica i rekreativnih sadržaja.
Biciklističke staze	Općina Kapela	Razvoj i obilježavanje staza van postojećih cesta, povezujući resurse područja
Izgradnja multifunkcionalne zgrade uz svetište u Novoj Rači	Općina Nova Rača i Bjelovarsko-križevačka biskupija	Priprema idejnog rješenja, te analiza mogućnosti financiranja. Naglasak će biti na razvoj hodočasničkog turizma
Projekt uređenja središnjeg parka	Općina Velika Pisanica	Uređenje središnjeg parka u Velikoj Pisanici. U sklopu projekta ugrađeni su rubnjaci, asfaltirane su derutne površine parkirališta, osvijetljeni su info karta Općine i skulptura Uskrsnjeg jajeta - simbola Općine Velika Pisanica te je postavljen javni sat.
Projekt: Obrazovanje za održivi razvoj	Općina Velika Pisanica	Ciljevi projekta su: povećati znanja i vještine učenika i učitelja iz područja održivog razvoja, učvrstiti mrežu partnerstva na lokalnom nivou, podići svijest šire zajednice o važnosti održivog razvoja. Ciljne skupine: učenici (140), učitelji (12) i zaposlenici prijavitelja, nenastavno osoblje i zaposlenici Općine (10).
Kamp na ribnjacima Rovišće	Općina Rovišće	Moguća promjena PPUO u svrhu kreiranja kampa (tranzitnog) uz postojeći ribnjak.

Izgradnja i uređenje tržnice	Općina Rovišće	Projekt izgradnje tržnice Rovišće je završen te trenutno ima funkciju promocije postojeće ponude OPG-ova i lokalnih poduzetnika. U sklopu tržnice otvorena je trgovina sa domaćim proizvodima „Domaće i naše“ u vlasništvu Komunalca Rovišće d.o.o.
Razvoj infrastrukture aktivnog turizma u Općini Rovišće	Općina Rovišće	Razvoj brojnih sportskih i turističkih sadržaja u općini.
Višenamjenski centar Rovišće	Općina Rovišće	Revitalizacija dotrajalog ili djelomično funkcionalnog objekta za višenamjensku uporabu lokalnog stanovništva, uključujući gospodarsku, kulturnu, sportsko-rekreativnu i društvenu namjenu. Planirani su građevinski radovi na uređenju i opremanju društvenog doma u Narti sa sportskom dvoranom, prenamjena prostora za polivalentnu dvoranu, adaptacija uredskih prostora u funkcionalne prostore društvene namjene te energetska obnova objekta i dvorišta.
Razvoj infrastrukture aktivnog turizma u Općini Rovišće -	Općina Rovišće	Razvoj brojnih sportskih i turističkih sadržaja u općini. Održavanje manifestacija kao npr. Bučijada, Obiteljski dan, Noć muzeja, Advent u Rovišću, Božićni koncert.
Bilogorska konjička staza	Općina Veliko Trojstvo	Pozicioniranje područja Bilogora – Bjelovar kao konjičke destinacije. Projekt ima potencijala biti cjelogodišnja ponuda destinacije. U cilju da ovaj projekt dodatno napreduje realizirati će se izrada promotivnog turističkog kataloga (tiskano i online izdanje) koji će pokriti sve dionike na ruti Bilogorske konjičke staze.
Etno-baština Bilogore: Etno muzej i Etno park u Velikom Trojstvu	Općina Veliko Trojstvo	Projekt apliciran na ITU mehanizme, pozitivno ocijenjen. Uređenje i moderno opremanje etno park Veliko Trojstvo i mlin
BILOgravel	Općina Veliko Trojstvo	Dodatno promovirati atraktivnost bilogorskih biciklističkih staza i na taj način doprinijeti razvoju cikloturizma.
Kulturni centar	Općina Veliko Trojstvo	Adaptacija i renovacija starog društvenog doma u multifunkcionalne sobe (za predstave i slično), rad Udruge i spomen sobu braniteljima
CikloParking	Općina Zrinski Topolovac	Projektom se žele unaprijediti lokacije na kojima su potrebni stalci za odlaganje bicikala i romobila. Kao prvoj jedinici lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj koja je podržala Projekt razvoja Nacionalne baze biciklističke parkirališne ponude i potražnje, cilj je zajedno s građanima unaprijediti postojeći prometni sustav.

		Napravljena je aplikacija putem koje građani sami trebaju odrediti biciklistički parking.
Walk&Ride	Općina Zrinski Toplovac	Cilj je predstaviti mogućnosti konjičkog turizma i potencijal koji na Bilogori postoji. Potaknuti lokalnu zajednicu na uključivanje u organizaciju i ponudu svojih proizvoda i usluga te stvaranje dodanih motiva za istraživanje tog dijela Bilogore.
Kulturni edukacijski hostel	Udruga Roma Lovara	Projekt usmjeren na edukaciju mladih i volonterski turizam. Projekt je u prijavi.
Suradnja s organizatorima putovanja	TZ Bilogora - Bjelovar	Ova aktivnost odnosi se na pružanje podrške u organizaciji studijskih putovanja novinara, predstavnika organizatora putovanja i agenata u suradnji s regionalnom turističkom zajednicom i HTZ-om.
Kreiranje promotivnog materijala	TZ Bilogora-Bjelovar	Promocija putem online komunikacijskih kanala i kroz tiskane promidžbene materijale (za starije posjetitelje). Objedinjavanje svih turističkih sadržaja i podizanje kvalitete promocije destinacije Bilogora – Bjelovar i što lakša distribucija informacija i sadržaja do krajnjeg korisnika. Povećanja interesa za programe i turističke proizvode na području TZ Bilogora – Bjelovar
Kreiranje i upravljanje bazama turističkih podataka	TZ Bilogora-Bjelovar	Stvaranje banke fotografije i videa za kvalitetniju promociju destinacije Bilogora – Bjelovar. Ulaganje u proizvodnju multimedijalnih materijala a to se odnosi na promotivni film na temu opće turističke ponude područja. Kao izuzetno važna podloga za izradu svih planiranih budućih promotivnih aktivnosti neophodan je kontinuirani otkup fotografija pripremljenih za izdavaštvo.
Turističko informativni centar (TIC)	TZ Bilogora-Bjelovar	Turistima omogućiti pravovremene i dostupne informacije o destinaciji
Turistički informacijski sustavi i aplikacije /eVisitor	TZ Bilogora-Bjelovar	Prema uputi Hrvatske turističke zajednice, Turistička zajednica Bilogora – Bjelovar sudjelovati će u razvoju i upravljanju sustavom eVisitor i ostalim turističkim informacijskim sustavima kao što su: jedinstveni turistički informacijski portal te evidencija svih oblika turističke ponude/atrakcija na području destinacije Bilogora – Bjelovar.

Projekt IQM Destination	TZ Bilogora – Bjelovar, Turistička zajednica BBŽ IQM, Grad Bjelovar, Veleučilište Bjelovar, i ostali dionici privatnog i javnog sektora	U 2023. godini misija je poticanje i lobiranje kod jedinice lokalne samouprave projekta izgradnja najmodernijeg, multimedijuskog interaktivnog muzeja s najsuvremenijim svjetskim muzeološkim standardima.
Poticanje na očuvanje i uređenje okoliša	TZ Bilogora-Bjelovar	Poboljšanje uvjeta boravka turista u destinaciji. Uređenost javnih površina unutar naselja i van naselja te promocija zaštite čovjekove okoline.
Članstvo TZ Bilogora-Bjelovar u LAG- u Sjeverne Bilogora koje okuplja općine u sastavu TZBB	TZ Bilogora – Bjelovar. LAG Sjeverna Bilogora	Kvalitetnije upoznavanje s mogućnostima EU i nacionalnih projekata te povlačenje sredstava za njihovu realizaciju kako Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar, tako i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva. Kako bi se mogli kvalitetnije realizirati turistički programi, sadržaji i u konačnici bavljenje turizmom kao dodatnom djelatnošću.
Gastronomija	TZ Bilogora-Bjelovar	Poticanje razvoja tradicionalne gastronomske ponude od domaćih svježih namirnica. Projekt ima potencijala biti cjelogodišnja ponuda destinacije.

2.6. Analiza eksternog okruženja

Za odabir budućih pravaca razvoja turizma destinacije od iznimne je važnosti utvrditi trendove na turističkom tržištu općenito, kao i analizirati konkurentsku poziciju. U prvom dijelu analize tržišta analiziraju se kvalitativna obilježja turizma, koja su posebno značajna za promišljanje turističke ponude. Naime, pod utjecajem svih drugih gospodarskih i društvenih kretanja turizam se neprekidno mijenja u smislu preferencija i zahtjeva gostiju.

2.6.1. Pregled trendova odgovornog i održivog turizma

Doba u kojem živimo karakterizirano je brzim promjenama, posebice tehnologije i klime. Dok se posljedice tehnološkog razvoja uglavnom smatraju pozitivnima, klimatske promjene štetne su po biosferu i alarm su da je potrebno donositi politike i prakse kojima se njihov učinak obuzdava. Rast turističke aktivnosti praćen je političkim, gospodarskim, društvenim i okolišnim promjenama. Sve veći pritisak na okoliš i ljude glavni je trend djelovanja odgovornog i održivog turizma. Klimatske promjene glavna su odrednica budućih ekonomskih politika, a time su i glavni trend daljnjeg razvoja turizma. Stoga, kad se daje pregled trendova odgovornog i održivog turizma on mora biti za prilagodbu i ograničavanje utjecaja klimatskih promjena. Trend održivog turizma treba težiti dugoročnim uspješnim mjerama, a

koje pak zahtijevaju i kratkoročna prilagođavanja kako bi smjer prema cilju bio dohvatljiv i efikasan u korist čitavog ekosustava.

U nastavku je dan kratak pregled trendova relevantnih za dugoročno strateško planiranje turističkog razvoja područja Bilogora-Bjelovar. No, prije svega važno je naglasiti važnost turizma u ekonomskom i ekološkom smislu.

- **Kvantitativni trendovi: turizam na globalnoj razini**

Turizam je jedna od najbrže rastućih „industrija“ u svijetu. Turizam čini 3% svjetskog BDP-a, važan je izvor strane valute, te je pokretač ekonomskog rasta primarno kroz zaposlenost. Osim ekonomske važnosti, turizam je sociološki fenomen zbog snažnog utjecaja na društveni i kulturni razvoj. No, turizam ima i negativan utjecaj – na okoliš i lokalno stanovništvo.

Kad se naglašava značaj turizma u svijetu, treba istaknuti da turizam u 2024. godini na svjetskoj razini bilježi oporavak, ipak, razina iz 2019. nije dosegnuta. Izuzetak u tome je Europa, gdje je zabilježen rast od 1% u odnosu na 2019. godinu. Prema podacima Svjetske turističke organizacije (UN Tourism) i njihovog biltena „UN Tourism Barometer“ iz rujna ove godine međunarodni dolasci na globalnoj razini dosegnuli su 98% razine iz 2019. u razdoblju od siječnja do rujna 2024. godine. Točnije, do rujna ove godine ostvareno je 2% manje međunarodnih dolazaka u odnosu na isto razdoblje 2019. godine. Samim time može se zaključiti da nakon snažne ljetne sezone razina iz 2019. ipak nije ostvarena. Međutim, u odnosu na prethodnu, 2023. godinu, zabilježen je rast. Procjenjuje se da je u razdoblju od siječnja do rujna 2024. zabilježeno 1,1 milijarda međunarodnih turističkih dolazaka (posjetitelja s noćenjem), što je oko 11% više nego u istom razdoblju 2023. Ovakvi rezultati potaknuti su snažnom potražnjom nakon pandemije u Europi i snažnim rezultatima velikih izvornih tržišta na globalnoj razini. Povećana zračna povezanost i olakšavanje izdavanja viza također su podržali međunarodna putovanja.

- **Smjernice za razvoj turizma**

Prethodna pandemija jasno je ukazala na ranjivost uslužnih djelatnosti koje su velikim dijelom dio turističkog sektora. Velika ovisnost nekog gospodarstva o turizmu za sobom povlači brojne rizike. To bi značilo da je za dugoročni razvoj nužno da se turizam vezuje za industriju, poljoprivredu i ostale djelatnosti s visokom dodanom vrijednošću kako bi se smanjila ovisnost nekog gospodarstva i minimizirao rizik. Potencijalni rizici su pandemije, prirodne katastrofe, geopolitička zbivanja, ratovi, dok su klimatske promjene rizik koji polako, ali sigurno nagriza turizam. Smjernice UN Turizma, a posebice Europske komisije, naglašavaju važnost što hitnijeg i sveobuhvatnijeg djelovanja u smjeru prilagodbe turizma na klimatske promjene. Osim smjernica, mjere zaštite i prilagođavanja klimatskim promjenama dio su brojnih zakonskih akata, na europskoj, ali i nacionalnoj i lokalnoj razini. Održivi turizam važan je element novih razvojnih strategija poput *Green New Deal* Europske komisije i agende Ujedinjenih naroda - *United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development*.

Utjecaj turizma na prostor i resurse do sada je bio u sjeni ekonomske koristi turizma, ali taj se trend u recentnom razdoblju polako mijenja, ponajviše kao posljedica sve jačih i pogubnijih klimatskih djelovanja. Međutim, zarada ostvarena u turizmu, a najčešće mjerena kroz rast zaposlenosti i udio turizma u ukupnom BDP-u još je uvijek uvelike zastupljena u medijskom prostoru i velikom dijelu javnog diskursa. Ekonomska korist često je važnija od troškova koje turizam stvara – uništavanje prostora, iskorištavanje resursa i narušavanje kvalitete života lokalnog stanovništva. No, trend bilježenja samo

„koristi“ od turizma polako gubi primat jer „šteta“ koju turizam stvara počinje imati sve veći značaj. Statistika, točnije sustav indikatora i pokazatelj, postaje ključna. Da bi se, uz „koristi“, mjerilo i „troškove“ od turizma potreban je razvoj cjelovitih i sistematičnih statistika, posebice makro-statistike na razini nacionalnih ekonomija. Jedna od značajnijih makro-statistika je Satelitski račun održivosti turizama (TSSA) koja je dokaz da tradicionalna statistika turizma polako gubi važnost ponajprije zbog izostavljanja „troškova“ od turizma. Kroz ovakav sustav mjerenja pronalaze se optimalna rješenja koja bi poticala razvoj do mjere koja ne opterećuje okoliš ni lokalno stanovništvo, odnosno koja dopušta razvoj i rast turističke aktivnosti sve dok su „koristi“ veće od „troškova“.

Novi sustavi pokazatelja razlikuju se po tome što je tradicionalna statistika prvenstveno bila fokusirana na broj posjetitelja, broj noćenja, udio turizma u BDP-u i slično, dok novi sustavi pokazatelja, poput TSSA pokazuju, osim ekonomskih koristi, i drugu stranu - koliko turizam „neto“ doprinosi gospodarstvu uključujući i troškove – koliko turizam „troši“ resurse, te koliko radnih mjesta generira. Holističko sagledavanje „koristi“ i „troškove“ od turizma, s naglaskom na troškove, glavne su odrednice budućih razvojnih strategija, a bitno je da uključuju i eksplicitne i implicitne troškove. Novi sustavi pokazatelja su interdisciplinarni jer uključuju osim ekonomskih pokazatelja i sociološke, demografske, geografske. Također, važno je naglasiti da je riječ o statistici koja se razvija pa još uvijek postoje brojne nedorečenosti i prostor za napredak.

- **Zeleni turizam i *degrowth* u turizmu**

Zeleni rast strateški je i temeljni prioritet Europske unije sadržan u zelenoj tranziciji koja je sastavni dio svih ekonomskim politika Europske komisije, a održivi turizam ima središnju ulogu u zelenom rastu i razvoju. Na turizam utječu toplinski valovi, smanjena dostupnost pitke vode, suše, bujične poplave, porast razine mora, požari, onečišćenje zraka, prijenos bolesti, društvene nestabilnosti, a vrijedi i recipročna veza. Ekonomska aktivnost turizma, osim pozitivnih, ima i štetan učinak na prostor i ljude. Da bi se prilagodio, turizam se treba mijenjati i prilagođavati globalnim promjenama i potrebama lokalnog stanovništva. Zeleni rast, a posebice „degrowth“ kao vodeće razvojne politike, naglašavaju utjecaj turizma na klimatske promjene, onečišćenje okoliša, iskorištavanje resursa i socioekonomske nejednakosti. Ove nove ekonomske teorije naglašavaju važnost razvoja, a ne rasta, te dominantnim smatraju obuzdavanje ekonomske aktivnosti koja dodatno potiče klimatske promjene i šteti okolišu. Samim time, mijenjanje djelatnosti turizma nužnost je koja mora ići u smjeru održivosti. Međutim, kako je u prethodnom poglavlju naglašeno, da bi se provela relevantna znanstvena istraživanja na kojima bi se temeljile buduće politike, potrebno je uspostaviti sustav pokazatelja/indikatora. Točnije, mijenjanje turizma zahtjeva sustav pokazatelja koji je baziran na interdisciplinarnom pristupu, a koji jasno „mjeri“ negativne učinke turizma. Nadalje, na tim indikatorima temeljila bi se rješenja i donosile političke odluke. Cilj svih politika treba biti očuvanje resursa, kvalitetni i povoljni životni uvjeti i jednake prilike za sve građane - zaustaviti negativne trendove poput prekomjernog opterećenja prostora i sezonalnosti te pokrenuti održivu razvojnu paradigmu u skladu s najboljim praksama na globalnoj razini.

U okviru „zelenog“ turizma na nacionalnoj je razini donesena i *Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine*. Radi se aktu koji je temelj daljnjeg razvoja i strateškog planiranja hrvatskog turizma za razdoblje do 2030. godine, a koji je usklađen s *Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. – tranzicijski put za turizam (Agenda 2030)*. Glavni cilj je revidirati ulogu turizma u gospodarskom rastu s naglaskom na razvoj destinacija, a ne rastu, te bolju kvalitetu života lokalnog stanovništva.

- **Turistički programi Bilogore-Bjelovara u smjeru održivosti**

Potencijali daljnjeg razvoja Bilogore-Bjelovara u skladu sa smjericama zelenog turizma i strateških razvojnih okvira Republike Hrvatske i Europske unije temelje se na prirodnim i kulturnim bogatstvima područja. Kao destinacija, ovo područje je još uvijek je nedovoljno valorizirano i neotkriveno na što se treba gledati kao na potencijal daljnjeg razvoja turizma, prvenstveno temeljenog na očuvanom okolišu, bogatoj prirodnoj atrakcijskoj osnovi, ali i kulturnoj baštini te umrežavanju turističke ponude i ostalih djelatnosti poput ostalih uslužnih djelatnosti i poljoprivrede. Nužna je i veća razina educiranosti svih sudionika. Za područje Bilogore-Bjelovara važno je posebno sagledati trendove za turističke proizvode, s posebnim naglaskom na ruralni turizam, gastronomiju i vinski turizam, proizvode aktivnog odmora u prirodi kao i proizvode kulturnog turizma, posebno manifestacija.

Slijedom navedenog, prioritetni turistički proizvodi u skladu s trendovima odgovornog i održivog turizma na kojima će Bilogora-Bjelovar temeljiti svoj daljnji razvoj turizma su:

Ruralni turizam

Ruralni prostor odnosi se na cjelokupni obradivi i naseljivi prostor izvan gradova. U njemu su nastajala tradicijska sela, ruralne cjeline, tradicijska ruralna arhitektura, vrtovi i obradiva polja, ali i nematerijalna kulturna baština, od legendi, pjesama i plesova i mnoštva običaja koji govore o kulturi života i rada. Ruralni turizam obuhvaća svaki oblik turizma koji prikazuje ruralni život, umjetnost, kulturu i baštinu na seoskim lokacijama i donosi ekonomsku i društvenu korist lokalnoj zajednici. Kroz interakciju turista i lokalnog stanovništva ovaj oblik turizma može uvelike pridonijeti obogaćivanju turističkog doživljaja. On ujedno obuhvaća sve turističke aktivnosti unutar ruralnog prostora, a može uključivati široku paletu aktivnosti od ekoturizma, kulturnog turizma, zdravstvenog turizma, aktivnog odmora, lova i ribolova, konjičkog turizma i sl. S druge strane, seoski turizam predstavlja užu pojam koji obuhvaća aktivnosti na selu koje mogu biti povezane s poljoprivredom, gastronomijom i etnologijom. Konačno, turizam na seljačkom gospodarstvu ili agroturizam uključuje turističku djelatnost kao dodatnu djelatnost na gospodarstvu s poljoprivredom i ponudu proizvoda iz te poljoprivrede.

Jedna od ključnih riječi u ruralnom turizmu je 'tradicija', koja postaje jedan od glavnih faktora privlačnosti dolaska u ruralni prostor, posebno u smislu novih i neuobičajenih turističkih doživljaja. Ti doživljaji se vežu uz tradicijsko graditeljstvo, uređenje, okoliš, organsku poljoprivrednu proizvodnju, gastronomiju ili jednostavno doživljaj života na selu. Slike 'života na selu' često su potaknute slikama iz djetinjstva, iz slikovnica ili filmova koji na određeni način idealiziraju takav život prikazujući ga lijepim, idiličnim i mirnijim.

Glavni trendovi vezani uz ruralni turizam vežu se uz sljedeće:

- *Rast broja turista orijentiranih na održivost.* Turizam u ruralnom prostoru predstavlja odmor u kojem se može ostvariti mali utjecaj na okoliš, u kojem se može poštivati prirodno i društveno okruženje, a za sve veći broj turista uživanje u prirodi na održivi način postaje jedan od prioriteta prilikom izbora destinacije.
- *Orijentacija prema 'well-beingu'.* Raste interes za uživanje u aktivnostima, osjećaj ravnoteže između fizičkog, emocionalnog i duhovnog aspekta življenja. Ljubazni, posvećeni i gostoljubivi domaćini, sigurno okruženje i izbor različitih sadržaja pružaju mogućnost 'odmaka' i odmora od stresa svakodnevnog života.

- *Rast broja putnika srednje i starije životne dobi.* Dob turista prestaje biti prepreka za korištenje prilika za nove doživljaje i iskustva. Stariji putnici su otvoreni prema novim sadržajima, više su platežne moći i spremni za otkrivanje novih destinacija.
- *Specijalizacija ponude usmjerene na specifične tržišne segmente.* Jedinstvena ponuda koja je prilagođena specifičnim potrebama pojedinih grupa gostiju postaje jedan od faktora uspjeha u ruralnom turizmu. Radi se, primjerice, o gostima koji putuju s kućnim ljubimcima, koji žele sudjelovati u aktivnostima vezanim uz vina ili lokalnu hranu, gostima koji zbog aktivnosti traže specijalizaciju ponude (npr. cikloturisti) te brojnim drugima.

Kulturni turizam

Kulturni turizam obuhvaća putovanja motivirana upoznavanjem kulturne baštine, povijesti, kulture, umjetnosti i tradicije te 'kulture života i rada' nekog prostora. Rastu interesa za ovim proizvodom pridonosi i sve brojnija starija populacija s dovoljno slobodnog vremena i dobrim prihodima te sve obrazovanija mlada populacija. Današnji kulturni turizam obilježava potreba turista za sudjelovanjem, uključivanjem u aktivnosti, doživljajem kulture kroz inovativnu prezentaciju i *storytelling*. Kulturni turisti sve više izbjegavaju gužve te cijene osobnija, manja i autentična kulturna mjesta. Oni u pravilu troše više od drugih turista i često borave dulje u destinacijama. Dodano je važno naglasiti da preferiraju kontakt i komunikaciju s lokalnim stanovništvom.

Eno-gastronomski turizam

Riječ je o putovanjima koja pokreću 'okus' kroz koje se može doživjeti i osjetiti neka destinacija. Enogastronomski turisti posjećuju festivale hrane, kušaonice, idu na gastronomske ture, posjećuju muzeje i trgovine specijalizirane za enogastronomiju, istražuju vinske ceste, posjećuju lokalne proizvođače, vole šetati lokalnim tržnicama, idu na kulinarske tečajeve i slično. Europa predstavlja veliko emitivno tržište za enogastronomske turiste i neka istraživanja pokazuju da čak tri do pet posto od svih europskih turista čine turisti koji primarno putuju zbog gastronomije. Važno je istaknuti da za oko 80% turista koji putuju radi odmora, hrana i piće čine važan dio cjelokupnog iskustva i zadovoljstva boravkom u destinaciji. S druge strane, u formiranju ponude iznimno je važno povezivati enogastronomske doživljaje s kvalitetnim *storytellingom*. Primjerice, popularna praksa poznatih restorana koji su uvršteni u gastronomske vodiče je predstavljanje 'pokaznog vrta' gdje gostima pokazuju i naglašavaju porijeklo namirnica i koliko je važno da su one lokalno uzgojene, izvorne i sezonske. Dodatno je važno iskoristiti lokalne tržnice, restorane, festivale, lokalne proizvođače i sve zajedno povezati u gastronomske doživljaje i ture.

Rekreacija i boravak u prirodi

Područje Bjelovara-Bilogore pruža mnoštvo mogućnosti za rekreaciju i boravak u prirodi i to u specifičnom, mirnom, zelenom i pitomom okruženju. Upravo zbog očuvane i atraktivne prirode ovaj proizvod treba snažno naglašavati i isticati njegove mogućnosti za osjećaj potpunog odmora i relaksacije. Proizvodi rekreacije i boravka u prirodi moraju biti usklađeni s principima održivosti i podrške lokalnoj zajednici, planinarenje, hodanje i šetnje, konjički turizam i dr. povezuju ljude s prirodom, omogućuju im uživanje u krajolicima i vizurama. Za ovaj proizvod važna je lijepa i očuvana priroda i njena slikovitost, uređene i označene staze s vidikovcima, ali i kvalitetan, lokalni i autohtoni smještaj s ponudom kvalitetne hrane te specijalizirani sadržaji za pojedine segmente gostiju.

Zaključno, kada se daje pregled trendova odgovornog i održivog turizma naglasak se treba staviti na komparativnim prednostima koji zadovoljavaju kriterije održivosti. Stoga su navedeni oni turistički proizvodi koji idu u smjeru podizanja kvalitete života lokalnog stanovništva uz brigu za očuvanje okoliša. Praćenjem trendova ide se u korak s potražnjom i odgovorno razvija turistička aktivnost: očuvanje okoliša, aktiviranje kulturne baštine, zeleni razvoj, veća zaposlenost i bolja kvaliteta života lokalnog stanovništva.

2.6.2. Analiza i procjena konkurentnosti

Analiza konkurencije odnosno ocjena tržišne pozicije destinacije Bilogora-Bjelovar uključuje konkurentske destinacije sličnih obilježja. Sličnosti na kojima se temelji analiza i procjena konkurentnosti odnose se na turističke proizvode te tržišne segmente koji imaju zanimanje za turističke proizvode koje Bilogora-Bjelovar nudi.

Bilogora-Bjelovar je područje očuvanog okoliša usmjereno zelenom razvoju i poboljšanju kvalitete života lokalnog stanovništva. U istraživanju Instituta za turizam TOMAS Hrvatska 2022/2023, koji je temelj za daljnje analize i procjene, Bilogora-Bjelovar nalazi se u regiji „Središnja Hrvatska“ koja je dio „Kontinentalne Hrvatske“. Regiju „Središnja Hrvatska“ čine Bjelovarsko-bilogorska županija, Sisačko-moslavačka županija i Karlovačka županija. Glavni konkurent „Središnjoj Hrvatskoj“ je regija „Sjeverna Hrvatska“ koju čine Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Varaždinska i Koprivničko-križevačka županija. Međutim, ako se analiza konkurentnosti temelji na županijskoj razini, tada su glavni konkurent Bjelovarsko-bilogorskoj županiji dvije susjedne županije: Sisačko-moslavačka i Virovitičko-podravska županija. Ujedno, to su i županije s kojima je moguće ostvariti suradnju temeljem komparativnih prednosti i bogatstva ponude u ponudi kružnih putovanja, a sa svrhom produžetka boravka gostiju.

Ukoliko „Središnju Hrvatsku“ kompariramo sa „Slavonijom“ i „Sjevernom Hrvatskom“ tada se može reći da „Središnja Hrvatska“, analizom tržišnog segmenta prema istraživanju TOMAS, prednjači po kvaliteti gostiju (gosti bolje platežne moći) u odnosu na „Slavoniju“ i „Sjevernu Hrvatsku“ – preko 50% gostiju ima mjesečna primanja kućanstva iznad 3.000€, a čak 16% više od 5.000€. Međutim, ovakva analiza nije u potpunosti relevantna jer Karlovačka županija, kao vodeća turistička županija u regiji „Središnja Hrvatska“ uvelike podiže kvalitetu gostiju velikim odstupanjima od prosjeka regije. Dob turista je u sve tri regije otprilike jednaka, dominiraju (oko 50%) turisti starosti 30-49 godina. Međutim, s obzirom da je ovakva podjela dosta površna (velike razlike između županija unutar regija), bolji prikaz konkurentnosti Bilogore-Bjelovara pokazat će se kroz komparaciju na županijskoj razini.

Turistička potražnja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji manje je podložna sezonalnosti od prosjeka Republike Hrvatske. Županija ima relativno ravnomjernu distribuciju turističke potražnje tijekom cijele godine. Također, u razdoblju 2020. - 2023. vidljiv je značajan rast (185%) broja dolazaka u Bjelovarsko-Bilogorsku županiju na razini cijele godine. Od 13 županija „Kontinentalne Hrvatske“ (bez Grada Zagreba) po broju dolazaka ističu se: Karlovačka s udjelom od gotovo 40%, a slijede ju Krapinsko-zagorska, Zagrebačka i Varaždinska županija. Nadalje, prema podacima DZS-a o broju dolazaka, kao jednom od glavnih pokazatelja turističke potražnje, za razdoblje 2020. - 2023. može se zaključiti kako su glavni konkurenti Bjelovarsko-bilogorske županije, Sisačko-moslavačka i Virovitičko-podravska županija. Sisačko-moslavačka i Virovitičko-podravska županija imaju sličnu resursnu osnovu kao i Bjelovarsko-bilogorska županija čineći komparativnu analizu ove tri županije relevantnom. Može se reći da ove tri

županije imaju vrlo sličnu turističku ponudu što privlači isti tržišni segment. Sve tri županije imaju vrlo niske udjele u ukupnom broju dolazaka turista na razini Republike Hrvatske (od 0,08% - 0,15%).

U ovoj fazi turističkog razvoja, stoga, konkurenciju možemo promatrati sa tri razine:

- primarna konkurencija: Sisačko-moslavačka županija i Virovitičko-podravska županija
- sekundarna konkurencija: ostale županije "Kontinentalne Hrvatske" (Međimurska, Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Koprivničko-Križevačka, Varaždinska, Karlovačka, Sisačko-moslavačka, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka)
- ostala konkurencija: slične destinacije iz bližih europskih zemalja kao što su Italija, Njemačka, Bosna i Hercegovina, Mađarska, Slovenija i Austrija

Prema istraživanju TOMAS 2022/2023 Instituta za turizam najvažniji motivi dolaska u Kontinentalnu Hrvatsku su „city break„ (23%), „posao“ (22%) i „priroda“ (20%), dok je „gastronomija“ motiv za samo njih 11%. U Kontinentalnu Hrvatsku većina gostiju dolazi automobilom (56,9%), a njih 36% smještaj rezervira posredstvom online bookinga. „Središnja Hrvatska“ kao dio Kontinentalne Hrvatske ipak bilježi nešto drugačije vrijednosti: dok je glavni motiv dolaska je isti – „city break“ (42,3%), „planinarenje i hodanje“ drugi je motiv dolaska (26%), a slijede ga „posao“ (18,7%), „posjet rodbini i prijateljima“ (17,9%) i „ruralno područje“ (16%). Kod odmorišnih putovanja glavni motivi dolaska su „priroda“ (69,8%), „touring/sightseeing“ (7,6%) i „city break“ (7,1%).

2.7. Analiza stanja digitalizacije

Svijet današnjice obilježava digitalna povezanost i mrežna iskustva. Ubrzani tehnološki napredak osigurava napredak digitalizacije svih ljudskih aktivnosti, tako i turizma. Prelazak na digitalno otvara put prema lako dostupnoj globalnoj kulturi, prodaji i kupovini, putovanjima i društvenim mrežama.

Digitalna transformacija ima velike potencijale u turističkoj ponudi. Digitalne tehnologije i prakse uključuju turiste u doživljaj destinacije. Paralelno se stvara potreba za dodatnim znanjem i kompetencijama dionika u turizmu, što ujedno podrazumijeva i praćenje trendova i ugradnju IKT u turističku ponudu. S druge strane, potražnja turista za digitalnim edukativnim sadržajima i kreativnim aktivnostima tijekom odmora sve je značajnija i u svijetu današnjice predstavlja preduvjet za osnaživanje turističkog tržišta BBŽ. Stoga se naglašava poticanje korištenja digitalizacije u osmišljavanju turističkih proizvoda i usluga, posebno s naglaskom na valorizaciji kulturne i prirodne baštine te bioraznolikosti. Primjerice, povezivanje kulturne baštine institucija u kulturi s digitalnim tehnologijama može biti važan motiv putovanja ili poticaj za dodatnu aktivnost tijekom boravka u destinaciji. Tu prednjači sve šire korištenje IKT platforme za informiranje i usmjeravanje kretanja posjetitelja u destinaciji (i šire) te digitalna, dizajnerska i interpretacijska (*storytelling*) modernizacija i inovativnost turističkih sadržaja, kao što su interpretacijski centri i muzeji, zaštićena prirodna i kulturna dobra te gastronomski sadržaji. Interaktivnost, sudjelovanje, „virtualna stvarnost“ su nove mogućnosti prezentacije i promocije koje nudi razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Stoga je promocija putem digitalnih platformi i specifičnih kanala oglašavanja ključna za razvoju turizma u BBŽ.

Nacionalni i županijski strateško-planski okvir i sažetak ostvarenje ciljeva

U Republici Hrvatskoj digitalizaciju usmjerava Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine, a EU i nacionalnim fondovima te sredstvima JL(R)S ona se ostvaruje u svim sektorima društva. Vizija je

digitalizacija društva, javne uprave i gospodarstva Republike Hrvatske, kako bi se ostvarili prioriteti javnih politika. Još je 2011. godine Županijska razvojna strategija Bjelovarsko-bilogorske županije (BBŽ) 2011.-2015. godine definirala cilj 2. Unapređenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života, te istaknula da informacijska tehnologija treba biti dostupna svim skupinama društva, što će doprinijeti razvoju informacijskog društva u cjelini. Nadalje, Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027. definirao je snage, prilike i slabosti za digitalnu transformaciju. Kao snaga, prepoznata je dobra praksa uvođenja transparentnosti i digitalizacije u rad gradske uprave Bjelovara i Županije, o čemu svjedoči činjenica kako je BBŽ prva JL(R)S koja je uspostavila platformu „Otvorena županija“ te implementirala moderan, napredan i sveobuhvatan Geoportal - web geografski informacijski sustav razvijen kao centralno mjesto za pohranu, upravljanje, prikaz i prezentaciju prostornih podataka županije. U Planu razvoja BBŽ je kao prilika prepoznato korištenje fondova EU za provedbu zelene i digitalne tranzicije te mogućnosti korištenja programa razvoja pametnih gradova i pametnih sela (u Gradu Bjelovaru 10 punktova za informiranje građana). I na koncu, slabost je nedovoljno poželjna brzina provedbe digitalizacije, što će se nastojati unaprijediti kroz suradnji sa dionicima, kako na razini LJ(R)S, tako i onima na nacionalnoj razini.

OČJENA STANJA: Naime, MINTS razvija IT sustave za upravljanje turizmom, odnosno aplikativna rješenja upravljanje turističkim tokovima te okolišnom i socijalnom održivosti. Stoga se može ocijeniti kako je BBŽ unapređenjem digitalizacije (npr. provedbom programa digitalne transformacije te izgradnja internetske širokopojasne infrastrukture i aktivnostima svojih tijela, organizacija i ostalih dionika), osigurala zadovoljavajuće stanje digitalizacije. Posebno se naglašava turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude te orijentacija prema nišama više tržišne vrijednosti. Zbog toga naglasak treba biti na rastu kvalitete ponude, digitalizaciji, smještajima visoke kvalitete, boljoj javnoj infrastrukturi i realizaciji investicija u turizam.

OČEKIVANJA: U narednom se razdoblju očekuje daljnje unapređenje digitalne infrastrukture i kompetencija ljudskih resursa, kroz usku suradnju sa MINTS u pogledu unapređenja digitalizacije i praćenja podataka, informacija i pokazatelja održivosti, ovisno o raspoloživim financijskim sredstvima. Na kraju treba naglasiti kako BBŽ raznim instrumentima (subvencije, edukacije, informiranje) usmjerava donositelje odluka i glavne dionike u turizmu da prepoznaju i prihvate činjenicu da su županijski prirodni i ljudski resursi razvojni potencijal za zeleni razvoj i rast, razvoj zelenog gospodarstva i za digitalnu transformaciju.

Digitalna povezanost

Prema Planu razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027., Prioritet 3. Zelena i digitalna tranzicija definira nužnost uspostave širokopojasnog interneta i realizaciju ulaganja u sustave nužne za povećanje digitalizacije područja, pri čemu su osnovni izvor sredstava EU fondovi. Projekti se uspješno provode. Naime, digitalna transformacija je ključna za transformaciju društva u smislu rasta gospodarske i socijalne aktivnosti, poticanja poduzetničkog okruženja, poboljšanja životnog standarda i smanjenja nezaposlenosti, stoga je digitalnu povezanost ustvari nužnost. Digitalizacija na području Županije se ostvaruje osiguranjem širokopojasnog pristupa internetu svim privatnim i poslovnim korisnicima, a u pogledu napretka, izdvaja se Grad Bjelovar, koji je uveo besplatni bežični internet za građane i posjetitelje na javnim površinama (WiFi4EU). Instalirano je 10 novih pristupnih točaka na zgradama Gradske uprave, Tehnološkog parka, Gradskog muzeja Bjelovar, na Kulturnom i multimedijском centru Bjelovar, Narodnoj knjižnici Petar Preradović i na zgradi nekadašnjeg Omladinskog doma.

Pregled sustava za upravljanje odnosima s turistima, online rezervacijskih sustava, digitalne integracije

Integracija putničkih, hotelskih, restoranskih i kombiniranih rezervacijskih sustava s drugim tehnologijama je implementirana te funkcionalna. Podaci postaju neprocjenjivi za personalizaciju ponude, uz vođenje brige o privatnosti. Digitalne integracije unaprijedit će ponude i ubrzati pristup gotovim rješenjima. Primjerice, posjetitelji obavljaju svoju rezervaciju preko mobilnih sustava rezervacije, dok chatbotovi i virtualni asistenti pružaju trenutnu korisničku podršku. Napredak informacijske i komunikacijske tehnologije uvelike unapređuje turističku aktivnost u destinaciji, čineći proces rezervacije smještaja praktičnijim, učinkovitijim i dostupnijim korisnicima.

Turistička ponuda Bilogore-Bjelovara podrazumijeva suvremenu interpretaciju i prezentaciju kroz digitalne tehnologije, dodatne sadržaje za posjetitelje, mobilizaciju kreativnih potencijala i poduzetništva u ugostiteljstvu kao odgovora na potražnju turista za smještajem. Predlaže se formiranje radnog tijela koje bi identificiralo potencijale smještaja, a time predložili tematizirane hotelske smještaje, turističku komercijalizaciju te izradu koncepta najbolje upotrebe digitalnih rješenja za financijsku okolišnu i društvenu održivost destinacije.

Primjeri razvoja sustava „pametnih gradova“

Velika se pažnja posvećuje digitalizaciji uprave, čime se stvaraju temelji za razvoj „pametnog grada“. Sukladno Uredbi (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije o uspostavi jedinstvenog digitalnog pristupnika za pristup informacijama, postupcima, uslugama podrške i rješavanja problema te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012, kao i Direktivi 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu, Bjelovarsko-bilogorska županija je uspostavila portal Jedinstvenog digitalnog pristupnika (dostupno na: <https://bbz.hr/jedinstveni-digitalni-pristupnik>). Time je omogućeno korisnicima da imaju pristup svim uslugama i informacijama o pravima, obvezama i pravilima utvrđenima u pravu Unije i nacionalnom zakonodavstvu. Osim usluga vezanih uz besplatnu pravnu pomoć, promet, obrtni registar te upravljanje gradovima i općinama, Jedinstveni digitalni pristupnik nudi pristup informacijama, postupcima te daje podršku za područje ugostiteljstva i pružanja usluga u turizmu, cikloturizma te daje uvid u aktivnosti Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije. Bežični Internet (WiFi4EU) koji je uspostavljen u Gradu Bjelovaru omogućio je instalaciju 10 novih pristupnih točaka na zgradama Grada, čime se osigurava platforma za daljnji razvoj „pametnog grada“.

Programi unapređenja digitalnih vještina

Na području Grada Bjelovara nalazi se Digitalno-inovacijsku HUB za jačanje kompetencija i održivo upravljanje pri Veleučilište u Bjelovaru. Važno je istaknuti ulogu Tehnološkog Inkubatora koji osigurava rad 28 informacijsko-komunikacijskih tvrtki u Bjelovaru, što je ključno za jačanje grada kao IT, *startup*, STEM centra i destinacije za boravak digitalnih nomada. S druge strane, Javna ustanova Razvojna agencija BBŽ (JURA) implementira projekte (npr. DIG-IT) te provodi edukacije i informira javnost o razvoju globalne, inovativne i zelene tehnologije (subvencije, poticanje digitalnih rješenja, podrška uredima za transfer tehnologije itd.) (više na: <https://jurabbz.hr/>). U Daruvaru je 2022. otvoren Digitalni inovacijski centar koji građanima nudi dodatnu edukaciju putem cjeloživotnog učenja te razne druge digitalne i informacijske sadržaje.

Važnost digitalnih izvora informacija u planiranju i tijekom putovanja iz perspektive turista

Turistička industrija pokazala je izvanrednu sposobnost prilagodbe i razvoja u suočavanju s raznim izazovima. Neke su se promjene smatrale privremenima, sada su prihvaćene kao stalne, u svijetu nakon

pandemije. Uvođenje inovacija i redefiniranje iskustva gostiju temelji se na sigurnosti, praktičnosti, fleksibilnosti i održivosti.

Općenito, ključne inovacije koje su sve više prisutne u turizmu i ugostiteljstvu su:

- sigurnosnih protokoli i obavješćivanje gostiju s naglaskom na higijenu i sigurnost postale su norme: npr. provjere temperature, poboljšane rutine čišćenja, sustavi za pročišćavanje zraka u zatvorenom prostoru te obavijesti o protokolu povremenog nošenja maski
- usvajanje beskontaktnih usluga - digitalna prijava gostiju i rezervacija, pregled jelovnika i izgleda jela sa QR kodom (AR – proširena stvarnost) ili zabava gostiju (igre ili aktivnosti) npr. dok čekaju uslugu, uvođenje digitalne narudžbe, beskontaktno plaćanje (Internet of Things⁵)
- automatizacija, kao još jedna ključna komponenta beskontaktna transformacije, npr. robotski vratari, glasovne naredbe ili mobilne aplikacije za dostavu obroka u sobu
- fleksibilnost ponude, npr. radi dolaska digitalnih nomada i paketi za obitelji, kao što je lokalna ponuda tečaja kuhanja i avantura na otvorenom povećavaju ne obogaćuju samo iskustvo gostiju, već i potiču lokalno gospodarstvo
- kibernetička sigurnost, važna je sigurnost mreže (pokazati gostima da nisu u opasnosti kada borave kod vas)
- smanjenje ekološkog otiska, npr. smanjenjem jednokratne plastike, nabave lokalnih proizvoda, održivo korištenje resursa (energija i voda, npr. ekološki održiva rasvjeta u toaletima automatizacijom paljenja svjetala / protoka vode).

Važnost digitalnih rezervacijskih sustava iz perspektive turista

Prethodno opisani razvoj i zahtjevi digitalizacije ne samo da smanjuje fizički kontakt, već također povećava učinkovitost i praktičnost rezervacije, što iz perspektive turista osigurava napredak prema informiranju i personalizaciji iskustva te povećava ugodnost boravka gostiju.

Prijedlozi za unapređenje

Kako bi se osigurao potpuni uvid u uspješnost implementacije digitalizacije u destinaciji, što ujedno podrazumijeva i praćenje zadovoljstva turista raspoloživosti besplatnog interneta u destinaciji te ocjenu kvalitete interneta iz perspektive lokalnih stanovnika, potrebno je uspostaviti ankete, odnosno tijekom podataka.

2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Razvoj turizma u destinaciji zahtijeva adekvatnu organiziranost i dostupnost različitih usluga koje zadovoljavaju potrebe domaćeg stanovništva i turista. Bilogora-Bjelovar, kao destinacija u razvoju, ima priliku poboljšati i prilagoditi svoje resurse i javne usluge kako bi osigurala kvalitetno iskustvo boravka za sve korisnike.

1. Osnovne uslužne djelatnosti

⁵ Omogućava kupcu kontrolu nad više stvari s jednom središnjom stavkom. Mnoge ugostiteljske i hotelske aplikacije također omogućuju gostima da plaćaju putem aplikacije i dodaju više novca prema potrebi za plaćanje pića, hrane i aktivnosti.

Osnovne uslužne djelatnosti područja uključuju:

- **Trgovine i ugostiteljstvo:** Dostupnost malih trgovina, tržnica s lokalnim proizvodima (Bjelovar i Rovišće, te lokalni punktovi s ponudom OPG-ova), restorana, kafića i specijaliziranih objekata s ponudom lokalnih specijaliteta.
- **Zanatske/obrtničke usluge:** Frizerski i kozmetički saloni, servisi za vozila i bicikle te druge lokalne zanatske usluge prilagođene potrebama turista.

2. Zdravstvene usluge

Bilogora-Bjelovar nudi osnovne zdravstvene usluge koje mogu zadovoljiti potrebe lokalnog stanovništva te posjetitelja i turista:

- **Primarna zdravstvena zaštita:** Domovi zdravlja i privatne ordinacije koncentrirani su u urbanim područjima, prvenstveno u Bjelovaru (Opća bolnica). Ruralni dijelovi imaju manji broj zdravstvenih ustanova (pretežito ambulate opće medicine), što ograničava dostupnost usluga.
- **Specijalističke i bolničke usluge:** Opća bolnica u Bjelovaru pruža visokokvalitetne usluge, dok manji gradovi nemaju sličnu razinu specijalizirane zdravstvene zaštite.
- **Ljekarne:** Široka mreža ljekarni dostupna je u urbanim sredinama, dok su ruralna područja slabije pokrivena.
- **Turistička medicina:** Ove su usluge još uvijek u fazi razvoja i najčešće su dostupne u Bjelovaru kao urbanom središtu te su fokusirane na usluge dentalne medicine i medicinske rehabilitacije. U Bjelovaru u razdoblju od 01. lipnja 2024. do 30. rujna 2024. godine je funkcionirala i jedina turistička ambulanta na području Županije.

3. Vjerske zajednice i kulturne institucije

- **Vjerske usluge:** Crkve, samostani i druge vjerske zajednice organiziraju događanja i misa koje uključuju primarno domaće stanovništvo i turiste.
- **Kulturne ustanove:** Muzeji, galerije, knjižnice i centri za kulturu smješteni su prvenstveno u Bjelovaru, dok su u manjim mjestima često ograničeni na manje objekte ili povremene aktivnosti.

4. Obrazovne i sportske ustanove

- **Obrazovne institucije:** Škole, vrtići i edukativni centri u urbanim područjima pružaju bolju infrastrukturu u odnosu na ruralna mjesta.
- **Sportski objekti:** Dostupnost sportskih dvorana, bazena, igrališta i biciklističkih staza u Bjelovaru omogućava rekreativne aktivnosti za lokalno stanovništvo i turiste.

5. Financijske, poštanske i platne usluge

Pristup osnovnim financijskim i administrativnim uslugama važan je za turiste:

- **Banke i mjenjačnice:** Prvenstveno dostupne u Bjelovaru.
- **Poštanske usluge:** Dostupne u svim dijelovima, s ograničenim kapacitetima u ruralnim sredinama.
- **Elektronička plaćanja:** Urbanija područja bolje su prilagođena modernim platnim sustavima.

6. Opremljenost i uređenost javnih prostora

Opremljenost javnih prostora varira ovisno o lokaciji, ali uređenost parkovnih površina, dječjih igrališta i sličnih sadržaja na području cijelog područja iznimno je visoka, osobito u Bjelovaru. Kvalitetno hortikulturno uređenje i dobro održavani prostori doprinose privlačnosti županije za domaće stanovništvo i turiste.

7. Javne službe i žurne službe

Osiguranje učinkovitog funkcioniranja javnih i žurnih službi ključno je za sigurnost i povjerenje posjetitelja:

- **Policija:** Prisutna u svim dijelovima područja, s policijskom postajom u Bjelovaru.
- **Vatrogasna služba:** Organizirane jedinice u svim većim naseljima pružaju brzu reakciju u slučaju požara, od gradske razine do razine zajednica.
- **Službe spašavanja:** Organizirane su u svim većim naseljima s mogućnošću podrške ruralnim dijelovima. Na području Županije djeluje i stožer civilne zaštite, kao i HGSS, stanica Bjelovar.
- **Čistoća i odlaganje otpada:** U Bjelovaru sustavi za selektivno prikupljanje otpada i održavanje čistoće funkcioniraju na visokoj razini (poglavlje 2.1.4.).

Zaključno, dostupnost usluga na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar nije jednako raspoređena – Bjelovar kao urbano središte, ima prednost u smislu zdravstvene zaštite, javnih usluga i drugih sadržaja. Ruralni dijelovi pokazuju ograničenja u dostupnosti određenih usluga. Uređenost parkova, igrališta i javnih površina na visokoj je razini na cijelom području čime se osigurava kvaliteta boravka i za stanovnike i za turiste. Unaprjeđenje dostupnosti u ruralnim dijelovima i daljnja koordinacija između javnih i privatnih sektora ključni su za održivi razvoj destinacije.

2.9. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Potrebno upotpuniti budžetom, raspodjelom budžeta, komunikacijskim kanalima/alatima TZ BB.

Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar pridonosi i može benefirati i od komunikacijskih aktivnosti u nadležnosti Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije poput::

- tiskanih materijala: *Okusi Bjelovarsko-bilogorskog kraja* (restorani s ponudom lokalnih jela i dr.); *Otkrij, osjeti, doživi* (promocija glavnih atrakcija); *Bilogorski turistički put* (prikaz Bilogorskog turističkog puta s opisima OPG-ova, kuća za odmor, izletišta, planinarskog doma i dr.); *Bjelovar-Bilogora* (opis destinacije s jedinstvenim atrakcijama koje treba posjetiti, mogućnosti turističkih doživljaja vezanih uz prirodu, rekreaciju i kulturu); *TZ BBŽ – konjički turizam* (konjičke staze,

konjički klubovi, ponuda jahanja i dr.); *Promatranje ptica i foto-safari u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji* (informacije za promatranje ptica – organizirana ponuda za školski uzrast, obilazak staza, ponuda, trajanje programa i dr.); *Županija Bjelovarsko-bilogorske 'Prikrivene draži i ljepote'* (atrakcije po geografskom principu) i druge brošure i vodiči.

- Web stranica (<http://tzbpz.hr>) s posebno izdvojenim manifestacijama i kalendarom događanja s opisima i linkovima koji upućuju na daljnja pretraživanja te slikama, video sadržajima, kartama, mobilnim aplikacijama i brošurama.
- Promocija na društvenim mrežama Facebook i Instagram.
- Mobilna aplikacija namijenjena cikloturistima i drugim turistima koja promovira turističke sadržaje, ugostiteljske i druge prateće objekte te događanja, omogućuje pretraživanje i selekciju biciklističkih ruta na karti, pregled najvažnijih informacija za cikloturiste i drugo.
- Video zapisi u trajanju po nekoliko minuta poput: 'Doživi bjelovarsko-bilogorski kraj', 'Cikloturizam BBŽ', 'Discover and Enjoy Bjelovar-Bilogora County', 'Bilogorska konjička turistička staza', 'Okusi Bjelovarsko-bilogorskog kraja' i drugi video zapisi.

3. RESURSNA OSNOVA

Resursna osnova destinacije Bilogora -Bjelovar obuhvaća raznovrstan skup turističkih atrakcija i infrastrukture potrebne za razvoj potencijalnih turističkih područja. Kvaliteta ovih resursa ključna je za razvoj održivog turizma, jer predstavlja temelj za kreiranje ponude i oblikovanje imidža destinacije, ali i moguća ograničenja. Stoga je nužna temeljita analiza i valorizacija resursa kako bi se osigurao razvoj temeljen na stvarnim tržišnim potencijalima.

3.1. Definiranje atrakcija za razvoj proizvoda

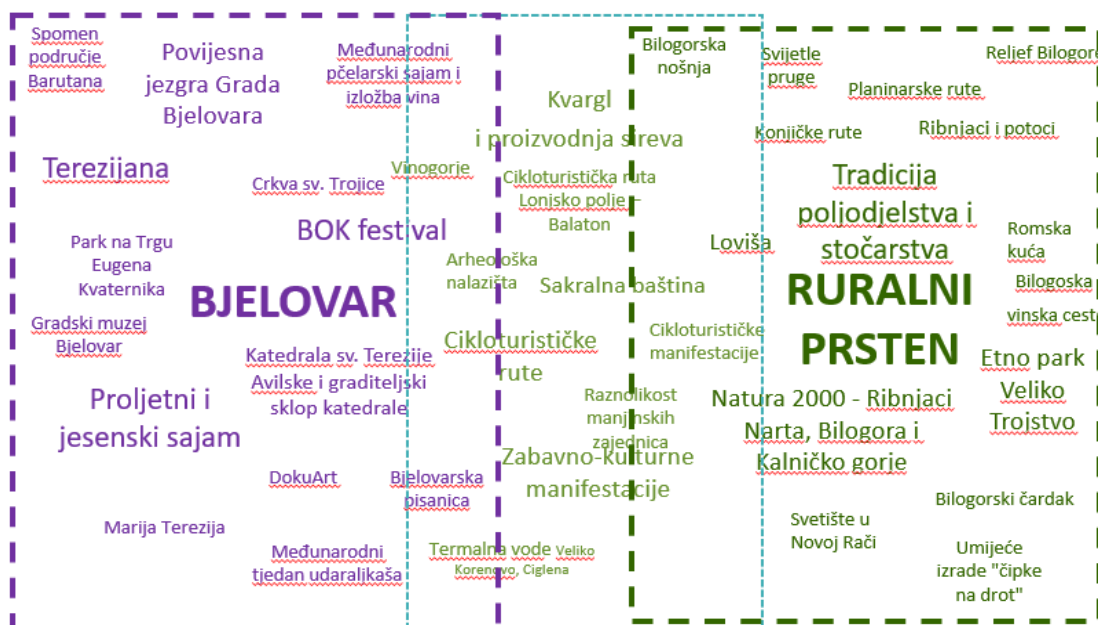
Područje Bilogora-Bjelovar sastoji se od dva dijela koja je potrebno sagledavati kao cjelinu, a to su:

Grad Bjelovar sa planski osmišljenom prostornom cjelinom, bogatstvom materijalne i nematerijalne baštine u kojoj se odvijaju brojne manifestacije (kulturne, kulturno-povijesne, sportsko-rekreacijske i dr.). Novo planirana turistička zona Veliko Korenovo važna je prostorna cjelina koja će koristiti termalne izvore, a kroz turizam objedinjuje zdravstvenu te sportsko-rekreaciju komponentu. Za razliku od stare gradske jezgre – novo planirana turistička zona odraz je novog vremena i novih potreba u turizmu.

Ruralni prsten Grada Bjelovara koji obiluje pitoresknim ruralnim naseljima uklopljenim u ruralni krajolik s prirodnim šumskim i ribnjačarskim površinama, ali bogatom kulturom života i rada.

Čak i 'presjek' prostora sjever-jug te istok-zapad područja Bilogora-Bjelovar ukazuje kako Grad Bjelovar predstavlja prostorni 'magnet' te upotpunjuje povezanost s okolnim naseljima i kulturnim krajolikom.

Slika 3.1. Shematski presjek atrakcija područja Bilogora-Bjelovar

Izvor: Strategija razvoja turizma Bilogora-Bjelovar

Ovakva segmentacija prostora ukazuje na raznolik i vrijedan turistički odnos na prostoru Bilogora-Bjelovar te Bjelovara kao središta i ruralnog prstena. Takvom prostoru pristaje planski i organizirani razvoj turizma (i sam grad je nastao planski). Pri tome se misli da mu ne priliči model intenzivnog turističkog razvoja s mnogobrojnim turističkim resortima, već razvoj turizma povezan s lokalnim stanovništvom svih naselja.

3.2. Vrednovanje i stanje spremnosti atrakcijske osnove

Kako su turističke atrakcije uvjet za osmišljavanje palete turističkih proizvoda destinacije Bilogora, ovo poglavlje donosi njihovu identifikaciju i evaluaciju. Resursna osnova destinacije čini skup turističkih atrakcija i infrastrukture koja je neophodna za razvoj potencijalnog turističkog područja. Za inicijalni razvoj turizma najbitnije su turističke atrakcije, realne i potencijalne. Upravo struktura i intenzitet privlačnosti atrakcija određuju moguću strukturu turističkog destinacijskog proizvoda i njegov mogući imidž na turističkom tržištu. Proces se, pritom, mora sastojati od prepoznavanja svih turističkih atrakcija koje postoje na određenom području, od onih koje već imaju svoju turističku funkciju (spremne – realne), do onih koje se tek prepoznaju kao takve (nespremne – potencijalne).

Za potrebe Plana upravljanja prikupljeni su i obrađeni dostupni podaci o ključnim turističkim atrakcijama, pri čemu su turističke atrakcije valorizirane na temelju trenutnog značaja:

- Međunarodnog značaja (M)
- Nacionalnog značaja (N)
- Regionalnog značaja (R) i
- Lokalnog značaja (L).

Osim navedenog, razlikuje se i njihova spremnost za turističko korištenje (razina turističke dostupnosti - fizička i virtualna dostupnost, interpretacija, edukacija, dio turističkog proizvoda):

- Spremne (S)
- Djelomično spremne (DS) i
- Nespremne (NS).

Za sistematizaciju turističke resursno-atrakcijske osnove primijenjena je funkcionalna klasifikacija prema Kušenu (2002)⁶. Klasifikacija uključuje razmatranje ključnih elemenata koji oblikuju turističku ponudu, a isključene su kategorije bez relevantnih atrakcija. Na temelju ove metodologije, resursi i atrakcije podijeljeni su u tri osnovne kategorije:

1. Prirodna baština
 - Geološke značajke
 - Vodni resursi
 - Klima
 - Biljni i životinjski svijet
 - Zaštićena prirodna baština
2. Antropogena baština
 - Zaštićena kulturno-povijesna baština
 - Kulturna baština života i rada
 - Kulturne i vjerske ustanove

⁶ Kušen, Eduard (2002) Turistička atrakcijska osnova. Zagreb: Institut za turizam.

- Znamenite osobe i povijesni događaji
- 3. Manifestacije i turistička infrastruktura
 - Manifestacije i događanja
 - Prirodna lječilišta
 - Sportsko-rekreacijski objekti i tereni
 - Turističke staze, putovi i ceste
- 4. Ostala turističke superstruktura (ne vrednuje se)

Za identifikaciju, klasifikaciju i vrednovanje korišteni su različiti izvori, od službenih pregleda zaštićenih dijelova prirodne i kulturne baštine, do zavičajnih pisanih materijala, verificiranih obilaskom projektnog područja i intervju sa stručnjacima i dobrim poznavateljima projektnog područja, kao i analizom dokumenata (PUR, PPUG, PPUO, razvojne strategije/planovi općina, turističke brošure i internet stranica TZ klastera Bjelovar-Bilogora, TZ BBŽ). Kartografskom analizom te terenskim obilaskom ustanovljeno je da je resursna osnova raznovrsna i time predstavlja izvrsnu bazu za daljnji razvoj turizma, s naglaskom na očuvani mješoviti (prirodno-antropogeni) krajobraz, manifestacije, te rekreativne sadržaje

U smislu prirodne baštine područje je bogato brojnim vodotocima, šumom, oranicama i livadama, životinjski svijet je vrlo bogat. Vode su bogate slatkovodnom ribom, te je područje popularno među sportskim ribolovcima. Šume su dom svim srednjoeuropskim vrstama. Osobito je brojna lovna divljač – zec, lisica, divlja svinja, srna i jelen, što predstavlja ne samo dobru osnovu za revitalizaciju lovnog turizma, već i za razvoj sve popularnijeg foto-turizma.

Tablica 3.2.1. Prirodne atrakcije na području Bilogore s obzirom na vrstu, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Značaj	Spremnost
Bilogora	Geološke karakteristike prostora	R	DS
Rijeka Česma	Vode - potoci	L	NS
Značajni krajobraz Bilogora (prijedlog zaštite PP)	Zaštićena prirodna baština	R	NS
Geotermalna bušotina Veliko Korenovo	Ljekoviti činitelji	N	NS
Natura 2000 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - Ribnjaci Narta	Zaštićena prirodna baština	R	NS
Natura 2000 Područja očuvanja značajna za ptice, - Bilogora i Kalničko gorje	Zaštićena prirodna baština	R	NS
Natura 2000 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - Bilogora	Zaštićena prirodna baština	R	NS
POP Bilogora i Kalničko gorje	Zrinski Topalovac, Kapela, Rovišće	R	NS

Dolina Česme i Ilove	Geološke karakteristike prostora	L	NS
Termalna voda Veliko Korenovo	Ljekoviti činitelji	R	NS
Termalna voda – Velika Ciglena	Ljekoviti činitelji	R	NS
Ribnjaci Bedenik	Vode – ribnjaci i močvare	L	NS
Ribnjaci Narta	Vode – ribnjaci i močvare	R	NS
Ribnjaci Nova Rača	Vode – ribnjaci i močvare	L	NS
Ribnjak Starčevljani	Vode – ribnjaci i močvare	L	S
Ribnjak Rovišće	Vode – ribnjaci i močvare	L	DS
Slatkovodne ribe	Divlje i domaće životinje	R	DS
Divljač - jelen, divlja svinja, srna, zec, fazan, divlja patka, crna liska i trčka	Divlje životinje	R	DS
Ergele konja	Domaće životinje	R	S
Šume	Prirodna vegetacija	L	NS
Oranice i pašnjaci	Uzgajana vegetacija	L	NS
Lovišta (3 državna i 17 zajedničkih)	Divlje životinje	R	DS
Bilogorsko vinogorje	Uzgajana vegetacija	R	DS
Ljekovito bilje	Uzgajana vegetacija i prirodna vegetacija	R	DS

Izvor: Institut za turizam

U smislu prirodnih atrakcija važno je naglasiti da se radi o primarno pitomom krajoliku koji je u svojoj izvornosti sve rjeđi u urbaniziranoj Europi. Stoga i atrakcije niže razine važnosti kroz vrednovanje, kao npr. samoniklo i uzgajano ljekovito bilje kroz događanja poput Stazama ljekovite Bilogore mogu imati višu vrijednost upotpunjenu kvalitetnom *in situ* interpretacijom. Nadalje, bogate šumske površine predstavljaju vrhunski poligon za osmišljavanje individualiziranih proizvoda.

Nadalje, premda su zaštićena područja na području destinacije niže kategorije zaštite te dominiraju Natura 2000 područja, u vidu valorizacije prostora predstavljaju važan resurs za razvoj turizma utemeljenog na promatranju prirode.

Antropogena baština Bilogore-Bjelovara predstavlja značajan dio kulturnog i povijesnog identiteta, a uključuje raznolike kategorije poput zaštićenih materijalnih i nematerijalnih dobara, muzeja, galerija, spomenika te kulturnih tradicija. Ova dobra razlikuju se prema vrsti, značaju i stupnju spremnosti za uključivanje u turističku ponudu, pri čemu neka od njih već zauzimaju istaknuto mjesto u kulturnom životu i turističkom razvoju županije, dok druga zahtijevaju dodatna ulaganja i promidžbu.

Među zaštićenim materijalnim kulturnim dobrima posebno se ističe kompleks graditeljske baštine u Bjelovaru, poput zgrada bolnice, sudova i gimnazije, kao i kulturno-povijesna cjelina grada Bjelovara, koja ima nacionalni značaj i visoku razinu spremnosti za turističku promociju. Značajne su i pojedinačne građevine poput graditeljskog sklopa katedrale sv. Terezije u Bjelovaru koji je djelomično spreman za valorizaciju. Crkve diljem županije, poput crkve sv. Trojstva u Bjelovaru, također su važan dio

kulturne ponude, no većina njih trenutno nije u potpunosti spremna za uključivanje u turističke rute. Marijansko svetište u Novoj Rači privlači posjetitelje svojim duhovnim i povijesnim značajem. Vjerski objekti, s ishodišnima u Novoj Rači i Bjelovaru imaju potencijal za razvoj hodočasničkog puta (većih dimenzija) umreženih s brojnim elementima prirodne baštine koji se međusobno povezuju u meditaciji i molitvi. Kao idealan primjer mogu poslužiti krajputaši, koji su profani elementi sakralne umjetnosti, ali i vjere. Multikulturalnost je također, kao i religijska povezanost, element kulture na koji je nužno staviti naglasak u budućem osmišljavanju proizvoda.

Nematerijalna kulturna baština, poput Bjelovarske budnice, običaja čitanja Zapovijedi pod lipom te hrvatskih tradicija slavljenja sv. Martina biskupa, pokazuje značajan potencijal za interpretaciju i turističku promociju. S druge strane, umijeća poput izrade čipke na drot ili tradicija esperanta u Hrvatskoj trenutno nisu dovoljno promovirani i zahtijevaju dodatnu podršku kako bi postali dijelom prepoznatljive turističke ponude. Muzeji i galerije predstavljaju vrijedan resurs za razvoj kulturnog turizma. Gradski muzej Bjelovar i Etno park Veliko Trojstvo imaju regionalni značaj i već su dijelom turističkih programa, dok specifične atrakcije poput Romske kuće u Maglenči kod Velikog Trojstva nude jedinstveni uvid u kulturu i tradiciju romske zajednice. Spomenička baština i arheološka nalazišta značajan su dio povijesnog nasljeđa županije, no njihova trenutna spremnost za turističku valorizaciju u većini slučajeva je niska. Spomen područje Barutana u Bjelovaru i arheološko nalazišta izdvajaju se kao atraktivne lokacije s potencijalom za razvoj.

Kulturne tradicije i priče poznatih osoba dodatno obogaćuju identitet regije. Tradicija poljodjelstva, proizvodnje autohtonih proizvoda poput kvargla te bilogorska nošnja predstavljaju autentičan segment lokalne kulture koji se može integrirati u turističku ponudu. Priče o poznatim osobama mogu se koristiti za razvoj tematskih ruta i kulturno-edukativnih programa.

Antropogena baština Bilogore-Bjelovara nudi raznolike mogućnosti za valorizaciju i razvoj kulturnog turizma. Ipak, mnoge lokacije zahtijevaju ulaganja u očuvanje, promociju i infrastrukturu kako bi dosegnule puni potencijal i pridonijele turističkoj privlačnosti regije. Sustavni pristup i koordinacija ključnih dionika mogu osigurati da ova baština postane prepoznatljiv i održiv dio regionalne turističke ponude.

Tablica 3.2.2 Kulturno-povijesne atrakcije, te atrakcije kulture života i rada na području Bilogore-Bjelovara s obzirom na vrstu, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Značaj	Spremnost
Kulturno-povijesna baština			
Crkva sv. Petra i Presvetog Trojstva (Gornja Petrička)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva Uspenija Presvete Bogorodice (Srijedska)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Tri kralja (Stara Ploščica)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Benedikta (Donji Mosti)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS

Crkva sv. Oca Nikolaja (Kapela)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Katarine (Nevinac)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Petke (Podgorci)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Vida (Predavac)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva Presvetog Trojstva (Rovišće)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije (Šandrovac)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Kalvinistička crkva (Velika Pisanica)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Lazara (Velika Pisanica)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva Presvetog Srca Isusova (Velika Pisanica)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Križa (Križ Gornji)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Mihaela (Zrinski Topolovac)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Župni dvor i crkva Ranjenog Isusa (Zrinski Topolovac)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva Presvetog Trojstva	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva sv. Katarine (Samarica)	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije (Nova Rača)	Pojedinačne sakralne građevine	R	NS
Arheološko nalazište Pavlinski samostan Svih Svetih-Streza (Pavlin Kloštar)	Arheološka nalazišta	R	NS
Umijeće izrade 'čipke na drot' (Utiskani)	Rukotvorstvo	R	NS
Crkva sv. Petra i Pavla (Severin)	Pojedinačne sakralne građevine	R	NS
Crkva sv. Trojice (Bjelovar)	Pojedinačne sakralne građevine	R	DS
Graditeljski sklop Katedrale sv. Terezije	Pojedinačne sakralne građevine	R	S

Kulturno povijesna cjelina grada Bjelovara	Građevine	N	S
Zgrada Čitaonice (Bjelovar)		R	DS
Zgrada gradskog magistrata	Građevine	R	DS
Krajputaši	Pojedinačne sakralne građevine	L	NS
Kompleks zgrada bolnice	Građevine	L	NS
Kompleks sudskih zgrada i zatvora, zgrada starog zatvora	Građevine	L	NS
Zgrada gimnazije	Građevine	R	DS
Zgrada "Regiments Chirurgs"	Građevine	L	NS
Cjelina arhivskih fondova i zbirki u posjedu Državnog arhiva u Bjelovaru	Građa	R	DS
Zbirka starih knjiga Državnog arhiva u Bjelovaru	Građa	R	DS
Kompleks tvornice Koestlin	Građevine	R	NS
Sokolski dom	Građevina	L	NS
Kasarna Križevačke regimente	Građevine	R	DS
Stara skladišta	Građevina	L	NS
Etno park Veliko Trojstvo	Muzeji		
Zgrada stare komande	Građevine	R	DS
Zgrada križevačke pukovnije	Građevine	R	DS
Svijetle pruge, galerija skulptura na otvorenom	Galerije	R	DS
Bilogorska nošnja	Rukotvorstvo		
Ruralna arhitektura	Spomeničke cjeline		
Kultura života i rada			
Kulturno-umjetnička društva i udruge	Folklor	R	S
Bjelovarska budnica		N	S
Udruga izvornih Roma Lovari	Folklor	L	S
Romska kuća u Maglenči		R	S
Zajednica Mađara	Folklor	L	S
Konjogojstvo	Tradicijski obrti	R	DS
Proizvodnja kvargla	Tradicijski obrti	R	DS
Tradicija poljodjelstva i stočarstva	Tradicijski obrti	N	NS

Tradicija industrijske proizvodnje prehrambenih proizvoda (Koestlin, Sirela)		N	NS
Okusi baštine Bilogore	Tradicijski obrti	R	DS
Marijansko svetište Paulovac	Svetišta i prošteništa	R	NS
Marijansko svetište Nova Rača	Svetišta i prošteništa	R	NS
Skriveno blago bilogorskih divova – veda	Legende	R	S
Kulturne i vjerske ustanove			
Etno postav Veliko Trojstvo	Etnografska građa	R	DS
Stalna izložba 'Podrijetlo, život i običaji Roma'	Muzeji	R	DS
Gradski muzej Bjelovar		R	DS
Poznate osobe			
Vojin Bakić	Poznate osobe	M	NS
Nasta Rojc	Poznate osobe	R	NS
Spomen područje Barutana		R	S
Edo Murtić	Poznate osobe	M	NS
Tošo Dabac	Poznate osobe	R	NS

Izvor: Institut za turizam

Sela destinacije Bilogora-Bjelovar su u većoj mjeri izdužena i ušorena uz prometnicu (primjerice Velika Pisanica), no postoji i velik broj manjih zbijenih naselja, a objekti su od opeke i drveta. Nekoliko je lijepih sklopova ruralne arhitekture koji nisu primjereno vrednovani te su demografski opustošena područja (npr. Đurđić).

Kultura života i rada objedinjuje: folklor, rukotvorstvo, tradicijsku gradnju i uređenje vrtova, tradicijske obrte, vinarstvo i gastroenologiju, gastronomiju, ugostiteljsku tradiciju i suvremenu proizvodnju. Ove običaje najčešće čuvaju i njeguju kulturno umjetnička društva te prezentiraju kroz razna događanja, odnosno promiču u nacionalnim i međunarodnim okvirima kroz sudjelovanje u smotrama i sličnim nastupima.

Događanja na području Bilogore-Bjelovara su brojna, raznolika i protežu se kroz cijelu godinu. Ona su ključna u njegovanju i promoviranju nematerijalne kulturne baštine, no u sadašnjoj perspektivi uglavnom su usmjerena na privlačenje šire lokalne zajednice. S druge strane, sportske manifestacije, osobiti biciklističke i konjičke privlače i širi (nacionalni) krug posjetitelja.

Bjelovarsko-bilogorska županija bogata je resursima koji svjedoče o jasnoj organoizacijskoj i upravljačkoj strukturi turizma, koja za posljedicu ima velik broj manifestacija i atrakcija koje su proizašle iz ulaganja u turizam. Manifestacije čine značajan dio turističke ponude županije, a prepoznatljive su po svom povijesnom, kulturnom i zabavnom značaju. Najveći značaj imaju međunarodni događaji poput Proljetnog i Jesenskog međunarodnog sajma u Bjelovaru, Božićne bajke obitelji Salaj u Čazmi te Bokfesta. Nacionalno su značajni Terezijana, Međunarodni tjedan udaraljkaša i Rockabilly festival u

Daruvaru. Na regionalnoj razini izdvajaju se Dani Zrinskih, Jesen na Bilogori, te niz biciklističkih i rekreativnih manifestacija. S obzirom na njihovu dostupnost, interpretaciju i uključenost u promotivne aktivnosti, većina manifestacija i atrakcija pokazuje visoku razinu spremnosti za turističko korištenje. Međutim, pojedini resursi poput starih sportskih objekata i manje poznatih manifestacija zahtijevaju dodatna ulaganja kako bi postali konkurentni u turističkoj ponudi.

Tablica 3.2.3. Manifestacije na području Bilogore-Bjelovara s obzirom na vrstu, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Značaj	Spremnost
Velika Gospa Nova Rača	Vjerske manifestacije	R	DS
Jesen na Bilogori	Kulturne manifestacije	R	S
Proljeće na Bilogori	Kulturne manifestacije	R	S
Babotučka vojna	Kulturne manifestacije	L	DS
BiloKlik - Bilogorski foto susreti	Kulturne manifestacije	R	S
Etno festival „Bilogoro u srcu te nosim	Kulturne manifestacije	R	S
Dani Zrinskih u Zrinskom Topolovcu	Kulturne manifestacije	R	DS
Đurđevo na Bilogori	Kulturne manifestacije	R	S
Bokfest (dijelom i u općinama u okruženju	Kulturne manifestacije	R	DS
Dani Đure Sudete	Kulturne manifestacije	L	DS
Plošćičko mašinarje	Kulturne manifestacije	L	DS
Bilogora trail	Sportske manifestacije	R	S
Bilogravel	Sportske manifestacije	N	S
Terezijaner	Sportske manifestacije	R	S
Bilogora bike izazov	Sportske manifestacije	N	S
Jesenska biciklijada (Veliko Trojstvo)	Sportske manifestacije	R	S
Proljetna bilogorska biciklijada (Kapela, Bjelovar)	Sportske manifestacije	R	S
Natjecanje u daljinskom jahanju (Kapela, Bjelovar)	Sportske manifestacije	N	S
Stazama Ljekovitog bilja naše Bilogore (Velika Pisanica)	Ostale manifestacije	S	S
Bokfest	Kulturne manifestacije	N	S
Božićni gala koncert - Bjelovar	Kulturno-zabavne manifestacije	R	S
Smotra folklora Bjelovarsko-bilogorske županije	Kulturne manifestacije	R	S

Terezijana	Kulturno-zabavne manifestacije	N	S
Međunarodni tjedan udaraljkaša	Kulturne manifestacije	R	S
Pisanicom do Uskrsa	Kulturno-zabavne manifestacije	R	S
DokuArt	Kulturne manifestacije	N	S
Dani Matice Hrvatske	Kulturne manifestacije	L	S
Mali BOKfest	Kulturne manifestacije	L	S
Bilogora trail	Sportske manifestacije	R	S
Dan Grada Bjelovara i Dan bjelovarskih branitelja	Kulturno-zabavne manifestacije	R	S
Noć Vještaka	Kulturne manifestacije	R	S
Dani Češke kulture	Kulturne manifestacije	R	S
Bjelovarsko kulturno ljeto	Kulturno-zabavne manifestacije	R	S
Jazzica fest	Kulturno-zabavne manifestacije	R	S
Amadeus fest	Kulturne manifestacije	R	S
Fun run	Sportske manifestacije	R	S
Komedija fest	Kulturne manifestacije	R	S
Moto budnica	Kulturno-zabavne manifestacije	R	DS
Proljetni međunarodni bjelovarski sajam	Gospodarski sajam	M	S
Jesenski međunarodni bjelovarski sajam	Gospodarski sajam	M	S
Međunarodni pčelarski sajam i izložba vina	Gospodarski sajam	N	S
Sajam cvijeća	Gospodarski sajam	R	S
Sajam airsofta	Gospodarski sajam	R	S

FIBA 3 na 3 Bjelovar	Sportske manifestacije	R	S
----------------------	------------------------	---	---

Izvor: Institut za turizam

Tablica 3.2.4. Sportsko-rekreacijske građevine, tereni i staze na području Bilogore s obzirom na vrstu, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Značaj	Spremnost
Županijska kružna ruta	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Dio cikloturističke rute Lonjsko polje – Balaton	Sportsko-rekreacijske staze	M	DS
Bilogorska ruta	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Vinogradska ruta	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Sajamska ruta	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Kapelska ruta	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Planinarske staze Bilogore	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Bilogravel ruta	Sportsko-rekreacijske staze	R	S
Eko-etno staza Pisanica	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Poučna staza Bilogora	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Mali Bilogorac	Sportsko-rekreacijske staze	R	S
Planinarski put Bilogorskim stazama	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Bilogorska konjička staza	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Bazeni Šandrovac	Sportsko-rekreacijske građevine na otvorenom	L	DS
Otvoreni gradski bazen s gledalištem	Sportsko-rekreacijske građevine	R	S
Nogometni stadion Bjelovar	Sportsko-rekreacijske građevine	R	S
Sokolana I	Sportsko-rekreacijske građevine	R	NS
Sokolana II	Sportsko-rekreacijske građevine	L	NS
Staro rukometno igralište (Partizanovo igralište)	Sportsko-rekreacijske građevine	R	S
Trim staza Borik	Sportsko-rekreacijske građevine	L	S
Sportski aerodrom Brezovac	Sportsko-rekreacijske građevine	R	S
Planinarac	Izletište i vidokavac	R	S

Izvor: Institut za turizam

Prikupljeni i prikazani podaci ukazuju na bogatu i raznovrsnu resursnu osnovu Bilogore-Bjelovara, posebno naglašavajući:

- Prirodnu baštinu, uključujući značajne prirodne krajolike i zaštićena područja.
- Manifestacije, kao što su tradicionalna događanja koja odražavaju lokalni identitet.
- Rekreativne sadržaje, poput sportsko-rekreacijskih objekata i turističkih staza.

Ove kategorije čine temelj za kreiranje atraktivne i diferencirane turističke ponude, uz mogućnosti integracije kulturnih i prirodnih elemenata za kreiranje jedinstvenog iskustva za posjetitelje i turiste. Destinacija posjeduje izuzetne resurse prirodne i kulturne baštine koji, uz odgovarajuću valorizaciju, imaju potencijal postati ključnim pokretačem regionalnog turističkog razvoja. Ocjena stanja tih resursa pokazuje da postoji jasna razlika u razini njihove spremnosti za turističko korištenje, ovisno o kategoriji i trenutnim ulaganjima.

Prirodna baština predstavlja najvažniji segment turističkog potencijala. No, iako su ove lokacije atraktivne, njihova pristupačnost, interpretacija i integracija u turističke proizvode zahtijevaju značajna poboljšanja. Antropogena baština, koja obuhvaća graditeljsku, spomeničku i nematerijalnu kulturnu baštinu, isto je bogata i raznovrsna. Mnogi od ovih objekata trenutno nisu u potpunosti spremni za turističku valorizaciju, zbog nedostatka infrastrukturnih ulaganja ili programa interpretacije, i integraciju u tematske staze. Nematerijalna baština, poput Bjelovarske budnice i tradicija slavljenja sv. Martina, pokazuje potencijal za promociju, dok su neka umijeća i običaji, poput izrade čipke na drot, nedovoljno prepoznati i potrebna im je dodatna podrška. Muzeji, galerije i manifestacije imaju visoku razinu spremnosti za turističko korištenje. Manje poznate manifestacije i lokalne atrakcije zahtijevaju dodatnu promociju i ulaganja kako bi postale konkurentnije, te usmjerene na turističku ponudu. Trenutno ih je velik broj je u funkciji za potrebe lokalne zajednice.

Općenito, stanje resursa Bilogore-Bjelovara ukazuje na potrebu za sustavnim ulaganjima u infrastrukturu, edukaciju i promociju kako bi se prirodna i kulturna baština optimalno valorizirala. Koordinirani naponi svih dionika, uključujući javni i privatni sektor, ključni su za održiv razvoj turizma i jačanje prepoznatljivosti regije na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

3.3. Turistička suprastruktura

Jedan je od bitnih čimbenika turističke ponude je turistička suprastruktura jer upotpunjuje turističku ponudu destinacije, pridonosi kvaliteti proizvoda te turističkoj atraktivnosti. Suprastruktura s njenim objektima u kojima se odvijaju različite ponude sadržaja, također pridonosi prepoznatljivosti destinacije te je uz infrastrukturu jedan od važnijih podsustava destinacije.

3.3.1. Smještajni kapaciteti

U ovom poglavlju napravljena je analiza komercijalnih smještajnih kapaciteta na području Turističke U ovom poglavlju napravljena je analiza komercijalnih smještajnih kapaciteta na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar temeljem podataka dostupnih iz sustava eVisitor. Kao i kod analize turističkog prometa (poglavlje 2.4), smještajni objekti su razvrstani u manji broj grupa, a kriterij definiranja grupe je bila važnost vrste/podvrste objekta (broj objekata, ostvareni turistički

promet) unutar turističkih kapaciteta Bjelovarsko-bilogorske županije te mogućnost povezivanja s drugim sličnim vrstama/podvrstama. Grupe u koje su objekti razvrstani su Hoteli, Obiteljski smještaj, OPG, Soba za iznajmljivanje i Ostalo, a njihova definicija je dana u poglavlju 2.4.

Obzirom da se broj registriranih objekata mijenja na dnevnoj bazi, u analizu stanja u pojedinoj godini su uključeni svi oni objekti koji su u godini ostvarili barem jedno noćenje⁷. Analiza smještajne ponude temelji se na broju stalnih kreveta, odnosno ne uzimaju se obzir pomoćni kreveti.

Turistički kapaciteti se promatraju u razdoblju od 2019. do 2024. godine. U pandemijskim godinama (2020. i 2021.), došlo je do smanjenja kapaciteta, ali taj pad je manje izražen nego li kod turističkog prometa. Može se argumentirati da broj kreveta u komercijalnim smještajnim kapacitetima cijelo vrijeme blago raste. Na dan 1.1.2025. na području TZ Bilogora-Bjelovar je bilo registrirano 838 kreveta, od toga 672 kreveta na području Grada Bjelovara, a ostatak na području općina koje čine ostatak destinacije (Tablica 3.3.1.).

Tablica 3.3.1. Broj smještajnih objekata i kreveta na području TZ Bilogora-Bjelovar na dan 1.1.2025.

JLS	Broj objekata	Broj kreveta
Grad Bjelovar	77	672
Općina Kapela	7	34
Općina Rovišće	3	10
Općina Šandrovac	1	2
Općina Velika Pisanica	7	117
Općina Veliko Trojstvo	1	3
Ukupno TZ Bilogora-Bjelovar	96	838

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Većina objekata na području TZ Bilogora-Bjelovar ubraja se u obiteljski smještaj (82 objekta je registrirano kao neka vrsta obiteljskog smještaja). Struktura smještajnih kapaciteta prema vrstama smještajnih kapaciteta na dan 1.1.2025. je prikazana u Tablici 3.3.2.

Tablica 3.3.2. Struktura smještajnih kapaciteta na području TZ Bilogora-Bjelovar na dan 1.1.2025. prema vrstama smještajnih kapaciteta.

Vrsta smještaja	Grad Bjelovar		Ostale JLS u destinaciji	Ukupno		
Hoteli	81	(12,1%)	19	(11,4%)	100	(11,9%)
Obiteljski smještaj	272	(40,5%)	55	(33,1%)	327	(39,0%)
OPG	12	(1,8%)	12	(7,2%)	24	(2,9%)
Soba za iznajmljivanje	58	(8,6%)	0	(0,0%)	58	(6,9%)
Ostalo	249	(37,1%)	80	(48,2%)	329	(39,3%)
Ukupno	672	(12,1%)	166	(11,4%)	838	(11,9%)

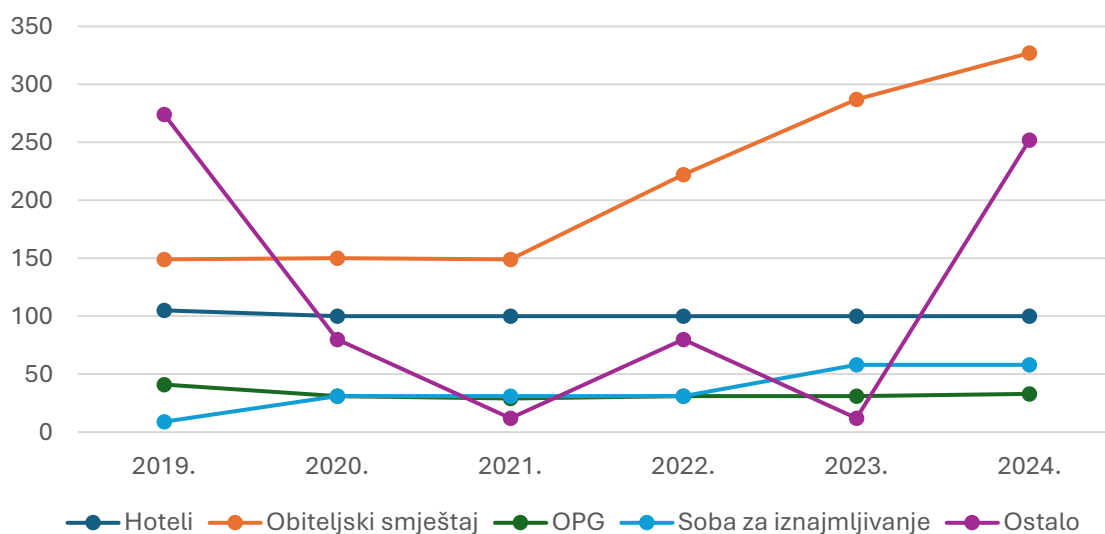
Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

⁷ Sustav eVisitor točno bilježi noćenja i dolaske, no problem predstavljaju kapaciteti, pogotovo u slučajevima kada dolazi do promjene vlasništva nad objektom i sl. U tom slučaju se isti objekt pojavljuje kao dva (ili više zapisa) u istoj kalendarskoj godini, broj noćenja i dolazaka je dobro izračunat, ali je moguće da se kapaciteti prikazuju dvostruko.

Najveći broj kreveta na području TZ Bilogora-Bjelovar registriran je u objektima koji se vode u vrsti smještaja Ostalo⁸, no većina tih kapaciteta se odnosi na Učenički dom Bjelovar (240 od ukupno 329 kreveta). Stoga su realno najveći kapaciteti u obiteljskom smještaju⁹. Na području Grada Bjelovara, objekti obiteljskog smještaja čine 40,5% svih smještajnih kapaciteta, a na području ostalih općina destinacije 33,1% svih kapaciteta. Unutar destinacije se dva objekta sa ukupno 100 kreveta vode kao hoteli. Značajan udio imaju sobe za iznajmljivanje (6,9% svih kapaciteta obiteljskog smještaja), dok objekti na OPG-u čine 2,9% svih kapaciteta.

Kako se vidi iz Slike 3.3.1., veličina hotelskih kapaciteta se nije promijenila u cijelom promatranom razdoblju, kao i broj kreveta u objektima na OPGu. Broj kreveta u vrsti Sobi za iznajmljivanje se povećao s 9 u 2019. na 58 u 2024. godini. Broj kreveta u vrsti smještaja Ostalo je izrazito varirao tijekom promatranog perioda, ovisno o tome jesu li u određenoj godini radili učenički dom u Bjelovaru i hostel u Velikoj Pisanici. Broj kreveta u obiteljskom smještaju je u 2024. godini porastao sa 149 u 2019. godini na 327 u 2024. godini (rast za 119,5%). Na području Grada Bjelovara u 2024. godini je bilo 261 kreveta u obiteljskom smještaju, što je 116 kreveta više nego li u 2019. godini (rast za 80%). U ostalim jedinicama lokalne samouprave u destinaciji je u 2019. bilo 4 kreveta u obiteljskom smještaju, dok je u 2024. godini bilo 66 kreveta. Promjena veličine smještajnih kapaciteta¹⁰ na području TZ Bilogora-Bjelovar prikazana je na Slici 3.3.1.

Slika 3.3.1. Promjena veličine smještajnih kapaciteta u razdoblju 2019. - 2024. godina na području TZ Bilogora-Bjelovar prema vrstama smještajnih kapaciteta

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

⁸ Objekte ostalih vrsta smještaja u kontekstu ove analize čine objekti koji su u sustavu eVisitor registrirani

- unutar vrste *Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)*, podvrste *Hostel, Lovački dom, Planinarski dom i Prenočište*.

⁹ Objekte obiteljskog smještaja čine objekti koji su u sustavu eVisitor registrirani:

- unutar vrste *Objekti u domaćinstvu* (uključuje podvrste *Objekti u domaćinstvu* i *Kamp u domaćinstvu*) te
- unutar vrste *Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)*, podvrste *Apartman, Studio apartman i Kuća za odmor*.

¹⁰ Podatci na ovoj slici su izračunati prema drugačijoj metodologiji u odnosu na prethodne podatke o kapacitetu jer su ovdje računati samo oni objekti u kojima je u određenoj godini ostvareno noćenje, dok u eVisitoru nije napravljena tako stroga podjela.

Objekti više i visoke kategorije (4* i 5*) nalaze se u obiteljskom smještaju, objektima na OPGu i sobama za iznajmljivanje. Gledano u ukupnom broju kreveta, udio kreveta u objektima više i visoke kategorije je narastao sa 7,1% u 2019. na 22,3% u 2024. godini. Ako se iz razmatranja isključe objekti u vrsti smještaja Ostalo, onda je udio kreveta u objektima više i visoke kategorije narastao s 13,5% u 2019. na 33,2% u 2024. godini. U obiteljskom smještaju je u 2024. bilo 43,1% kreveta u objektima više i visoke kategorije i oni 82% svih kreveta više i visoke kategorije u destinaciji.

U kontekstu suprastrukturne opremljenosti TZ Bilogora-Bjelovar oskudijeva smještajem za veći prihvata turista, a dolazak je uglavnom vezan uz događanja i/ili manifestacije (npr. Zrinski Topolovac manifestacija Babotučka) i druge kulturne manifestacije. Stoga je nužna izgradnja objekata ili uređenje kampova kroz formiranje ugostiteljsko-turističke namjene. Veliki potencijal u turizmu je seoski / ruralni turizam te različiti oblici sportsko rekreacijskog turizma. Izgradnja i uređenje objekata te njihovo međusobno umrežavanje predstavljalo bi značajan iskorak u broju smještajnih kapaciteta, ali i obogaćivanja sadržaja u turističkoj ponudi.

3.3.2. Ugostiteljski kapaciteti

Osim smještajnih kapaciteta, značajnu turističku djelatnost u Bilogori-Bjelovaru odnosi se na pripremu i usluživanje hrane i pića. Prema podacima Obrtnog registra te Upisnika ugostitelja za 2024. godinu, u županiji djeluje 613 ugostiteljskih objekata koji se bave pripremom i usluživanjem pića te pripremom i usluživanjem hrane. Od 613 ugostiteljskih objekata, prema skupini objekata, najviše je barova (404) te restorana (131). Ugostiteljska ponuda dominantno je koncentrirana u Bjelovaru, gdje djeluje 300 objekata, što ukazuje na njihov lokalni karakter i tržišnu orijentaciju.. TZ Bilogora-Bjelovar ima daleko najveći broj ugostiteljskih kapaciteta (377). Ovo može ukazivati na potrebu ravnomjernijeg razvoja ugostiteljske ponude kako bi se povećala dostupnost i atraktivnost turističkih usluga u manjim naseljima te dodatno potaknulo lokalno gospodarstvo.

Tablica 3.3.3. Ugostiteljski kapaciteti na području Bilogore-Bjelovara

VRSTA OBJEKTA	TZ BILOGORA-BJELOVAR
Bar	253
Restorani	78
Objekti jednostavnih usluga	20
Catering objekti	5
Kantina	2
Restorani i barovi	10
Restorani i Catering objekti	8
Restorani i objekti jednostavnih brzih usluga	1
UKUPNO:	377

Izvor: e-Visitor

Zbog nedostupnosti podataka, analiza OPG-ova nije uključena u pregled ugostiteljskih kapaciteta.

3.3.3. Ostala turistička suprastruktura

Ostala turistička suprastruktura odnosi se na skup građevina, uređaja i posebno uređenih dijelova zemljišta za potrebe turizma. Od ostalih elemenata turističke suprastrukture treba istaknuti **pet turističkih agencija** koje posluju na području Bilogore-Bjelovar, od kojih neke prepoznaju mogućnost rasta u razvijanju poslovanja prema konceptu destinacijskih menadžment kompanija. Uvid u njihovu ponudu pokazuje širok spektar aktivnosti najviše vezanih za ponudu u toplicama i izlete vezane za aktivni turizam, ali i ostale aktivnosti poput organizacije kongresa, smještaja i različitih vrsta prilagođenih programa.

Treba naglasiti da uspostava turističke infrastrukture, zajedno sa suprastrukturom čini strateški razvojni cilj, ali i pomaže u zadovoljavanju zahtjeva potražnje generirane tržišnom komercijalizacijom novih turističkih doživljaja Bilogore-Bjelovara. Turistička suprastruktura duboko je oslonjena na infrastrukturu i zajedno čine nedjeljivu cjelinu. U tom smislu turističku suprastrukturu Bilogore-Bjelovara čine i:

- Interpretacijski centar (Etno park Veliko Trojstvo)
- Objekti društveno-turističke namjene (Društveni domovi, Romska kuća, Bilogorski Čardak i dr.)
- Muzeji/galerije („Svijetle pruge“ galerija na otvorenome, Gradski muzej Bjelovar i dr.)
- Kulturni i multimedijски centar Bjelovar
- Povijesni spomenici i građevine
- Sakralna baština
- Izletišta/vidikovci (Vidikovac Veliko Trojstvo i dr.)
- Kušaonice i vinarije
- Kupališta (Bjelovarski bazen i dr.)
- Biciklističke rute
- Pješačke staze, šetnice
- Jahačke staze
- Tematske staze
- Moto staze
- Ostali otvoreni sportsko-rekreacijski prostori (šume, ribnjaci, lovišta)
- Parkovi
- Igrališta i dvorane
- Info ploče/turističke signalizacije
- Kamp (kamp Vinia)
- OPG-i, objekti na selu
- Trgovina na malo i suvenirnice
- Lokalni obrti
- Frizerski i medicinsko-kozmetički saloni
- Lokalni promet
- Parkirališta

Uz prisutni trend gašenja lokalnih obrta, dominantnim postaju ugostiteljski obrti. Takav trend nije pozitivan za gospodarski razvoj, kvalitetu destinacijske ponude, a posebice kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Nezaobilaznu turističku suprastrukturu TZ Bilogora-Bjelovar čini i sama **Turistička zajednica** koja prezentira sve važne informacije o manifestacijama i objektima.

Sve navedene elemente turističke suprastrukture treba više povezivati s ostalim oblicima turizma (aktivni, kulturni, ruralni) kroz suradnju s ostalim dionicima u turizmu – pružateljima smještaja, agencijama i prijevoznicima. Važno je istaknuti da na području Bilogore-Bjelovara se kontinuirano događaju nove investicije u suprastrukturu, posebice smještaju, pri čemu je trenutna gastronomska ponuda, iako kvalitetna, u potpunosti nedostatna za intenzivniji razvoj turizma na području destinacije. Nužan je razvoj i tematiziranog smještaja, s posebnim naglaskom na prirodnu baštinu te boravak na otvorenom (kampovi).

4. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Destinacija Bilogora-Bjelovar tek treba izgraditi svoju poziciju i prepoznatljivost na turističkom tržištu, odnosno, imidž kojim će privlačiti goste u svoj prostor. Brend se mora temeljiti na stvarnim obilježjima destinacije, ono što se prenosi gostu kroz komunikacijske aktivnosti kao razlog dolaska i boravka mora odgovarati 'istini' kako bi turisti i posjetitelji to zaista moli iskusiti. U ovome trenutku turistička potražnja okreće se mirnim i netaknutim prostorima, otkrivanju novih destinacija u kojima mogu doživjeti neka potpuno nova i nepoznata iskustva. Budući da je destinacija Bilogora-Bjelovar kao mjesto za turistički posjet još uvijek nedovoljno poznata tržištu, ima priliku da se tržištu predstavi po nečemu što je svojstveno ovom prostoru, a istovremeno važno tržištu.

Brend koncept destinacije Bjelovar-Bilogora temelji se na osnovnoj ideji da destinacija pruža osjećaj trenutnog opuštanja i odmor zbog:

- osjećaja 'domaće atmosfere' – opuštenost, način i ritam života - u trenutku
- njegovanja mnoštva zanimljivih manifestacija koje okupljaju i 'spajaju' lokalno stanovništvo
- prirode koja je prilagođena svima za brojne *outdoor* aktivnosti, zeleno i pitoreskno s blagim 'proporcijama' krajolika
- njegovanja prirodnosti i tradicije u uzgoju i proizvodnji hrane (posebno povrće i sirevi) i vina, uz bogatu i očuvanu tradiciju 'kulture stola'

Odrednice destinacije i njezinog odgovora na tržišne trendove (potreba za odmorom i vraćanjem snage, autentični doživljaji, aktivan odmor, zdrav život, odmak od svakodnevice) su: domaće, prirodno, jednostavno, opušteno, zeleno i zdravo.

Sagledavajući resursno atrakcijsku osnovu Bilogore i Bjelovara kao bazu za promišljanje i razvoj turističkih proizvoda, trendove na turističkom tržištu i obilježjima tržišnih segmenata, moguće je za destinaciju definirati sljedeći portfelj turističkih proizvoda.

Slika 4.1. Portfelj turističkih proizvoda destinacije Bilogora-Bjelovar

PROIZVOD	MODALITET	BILOGORA	BJELOVAR
KULTURNI TURIZAM	Kreativni turizam		
	Turizam baštine		
	Manifestacije i događanja		
	Vjerski turizam		
ENO I GASTRONOMSKI TURIZAM	Gastronomski turizam		
	Turizam vina		
REKREACIJA I BORAVAK U PRIRODI	Konjički turizam		
	Cikloturizam		
	Lov i ribolov		
	Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru		
	Ekoturizam/eko-agro turizam		

POSLOVNI TURIZAM	Turizam sajmova	
	Sportske pripreme i natjecanja; <i>teambuilding</i>	
POSEBNI PROIZVODI	Memorijalni turizam	
	Termalni turizam	
Primarni		
Sekundarni		
Tercijarni		

Najveći broj turističkih proizvoda nalazi se u grupi rekreacije i boravka u prirodi čime se valorizira slikovita i pitoma priroda brežuljaka i ravnica područja Bilogora-Bjelovara. Slijede proizvodi kulturnog i eno gastronomskog turizma koji se međusobno nadopunjuju i obogaćuju boravak u destinaciji. Naglasak je na manifestacijama i gastronomskom turizmu koji spadaju u primarne turističke proizvode te kreativnom turizmu u Bjelovaru.

Kombinacijom proizvoda stvarati će se preduvjeti za produljenje turističkog boravka i pretvaranje izletničke u vikend potražnje i duljeg boravka. Iako su neki od proizvoda već danas spremni za tržište, radi se još uvijek o turističkoj ponudi koja se pojavljuje na nekim mjestima u destinaciji, ali koja još uvijek nije dovoljno povezana i pripremljena za turiste (paketi) koji bi dulje boravili u destinaciji. Pri tome je jako važno razvijati ponudu receptivnih turističkih agencija te poticati individualne obilaske kroz kreiranje i promoviranje tema.

KULTURNI TURIZAM

Opis: Kulturni turizam uvijek je sastavni dio boravka u destinaciji iako često i sam za sebe privlači pojedine tržišne segmente. Turizam baštine obuhvaća cjelokupno kulturno naslijeđe – obilazak muzeja i galerija, gradskih središta, sakralne baštine i drugo. Kreativni turizam, u kojem smjeru se danas sve više razvijaju svi modaliteti kulturnog turizma, podrazumijeva uključivanje gostiju u aktivnosti, kreiranje posebne ponude koja je inovativna i drugačija. Manifestacija i događanja, koja su posebno važna za destinaciju Bilogora-Bjelovar, mogu samostalno poticati goste na dolazak, posebno kad je riječ o vikend potražnji. Njih je potrebno stalno nadograđivati novim sadržajima, medijski pratiti i podizati im popularnost. Vjerski turizam također privlači sve veći broj ljudi, a ovom segmentu gostiju uz vjerske sadržaje važni su i svi drugi kulturni sadržaji.

- Turizam baštine
- Kreativni turizam
- Manifestacije i događanja
- Vjerski turizam

Glavni tržišni segmenti	Turizam baštine: zrela dob (50-65), mladi, obitelji s djecom Kreativni turizam: zrela dob (50-65), mladi, obitelji s djecom Manifestacije i događanja: posjetitelji koji žele vidjeti događanja, gosti koji sudjeluju u događanju Vjerski turizam: hodočasnici, kulturni turisti
-------------------------	---

Pozicioniranje	Destinacija bogata događanjima i manifestacijama koja okuplja domaćine i goste i brojnih kulturnih sadržaja u ugodnoj atmosferi malog grada i slikovitih mjesta.
Ključni turistički sadržaji	Turizam baštine: urbana jezgra Bjelovara, etno park Veliko Trojstvo, Romska kuća Kreativni turizam: događanja i radionice Manifestacije i događanja: Đurđevo na Bilogori, Bjelovarsko kulturno ljeto, Terezijana, Jesen na Bilogori, Tjedan udarljakaša, manjiski susreti i dr. Vjerski turizam: katedrala sv. Terezije Avilske, svetište u Novoj Rači, Paulovac
Razvoj proizvoda	Turizam baštine: daljnje unapređenje prezentacije baštine, tematska povezivanja i uvođenje <i>storytellinga</i> , partnerstva i povezivanja kulturnog i turističkog sektora Kreativni turizam: razvoj inovativnih događanja i turističkih proizvoda kulturnog turizma u kojima sudjeluju gosti (dužeg trajanja) Manifestacije i događanja: pravovremena promocija i najava događanja, kontinuirano unapređenje infrastrukture koja prati događanja, izdvajanje i dodatna promocija 'marker' (glavnih) događanja, na kojima se gradi imidž destinacije Bilogora-Bjelovar, osmišljavanje i ponuda paketa usluga (ulaznice, smještaj, gastronomija), stalno inoviranje portfelja događanja Vjerski turizam: razvoj hodočasničkih ruta i dijačenskog muzeja
Komunikacija s tržištem	● Provedba posebnih kampanja na društvenim mrežama ● Ciljana promocija pojedinih proizvoda kulturnog turizma prema ciljnim segmentima ● Korištenje specijaliziranih kanala promocije prema specifičnim tržišnim segmentima

REKREACIJA I BORAVAK U PRIRODI

Opis: proizvodi rekreacije u prirodi zbog prirodnih ljepota imaju veliki potencijal razvoja. Posljednjih godina iznimno raste popularnost svih ovih aktivnosti kao protuteža svakodnevnom ritmu života u velikim gradovima i potrebe za kratkim aktivnim odmorima za vraćanje životne snage. Riječ je o proizvodima prilagođenim 'običnim' ljudima koji ne traže posebne pripreme i kondiciju, ali koji uvelike mogu pomoći za odmaranje duha i tijela. U destinaciji Bilogora-Bjelovar može se razvijati široka paleta ovih proizvoda, s posebnim naglaskom na:

- Konjički turizam
- Cikloturizam
- Lov i ribolov
- Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru
- Ekoturizam/agro-bio turizam

Glavni tržišni segmenti	Konjički turizam: profesionalci i rekreativci, obitelji s djecom
-------------------------	--

	Cikloturizam: mladi profesionalci (26-35), obitelji s djecom, zrela dob (50-65) Lov i ribolov: zrela dob (55-65), pasionirani lovci i ribolovci, udruge i lovačka društva, ribolovna društva Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru: obitelji s djecom, zrela dob (50-65), mladi (26-35) Ekoturizam/agro-bio turizam: individualci i grupe s izraženi interesom za prirodu, školska djeca (škole u prirodi), djeca školske /srednjoškolske dobi, obitelji s djecom
Pozicioniranje	Destinacija sa širokom paletom mogućnosti odmora u prirodi u lijepom i slikovitom okruženju u kojem je sve 'po mjeri'
Ključni turistički sadržaji	Konjički turizam: Veliko Trojstvo i Velika Pisanica Cikloturizam: cijelo područje Lov i ribolov: Velika Pisanica, Veliko Trojstvo, Kapela, Zrinski Topolovac, Šandrovac, Nova Rača i Ivanska Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru: cijelo područje Ekoturizam/eko-agro turizam: Velika Pisanica, Rovišće, Zrinski Topolovac
Razvoj proizvoda	Konjički turizam: daljnji razvoj staza za jahanje, popularizacija konjičkog turizma, povezivanje konjičkog turizma s drugim turističkim proizvodima Cikloturizam: daljnje povezivanje cikloturističkih ruta, opremanje ruta kvalitetnim odmorištima (nadstrešnice, alat), dostupnost pružatelja servisnih usluga, specijalizacija smještajnih objekata, izrada specijaliziranih aplikacija, daljnji razvoj i promocija Lov i ribolov: uređenje platformi za ribolov, opremanje smještajnih objekata za lovce i ribolovce, mogućnost kupnje ribolovne opreme u destinacijama, specijalizacija ponude u ugostiteljskim objektima Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru: poticanje uređenja naselja, kuća i okućnica s tradicijskim materijalima, poticanje OPG-ova na smještajnu i ugostiteljsku ponudu, organizacija tradicijskih manifestacija, razvoj programa s mogućnostima sudjelovanja u aktivnostima sela Ekoturizam/agro-bio turizam: razvoj interpretacije ekosustava, didaktičke farme, pokazni vrtovi, interaktivna vodstva po šumama/livadama/nasadima
Komunikacija s tržištem	● Unapređenje informacija kroz web portal ● Mobilne aplikacije ● Društveni mediji

POSLOVNI TURIZAM

Opis: poslovni turizam važan je zbog privlačenja poslovnih segmenata gostiju, a posebno se veže uz poslovnu zonu Bjelovar i tradicionalni sajam u Gudovcu koji okuplja velik broj sudionika. Osim toga, poslovni turizam se odnosi i na razvoj infrastrukture za sportske pripreme i natjecanja, što je ponajviše vezano uz prirodne resurse koji za takve pripreme pružaju veliku mogućnost i potencijal korištenja geotermalne vode. Također valja spomenuti i teambuilding programe koji su sve popularniji, a s obzirom na blizinu, dostupnost i mnoštvo sadržaja za odmor i opuštanje, destinacija Bilogora-Bjelovar ima velike predispozicije za privlačenje ovih gostiju.

- Turizam sajmova
- Sportske pripreme i natjecanja; *Teambuilding*

Glavni tržišni segmenti	Turizam sajmova: poslovni segment gostiju, tvrtke Sportske pripreme i natjecanja: sportski savezi i klubovi, sportska udruženja i rekreativci <i>Teambuilding</i> : domaće i međunarodne tvrtke, udruge
Pozicioniranje	Destinacija Bilogora-Bjelovar mjesto je za poslovne susrete, ali i druženja u opuštenoj atmosferi
Ključni turistički sadržaji	• Sajamski prostor Gudovac • Poslovna zona Bjelovar • Urbana jezgra Bjelovara • Turistička zona Veliko Korenovo • Atraktivni lokaliteti u prirodi za sportove na otvorenom • Sportska infrastruktura
Razvoj proizvoda	Turizam sajmova: daljnji razvoj infrastrukture i sadržaja, ciljana promocija prema poslovnom segmentu gostiju Sportske pripreme i natjecanja: unapređenje suradnje između sportskog i turističkog sektora, specijalizacija agencija za formiranje paketa 'sportskih priprema, kreiranje programa usmjerenih na aktivni odmor, realizacija Termini Bjelovar <i>Teambuilding</i> : podizanje prepoznatljivosti destinacije Bilogora-Bjelovar za <i>teambuilding</i> programe, aktivnosti unapređenja prodaje, intenziviranje promocijskih aktivnosti
Komunikacija s tržištem	• Ciljana promocija na poslovni segment gostiju, sportaše i rekreativce • Jačanje online promocijskih aktivnosti

ENOGASTRONOMSKI TURIZAM

Opis: trendovi na turističkom tržištu pokazuju sve veći interes za proizvodima gastronomije i vinskog turizma, što je posljedica društvenih promjena, sve veće brige o zdravlju kao i potrebe da se kroz hranu i piće upoznaje neki kraj i njegova tradicija. Osim što je hrana uvijek sastavni dio turističkog doživljaja, hrana i piće sve više postaju i primarni motiv koji pokreće ljudi na putovanja u neke destinacije (*foodies*). Za destinaciju Bilogora-Bjelovar hrana i piće su izvrstan medij za prezentaciju autentičnosti, lokalnih vrijednosti i izvornosti, jer se u destinaciji njeguje uzgoj

lokalnih proizvoda, prerade namirnica na tradicijski način (zimnice, sirevi, ocat, vino i sl.). Priče o zdravoj i domaćoj hrani uvelike mogu pridonijeti stvaranju imidža destinacije ('domaće' i 'jednostavno') i generalno stvaranju brenda.

- Gastronomski turizam
- Vinski turizam

Glavni tržišni segmenti	Zrela dob (55-65) Mladi parovi (26-35) Treća dob (65+) Obitelji s djecom Ljubitelji vina i <i>foodies</i>
Pozicioniranje	Destinacija Bilogora-Bjelovar je destinacija izvornih, autentičnih i jednostavnih namirnica i jela iz ruku 'domaćina' koji čuvaju i prenose tradiciju kroz generacije
Ključni turistički sadržaji	● OPG-ovi s proizvodnjom domaćih proizvoda ● Restorani s ponudom lokalnih specijaliteta ● Tržnice ● Dukat Bjelovar, Koestlin Bjelovar
Razvoj proizvoda	● Oformiti grupu stručnjaka (renomirani <i>chefovi</i> iz destinacije) i izraditi poseban plan za unapređenje eno i gastronomske ponude ● Osmisliti ponudu manjinskih jela – Bjelovar centar manjinske kuhinje ● Definirati nekoliko tipičnih jela i pića koji se trebaju uvrstiti u jelovnike ● Unaprijediti prezentaciju kroz '<i>storytelling</i>' ● Provesti edukaciju za podizanje kvalitete ljudskih resursa ● Izbor 'marker' jela/proizvoda i njihova dodana promocija
Komunikacija s tržištem	● Provedba nekoliko imidž kampanja na temu gastronomije u destinaciji Bilogora-Bjelovar ● Intenzivna promocija kroz online medije ● Osmišljavanje nekoliko gastronomskih manifestacija i njihova dodatna promocija

POSEBNI PROIZVODI

Opis: kad se govori o memorijalnom i termalnom turizmu riječ je o posebnim proizvodima. Memorijalni turizam podrazumijeva posjet mjestima stradanja i upoznavanje s povijesnim događanjima. Termalni turizam u ovome je trenutku u planovima razvoja područja Bilogora-Bjelovar, a njegovom bi se realizacijom stvorila nova turistička atrakcija koja bi dodatno privlačila turiste u ovaj prostor i pružala još jedan novi aspekt odmora i relaksacije.

- Memorijalni turizam
- Termalni turizam

Glavni tržišni segmenti	Memorijalni: osobe motivirane edukacijom ili empatijom, školska djeca
-------------------------	---

	Termalni: gosti srednje dobi, obitelji s djecom
Pozicioniranje	Područje Bilogora-Bjelovar je destinacija učenja o povijesnim događanjima kroz zanimljive priče
Ključni turistički sadržaji	Memorijalni: Lug, Barutana, vojna povijesna baština i infrastruktura u Bjelovaru, kuća Josipa Broza Tita Termalni: Korenovo
Razvoj proizvoda	Memorijalni: prilagođavanje infrastrukture, razvoj interpretacije sadržaja, razvoj <i>storytellinga</i> , unapređenje promocije i informiranja gostiju
Komunikacija s tržištem	● Intenziviranje promocije kroz online kanale ● Promocija kroz društvene medije

5. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI

Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24) definirana je izrada obveznik i specifičnih pokazatelja, nužnih za izradu Plana upravljanja destinacijom. Izračun vrijednosti obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuje se u pravilu u svibnju tekuće godine za prethodnu godinu. Do uspostave integriranog informacijskog sustava turizma podaci o izračunatim vrijednostima obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuju se na mrežnim stranicama turističke zajednice.

Popis i metodološka tablica obveznih pokazatelja održivosti nalazi se u Prilogu II, a specifičnih pokazatelja održivosti u Prilogu IV. spomenutog Pravilnika.

5.1. Obvezni pokazatelji održivosti destinacije

5.1.1. Metodološka objašnjenja obaveznih pokazatelja održivosti

Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom. Ovim pokazateljem se nastoji procijeniti tzv. intenzitet turizma, odnosno razina objektivnog opterećenja koju turizam u periodu glavne turističke sezone stvara po lokalno stanovništvo, ali i prostor te infrastrukturu.

Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) ukupnog broj turista u mjesecu vršne turističke sezone i umnoška broja dana u vršnom mjesecu i broja stanovnika u destinaciji, a umanjen za 100. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 4.1. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	eVisitor	nema
2	Broj dana u vršnom mjesecu	eVisitor	nema
3	Stalan broj stanovnika u destinaciji	DZS, Statistika u nizu »Gradovi u statistici«	nema

Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji, što je jedna od ključnih informacija za održivo upravljanje turizmom u destinaciji.

Udio (%) lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika. Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 4.2. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ostvaruju korist od turizma u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ne ostvaruju korist od turizma u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 12.2024)		

Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Procjenjuje se zadovoljstvo turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100. Procjena neto spremnosti na preporuku ocjenjuje se na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje. Zadovoljstvo se mjeri na različite načine, poput percepcije kvalitete, percepcije vrijednosti, i raskoraka između očekivanog i stvarnog iskustva.

Metodologija izračuna se temelji na: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije. Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 4.3. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
------	---------------	-------	-------------

1	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2	Nepotvrđivanje očekivanja		
3	Usporedba s idealnim boravkom		
4	Namjera preporuke destinacije prijateljima, rodbini ili kolegama		
5	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji		

Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom PD-1:

Svrha ovog pokazatelja uvid u mogućnosti obilaska atrakcija i lokaliteta od interesa osobama s invaliditetom (osobama s tjelesnim, intelektualnim mentalnim i osjetilnim oštećenjem zdravlja), pri čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti i pristupačnosti informacija i komunikacija.

Udio (%) atrakcija/lokaliteta je omjer broja atrakcija/lokaliteta pristupačnih osobama s invaliditetom i broja svih evidentiranih atrakcija/lokaliteta, uvećan za 100. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake dvije godine.

Tablica 4.4. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Udio atrakcija (lokaliteta) primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture koja je fizički pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti Udio atrakcija (lokaliteta) primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture koja je digitalno pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti	Popis Javne turističke infrastrukture (MINTS/TZ)	Potrebno je usustaviti kvalitetni tijek podataka i usustaviti evidenciju

Neobvezujuća preporuka je voditi dodatnu evidenciju o sadržajima, materijalima i opremi (npr. WEB stranice, društvene mreže, brošure, ICT oprema), koje su informacijski i komunikacijski pristupačne.

Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1):

Pokazateljem se prati uspostava, odnosno broj organiziranih turističkih ambulanti, koje se organiziraju izvan mreže javne zdravstvene službe, a u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima. Na osnovi Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN/23), turističku ambulantu može organizirati jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, turistička zajednica, druga pravna i fizička osoba koja obavlja ugostiteljsku djelatnost i/ili pruža usluge u turizmu, zdravstvena ustanova, trgovačko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost ili privatni zdravstveni radnik.

Pokazatelj je broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 4.5. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji	TZ/MINTS	nema

Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije. Ograničavajući čimbenik razvoja turizma u pojedinim destinacijama je dostupnost vode, odnosno njena nepovoljna prostorna i vremenska raspodjela, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj te u ljetnim mjesecima, kao i gubici vode u vodoopskrbnom sustavu.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje vode po noćenju turista (m^3) u smještajnim objektima destinacije i u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m^3). Alternativna metoda: Anketa gospodarskih subjekata u turizmu u smještajnim objektima = norma potrošnje vode turista po noćenju / potrošnja vode. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 4.6. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (m^3)	Vodovod/komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan

2	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (m ³)	Vodovod/komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
3	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor	nema
4	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor	nema
5	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup sigurnoj vodi ili imaju priključak na javnu vodoopskrbu ili imaju mogućnost priključenja na javnu vodoopskrbu u destinaciji	DZS, Naselja obuhvaćena mrežom javne vodoopskrbe i Statističko izvješće	nema

Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja). Pokazatelj ukazuje na okolišni aspekti rizika u turističkim destinacijama gdje nedovoljno adekvatna infrastruktura gospodarenja otpadom u kombinaciji sa povećanom turističkom aktivnosti može ugroziti konkurentnost turističke destinacije.

Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 4.7. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/VO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto	nema
2	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/VO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto	nema

3	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor	nema
4	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor	nema
5	Broj stanovnika u destinaciji	DZS, Popis stanovništva RH (godišnje procjene)	nema

Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže Natura 2000, u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova) te njihova struktura prema kategoriji zaštite.

Za ZPP prikupljaju se podaci za sljedeće kategorije i iskazuju u udjelu (%) u odnosu na površinu destinacije: Park prirode, Značajni krajobrazi, Nacionalni park, Posebni rezervati, Park šume, Spomenici prirode i Spomenik parkovne arhitekture. Pojedina ZPP prostorno preklapaju pa zbroj udjela pojedinih kategorija nije ukupni udio zaštićenih područja u destinaciji. Za udio površine ekološke mreže NATURA 2000 potrebno je iskazati udio područja na kopnu i morski dio. Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 4.8. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Površine zaštićena područja prirode temeljem nacionalnog akta o proglašenju za navedenih 7 kategorija zaštite	Bioportal MZOZT	nema
2	Površina EU ekološke mreže NATURA 2000	Bioportal MZOZT	nema
3	Ukupna površina destinacije	Prostorni planovi/ Registar prostornih jedinica	nema

Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje. Daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i implementacije održivih oblika energije. Obzirom na intenzivnu

potrebu za energijom tijekom vršne sezone, posebice u Jadranskoj RH, važno je razmotriti stvarno opterećenje.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje el. energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju el. energije po stanovniku destinacije (kWh). Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 4.9. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Ukupna finalna potrošnja el. energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
2	Ukupna finalna potrošnja el. energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
3	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenih noćenja	eVisitor	nema
4	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja	eVisitor	nema
5	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup elektro-energetskoj mreži	DZS, Statističko izvješće – Stanovništvo RH (godišnje procjene)	nema

Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika. Provedba nacionalnih i lokalnih planova prilagodbe, izgradnja kapaciteta i tehnologije te povećani financijski tokovi navedeni su kao ključni alati za provedbu aktivnosti prilagodbe.

Pokazatelj je opisni, a zasniva se na informacijama o usvojenim i objavljenim dokumentima (strategije, planovi, programi, natječaji/javni pozivi, projekti), javnim objavama, internim evidencijama upravljačkih i provedbenih tijela/organizacija u destinaciji, _koji definiraju mjere i aktivnosti koje se u destinaciji

provode za potrebe povećanja otpornosti turizma klimatskim promjenama, na temelju kojih se može zaključiti je li sustav za prilagodbi klimatskim promjena uspostavljen ili nije. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 4.10. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Podaci i informacije o prilagodbi klimatskim promjenama	UO za zaštitu okoliša i upravljanje kriznim situacijama (prirodne katastrofe), civilna zaštita, WEB stranice relevantnih tijela/organizacija	nema

Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja, što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu. Priljev posjetitelja u turističku destinaciju predstavlja obvezni uzrok potrebe za upravljanjem održivošću destinacije.

Podatak je ukupan broj dolazaka turista kao broj osoba koje su se u destinaciji prijavile i ostvarile noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 4.11. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju u mjesecu s najvećim brojem	eVisitor; DZS, Priopćenje Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju	nema

Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Pokazatelj definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji. Duljina boravka, tj. prosječan broj noćenja koje turisti ostvaruju u destinaciji može se smatrati relevantnom informacijom za upravljanje destinacijom, osobito u kontekstu suvremenih trendova skraćivanja duljine boravka, ali i s aspekta upravljanja ljudskim potencijalima, posebno u segmentu smještaja.

Podaci su: noćenje turista predstavlja svaku registriranu noć posjetitelja u objektu koji pruža uslugu smještaja i dolazak turista predstavlja posjetitelja koji se prijavio i ostvario noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 4.12. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Ukupan broj registriranih noćenja u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista	nema
2	Ukupan broj dolazaka turista u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista	nema

Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (dalje u tekstu: NKD). Budući da rad predstavlja obvezni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti, izravno povezan s isporukom turističkog proizvoda odnosno usluge, povećanje ili smanjenje ukupnog broja zaposlenih osoba u središnjim turističkim djelatnostima (pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane) može posredno ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovanja gospodarskih subjekata općenito u svim turističkim djelatnostima.

Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje

Tablica 4.13. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Broj zaposlenih prema mjestu rada	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Portal za napredno praćenje tržišta rada; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama	nema
2	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i podatci dostupni u Ministarstvu; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama	nema

Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u. Poslovni prihod

izravno je povezan sa sposobnosti gospodarskih subjekata da isporuče turistički proizvod odnosno uslugu, pri čemu promjena u vremenu odnosno povećanje ili smanjenje poslovnog prihoda može ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovnog položaja gospodarskih subjekata uslijed internih ili eksternih razloga, ali i neizravno upućivati na položaj gospodarskih subjekata u svim turističkim djelatnostima na razini destinacije.

Podaci su dostupni u administrativnim izvorima. Moguće je izraditi i potpokazatelje: dodana vrijednost gospodarskih subjekata registriranih na području destinacije ostvarena tijekom godine i bruto dobit/gubitak gospodarskih djelatnosti registriranih na području destinacije ostvaren tijekom godine. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 4.14. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Broj zaposlenih prema mjestu rada	FINA; Porezna uprava	nema
2	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	FINA; Porezna uprava	nema

Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Pokazateljem se identificiraju kategorizirani turistički resursi na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-povijesne/antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština). Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa ključna je za razvoj održivog turizma, jer omogućava efikasno upravljanje i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa.

Podaci o prirodnim resursima predstavljaju popis onih prirodnih resursa koji su turistička osnova prikupljaju se za kategorije, Nacionalni park, Park prirode, Posebni rezervat, Spomenik prirode, Značajni krajobraz, Park šuma i Spomenik arhitekture. Kulturni resursi koji su prepoznati kao turistička resursna osnova, a koji su zaštićeni (od nacionalnog i lokalnog interesa). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 4.15. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Popis i vrsta zaštićenih kulturnih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema

2	Popis i vrsta kulturnih dobara nacionalnog značaja	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
3	Popis i vrsta preventivno zaštićenih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
4	Popis i kategorija zaštićenih prirodnih područja u RH	Bioportal, MZZOT	nema

Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije. Postojanje Plana upravljanja preduvjet je destinacijskog razvoja za sva odredišta u Hrvatskoj, stoga je uspješna implementacija aktivnosti iz Plana polazište za održivo upravljanje destinacijom, te praćenja stanja upravljačkih aktivnosti.

U svrhu izrade ovog pokazatelja potrebno je obaviti pregled strateško-planskih dokumenata u području te utvrditi sljedeće potpokazatelje: (i) Objavljeni dokument strategije i/ili akcijskog plana destinacije, (ii) Strategija/plan su jasno vidljivi i dostupni online, (iii) Udio implementiranih aktivnosti iz plana (implementirana aktivnost je aktivnost koja je u potpunosti provedena, završena, te postoje informacije u učinku iste). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje

Tablica 4.16. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Objavljeni dokument strategije i/ili akcijskog plana destinacije	Dokument i informacije sa Internetskih stranica TZ i evidencija o provedenim aktivnostima, mjerama, projektima/Internetska stranica upravljačkih tijela destinacije	nema
2	Strategija/plan su jasno vidljivi i dostupni online		
3	Udio implementiranih aktivnosti iz plana (implementacija i učinci)		

Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene. S obzirom da se turistička aktivnost može gotovo isključivo odvijati u zonama stanovanja (S) i zonama mješovite namjene (M1), te u zonama predviđenima za odvijanje ugostiteljsko-turističke namjene (T), sve druge građevinske zone nisu uključene u analizu. Pritisak koji proizlazi iz korištenja prostora može se isključivo evidentirati kao

pritisak na već izgrađena područja, te stoga u izračun ne ulaze planirana(neizgrađena) područja. Pritisak je poželjno evidentirati na godišnjoj razini, ali i na razini tromjesečja, kako bi se utvrdilo pritisak u najopterećenijem dijelu godine.

Pokazatelj se izračunava kao omjer broja TN - turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini i zbroja PS – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha), PM – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene ((pretežito stambene namjene) (ha) i PT – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 4.17. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1	Broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini	eVisitor	nema
2	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha)	Jedinice lokalne samouprave + PPUG/O (prostorni planovi uređenja gradova/ općina)	Potrebno je usustaviti podatke na razini njihove obrade i prikaza (nisu sva naselja (granice i namjena zemljišta) te usklađenost Planova upravljanja među naseljima (ukoliko je destinacija regionalne razine)
3	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene ((pretežito stambene namjene) (ha)		
4	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti		

5.1.2. Rezultati obaveznih pokazatelja

P.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone: **0,36**. Temeljem navedenog podatka može se zaključiti da **ne postoji opterećenje lokalne zajednice** fizičkim turističkim prometom.

P.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Ukupan broj ispitanika: 78

Turizam je glavni izvor ili dodatni prihod za 15,43% ispitanika

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **46,98 % zadovoljnih ispitanika** (ocjena 4 i 5)

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ostvaruju korist od turizma u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **58,0% zadovoljnih ispitanika** (ocjena 4 i 5)

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ne ostvaruju korist od turizma u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. - 12. 2024.): **44,3% zadovoljnih ispitanika** (ocjena 4 i 5)

Iz navedenih podataka možemo zaključiti da stanovnici uključeni u turizam su nešto zadovoljniji turizmom u destinaciji, no generalno, relativno je **nisko zadovoljstvo lokalne zajednice turizmom**.

P.3. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

S obzirom na to da u okviru izrade Plana upravljanja nije bilo planirano provođenje primarnog istraživanja zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja u Županiji, izvor podataka je istraživanje *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj - TOMAS Hrvatska 2022./2023.* (Institut za turizam, 2023, <https://www.iztg.hr/hr/projekti/tomas-istrazivanja/>). Istraživanje je provedeno od lipnja 2022. do lipnja 2023. godine na uzorku od ukupno 14.632 turista u komercijalnim smještajnim kapacitetima (hotelima, hostelima, kampovima i obiteljskom smještaju), u 148 mjesta diljem Hrvatske.

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji uzorkom istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. je bilo obuhvaćeno ukupno 79 ispitanika/ turista Gotovo svi ispitanici (96%) su bili anketirani u hotelima (Tablica X1.). S obzirom na zemlju porijekla turista (Tablica X2.), većina ispitanika su bili domaći turisti (75%). Među inozemnim turistima najzastupljeniji su bili oni iz Slovenije (14%).

Tablica 5.18. Struktura uzorka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema vrsti smještaja

Vrsta smještaja	Broj ispitanika	%
Hoteli	76	96,2
Obiteljski smještaj	3	3,8
Ukupno	79	100,0

Tablica 5.19. Struktura uzorka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema zemlji porijekla turista

Zemlja porijekla	Broj ispitanika	%
Hrvatska	59	74,7
Slovenija	11	13,9
Bosna i Hercegovina	3	3,8
Srbija	3	3,8
Austrija	1	1,3
Češka	1	1,3
Slovačka	1	1,3
Ukupno	79	100

Posebnom obradom podataka istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. na skupu ispitanika u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji izračunate su vrijednosti za indeks zadovoljstva posjetitelja destinacijom i neto spremnost na preporuku destinacije.

Sva odstupanja u izračunu pokazatelja te ograničenja samog pokazatelja proizlaze iz korištenja sekundarnog izvora podataka.

S obzirom na to da korišteni izvor podataka (istraživanje TOMAS Hrvatska 2022./2023.) obuhvaća turiste u komercijalnim smještajnim kapacitetima, turisti u nekomercijalnom smještaju i jednodnevni posjetitelji su izvan obuhvata pokazatelja.

Nadalje, dizajn istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023. osigurava reprezentativne rezultate na razini regija Kontinentalne Hrvatske, ne nužno i županija Kontinentalne Hrvatske. Stoga struktura uzorka prema vrsti smještaja i zemlji porijekla turista u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ne mora nužno odražavati strukturu turističkog prometa u komercijalnim smještajnim kapacitetima u Županiji, što može utjecati na reprezentativnost rezultata istraživanja na razini Županije. Isto tako, istraživanjem je u Županiji bila obuhvaćena samo jedna JLS (Grad Daruvar).

Vrijednost indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom temeljena je na jednom pitanju dostupnom u istraživanju TOMAS Hrvatska 2022./2023.: *Ocijenite stupanj zadovoljstva ukupnim boravkom na skali od 1-jako loše do 7-odlično.* Pitanja *U kojoj mjeri je boravak u ovoj destinaciji ispunio Vaša očekivanja?* te *Kako biste ocijenili svoj boravak u ovoj destinaciji?* nisu obuhvaćena sadržajem istraživanja TOMAS Hrvatska 2022./2023.

Vrijednost pokazatelja/podpokazatelja

Indeks zadovoljstva posjetitelja destinacijom	93,8
Udio posjetitelja zadovoljnih cjelokupnim boravkom u destinaciji	100 %

Neto spremnost na preporuku destinacije	97,7 %
Udio promotora	97,7 %
Udio odgovaratelja	0,0 %
Udio neutralnih	2,3 %

Indeks zadovoljstva posjetitelja destinacijom u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (93,8) nešto je manji od istog pokazatelja na razini Središnje Hrvatske (95,7) i cijele Kontinentalne Hrvatske (94,0).

Svi su posjetitelji Županije zadovoljni cjelokupnim boravkom (100%). Udio posjetitelja zadovoljnih cjelokupnim boravkom u Županiji veći je u odnosu na prosjek Središnje Hrvatske (97,5%) i Kontinentalne Hrvatske (93,6%).

Neto spremnost na preporuku destinacije u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (97,7%) veća je od prosječne neto spremnosti na preporuku destinacije u Središnjoj Hrvatskoj (80,3%) i cijeloj Kontinentalnoj Hrvatskoj (71,7%).

P.4. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)

Prema evidenciji koju TZ BBŽ vodi za pristupačnost primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture (JTI), načinjena je analiza podataka za one kategorije JTI (sukladno Pravilniku o javnoj turističkoj infrastrukturi, NN 136/2021), za koje su podaci o pristupačnosti bili dostupni. Infrastruktura koja je pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti okarakterizirana je s jednom ili više sljedećih značajki: parkirališna mjesta povezana s pristupačnom površinom za kretanje, pristupačna površina za kretanje, pristupačni prilaz, pristupačni sanitarni čvorovi te pristupačnost viših etaža (ukoliko postoje).

Analizom dostupnih podataka iz navedene evidencije utvrđeno je kako je gotovo **77% atrakcija (lokaliteta) ukupne primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture destinacije Bilogora-Bjelovar fizički pristupačno** osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti.

P.5. Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)

U destinaciji je uspostavljena **jedna turistička ambulanta na području Grada Bjelovara.**

P.6. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (kolovoz) ukupna finalna potrošnja vode manja u odnosu na potrošnju u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (listopad) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako radi malog broja turista **nije moguće odrediti dnevnu potrošnju vode turista** te da **ne postoji opterećenje turizma na sustav vodopskrbe u destinaciji.**

P.7. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (kolovoz) ukupna količina komunalnog otpada manja u odnosu na količinu nastalu u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (listopad) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako radi malog broja turista **nije moguće odrediti dnevnu količinu komunalnog otpada koju su proizveli turisti u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju (po noćenju)** te da **ne postoji opterećenje turizma na sustav gospodarenja otpadom u destinaciji.**

P.8. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Udio zaštićenih područja u ukupnoj površini Županije iznosi 0%.

P.9. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje

nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (kolovoz) finalna potrošnja električne energije manja u odnosu na potrošnju u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (listopad) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako na osnovi sezonalnosti potrošnje, tj. malog broja turista, **nije moguće odrediti dnevnu potrošnju električne energije turista** (po noćenju) u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u destinaciji te da **ne postoji opterećenje turizma na elektro-energetsku mrežu, odnosno opskrbu u destinaciji.**

P.10. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

Sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu klimatskih rizika Bilogora-Bjelovar je **uspostavljen.**

Naime, Programom ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja BBŽ (listopad 2022.), uspostavljene su mjere prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje 2022. – 2025. godine za ključne sektore: poljoprivreda, zdravlje, urbani razvoj i bioraznolikost, uključujući i nad-sektorske mjere te njihovi nositelji. Mjere su donesene na osnovi procjene klimatskih rizika i provode se. Treba napomenuti kako je Plan razvoja sustava civilne zaštite Bjelovarsko-bilogorske županije za 2024. još uvijek na snazi, do usvajanja plana za 2025. te da su predviđene aktivnosti i dionici (nositelji) usmjereni na operativno djelovanje, prevenciju, pružanje stručno-tehničke pomoći u slučaju prirodnih nepogoda i katastrofa, što je usklađeno sa Strategijom upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine i Akcijskim planom upravljanja rizicima od katastrofa za razdoblje do 2024. godine (NN 122/22), koje je donijela Vlada RH.

P.11. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Prema podacima sustava eVisitor, mjesec s najvećim opterećenjem na području koje obuhvaća Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar je **kolovoz** u kojem je u 2024. godini ostvareno **1.233 dolazaka turista.**

P.12. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Prema podacima sustava eVisitor, prosječna duljina boravka turista na području koje obuhvaća Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar je u 2024. godini iznosila **3,3 noći po jednom dolasku.**

P.13. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane na ukupnom području koje obuhvaća **Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar 2022. godine prosječno su bile zaposlene 573 osobe.**

P.14. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Prema podacima Financijske agencije (FINA), poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane na području koje obuhvaća **Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar je 2023. godine iznosio 17.006.532 eura.**

P.15. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Na području destinacije Bilogora-Bjelovar temeljem popisa Registra kulturnih dobara RH, evidentirano je 56 zaštićenih kulturnih dobara, te jedno preventivno zaštićeno kulturno dobro.

Tablica 5.21. Pregled Kulturnih dobara prema vrsti na području destinacije Bilogora-Bjelovar

Vrsta	Broj
Nepokretna pojedinačna	51
Kulturno-povijesna cjelina	1
Pokretne zbirke	2
Nematerijalna dobra	1
UKUPNO zaštićenih kulturnih dobara	55
Kulturna dobra nacionalnog značaja	0
Preventivno zaštićena kulturna dobra	1

Izvor: Registar kulturnih dobara RH

Popis kulturnih dobara nalazi se u Prilogu 1.

U kategorijama prirodnih dobara u nacionalnim kategorijama nema evidentiranih prirodnih dobara.

P.16. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

Strategijom održivog turizma 2023 godine definirano je **50 aktivnosti** iz područja infrastrukture, proizvoda i marketinga. S obzirom na to da je Strategija donesena u prosincu 2023. godine, dio aktivnosti je započeo s implementacijom, no manji je broj završio. Stoga se zaključuje da ovaj pokazatelj **nije moguće izračunati s obzirom na nedovoljni odmak od početka implementacije aktivnosti.**

P.17. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Broj turističkih noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju po izgrađenoj građevinskoj površini u 2023. godini je bio **3,6 noćenja/ha.** Navedeni pokazatelj ukazuje na nisku gustoću turističke aktivnosti..

6. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

Poglavlje 6 je u skladu sa Smjernicama za izradu Plana upravljanja (MINTS, 2024) u većoj mjeri preuzeto i usklađeno s odrednicama zadanim Strategijom destinacije iz 2023 godine.

6.1 SWOT analiza

S ciljem podizanja prepoznatljivosti destinacije Bilogora-Bjelovar kao turističke destinacije i otklanjanja razvojnih ograničenja koristi se analiza razvojnih mogućnosti i potreba, kako bi se sistematizirale glavne prednosti i nedostaci te prilike i ograničenja razvoja, a ujedno služi za definiranje vizije i ciljeva kao i aktivnosti koje je potrebno provesti za prevladavanje nedostataka i korištenja prilika koje dolaze iz okruženja. Destinacija na području Bilogore raspolaže atraktivnom prirodnom osnovom za razvoj široke palete turističkih proizvoda, posebno u kontekstu rasta interesa za novim i neotkrivenim destinacijama koje nude jedinstvene turističke priče i doživljaje. To se u prvom redu odnosi na ljepotu i očuvanost krajolika koji na razmjerno malom prostoru objedinjuje vizure pitomih zelenih brežuljaka s vinogradima i šumama. Snagu svakako predstavlja i dostupnost, povezanost i blizina emitivnim tržištima.

Kao slabost se može navesti još uvijek nedovoljan broj, za tržište spremnih, turističkih proizvoda sa zaokruženim destinacijskim lancem vrijednosti, iako se posljednjih godina taj dio mijenja i primjetan je sve veći broj poduzetnika u turizmu koji prepoznaju prilike projekata u turizmu. Za sada, gosti još uvijek kratko borave u destinaciji. Isto tako, razmjerno je skroman promocijski budžet za veće kampanje i promociju turizma, posebice na razini nacionalnog DMO-a, te u određenoj mjeri regionalnog DMO-a. Nastavak negativnih demografskih trendova, odnosno, iseljavanja mladog stanovništva nameće kao jedna od najvećih prijetnji. Posebno je to važno zbog sve izraženijeg nedostataka kvalificirane radne snage u turizmu, te nedostatka poduzetničke inicijative. Potencijalni problem su i eksterni, poput recesije, pada gospodarske aktivnosti i time pada kupovne moći. Naime, današnja ukupna gospodarska kretanja, po utjecaju velikih političkih nesigurnosti, ukazuju na nestabilnost koja u kratkom vremenu može donijeti negativne posljedice za turističke tokove. Na kraju, iako Bilogoru krasi lijepa i očuvana priroda, u određenoj mjeri je u kontrastu s niskom razinom brige za okoliš i uređenje eksterijera dijela lokalne zajednice.

Izazov/ problem/ ograničenje	Rješenje/Projekt /Aktivnosti/Prilika
Prostor, društvo, gospodarstvo, infrastruktura i okoliš	
- Prometna infrastruktura je u lošem stanju iako je područje povezano (loše ceste, manjak obilježja na cestama, nepostojeći lokalne prijevozne linije) - Odlaganje otpada - Manjak interneta - Slaba uključenosti djece i mladih u razvojne programe - Loše održavane i neoznačene planinarske i biciklističke staze - Problem odlaganja otpada u šumskom području	- Edukacija o zaštiti okoliša kroz obrazovne ustanove, kampanje - Zajednički projekti koji bi uključili i povezali dionike - Izgradnja komunalne i prometne infrastrukture - Blizina emitivnih tržišta - Promocija usmjerena na kvalitetu života - Označavanje i održavanje prostora čistim - Označavanje biciklističkih i ostalih rekreacijskih staza

- Slaba informiranost lokalnog/regionalnog stanovništva o manifestacijama na području - Odumiranje sela (de-agrarizacija) - Neugledan okoliš po općinama /zapuštenost - Nastavak negativnih demografskih kretanja	- Razvijena mreža udruga - Izvori financiranja razvojnih projekata iz sredstava EU programa/ fondova - Povezivanje poljoprivrede s turizmom -
Atrakcije	
- Veliki broj atrakcija postoji ali se ne koristi i propada - Neadekvatna valorizacija šuma i ribnjaka - Nedovoljna kadrovska, organizacijska i financijska snaga JLS-a za intenzivniju turistifikaciju - Za veliki broj atrakcija nije osigurano održavanje nedovršene i nevalorizirane atrakcije: - o „Svijetle pruge“ - o Bilogorska mitologija - o Natura 2000 - o Sakralni objekti (neodržavani) - o Šume i šumski resursi - Nedostatak snažno diferencirajuće atrakcijske točke koja pruža prepoznatljivost (iznimno inovativna postojeća ili umjetno stvorena turistička	- Raznolikost i ljepota očuvanog krajolika (riječni tokovi, ribnjaci, šume) - Potencijal tematizacije sadržaja/proizvoda - Poraditi na detaljima (neke atrakcije nisu dovoljno atraktivne jer su ostale poludovršene) - Istraživanje atrakcija (spoznajna razina) radi njihovog napretka - Javljanje na natječaje koji se odnose na očuvanje prirode - Razvoj fototurizma Bilogore na ribnjacima, po stazama itd. - Unaprijeđenje interpretacije - Ulaganje u specifičnu turističku infrastrukturu, interpretacijski centar, adrenainski park, nogometni kamp - Fokus na još veće podizanje kvalitete profiliranih programa i manifestacija ili udruživanje manjih te izostavljanje onih neodrživih
Turistička suprastruktura i infrastruktura	
- Manjak smještajnog kapaciteta - Nedovoljno razvijena gastronomska ponuda (kvantitativno) - Ugostitelji nisu dovoljno educirani da prepoznaju tržišne /turističke zahtjeve - Nedovoljno jasan koncept razvoja kontinentalnog turizma u Županiji i susjednim županijama – konkurentima ● Neprepoznatljivost gastro ponude na nacionalnom nivou	- Poticanje jedinice lokalne samouprave da osigura sredstva - Potaknuti individualni angažman - Postojanje uspješnih ugostiteljskih priča (npr. Coner) - Edukacija ugostitelja/pružatelja turističkih usluga kako na što autentičniji način ugostiti turiste - Uključiti turiste u manualni rad (voženje traktora, košnju, branje lavande/voća/povrća)

• Nepostojeći ili iznimno slabo definirani i neinventivni <i>incoming</i> programi turističkih agencija	- Terme Bjelovar kao potencijalna fokalna točka - Rast interesa za izoliranim smještajnim objektima (kuće za odmor, obiteljske kuće) - Rast interesa za 'neotkrivenim' destinacijama u blizini prebivališta
Upravljanje destinacijom	
- Nedovoljno brendiranje proizvoda i promocija istih - Loša povezanost dionika - Nedovoljna suradnja/individualni naponi - Nedostatak DMC agencija - Problem financiranja, informiranja i suradnje (nezainteresiranost lokalnih općina za ulaganje, manjak investicija privatnog sektora, nedovoljna međusektorska povezanost poduzetnika) - Nedovoljno razvijena praksa i sustav destinacijskog upravljanja u Hrvatskoj (nejasne funkcije i odgovornosti) - Slične ili jednake destinacije odmakle u izgradnji i stavljanje u funkciju javne turističke infrastrukture	- Postojeći sustav potpora malim poduzetnicima u turizmu - Destinacijsko brendiranje temeljem razvoja odabranih specifičnih oblika turizma - Usavršavanje detalja turističkih proizvoda - Zajednički rad na promociji destinacije i svih događanja unutar područja - Rast interesa za ruralnim prostorima tokom Covida - Suradnja s drugim kontinentalnim destinacijama u okruženju - Jačanje cjeloživotnog obrazovanja i specijalističkog obrazovanja u turizmu

Prilike za razvoj posebno proizlaze iz velike segmentiranosti turističke potražnje te istovremeno rasta potražnje za turizmom posebnih interesa. Veliki potencijal je upravo u razvoju gastronomije i to lokalne i specifične, povezane s tradicijom poljodjelstva i stočarstva. Posebno se može istaknuti i ruralni prostor, jer upravo za zelenim i mirnim prostorima tržište pokazuje sve veći interes, posebno u kontekstu zdravstvenih kriza koje su dodatno potaknule promišljanje i potrebu za odmorom u destinacijama u kojima nisu gužve i koje pružaju zdravo okruženje.. Konačno, predstoji jače povezivanje s drugim gospodarskim sektorima i subjektima kako bi turistički proizvodi bili sadržajno bogatiji i time privlačniji tržištu.

Detektirani su i glavni izazovi utemeljeni na glavnoj premisi da se turizam u predmetnoj destinaciji razvija isključivo zbog dobrobiti i potreba lokalne zajednice s ciljem istovremenog povećanja kvalitete okoliša:

1) Neadekvatna prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura je jedan od izazova u destinaciji, pri čemu je postojeća dostupnost dobra, no dugoročan problem jest nedostatak adekvatnog javnog prijevoza, kao i linija prema općinama iz Bjelovara.

2) Nedostatnosti ljudskih potencijala u brojnosti i kvaliteti

Prikazani demografski trendovi, jedan su od teže savladivih izazova, pri čemu je važno istaknuti da se za prevladavanje izazova ne možemo više oslanjati niti na ljudske potencijale iz drugih dijelova Hrvatske, kao ni iz okruženja, uslijed istovjetnih ili još negativnijih trendova. Osim samog nedostatka radne snage, važno je istaknuti i nedostatak potencijala za poduzetničku inicijativu i razvoj novih proizvoda. Potencijalni odgovor je u sve većem broju stranih radnika, pri čemu postaje izazov kako održati autohtonost zajednice koja također predstavlja vrlo važan nematerijalni resurs.

3) Utjecaj kriza i promjene ponašanja/potreba turista

Globalne krize, s naglaskom na pandemiju, imale su razarajući utjecaj na turističke aktivnosti, no uzrokovale su i ove trendove. Osim pandemije koja je ponajprije uzrokovala strah od putovanja, kontakata i slično, važno je napomenuti i utjecaje klimatske krize, recesije, inflacije, rasta cijena energenata te rata u Ukrajini na same navike turista, koji postaju oprezniji i skloniji otkazivanjima.

4) Klimatska kriza

S obzirom na to da su prema istraživanju UNWTO/ITF, emisije CO₂ povezane s turizmom porasle za najmanje 60% od 2005. do 2016., pri čemu je CO₂ povezan s prometom, koji je zbog velikog udjela dolaska osobnim automobilima i zračnim prijevozom, uzrokovao 5% globalnih emisija u 2016. godini. Turističko gospodarstvo pod velikim je utjecajem klimatskih promjena koje pokazuju visoku ranjivost i rizik od golemih utjecaja na svoje prirodne resurse povezane s turizmom, s naglaskom na klimatske nesigurnosti itd. Sve turističke destinacije, a posebno one s prirodnim dobrima visoke vrijednosti, trebale bi početi odgovarati na prijetnje klimatskim promjenama procjenom svoje sposobnosti prilagodbe i planiranjem strategije prilagodbe, ali i testirati neke mjere temeljene na ekosustavu, kako bi se procijenila njihova izvedivost i učinkovitost u poboljšanju otpornosti turističke destinacije na klimatske promjene.

5) Neadekvatna valorizacija resursa

Brojni resursi, prirodni, kulturni, materijalni i nematerijalni su u potpunosti neprepoznati, te nisu u fizičkom, ali ni informacijskom smislu dostupni kao temelj za razvoj turističkih proizvoda. Također nedostaje adekvatna interpretacija, kao i uporaba ICT-a i interaktivnosti u prezentaciji resursa.

6) Nedostatak lokalne potpore razvoju turizma

Turizam kao gospodarska pojava je relativno rijetka na području cijele destinacije, te se ne smatra prioritetnom djelatnosti za razvoj. Stoga se naglasak učestalo stavlja na razvoj manifestacija za lokalnu zajednicu koje su kvalitetne, no bez odgovarajuće potpore politike i resursa za promociju i ostaju na razini lokalne manifestacije. Unutar same lokalne zajednice naglasak je na turizmu kao dopunskoj djelatnosti, te se stoga ni ne promišlja o stvarnom sustavnom razvoju turističke ponude. U konačnici, kvaliteta ukupne ponude je niža i točkasto prostorno i vremenski disperzirana.

6.2. Identificiranje općih načela i ciljeva razvoja

Načela razvoja turizma predstavljaju temeljne smjernice na kojima se gradi vizija održivog i konkurentnog turističkog razvoja. Ona služe kao polazište za planiranje strateških aktivnosti koje obuhvaćaju infrastrukturne projekte, razvoj ljudskih potencijala, oblikovanje turističkih proizvoda te promociju i komunikaciju s tržištem.

Ova načela proizlaze iz relevantnih strateških dokumenata na nacionalnoj razini, među kojima se posebno ističu Nacionalna razvojna strategija održivog turizma do 2030. godine i Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021. – 2027. Oba dokumenta stavljaju snažan naglasak na održivost, razvoj turističkih proizvoda s dodanom vrijednošću te poticanje posebnih oblika turizma koji doprinose diverzifikaciji i produljenju turističke sezone.

Strategija u prioritetima javnih politika ističe potrebu za razvojem inovativnog i otpornog turizma, što podrazumijeva:

- ulaganja u održivi i niskouglijični rast turizma,
- povećanje multiplikacijskih učinaka turizma u sektorima poput poljoprivrede, prometa, energije, zaštite okoliša, sporta i kreativnih industrija,
- poticanje razvoja funkcionalnih i održivih turističkih regija koje nude cjelovit turistički doživljaj,
- valorizaciju i promociju kulturne i prirodne baštine te enološko-gastronomске ponude.

Dodatno, strategija naglašava važnost inovacije i kvalitete u svim aspektima turističke ponude, kao i pozicioniranje Hrvatske kao sigurne, zdrave i visokokvalitetne destinacije koja pruža raznovrsna i autentična iskustva.

Svi ovi elementi u potpunosti su usklađeni s potencijalima i razvojnim pravcima destinacije Bilogora–Bjelovar, koja svojim prirodnim, kulturnim i društvenim resursima može aktivno doprinositi nacionalnim ciljevima održivog turizma. Dosljedna primjena ovih načela može osigurati dugoročnu prepoznatljivost i konkurentnost destinacije na turističkom tržištu.

Ključna načela razvoja turizma u destinaciji Bilogora–Bjelovar:

1. Zaštita prostora i prirodnih resursa

- Promicanje održivog korištenja prirodnih resursa.
- Uvođenje i primjena "zelenih" praksi u svakodnevno poslovanje svih turističkih i pratećih subjekata.

2. Kvaliteta u svim segmentima turističke ponude

- Kontinuirano praćenje trendova i unaprjeđenje kvalitete turističkih proizvoda i usluga.
- Poticanje i privlačenje investicija u turizam i povezane sektore, s naglaskom na održivost.

3. Njegovanje tradicije i jedinstvenih lokalnih vrijednosti

- Zaštita i očuvanje kulturnih, prirodnih i antropogenih atrakcija.

- Očuvanje i promocija lokalnog načina života, običaja, kulturne baštine i tradicijske gastronomije.

4. Kontinuirano unapređenje znanja i razvoj partnerstava

- Poticanje razmjene znanja, iskustava i informacija među dionicima.
- Jačanje suradnje i stvaranje mreža između lokalnih aktera iz javnog, privatnog i civilnog sektora.

Zaštita prostora jedno je od glavnih načela budući da destinacija Bilogora-Bjelovar razvija brojne turističke aktivnosti vezane uz boravak u prirodi, koja je lijepa i pitoreskna, s proporcijama koje su ugodne s nizom lijepih, zelenih vizura proplanaka, šuma i livada. Da bi se to očuvalo važno je i da poslovni subjekti uvode 'zelene prakse' i odgovorno se ponašaju u odnosu na prirodu koja ih okružuje. Dalje, nužno je pratiti trendove i u skladu s time podizati kvalitetu proizvoda i usluga, u smislu opipljivih komponenti proizvoda, ali i svega što se odnosi na ljudski faktor (uslužnost, ljubaznost, odnos prema gostima). Da bi se ta kvaliteta osigurala potrebno je poticati daljnje investicije u turizmu i povezanim sektorima, posebno poljoprivrede i lokalnih izvornih namirnica za koje postoji tradicija u uzgoju i proizvodnji. U vezi s time, dalje treba čuvati naslijeđe, kulturu života i rada, koja ujedno čini jednu od glavnih jedinstvenosti područja Bilogore-Bjelovara. Za sve to zajedno važno je izmjenjivati znanja i informacije, prenositi znanja na nove generacije te umrežavati dionike.

Ciljevi održivog razvoja turizma značajno su širi od aktivnosti u domeni turističkog sektora, te predstavljaju konkretne, detaljnije operativne zadatke čije je ostvarenje moguće mjeriti, nadzirati i poticati. Odgovarajući na problem uklanjanja strateških nedostataka, ciljevi konzistentno i sažeto opisuju željene kompatibilne ishode razvoja u vremenskom horizontu Akcijskog plana. Polazeći od analize internog i eksternog okruženja, kao temeljni i operativni ciljevi definirani su:

Glavni cilj : **Podizanje prepoznatljivosti destinacije Bilogora-Bjelovar i njeno pozicioniranje na turističkom tržištu**

Operativni cilj 1: **Razvoj i unapređenje cjelokupne turističke suprastrukture i javne infrastrukture**, ostvarivanje razvojnog cilja podrazumijeva ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Unapređenje turističke i javne infrastrukture
- Unapređenje gastronomske ponude
- Upravljanje kvalitetom smještaja i povezivanje s komplementarnim uslugama u destinaciji

Operativni cilj 2: **Unapređenje turističkog proizvoda i podizanje kvalitete zaštite, valorizacije i interpretacije resursno-atraksijske osnove**, ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Poticanje razvoja inovativnih i autentičnih doživljaja u ruralnim područjima
- Osmišljavanje interpretacije temeljene na autentičnim vrijednostima
- Poticanje kreativnih industrija u turizmu

Operativni cilj 3: **Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa**, ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Unapređenje destinacijskog menadžmenta
- Unapređenje ljudskih resursa

Operativni cilj 4: **Stvaranje prepoznatljivosti**, ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Imidž projekti
- Komunikacijske aktivnosti.

Završno, kao dodatni glavni cilj nužno je istaknuti važnost integracije aktivnosti koje se odnose na mitigaciju i adaptaciju klimatskim promjenama kroz većinu aktivnosti predviđenih akcijskih planom. Za navedeno, nužna je nacionalna potpora, kako u tehničkom tako i u financijskom smislu, i jasna koordinacija javnog sektora u svim politikama (promet, prostorno planiranje, turizam i kapacitet nosivosti, itd.) s regionalnim i lokalnim turističkim zajednicama. Ojačati održivost turističkog sektora primarni je cilj, polazeći od pretpostavke da učinkovito upravljanje turizmom omogućuje stalna poboljšanja okoliša, socijalnu i gospodarsku održivost. No, za rješavanje učinaka klimatskih promjena na turistički sektor u kontekstu Bjelovara i Bilogore, potreban je specifičniji pristup o tome 'čime' upravljati - tj. ne samo turističkim sektorom, ali i 'kako' povećati otpornost.

6.3. Strateški pravci, prioriteti i vizija razvoja

6.3.1. Strateški pravci i prioriteti

Razvoj turizma na području Bilogore i Bjelovara temelji se na održivom pristupu, valorizaciji lokalnih resursa te jačanju konkurentnosti kroz autentičnu ponudu i snažno destinacijsko upravljanje. U skladu s načelima održivosti, ciljevima prostornog i gospodarskog razvoja, te potrebama lokalne zajednice i posjetitelja, definirani su ključni strateški pravci i prioriteti.

Ovi pravci predstavljaju temelj za usmjeravanje budućih ulaganja, aktivnosti i suradnji među dionicima, dok strateški prioriteti unutar svakog pravca konkretiziraju područja djelovanja i pružaju smjernice za provedbu. Prikaz u tablici 6.1. daje pregled strateških pravaca, pripadajućih prioriteta te obrazloženja njihove važnosti:

Tablica 6.1. Strateškim pravci i strateški prioriteti za razvoj turizma destinacije Bilogora–Bjelovar

Strateški pravac	Strateški prioritet	Obrazloženje
1. Održivi razvoj infrastrukture i prostora	1.1. Unapređenje turističke i javne infrastrukture	Potrebno je poboljšati osnovne uvjete za boravak turista (pristupačnost, čistoća, uređenost), što doprinosi ukupnom doživljaju destinacije i povećava atraktivnost prostora.
	1.2. Jačanje gastronomske ponude	Očuvanje lokalnih prehrambenih tradicija i povezivanje proizvođača i ugostitelja osigurava autentičnu i održivu ponudu.
	1.3. Podizanje kvalitete smještaja	Kvalitetan smještaj s dodatnim sadržajima podiže standard destinacije i omogućuje bolje pozicioniranje na tržištu.
2. Razvoj auten	2.1. Inovativni i tematski turistički doživljaji	Iskustveni turizam temeljen na lokalnim vrijednostima povećava konkurentnost i diferencira destinaciju.

	2.2. Valorizacija kulturne i prirodne baštine	Očuvanje i interpretacija baštine ključni su za dugoročnu održivost i privlačnost destinacije.
	2.3. Razvoj kulturnih i kreativnih sadržaja	Poticanje lokalne kreativnosti stvara jedinstvene turističke sadržaje i uključuje lokalnu zajednicu u razvoj.
3. Jačanje upravljanja i ljudskih potencijala	3.1. Profesionalizacija destinacijskog menadžmenta	Bolja koordinacija između dionika osigurava učinkovit razvoj turizma i integrirano planiranje.
	3.2. Edukacija i razvoj ljudskih resursa	Kvalificirani kadrovi temelj su kvalitete usluge i dugoročne otpornosti turističkog sektora.
4. Brendiranje i tržišno pozicioniranje	4.1. Razvoj identiteta i brenda destinacije	Prepoznatljiv imidž destinacije ključan je za konkurentnost i stvaranje emocije kod posjetitelja.
	4.2. Unaprjeđenje promocije i digitalne prisutnosti	Digitalni alati i ciljana komunikacija omogućuju dosezanje šire publike i izgradnju prepoznatljivosti.
5. Klimatska otpornost i ekološka održivost	5.1. Uključivanje održivosti u planiranje	Svaki razvoj mora uzeti u obzir očuvanje okoliša i smanjenje negativnih utjecaja turizma.
	5.2. Prilagodba klimatskim promjenama	Mjere prilagodbe nužne su za otpornost destinacije i sigurnost turista.
	5.3. Edukacija o klimatskim izazovima	Informiranost dionika i lokalne zajednice osnažuje kolektivni doprinos održivosti.

6.3.2. Vizija razvoja

Vizija razvoja turizma predstavlja strateški oblikovanu i inspirativnu sliku poželjne budućnosti destinacije – prikaz onoga što Bilogora–Bjelovar želi postati kao turističko odredište u nadolazećim godinama. Ona utjelovljuje ambiciozan, ali ostvariv cilj koji usmjerava razvojne procese i potiče dionike na zajedničko djelovanje. Ostvarenje te vizije zahtijeva vrijeme, predanost, strateško planiranje te koordinirano i partnersko djelovanje svih relevantnih aktera u turizmu, uključujući javni i privatni sektor, lokalnu zajednicu i civilno društvo.

Oblikovanje vizije temeljilo se na sveobuhvatnoj analizi potencijala i izazova s kojima se destinacija suočava. U obzir su uzeti brojni komparativni i konkurentski aduti Bilogore–Bjelovara – netaknuta priroda, bogata kulturna i povijesna baština, autentičan ruralni ambijent, razvijeni segmenti eno-gastro ponude, potencijali za cikloturizam, zdravstveni, sportski i rekreativni turizam. Istodobno su prepoznata i ograničenja: nedovoljna infrastruktura, ograničeni kapaciteti smještaja, manjak specijalizirane radne snage, nedovoljna prepoznatljivost destinacije te izazovi povezani s održivošću i očuvanjem resursa.

Također su analizirani vanjski faktori koji oblikuju turističko okruženje – globalni trendovi u potražnji (npr. porast interesa za održivi, lokalni i iskustveni turizam), tehnološki napredak, klimatske promjene, promjene u mobilnosti, kao i društveno-politička i ekonomska kretanja. Ovakav širi kontekst omogućio

je stvaranje vizije koja je ne samo autentična, nego i usklađena s nacionalnim i međunarodnim strateškim pravcima razvoja turizma.

Formulirana vizija rezultat je participativnog procesa – suradnje i dijaloga s ključnim lokalnim dionicima, uključujući turističke zajednice, poduzetnike, obrazovne i kulturne institucije, javnu upravu i članove lokalne zajednice. Na taj način, vizija ne predstavlja samo izraz aspiracija, već i zajednički dogovor o budućem smjeru u kojem turizam u regiji treba ići. Ona djeluje kao orijentir za donošenje odluka, postavljanje prioriteta te motivacija za zajednički rad na razvoju destinacije.

Ključne odrednice vizije odgovaraju na sljedeća strateška pitanja:

- Koji su jedinstveni i prepoznatljivi elementi identiteta destinacije Bilogora–Bjelovar? (npr. autentičnost prostora, bogatstvo prirodne i kulturne baštine, mir, zdravlje i boravak na otvorenom)
- Koji se glavni turistički proizvodi razvijaju i u kojim segmentima destinacija ima najveći potencijal za diferencijaciju? (npr. aktivni odmor i rekreacija, ruralni i agroturizam, zdravstveni i wellness turizam, kulturni turizam, eno-gastro ponuda)
- Kako osigurati dugoročnu održivost, otpornost i prepoznatljivost destinacije na konkurentnom turističkom tržištu? (kroz zelene investicije, edukaciju kadrova, digitalizaciju, diversifikaciju ponude, snažnu promociju i brendiranje).

S obzirom na detektirane izazove i postavljena načela razvoja, vizija se može iskazati na sljedeći način:

DESTINACIJA BILOGORA-BJELOVAR

Područje Bilogore-Bjelovara prepoznaje se po jednostavnosti, neposrednosti i blizini **u koje se može otići po 'malo odmora' i doživjeti 'domaću i opuštenu atmosferu'**. Niz zanimljivih manifestacija koje prenose tradiciju kraja, zeleno, blago, mirno i pitomo okruženje idealno je za laganu rekreaciju u slikovitoj atmosferi polja i šuma. Očuvani okusi i mirisi, lagane šetnje, konjički turizam, lov i ribolov, druženje s domaćinima, jedinstvena događanja i brojni drugi sadržaji privlače sve one koji **'tragaju za jednostavnošću'**. Uz mnoštvo, malih i 'naizgled sitnih' zadovoljstava ova destinacija pruža suvremenim gostima upravo ono što traže – **neopterećenost i prirodnost odmora** koji svatko može 'krojiti po svojoj mjeri'.

6.4. Kvantitativni ciljevi

U svrhu učinkovite provedbe strateških smjernica razvoja turizma te omogućavanja sustavnog praćenja napretka i evaluacije postignuća, potrebno je definirati konkretne kvantitativne ciljeve za svaki operativni cilj i pripadajuće mjere. Ovi ciljevi predstavljaju mjerljive pokazatelje uspješnosti (engl. Key Performance Indicators – KPIs) koji omogućuju procjenu dinamike razvoja, identifikaciju područja napretka, ali i pravovremeno prepoznavanje potreba za prilagodbom strategije.

Kvantitativni ciljevi u nastavku izraženi su kroz brojčane vrijednosti koje se planiraju postići do 2029. godine, uzimajući u obzir realne kapacitete destinacije, potrebe dionika i strateške prioritete održivog razvoja turizma.

Operativni cilj 1: Razvoj i unapređenje turističke i javne infrastrukture

Mjera	Kvantitativni ciljevi do 2029.
1.1	• Uređenje i opremanje 10 novih/postojećih turističkih lokaliteta • Unaprijediti prometnu povezanost (npr. signalizacija, biciklističke rute) između 5 ključnih atrakcija
1.2	• 80% turistički atraktivnih područja s unaprijeđenom komunalnom infrastrukturom • Izrada 3 nova prostorna/planska dokumenta koja uključuju turističke sadržaje
1.3	• Uključivanje najmanje 20 lokalnih proizvođača u gastronomske projekte • Realizacija 5 edukativnih radionica za ugostitelje godišnje
1.4	• Povećanje broja smještajnih jedinica viših kategorija za 30% • Uvođenje sustava kvalitete u 10 smještajnih objekata

Operativni cilj 2: Unapređenje turističkog proizvoda i valorizacije resursa

Mjera	Kvantitativni ciljevi do 2029.
2.1	• Razvoj i lansiranje najmanje 10 tematskih turističkih proizvoda (npr. ruta, paket aranžmana) • Uključivanje lokalne zajednice u 100% novih turističkih projekata
2.2	• Edukacija 50 vodiča i interpretatora • Realizacija 8 projekata zaštite i interpretacije prirodne/kulturne baštine
2.3	• Uspostava 5 kreativnih kulturno-turističkih projekata • Aktivno uključivanje 30 lokalnih umjetnika i kulturnih aktera u turističke inicijative

Operativni cilj 3: Unapređenje destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa

Mjera	Kvantitativni ciljevi do 2029.
3.1	• Uspostava funkcionalne koordinacije između 100% lokalnih TZ i županijskih struktura • Jačanje kapaciteta destinacijske menadžment organizacije (DMO)
3.2	• Organizacija minimalno 4 edukativna programa godišnje • Certificiranje 30 turističkih djelatnika kroz programe stručnog usavršavanja

Operativni cilj 4: Stvaranje prepoznatljivosti destinacije

Mjera	Kvantitativni ciljevi do 2029.
4.1	• Definiran identitet i brend do kraja 2026. • Primjena brenda u 100% promotivnih materijala i kampanja
4.2	• Povećanje digitalnog dosega (npr. posjeta web stranici, pratitelja na društvenim mrežama) za 100% • Sudjelovanje na 10 turističkih sajmova i B2B događanja godišnje

Križni cilj: Integracija mjera za klimatsku otpornost i održivost

Mjera	Kvantitativni ciljevi do 2029.
5.1	• 100% novih turističkih projekata s uključenim ekološkim kriterijima • Izrada 3 smjernice za održivi razvoj turizma
5.2	• Implementacija mjera prilagodbe klimatskim promjenama u najmanje 5 turističkih lokaliteta • Realizacija 2 strateška partnerstva za zelene politike
5.3	• Organizacija 10 edukativnih kampanja i radionica za dionike • Aktivno sudjelovanje 500 građana i posjetitelja u aktivnostima očuvanja prirode

6.5. Mjere i aktivnosti

Turistička destinacija Bilogora–Bjelovar posjeduje značajan potencijal za razvoj temeljen na prirodnim ljepotama, kulturnoj baštini, ruralnom okruženju i autentičnom načinu života. Kako bi se ti potencijali iskoristili na održiv i strateški način, definirana je vizija koja naglašava važnost usklađenog djelovanja svih dionika na jačanju konkurentnosti i prepoznatljivosti destinacije.

Glavni cilj Plana jest koordinirano upravljanje i sistemska provedba mjera i aktivnosti u funkciji podizanja prepoznatljivosti destinacije Bilogora–Bjelovar i jasno pozicioniranje na turističkom tržištu kroz razvoj infrastrukture, kreiranje kvalitetnih i autentičnih turističkih proizvoda, profesionalizaciju destinacijskog menadžmenta te učinkovitu promociju. Taj cilj se ostvaruje kroz implementaciju međusobno povezanih operativnih ciljeva i mjera, uz primjenu načela održivosti kao zajedničkog i križnog prioriteta.

Slijedeći tekst donosi detaljnu razradu svakog od operativnih ciljeva i pripadajućih mjera, koji zajedno čine okvir za sustavan i koordiniran razvoj turizma na području destinacije Bilogora–Bjelovar.

GLAVNI CILJ: Podizanje prepoznatljivosti destinacije Bilogora–Bjelovar i njeno pozicioniranje na turističkom tržištu

Cilj se ostvaruje kroz usklađeno djelovanje svih sektora i dionika na razvoju infrastrukture, ponude, upravljanja i promocije u skladu s načelima održivosti.

OPERATIVNI CILJ 1: Razvoj i unapređenje turističke i javne infrastrukture

Mjera 1.1: Unapređenje kvalitete i dostupnosti turističke infrastrukture

1.1.1. Poticanje uređenja i razvoja osnovne i dodatne infrastrukture namijenjene posjetiteljima

1.1.2. Promicanje bolje prometne povezanosti ključnih turističkih lokaliteta

Ova mjera usmjerena je na razvoj osnovne i dodatne turističke infrastrukture poput informativnih punktova, odmorišta i vidikovaca koji posjetiteljima omogućuju kvalitetniji boravak u destinaciji. Također se potiče bolja prometna povezanost ključnih turističkih lokaliteta kako bi pristup destinacijskim atrakcijama bio jednostavniji i ugodniji za sve profile posjetitelja.

Mjera 1.2: Unaprjeđenje javne i komunalne infrastrukture u funkciji turizma

1.2.1. Podupiranje mjera koje doprinose boljoj dostupnosti, čistoći i uređenosti prostora

1.2.2. Unaprjeđenje prostorno-planske osnove za razvoj turističkih sadržaja

Mjera podupire aktivnosti koje pridonose boljoj dostupnosti, čistoći i uređenosti prostora poput uređenja javnih površina, sanitarnih čvorova ili putokaza. Posebna pažnja posvećuje se prostornom planiranju koje omogućuje kvalitetan razvoj turističkih sadržaja uz očuvanje okoliša i kulturnih vrijednosti, gdje je nužno razvijati koordinaciju prilikom izrade i s turističkim subjektima kroz strukovne udruge, ali i koordinacijom TZ-a s Zavodom za prostorno uređenje.

Mjera 1.3: Jačanje kvalitete i diverzifikacije gastronomske ponude

1.3.1. Poticanje očuvanja i prezentacije lokalnih prehrambenih tradicija

1.3.2. Jačanje suradnje između proizvođača, ugostitelja i turističkih dionika

Ova mjera podupire očuvanje i promociju lokalnih prehrambenih tradicija kroz poticanje autentične kuhinje i organizaciju gastronomskih događanja. Također se nastoji povezati lokalne proizvođače, ugostitelje i turističke dionike kako bi se stvorila konkurentna i prepoznatljiva gastronomska ponuda destinacije.

Mjera 1.4: Podizanje standarda smještajnih kapaciteta i usluga

1.4.1. Promicanje integriranog razvoja smještaja s dodatnim turističkim sadržajima

1.4.2. Podrška inicijativama za uvođenje sustava kvalitete i standardizacije usluge

Mjera je usmjerena na unaprjeđenje kvalitete smještaja kroz integraciju dodatnih sadržaja kao što su wellness, rekreativni sadržaji ili tematski programi. Istovremeno se podupiru inicijative za standardizaciju i certifikaciju usluga kako bi se osigurala visoka razina gostoljubivosti i zadovoljstva posjetitelja.

OPERATIVNI CILJ 2: Unapređenje turističkog proizvoda i valorizacije resursa**Mjera 2.1: Razvoj raznolikih i autentičnih turističkih doživljaja**

2.1.1. Poticanje tematskog osmišljavanja turističkih sadržaja u skladu s lokalnim identitetom

2.1.2. Promicanje aktivnosti koje povezuju prirodne, kulturne i tradicijske vrijednosti

U okviru ove mjere razvijaju se tematski sadržaji koji odražavaju lokalni identitet, poput etnografskih priča, interpretacijskih staza i tradicionalnih manifestacija. Cilj je stvoriti bogate, autentične doživljaje koji povezuju posjetitelje s prirodnim, kulturnim i tradicijskim vrijednostima destinacije.

Mjera 2.2: Povećanje razine interpretacije i zaštite prirodnih i kulturnih atrakcija

2.2.1. Podizanje razine stručnosti u interpretaciji resursa

2.2.2. Potpora inicijativama koje doprinose očuvanju i održivoj upotrebi baštine

Fokus ove mjere je na edukaciji vodiča i stručnjaka za kvalitetniju interpretaciju baštine te na podršci projektima koji doprinose očuvanju i održivoj upotrebi prirodnih i kulturnih resursa, čime se osigurava dugoročna održivost turističke ponude.

Mjera 2.3: Poticanje razvoja kreativnih i kulturnih sadržaja u turizmu

2.3.1. Stvaranje uvjeta za uključivanje lokalnih kreativnih dionika u turizam

2.3.2. Promicanje sinergije između kulture, umjetnosti i turističke ponude

Ova mjera stvara uvjete za aktivno uključivanje lokalnih umjetnika, obrtnika i kulturnih djelatnika u turističke aktivnosti, čime se potiče razvoj inovativnih sadržaja i događanja. Naglasak je na sinergiji između kulture, umjetnosti i turizma, čime se obogaćuje ukupna ponuda destinacije.

OPERATIVNI CILJ 3: Unapređenje destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa

Mjera 3.1: Jačanje organizacijskih kapaciteta za upravljanje destinacijom

3.1.1. Osnaživanje uloge turističkih zajednica i drugih relevantnih dionika

3.1.2. Razvoj koordinacijskih mehanizama između lokalne i regionalne razine

Mjera predviđa osnaživanje turističkih zajednica i drugih relevantnih dionika kroz bolju unutarnju organizaciju, međusobnu suradnju i koordinaciju aktivnosti unutar destinacije. Turističke zajednice imaju ključnu ulogu u strateškom planiranju, operativnoj provedbi promocije i razvoju turističke ponude, ali i u povezivanju različitih aktera – od jedinica lokalne samouprave, kulturnih i obrazovnih ustanova, do privatnog sektora i civilnog društva. Mjera uključuje jačanje kapaciteta TZ-a za vođenje razvojnih projekata, prikupljanje i analiziranje podataka, vođenje destinacijskog menadžmenta te aktivno sudjelovanje u razvoju lokalnih politika. Također se radi na uspostavi učinkovitih mehanizama suradnje između lokalne i regionalne razine upravljanja, čime se osigurava usklađeno djelovanje svih dionika u svrhu sustavnog, održivog i konkurentnog razvoja turizma na području destinacije.

Mjera 3.2: Unaprjeđenje znanja i vještina u turizmu

3.2.1. Promicanje cjeloživotnog obrazovanja za sve dionike u turizmu

3.2.2. Podrška inicijativama za profesionalizaciju i specijalizaciju kadrova

Ova mjera promiče cjeloživotno obrazovanje svih uključenih u turizam kroz edukacije, radionice i specijalizacije. Cilj je profesionalizirati kadrove i ojačati kompetencije kako bi turistička ponuda bila što kvalitetnija, konkurentnija i usklađena sa suvremenim trendovima.

OPERATIVNI CILJ 4: Stvaranje prepoznatljivosti destinacije

Mjera 4.1: Razvoj identiteta i brenda destinacije

4.1.1. Definiranje ključnih elemenata identiteta i imidža destinacije

4.1.2. Usklađivanje komunikacijskih poruka s prepoznatljivim vrijednostima

Kroz ovu mjeru definira se jedinstveni identitet destinacije Bilogora–Bjelovar, s ciljem postavljanja temelja za njeno učinkovito rebrandiranje. U fokusu je stvaranje prepoznatljivog imidža koji obuhvaća autentične simbole, ključne vrijednosti te jasne i usklađene komunikacijske poruke. Identitet destinacije treba reflektirati njezine specifičnosti – prirodne ljepote, ruralni način života, kulturnu baštinu i gostoljubivost lokalne zajednice – kako bi se ostvarila emocionalna povezanost s posjetiteljima i stanovnicima. Proces rebrandiranja podrazumijeva redefiniranje pozicioniranja destinacije na turističkom tržištu, s ciljem jačanja konkurentnosti i prepoznatljivosti. Kroz strateški razvoj brenda, osigurava se dosljedna i profesionalna komunikacija prema različitim ciljanim tržištima, uključujući domaće i inozemne posjetitelje, investitore, partnere i medije. U tom procesu, važnu ulogu imaju

turističke zajednice, koje koordiniraju aktivnosti brendiranja te osiguravaju primjenu novog identiteta u svim promotivnim i razvojnim segmentima destinacije.

Mjera 4.2: Unaprjeđenje promocije i informiranja

4.2.1. Razvijanje komunikacijskih kanala i alata za ciljanu promociju

4.2.2. Jačanje prisutnosti destinacije u digitalnim i tradicionalnim medijima

Ova mjera usmjerena je na osnaživanje promotivnih aktivnosti destinacije Bilogora–Bjelovar kroz razvoj suvremenih komunikacijskih kanala i alata te unaprjeđenje informativne infrastrukture. U kontekstu rebrendiranja destinacije, promocija dobiva novu stratešku dimenziju – cilj je učinkovito predstaviti novo definiran identitet i jasno ga komunicirati prema ciljanim skupinama. Naglasak se stavlja na korištenje digitalnih platformi, društvenih mreža, internetskih stranica, video sadržaja i digitalnog oglašavanja, kako bi se povećala vidljivost destinacije na tržištu. Istodobno, tradicionalni oblici promocije – tiskani materijali, sajmovi, događanja i suradnja s medijima – i dalje imaju važnu ulogu, osobito na domaćem tržištu i u komunikaciji s ciljnim skupinama koje preferiraju klasične oblike informiranja.

Važna komponenta ove mjere odnosi se i na unaprjeđenje informiranja na samoj destinaciji, kroz postavljanje interpretativnih ploča, informativnih punktova i signalizacije koja posjetiteljima omogućuje bolje snalaženje i doživljaj prostora. Turističke zajednice pritom imaju ključnu ulogu kao nositelji promotivnih aktivnosti – one koordiniraju izradu promotivnih materijala, upravljaju digitalnim kanalima, osiguravaju redovitu komunikaciju s dionicima i partnerima, te aktivno sudjeluju u promociji destinacije na različitim događanjima i turističkim platformama. Kroz sve ove aktivnosti, cilj je stvoriti prepoznatljivu, privlačnu i vjerodostojnu sliku destinacije koja će potaknuti dolazak posjetitelja i pridonijeti održivom razvoju turizma.

Većina predviđenih mjera i aktivnosti sadržanih u Planu upravljanja destinacije Bilogora–Bjelovar u skladu je s uobičajenim zadacima turističkih zajednica i jedinica lokalne samouprave, uključujući razvoj turističke i javne infrastrukture, unaprjeđenje turističkog proizvoda, jačanje destinacijskog menadžmenta te promociju i informiranje. Ipak, unutar operativnog cilja koji se odnosi na razvoj infrastrukture, posebna će se pažnja posvetiti infrastrukturnim projektima koji zahtijevaju širu koordinaciju, dodatne izvore financiranja te multidisciplinarni pristup, a koji nadilaze standardni operativni okvir rada turističkih zajednica i JLS-ova. Takvi projekti bit će dodatno razrađeni u posebnom dijelu Plana koji se bavi infrastrukturnim ulaganjima, s naglaskom na njihovu funkcionalnost, održivost te doprinos otpornosti destinacije na klimatske promjene.

7. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA

7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju ključnu ulogu u oblikovanju održivog turističkog okruženja kroz razvoj infrastrukture, zaštitu kulturne i prirodne baštine te podršku lokalnim inicijativama. U skladu s ciljevima razvoja turizma, preporučuje se osnivanje platforme za upravljanje regionalnim i lokalnim turizmom, koja će uključivati predstavnike regionalne razvojne agencije, županijskih i lokalnih turističkih zajednica te sektora poduzetništva. Platforma bi omogućila koordinirano donošenje odluka, praćenje provedbe akcijskih planova te strateško usmjeravanje investicija u turizam.

Osim toga, preporučuje se ulaganje u infrastrukturne projekte koji podržavaju razvoj kvalitetnog turističkog smještaja i ponude, s posebnim naglaskom na ruralna domaćinstva, obiteljski smještaj i specijalizirane oblike smještaja, u skladu s načelima održivog razvoja. U cilju zaštite kulturne i prirodne baštine, preporučuje se revitalizacija kulturno-povijesnih lokaliteta i kreiranje tematskih ruta koje povezuju prirodne atrakcije s turističkim središtima.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Razvoj turističke infrastrukture (Mjera 1.1.): Ulaganje u modernizaciju i proširenje smještajnih kapaciteta, uključujući subvencioniranje ruralnih smještajnih jedinica i razvoj kampova (Aktivnost 1.1.1.)
- Zaštita kulturne i prirodne baštine (Mjera 1.2.): Revitalizacija kulturno-povijesnih lokacija (Aktivnost 1.2.1.)
- Poticanje razvoja turističkih proizvoda (Mjera 2.1.): Podrška agro-bio turizmu i povezivanje s lokalnim poljoprivrednicima kako bi se unaprijedila gastronomska ponuda (Aktivnost 2.1.1.).

7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice

Turističke zajednice imaju važnu ulogu u promociji i koordinaciji turističkih aktivnosti, kao i u razvoju destinacijskog menadžmenta. Preporučuje se jačanje sustava promocije održivog turizma kroz digitalne kampanje, sudjelovanje u međunarodnim turističkim sajmovima te suradnju s lokalnim proizvođačima u cilju kreiranja jedinstvenih turističkih proizvoda.

S obzirom na važnost integracije poljoprivrede i turizma, TZ-ovi mogu inicirati razvoj oznaka kvalitete za lokalne prehrambene proizvode, poticati suradnju između restorana i lokalnih poljoprivrednika te organizirati gastronomske manifestacije koje promoviraju autohtonu kuhinju i proizvode regije. Također, važno je razvijati tematske turističke rute koje uključuju posjete poljoprivrednim gospodarstvima, vinarijama i lokalnim proizvođačima hrane.

Kako bi se unaprijedio sustav destinacijskog menadžmenta, TZ-ovi trebaju organizirati edukacije za lokalne dionike te razvijati programe certificiranja održivih turističkih objekata. Poseban naglasak treba staviti na povezivanje kulturnih, sportskih i eno-gastronomskih sadržaja u jedinstvene turističke proizvode.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Razvoj održive turističke infrastrukture (Mjera 1.1.): Poticanje razvoja tematskih hotela i kampova kroz suradnju s jedinicama lokalne samouprave (Aktivnost 1.1.3.)
- Revitalizacija kulturnih ruta (Mjera 1.2.): Povezivanje kulturno-povijesnih lokaliteta u tematske turističke rute (Aktivnost 1.2.1.)
- Razvoj autentičnih turističkih proizvoda (Mjera 2.1.): Poticanje lokalnih proizvođača na stvaranje prepoznatljivih proizvoda, uključujući brendiranje lokalne gastronomske ponude (Aktivnost 2.2.2.)
- Jačanje destinacijskog menadžmenta (Mjera 3.1.): Organizacija edukacija i radionica za lokalne dionike (Aktivnost 3.1.1.), kao i sustavno praćenje turističkih pokazatelja (Aktivnost 3.2.1.)
- Unaprjeđenje sustava destinacijskog menadžmenta (Mjera 3.1.): Organizacija edukacija i implementacija sustava certificiranja održivih turističkih objekata (Aktivnost 3.2.1.)
- Promocija i brendiranje destinacije (Mjera 4.1.): Razvoj digitalnih kampanja i tematskih promotivnih strategija kako bi se povećala prepoznatljivost Županije.

7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

Institucije, organizacije i drugi dionici imaju ključnu ulogu u osiguravanju održivog i konkurentnog turističkog razvoja. Preporučuje se koordinirana suradnja između razvojnih agencija, obrazovnih institucija i sektora poduzetništva na provedbi turističkih projekata.

Za razvoj inovativnih turističkih proizvoda, potrebno je uključiti obrazovne institucije u razvoj edukacijskog turizma, dok sportske i rekreativne udruge mogu pridonijeti razvoju aktivnog turizma kroz planiranje sportskih događanja i avanturističkih aktivnosti. Također, komunalna poduzeća i institucije za zaštitu prirode mogu sudjelovati u održavanju i očuvanju prirodnih atrakcija te usmjeravanju održivog razvoja prostora.

U cilju poboljšanja regulacije korištenja prostora, potrebno je definirati jasne standarde zaštite i održivog razvoja, uz implementaciju modela koji potiču rekreacijsko, adrenalinsko i sportsko korištenje prostora, čime se povećava atraktivnost turističkih projekata. Kroz strateško planiranje, potrebno je uskladiti razvoj smještajnih kapaciteta s tržišnim potrebama, potičući ulaganja u održive oblike smještaja poput ruralnih domaćinstava, ekoloških kampova i malih hotela.

Konačno, potrebno je sustavno raditi na jačanju brenda Županije kao turističke destinacije kroz razvoj ključnih atrakcija, organizaciju manifestacija i razvoj oznaka kvalitete za lokalne proizvode. Digitalni marketing i međunarodna promocija trebaju biti usmjereni na stvaranje prepoznatljivog identiteta destinacije i privlačenje ciljanih skupina posjetitelja.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Razvoj turističke infrastrukture (Mjera 1.1.): Suradnja s javnim poduzećima na održavanju i razvoju turističkih sadržaja (Aktivnost 1.1.4.)

- Očuvanje prirodnih vrijednosti (Mjera 1.2.): Provođenje inicijativa za zaštitu okoliša i edukaciju posjetitelja o održivosti (Aktivnost 1.2.3.)
- Razvoj inovativnih turističkih proizvoda (Mjera 2.2.): Uključivanje obrazovnih institucija u razvoj edukativnog i znanstvenog turizma (Aktivnost 2.2.1.)
- Jačanje ljudskih resursa (Mjera 3.1.): Organizacija stručnih radionica i programa obuke u suradnji s relevantnim institucijama (Aktivnost 3.1.2.)
- Povećanje prepoznatljivosti destinacije (Mjera 4.2.): Suradnja s kulturnim i sportskim udrugama na organizaciji manifestacija i promotivnih događanja (Aktivnost 4.2.1.).

8. POPIS PROJEKATA

Lokalna samouprava i javni dionici u procesu je realizacije te planiranja i pripreme projekata s područja turizma koji imaju potencijal pridonijeti povećanju tržišne prepoznatljivosti destinacije Bilogora te kvaliteti turističke ponude i diversifikaciji proizvoda. Na temelju dobivenih podataka od naručitelja, intervju a i desk istraživanja dobiven je pregled projekata i svojevrsna baza projektnih ideja. Dodatno, temeljem Akcijskog plana koji je sastavni dio Strategije turističkog razvoja destinacije na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar od 2023. do 2028. godine napravljen plan dodatnih aktivnosti. Sve ove aktivnosti i projekti prikazani su u nastavku ovisno o nositeljima njihove realizacije.

Popis i obrazloženje projekata utemeljen je na razvojnim potrebama destinacije Bilogora-Bjelovar, te polazištima utemeljenima na planovima višeg reda. Svaka od aktivnosti sadrži elemente čija je glavna funkcija jasna, a provedba iste olakšana:

- Naziv projekta
- Cilj projekta
- Opis projekta
- Posebni značaj za destinaciju
- Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti
- Nositelj
- Lokacija provedbe
- Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta
- Provedbeni koraci i rokovi
- Procijenjena vrijednost
- Okvirni izvori financiranja
- Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije.

Važno je istaknuti da svi navedeni projekti u popisu koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije. Konačno, važno je istaknuti da se najveći dio projekta odnosi na javni sektor (zbog olakšane implementacije plana), no nužna je suradnja s dionicima iz privatnog sektora, NGO-a, ali i lokalnom zajednicom i turistima. Stoga su dionici primarno javne ustanove, županijska, gradska i općinska tijela, kao i javna poduzeća.

Uglavnom je riječ o infrastrukturnim projektima koji ne ulaze u okvir uobičajenih aktivnosti turističkih zajednica niti jedinica lokalne samouprave, već predstavljaju dodatne intervencije usmjerene na ispunjavanje zadanih ciljeva i strateških prioriteta.

U kontekstu plana upravljanja destinacijom razlikuju se dvije osnovne skupine projekata. Prva obuhvaća projekte koji pridonose provedbi mjera potrebnih za ostvarenje razvojnog smjera i pokazatelja održivosti na razini destinacije. Ovi projekti mogu biti vrlo raznoliki i obuhvaćaju aktivnosti koje podupiru održivi razvoj, unaprjeđenje infrastrukture, zaštitu okoliša, edukaciju, digitalizaciju i druge elemente relevantne za razvoj destinacije. Iako doprinose ostvarenju ciljeva plana upravljanja, ovi projekti nisu nužno

klasificirani kao strateški ili kapitalni i ne moraju zadovoljavati stroge kriterije u pogledu vrijednosti, dokumentacije ili izravnog financijskog učinka.

S druge strane, projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije predstavljaju uži i zahtjevniji skup projekata. Riječ je o projektima koji se u samom planu upravljanja prepoznaju kao posebno važni za strateški razvoj destinacije i koji moraju ispuniti niz uvjeta kako bi se mogli tako kvalificirati. Takav projekt mora:

- pridonositi strateškom i/ili posebnom cilju definiranom u aktima strateškog planiranja za razvoj turizma,
- predviđati značajan i mjerljiv, izravni ili neizravni pozitivni financijski učinak na sektor turizma i povezane sektore,
- započeti s provedbom unutar razdoblja važenja plana upravljanja destinacijom,
- imati izrađenu najmanje studijsku ili projektnu dokumentaciju sukladno propisima koji reguliraju investicijske projekte za koje se obveze preuzimaju iz proračuna jedinica lokalne ili regionalne samouprave,
- imati ukupnu vrijednost od najmanje 1.000.000,00 eura.

Dakle, iako svi projekti koji pridonose održivosti mogu imati važnu ulogu u razvoju destinacije, samo oni koji ispunjavaju navedene kriterije mogu biti formalno prepoznati kao projekti od posebnog značaja, što im omogućuje i lakši pristup određenim izvorima financiranja, veću institucionalnu podršku i strateško pozicioniranje unutar lokalnih i regionalnih razvojnih politika.

8.1. Projekti posebnog značenja za razvoj destinacije

No.	Projekt
1.	Turistička zona Korenovo - izgradnja hotela
2.	Rekonstrukcija nogometnog stadiona i dogradnja nove tribine sa streljanom- "Arena" Bjelovar
3.	Izgradnja atletske staze u Bjelovaru
4.	Etno park Veliko Trojstvo - konverzacija, revitalizacija, interpretacija
5.	Proširenje projekta sportsko-rekreacijskog centra Rovišće
6.	Biciklistička staza na trasi stare pruge Bjelovar – Garešnica
7.	Šetnica uz Bjelovacku – Pješačko-biciklistička staza i pješačko-biciklistički most

Turistička zona Korenovo - izgradnja hotela

Naziv projekta	Turistička zona Korenovo- izgradnja hotela
Cilj projekta	Cilj projekta je izgradnja modernog hotela uz postojeći bazenski kompleks TERME BJELOVAR, kako bi se osigurali kvalitetni smještajni kapaciteti i dodatni rekreacijski sadržaji. Projekt ima za svrhu privući turiste, sportaše i rekreativce, povećati atraktivnost Bjelovara kao turističke destinacije te pridonijeti razvoju lokalne ekonomije kroz produljenje turističke sezone i povećanje posjetitelja.
Opis projekta	Turistička zona Korenovo, smještena u blizini bazenskog kompleksa TERME BJELOVAR, ima veliki potencijal za razvoj turizma. Izgradnja hotela od 100 do 150 soba i pratećim sadržajima omogućit će sinergiju između zdravstvenog, sportskog i rekreativnog turizma. Hotel će biti opremljen modernim sadržajima, uključujući: • Sportsko-rekreacijske sadržaje: teniski tereni, padel tereni, višenamjenske dvorane (zatvorene i otvorene), fitness centar • Dodatne usluge: wellness centar, restoran, kafić, konferencijske dvorane Projekt će se integrirati s bazenskim kompleksom TERME BJELOVAR, čime će se stvoriti jedinstvena ponuda za turiste i sportaše. Ova kombinacija smještaja, sportskih i wellness sadržaja pozicionirat će Bjelovar kao atraktivno odredište za domaće i strane posjetitelje
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar + privatni investitor
Lokacija provedbe	Grad Bjelovar – Veliko Korenovo
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – III. 2029.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Kupnja zemljišta i izmjena prostorno planske dokumentacije – 2026. • Proces javne nabave za izvođače radova i opremu – 2026./ 2027.

	- Početak izgradnje hotela i pratećih sadržaja – 2027. - Izgradnja sportsko-rekreacijskih sadržaja (teniski tereni, padel tereni, višenamjenske dvorane) – 2028. - Uređenje interijera i eksterijera hotela – 2028. - Testiranje opreme i infrastrukture – 2029. - Provedba promotivnih aktivnosti i službeno otvaranje – 2029.
Procijenjena vrijednost	25.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sredstva privatnog investitora - Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Rekonstrukcija nogometnog stadiona i dogradnja nove tribine sa streljanom - "Arena" Bjelovar

Naziv projekta	Rekonstrukcija nogometnog stadiona i dogradnja nove tribine sa streljanom- "Arena" Bjelovar
Cilj projekta	Cilj projekta je rekonstrukcija i modernizacija nogometnog stadiona u Bjelovaru kako bi se povećao kapacitet gledališta, unaprijedila infrastruktura te osigurali uvjeti za natjecanja u prvom stupnju Hrvatske nogometne lige (HNL). Projektom se također želi podići sportski i društveni život grada, osigurati bolje uvjete za posjetitelje i stvoriti multifunkcionalni kompleks koji će služiti i za sportske i za kulturne događaje.
Opis projekta	Projekt uključuje rekonstrukciju postojećeg stadiona i dogradnju nove tribine sa streljanom, čime će se stvoriti moderni sportski kompleks "Arena" Bjelovar. Glavne komponente projekta su: Gledalište: - Povećanje kapaciteta na minimalno 3.000 sjedećih mjesta, od čega 1.000 natkrivenih - Izgradnja VIP gledališta sa 138 sjedećih mjesta - Uvođenje prostora za VAR tehnologiju, komentatorske kabine, medijske prostorije (press konferencije, TV studio) i intervju prostorije Streljana: - Zatvorena streljana na 50 metara s 8 staza za malokalibarsku pušku, smještena ispod nove pomoćne tribine Prateći sadržaji: - Restoran i fan shop unutar kompleksa - Caffe bar i sanitarni čvorovi za posjetitelje - VIP salon za goste Parkiralište: - Proširenje kapaciteta sa 124 postojećih na ukupno 323 parkirna mjesta, raspoređena na tri nova parkirališta Ostale infrastrukturne nadogradnje: - Nova rasvjeta glavnog terena - Pristupačnost tribina za sve posjetitelje, uključujući osobe s invaliditetom

Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Prosječna duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX. 2025 – III.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Izrada projektno-tehničke dokumentacije i dobivanje građevinske dozvole – 2025. • Osiguranje financiranja (urbanistički razvojni fond, EU fondovi, državna sredstva) – 2025./2026. • Javna nabava za izvođače radova – 2026. • Početak građevinskih radova – 2026. • Rekonstrukcija postojećeg stadiona • Izgradnja nove tribine i streljane • Proširenje parkirališta • Ugradnja opreme (rasvjeta, VAR tehnologija, streljana) – 2027./2028. • Završetak radova i testiranje infrastrukture – 2028. • Službeno otvaranje i promocija kompleksa – 2028
Procijenjena vrijednost	8.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Sredstva Grada Bjelovara • Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Izgradnja atletske staze u Bjelovaru

Naziv projekta	Izgradnja atletske staze u Bjelovaru
Cilj projekta	Cilj projekta je izgradnja moderne atletske staze uz postojeći stadion u Bjelovaru, u sklopu planirane rekonstrukcije i izgradnje novog sportskog kompleksa „Arena Bjelovar“. Projekt je usmjeren na poticanje zdravog načina života, razvoj sportske infrastrukture, povećanje rekreativnih i natjecateljskih mogućnosti za građane i klubove te jačanje sportske ponude grada.
Opis projekta	Atletska staza bit će smještena uz novi stadion „Arena Bjelovar“ te će omogućiti održavanje lokalnih, regionalnih i međunarodnih natjecanja, kao i svakodnevno korištenje za trening i rekreaciju građana. Projekt uključuje izgradnju: • Standardizirane kružne atletske staze (6 ili 8 pruga) • Zone za skok u dalj, skok u vis, bacanje kugle i druge atletske discipline • Prateće infrastrukture: tribine, rasvjeta, svlačionice i sanitarni čvorovi

	Integracijom s budućim stadionom stvaraju se preduvjeti za domaćinstvo sportskih manifestacija, sportski turizam te međugradsku i međunarodnu suradnju.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom Prosječna duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Grad Bjelovar – područje postojećeg stadiona
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – III. 2029.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Početak radova na izgradnji staze i prateće infrastrukture – 2026. • Završetak građevinskih radova – 2028. • Testiranja, certifikacije i otvorenje atletske staze – 2029.
Procijenjena vrijednost	3.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Proračun Grada Bjelovara Potencijalna sredstva Ministarstva turizma i sporta, nacionalni i EU fondovi
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Etno park Veliko Trojstvo - konverzacija, revitalizacija, interpretacija

Naziv projekta	Etno park Veliko Trojstvo - konverzacija, revitalizacija, interpretacija
Cilj projekta	Kreiranje autohtonog sadržaja ruralnog turizma i očuvanje kulturne baštine
Opis projekta	Općina Veliko Trojstvo već je aplicirala na ITU sredstva s namjerom revitalizacije postojećeg etno-parka Veliko Trojstvo. Postojeći etno park je izvrsna ishodišna točka, koja svoj uspjeh može temeljiti na višestrukom atrakcijskom spletu: - poznata osoba (Tito) - očuvana ruralna arhitektura - bogat etnografski postav - mjesto za održavanje manifestacija i događanja. U tom smislu, nužna je konstrukcijska obnova objekata, kreiranje koncepta najboljeg korištenja u integraciji s lokanom gastronomskom ponudom i suvenirima, te kreiranje sustava interpretacije u kojem bi etno park bila ishodišna točka tematskih itinerera (kulturne baštine, usluga ekosustava Bilogore, memorijale staze i slično).
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Veliko Trojstvo
Lokacija provedbe	Veliko Trojstvo
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – VII. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Konstrukcijska i hortikulturna obnova – XII. 2026. • Konceptualizacija etnografskog i memorijalnog postava – V. 2027. • Kreiranje unificirane interpretacije i trasiranje itinerera – XII. 2027. • Povezivanje i kreiranje srodne gastronomske ponude za posjetitelje – VII. 2028.
Procijenjena vrijednost	1.200.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- ITU mehanizmi - Sredstva općine Veliko Trojstvo
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

Proširenje projekta sportsko-rekreacijskog centra Rovišće

Naziv projekta	Proširenje projekta sportsko-rekreacijskog centra Rovišće
Cilj projekta	Proširenje postojećeg projekta sportskog rekreacijskog centra u Općini Rovišće izgradnjom dodatnih sportskih terena i infrastrukture za trening, natjecanja i rekreaciju s ciljem dodatnog jačanja sportske ponude, razvoja sportskog turizma te stvaranja prepoznatljive destinacije za sportske pripreme i boravak timova.
Opis projekta	Nadogradnja postojećeg projekta predviđa financiranje i izgradnju dodatnih vanjskih sportskih terena koji će uključivati: • Višenamjenski teren (rukomet, košarka, mali nogomet – umjetna podloga, reflektori) • Dva dodatna teniska terena (zemljana i tvrda podloga) • Atletska kružna staza s četiri trake (za rekreativnu i natjecateljsku upotrebu) • Multifunkcionalno igralište za mlađe uzraste • Tribine i prostor za gledatelje • Pomoćne prostorije za sportaše i tehničko osoblje Sadržaji će biti u potpunosti uklopljeni u postojeći kompleks i nadopunjeni sustavom pametne rasvjete te rješenjima energetske učinkovitosti (npr. solarna

	rasvjeta, sustavi za navodnjavanje na kišnicu). Fokus je na održivom razvoju sporta i stvaranju preduvjeta za cjelogodišnju uporabu objekata.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Rovišće
Lokacija provedbe	Općina Rovišće
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektne dokumentacije i ishođenje dozvola – I. – II. 2028. • Građevinski radovi i izgradnja sportskih terena – III. – IV. 2028. • Nabava opreme i završni radovi – I. – II. 2029. • Otvorenje i puštanje u funkciju – III. – IV. 2029.
Procijenjena vrijednost	1.500.000,00 eura
Okvirni izvori financiranja	- Izrada projektne dokumentacije i ishođenje dozvola – I. – II. 2028. - Građevinski radovi i izgradnja sportskih terena – III. – IV. 2028. - Nabava opreme i završni radovi – I. – II. 2029. - Otvorenje i puštanje u funkciju – III. – IV. 2029.
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Biciklistička staza na trasi stare pruge Bjelovar – Garešnica

Naziv projekta	Biciklistička staza na trasi stare pruge Bjelovar – Garešnica
Cilj projekta	Uređenje i prenamjena nekadašnje željezničke pruge Bjelovar Garešnica u biciklističku stazu koja bi se trebala pozicionirati kao najduža i najatraktivnija biciklistička staza u kontinentalnoj Hrvatskoj i među vodećim atrakcijama Bjelovarsko bilogorske županije, a s ciljem razvoja cikloturizma i podizanja atraktivnosti županije za izlete i kratke odmore, ali i druge proizvode (npr. sportske pripreme te insentiv programi), za boravišne goste u cijeloj županiji, jednodnevne posjetitelje i lokalno stanovništvo
Opis projekta	Dvosmjerna biciklistička staza širine 3,00 m (dvije trake ukupne širine 2,00 m + zaštitni pojasevi od 0,50 m sa svake strane) i duljine od oko 54,00 km (Bjelovar Garešnica) ili 80,72 km (uključujući odvojke za Grubišno Polje te od Garešnice prema Banovoj Jarugi do granice između Bjelovarsko-bilogorske i Sisačko moslavačke županije) s najmanje 10 atraktivno uređenih odmorišta dužinom cijele staze.

Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Bjelovarsko-bilogorska županija
Lokacija provedbe	Nekadašnja željeznička pruga Bjelovar – Garešnica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	U fazama do 2032.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Uređenje i markacija prve faze staze – IX.2026. • Uređenje dva odmorišta uz prvu fazu – IV.2027. • Kreiranje sustava interpretacije prirodne i kulturne baštine uz stazu – IV. 2027. • Promotivne aktivnosti – III. 2028.
Procijenjena vrijednost	U razdoblju do 2029. godine do 6.000.000 eura (Ukupno od 12 do 18 milijuna eura)
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova – Vlada RH – Razvojni sporazum Sjever EU fondovi Fond za strateške projekte
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Izdana lokacijska i građevinska dozvola

Šetnica uz Bjelovacku – Pješačko-biciklistička staza i pješačko-biciklistički most

Naziv projekta	Šetnica uz Bjelovacku – Pješačko-biciklistička staza i pješačko-biciklistički most
Cilj projekta	Izgradnja pješačko-biciklističke staze duljine cca 4,5 km s pješačko-biciklističkim mostom radi unapređenja infrastrukture za rekreaciju i mobilnost građana. Staza će povezivati ključne dijelove grada te omogućiti sigurno kretanje pješaka i biciklista.
Opis projekta	Ovaj projekt doprinosi poboljšanju kvalitete života stanovnika, potiče zdrav način života i sigurnije kretanje svih sudionika u prometu. Osim toga, povezivanjem različitih dijelova grada (ceste – šume) stvara se funkcionalnija i estetski ugodnija urbana cjelina. Gradnju pješačko-biciklističke staze u dvije faze: 1. Od rotora u Malim Sredicama do rotora na Slavonskoj ulici 2. Od rotora na Slavonskoj ulici do ulice Put žrtvama u Lugu • Izgradnju pješačko-biciklističkog mosta preko potoka Bjelovacka • Postavljanje komunalne opreme (klupe, rasvjeta, koševi za otpad) • Uređenje zelenih površina uz stazu

Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I.2027 – III.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Snimak postojećeg stanja i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa – 2027 • Izrada projektno-tehničke dokumentacije i ishođenje građevinske dozvole – VII. 2028. • Građevinski radovi – izgradnja staze i mosta – XIII.2028 - • Uređenje okoliša i postavljanje komunalne opreme –III.2029..
Procijenjena vrijednost	1.500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Sredstva Grada Bjelovara - Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

8.2. Projekti koji pridonose provedbi mjera potrebnih za doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti na razini destinacije

No.	Projekt
1.	Centar za razvoj stočarstva s jahalištem
2.	Kulturno-edukacijski hostel Roma Lovara
3.	Modernizacija sportsko-rekreativnog centra „Gradina“ u Šandrovcu
4.	Turističko-rekreativni centar Starčevljani
5.	Posjetiteljski centar nacionalnih manjina
6.	Interpretacijski centar u zgradi Turističke zajednice Bilogora Bjelovar na sajmu
7.	Stari kasar – Revitalizacija zgrade zaštićenog kulturnog dobra u centru
8.	Unaprjeđenje usluga i interpretacije u Gradskom Muzeju, Knjižnici i Arhivu u Bjelovaru– Četverokut kulture
9.	Uređenje vidikovca Veliko Trojstvo i povezivanje s okolicom – tematska mreža staza i rekreacijski sadržaji
10.	Projekt obnove i uspostave multimodalnog prostora suvremene umjetnosti u rodnoj kući Vojina Bakića (Bjelovar)
11.	Uređenje križnog puta za potrebe hodočanika
12.	Unaprjeđenje Pisaničke eko-etno staze
13.	Biciklističke staze Kapela – unaprjeđenje postojeće cikloturističke rute

14.	Uređenje i markacija gravel staza
15.	Adrenalinski park Kamenitovac
16.	Željeznička stanica – interpretacijski centar Ede Murtića
17.	Multikulturni centar Velika Pisanica – središte zbivanja manjina
18.	Centar za škole u prirodi – Zrinski Topolovac
19.	Bilogorski vidikovac – određivanje optimalne lokacije i projektiranje
20.	Multifunkcionalna sportsko-rekreacijska hala uz Terme Bjelovar
21.	Revitalizacija doma HVIDR-e u Orovačkim vinogradima – tematski centar s vidikovcem
22.	Uređenje pristupne ceste do ribnjaka Selište – razvoj ribolovne i izletničke infrastrukture

Centar za razvoj stočarstva s jahalištem

Naziv projekta	Centar za razvoj stočarstva s jahalištem
Cilj projekta	Cilj projekta je izgradnja Centra za razvoj stočarstva s pratećim jahalištem, kako bi se omogućila edukacija poljoprivrednika, osobito konjogojaca, tijekom cijele godine, kao i za vrijeme sajмова. Projekt ima svrhu potaknuti razvoj stočarske djelatnosti, unaprijediti edukaciju u sektoru poljoprivrede, povećati atraktivnost Gudovca kao sajamsko-edukacijskog centra te omogućiti nove turističko-sportske sadržaje kroz škole jahanja i natjecanja.
Opis projekta	Na području Bjelovarskog sajma u Gudovcu predviđena je izgradnja nove zgrade gospodarske namjene, poslovne zgrade namijenjene poljoprivredno-stočarskoj grani. Centar će uključivati multifunkcionalni edukacijski prostor za održavanje radionica, predavanja i seminara za poljoprivrednike te specijalizirane programe za konjogojce. Jahalište će sadržavati: • Školu jahanja za rekreativne i sportske korisnike • Prostor za natjecanja i demonstracije jahačkih vještina • Prateću infrastrukturu (štale, skladišta, oprema) Projekt je zamišljen kao cjelogodišnji edukacijski i sportski centar s posebnim značajem tijekom održavanja sajмова.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar i Bjelovarski sajam d.o.o., Gudovac
Lokacija provedbe	Grad Bjelovar – Gudovac – prostor Bjelovarskog sajma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2027. – III. 2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Izrada projektno-tehničke dokumentacije i ishođenje građevinske dozvole – 2027. • Gradnja objekta i uređenje sajamskog prostora – 2028. • Nabava opreme i organizacija edukativnih sadržaja – 2028. • Promidžbene aktivnosti i otvaranje Centra – kraj 2028
Procijenjena vrijednost	1.500.000 eura

Okvirni izvori financiranja	- Sredstva Grada Bjelovara i Bjelovarskog sajma - Potencijalna sredstva nacionalnih programa za ruralni razvoj i fondova EU
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Kulturno-edukacijski hostel Roma Lovara

Naziv projekta	Kulturno-edukacijski hostel Roma Lovara
Cilj projekta	Cilj projekta je osnivanje kulturno-edukacijskog hostela Roma Lovara u blizini postojećeg objekta Romska kuća. Ovaj projekt osigurat će smještajne kapacitete za sudionike kulturnih i edukacijskih programa, istraživače, turiste i posjetitelje zainteresirane za upoznavanje bogate tradicije, povijesti i običaja romske zajednice. Također, projekt će pridonijeti jačanju turističke ponude, kulturne integracije te ekonomskom razvoju lokalne zajednice.
Opis projekta	Hostel će se graditi ili prenamijeniti u neposrednoj blizini Romske kuće, a obuhvaćat će smještajne kapacitete od 20-30 soba prilagođenih individualnim i grupnim posjetima. Projekt uključuje: - Smještajne jedinice – dvokrevetne i višekrevetne sobe za goste, istraživače i sudionike programa - Kulturno-edukacijski centar – prostor za radionice, predavanja i prezentacije o povijesti i kulturi Roma Lovara - Multifunkcionalna dvorana – za organizaciju konferencija, izložbi, kazališnih predstava i kulturnih događanja - Gastronomska sekcija – restoran s tradicionalnom romskom kuhinjom i lokalnim specijalitetima - Zelena zona i rekreativni sadržaji – dvorište za druženje, izvedbe romske glazbe i interaktivne aktivnosti Projekt će doprinijeti promociji romske kulture, smanjenju predrasuda i poboljšanju socio-ekonomskog položaja Roma u zajednici.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane - Ne postoji doprinos
Nositelj	Udruga Roma Lovara i općina Veliko Trojstvo
Lokacija provedbe	Maglenča, Veliko Trojstvo
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2026. – III. 2029.

Provedbeni koraci i okvirni rokovi	- Izrada projektne dokumentacije i osiguranje financiranja – IX.2027 - Izgradnja hostela i kulturno-edukacijskog centra – VI.2028. - Uređenje interijera, eksterijera i opremanje hostela – IX.2028. - Testiranje programa i edukacijskih sadržaja – XI.2028. - Promocija projekta i službeno otvaranje hostela . III.2029.
Procijenjena vrijednost	2.800.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi (programi za kulturnu baštinu i manjine) - Ministarstvo turizma i sporta - Ministarstvo kulture i medija - Privatni investitori i javno-privatna partnerstva
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Modernizacija sportsko-rekreativnog centra „Gradina“ u Šandrovcu

Naziv projekta	Modernizacija sportsko-rekreativnog centra „Gradina“ u Šandrovcu
Cilj projekta	Rekonstrukcija i izgradnja sportskih i ugostiteljskih objekata u sportsko-rekreativnom centru „Gradina“ u Šandrovcu kroz promociju sportskog i seoskog turizma i zaštitu okoliša.
Opis projekta	Planirana je rekonstrukcija postojećeg olimpijskog bazena i sustava za pročišćavanje vode, izgradnja novog dječjeg bazena s toboganima i sadržajem prilagođenim djeci, kao i modernizacija bazena sa atrakcijama sličnim onima u raznim aqua parkovima (valovi, brza rijeka, beach-bar). Izgradnjom niza manjih objekata sa svojim dodatnim ugostiteljskim sadržajima (fast food, caffe bar, prodaja voća, sladoleda) povećala bi se postojeća ugostiteljska ponuda, a surađivalo bi se i s lokalnim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima iz Općine Šandrovac, čime bi se promovirao seoski turizam. Uređenjem odmorišta za kampere s kamp prikolicama, stvoriti će se kvalitetan prostor za kampiranje koji bi privukao strane posjetitelje. Kroz provedbu ovog projekta očekuje se povećanje kvalitete turističke ponude kroz sport i rekreaciju, što će pridonijeti zadovoljstvu posjetitelja, većoj ekonomskoj aktivnosti lokalne zajednice i zapošljavanju novih kadrova u turizmu. Provedbom ovog projekta promovira se Općina Šandrovac kao turistička destinacija i produžuje turistička sezona u našoj Županiji.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Šandrovac

Lokacija provedbe	Bjelovarska 37, Šandrovac
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. – XII. 2026.
Provedbeni koraci i rokovi	• Formiranje radne skupine – VI. 2025. • Ishođenje građevinske dozvole – XII. 2025. • Javna nabava I. 2026 – II. 2026 • Radovi III. 2026. – XII. 2026
Procijenjena vrijednost	800.000,00 eura
Okvirni izvori financiranja	• Sredstva proračuna općine Šandrovac • Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: u tijeku je izrada projektno-tehničke dokumentacije

Turističko-rekreativni centar Starčevljani

Naziv projekta	Turističko-rekreativni centar Starčevljani
Cilj projekta	Cilj projekta je razvoj turističko-rekreativnog centra uz ribnjake u naselju Starčevljani (Općina Kapela), kako bi se dodatno valorizirao već postojeći prostor s ugostiteljskim objektom i prirodnim resursima. Projektom se želi potaknuti razvoj lokalnog turizma, omogućiti kvalitetan boravak u prirodi te stvoriti prostor za edukaciju, rekreaciju i događanja za lokalno stanovništvo i posjetitelje.
Opis projekta	Planira se daljnje uređenje prostora oko ribnjaka gdje već postoji ugostiteljski objekt, kroz uspostavu multifunkcionalnog turističko-rekreativnog centra koji uključuje: • Uređenje šetnica i biciklističkih staza oko ribnjaka • Uređenje prostora za roštilj, piknik i boravak u prirodi • Ugradnja dječjeg igrališta i terena za mali nogomet i odbojku na pijesku • Izgradnja manjeg objekta/informativnog centra sa sanitarnim čvorovima • Organizacija edukativno-rekreativnih programa (škole u prirodi, radionice, lokalne manifestacije) Ciljane skupine su obitelji, školska djeca, izletnici, biciklisti i turisti iz Bjelovara i okolnih područja.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Kapela
Lokacija provedbe	Naselje Starčevljani – uz ribnjake, Općina Kapela
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – XII. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada idejnog rješenja i konzultacije s lokalnim dionicima – 2026. • Izrada projektno-tehničke dokumentacije i ishođenje potrebnih dozvola – 2026. • Građevinski i hortikulturni radovi – 2027. • Nabava opreme i uspostava sadržaja – 2028. • Promidžba i otvorenje – kraj 2028.
Procijenjena vrijednost	700.000,00 eura
Okvirni izvori financiranja	• Proračun Općine Kapela • EU fondovi (npr. Program ruralnog razvoja, ITU mehanizam, Interreg) • Nacionalni programi za razvoj turizma i infrastrukture u ruralnim sredinama
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: u tijeku je izrada projektno-tehničke dokumentacije

Posjetiteljski centar nacionalnih manjina

Naziv projekta	Posjetiteljski centar nacionalnih manjina
Cilj projekta	Razvoj kulturno-turističke ponude kroz izgradnju i osnivanje ipg centra i muzeja manjina. Cilj je stvoriti javni prostor koji će omogućiti cjelovitu interpretaciju kulturne baštine nacionalnih manjina u destinaciji, s naglaskom na povećanje turističke atraktivnosti i očuvanje kulturnog identiteta.
Opis projekta	Projekt obuhvaća uspostavu interpretacijskog centra i muzeja manjina u Županiji, ili u novom ili prenamijenjenom objektu. Pored digitalizacije muzeja i tehnološke opremljenosti, projekt uključuje organizaciju in-situ interpretacije baštine. Planirana je i obnova stalnih postava o Romima te proširenje sadržaja na ostale nacionalne manjine (Srbi, Mađari, Čehi, Albanci itd.), s inovativnim programima i interaktivnim pristupima, poput digitalizacije, storytellinga i drugih modernih tehnika. Također, projekt će uključivati i edukativne aktivnosti, stvaranje tematskih tura, vođenje tura, te organizaciju kulturnih manifestacija i događanja u sklopu centra.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Gradski muzej Bjelovar
Lokacija provedbe	Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV.2026 – I.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Unaprjeđenje postojećeg muzeja i razvoj interpretacijskog centra – XII.2026.. • Razrada novih stalnih postava i integracija sadržaja svih nacionalnih manjina – VI. 2025. • Kreiranje edukativnih i kulturnih programa, inovacija u interpretaciji – XI. 2027 • Jačanje suradnje s partnerima iz kulturnog i turističkog sektora – IX.2024.. • Finalizacija i otvaranje novog muzeja/manjinskog centra – I. 2029.
Procijenjena vrijednost	700.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi i nacionalni programi - EU fondovi i nacionalni programi - Grad Bjelovar, Turističke zajednice, i druge lokalne institucije - Privatni investitori i partnerstva
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Interpretacijski centar u zgradi Turističke zajednice Bilogora Bjelovar na sajmu

Naziv projekta	Interpretacijski centar u zgradi Turističke zajednice Bilogora Bjelovar na sajmu
Cilj projekta	Cilj projekta je dogradnja i rekonstrukcija postojeće zgrade Turističke zajednice Bilogora Bjelovar na prostoru sajma u Gudovcu, kako bi se objekt opremio i osposobio kao atraktivni interpretacijski centar za turiste i posjetitelje. Interpretacijski centar bit će namijenjen promociji kulturne i povijesne baštine Bjelovarsko-bilogorske regije, s mogućnošću tematske orijentacije (npr. vojna baština, konjaništvo, ruralni život i slično), ovisno o konačnom odabiru teme.
Opis projekta	Postojeći objekt veličine cca 300 m² ima izvedene samo grube građevinske radove (temelji, zidovi, krov, vrata i prozori). Projektom je predviđeno: • Dogradnja i rekonstrukcija objekta • Izrada i opremanje interpretacijskih sadržaja (multimedija, izložbeni prostori, edukativni materijali) • Prilagodba prostora za održavanje turističkih, edukativnih i kulturnih događanja • Mogućnost tematske fleksibilnosti sadržaja centra, u skladu s turističkim profilom regije i sajamskim aktivnostima

	Centar će biti važna podrška događanjima na Sajmu u Gudovcu, ali i dodatna stalna atrakcija tijekom cijele godine.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bilogora – Bjelovar
Lokacija provedbe	Grad Bjelovar – Gudovac – prostor Bjelovarskog sajma d.o.o.
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I.2027. – IV.2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Priprema projektne dokumentacije za izmjenu postojeće građevinske dozvole – 2027. • Odabir teme i povezanih sadržaja interpretacijskog centra – 2027. • Dogradnja i dovršetak građevinskih radova – 2027./2028. • Opremanje interpretacijskog centra i razvoj sadržaja – 2028. • Otvorenje centra – kraj 2028.
Procijenjena vrijednost	500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Grada Bjelovara - Sredstva Turističke zajednice Bilogora Bjelovar - Potencijalni EU fondovi za razvoj turizma i kulturne infrastrukture
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Stari Kasar – Revitalizacija zgrade zaštićenog kulturnog dobra u centru grada

Naziv projekta	Stari kasar – Revitalizacija zgrade zaštićenog kulturnog dobra u centru
Cilj projekta	Cilj projekta je konstruktivna i cjelovita obnova povijesne zgrade iz 18./19. stoljeća u centru Bjelovara, ukupne površine cca 1.200 m². Projekt uključuje prenamjenu objekta, koji je zaštićeno kulturno dobro, u moderan hostel, interpretacijski centar ili centar za povijesne postrojbe, s ciljem očuvanja baštine i jačanja kulturno-turističke ponude grada.
Opis projekta	Zgrada poznata kao "Stari kasar", nekadašnja vojna i obrambena građevina, jedna je od najvrjednijih, ali i najugroženijih povijesnih građevina u središtu Bjelovara. Projektom je planirano: • Potpuna konstruktivna sanacija i obnova objekta sukladno konzervatorskim uvjetima • Uređenje prostora za potrebe interpretacijskog centra/hostela/centra za povijesne postrojbe

	• Osiguranje dostupnosti posjetiteljima, uključujući interaktivne sadržaje o vojnoj i kulturnoj povijesti regije • Ugradnja suvremenih tehničkih sustava, sanitarnih čvorova, multimedije i prilagodba osobama s invaliditetom Ova investicija stvorit će novi sadržaj u urbanom središtu Bjelovara i doprinijeti revitalizaciji kulturne baštine kroz održivu namjenu.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Duljina boravka turista u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Bjelovar, Antuna Branka Šimića 2a
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV.2026 – I.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa – 2026./2027. • Izrada projektno-tehničke dokumentacije sukladno konzervatorskim uvjetima – 2028. • Ishođenje dozvola – 2028. • Provedba radova na obnovi i adaptaciji objekta – 2029. • Uređenje prostora, postavljanje opreme, sadržaja i multimedije – 2030. • Otvorenje objekta za javnost – kraj 2030.
Procijenjena vrijednost	5.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi i nacionalni programi - Proračun Grada Bjelovara - EU fondovi za očuvanje kulturne baštine i urbanu revitalizaciju
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Unaprjeđenje usluga i interpretacije u Gradskom Muzeju, Knjižnici i Arhivu u Bjelovaru– Četverokut kulture

Naziv projekta	Unaprjeđenje usluga i interpretacije u Gradskom Muzeju, Knjižnici i Arhivu u Bjelovaru– Četverokut kulture
Cilj projekta	Očuvanje i popularizacija kulturne baštine Bjelovara, stvaranje novih interpretacijskih sadržaja koji će omogućiti građanima i posjetiteljima bolje razumijevanje povijesti grada, te razvoj kulturnog identiteta zajednice. Projekt također ima za cilj uključiti lokalnu zajednicu u istraživanje i očuvanje baštine kroz građansku znanost, čime će se potaknuti njihova aktivna participacija u kulturnom životu grada. Dodatno, projekt nastoji pridonositi turističkoj ponudi grada i Županije kroz inovativne, fizičke i digitalne oblike interpretacije kulturne baštine.

Opis projekta	Projekt je usmjeren na unaprjeđenje usluga i interpretacije kulturne baštine u tri ključne baštinske ustanove u Bjelovaru: Gradskom muzeju, Knjižnici i Arhivu. Ove ustanove čuvaju bogatu građu i predmete koji svjedoče o povijesti Bjelovara i njegove okolice, ali također nude priliku za dublje razumijevanje prošlih vremena i razvoja zajednice. Kroz aktivnosti ovog projekta, baštinske ustanove postat će vidljivije i pristupačnije široj javnosti. Projekt će obuhvatiti fizičku i digitalnu prezentaciju kulturnih sadržaja, osmišljavanje interaktivnih i multimedijalnih izložbi, te razvoj edukacijskih programa i radionica za građane. Građani će aktivno sudjelovati u procesu prikupljanja osobnih priča i informacija kroz radionice građanske znanosti, čime će se dodatno obogatiti znanje o lokalnoj povijesti. Kroz sve ove aktivnosti, projekt će pridonijeti očuvanju kulturnog identiteta Bjelovara i povezivanju prošlosti sa sadašnjosti, čineći baštinu živom i relevantnom za sadašnje i buduće generacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Grad Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. – VI. 2026.
Provedbeni koraci i rokovi	• Razrada interaktivnih i multimedijalnih izložbi – XI. 2025. • Organizacija radionica i uključivanje građana u proces istraživanja – I. 2026. • Postavljanje novih interpretacijskih elemenata u Muzeju, Knjižnici i Arhivu – VI. 2026.
Procijenjena vrijednost	120.000 eura
Okvirni izvori financiranja	• Nacionalni i regionalni izvori financiranja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: projekt u tijeku

Uređenje vidikovca Veliko Trojstvo i povezivanje s okolicom – tematska mreža staza i rekreacijski sadržaji

Naziv projekta	Uređenje vidikovca Veliko Trojstvo i povezivanje s okolicom – tematska mreža staza i rekreacijski sadržaji
Cilj projekta	Cilj projekta je valorizirati prirodni potencijal vidikovca Veliko Trojstvo kroz njegovo uređenje i povezivanje s okolnim naseljima (Lipa, Malo Trojstvo) mrežom pješačkih, biciklističkih i konjičkih staza. Uspostavom trim staze, vanjskog

	vježbališta i učionice u prirodi, vidikovac će se pretvoriti u multifunkcionalnu rekreacijsko-edukativnu zonu za mještane, turiste i škole.
Opis projekta	Vidikovac Veliko Trojstvo predstavlja vrijedan krajobrazni resurs koji će se projektom urediti kao centralna točka lokalne mreže za rekreaciju, edukaciju i boravak u prirodi. Projekt uključuje: • Uređenje i hortikulturno opremanje samog vidikovca (klupe, nadstrešnica, informativne ploče, edukativni sadržaji o lokalnoj flori/fauni) • Izgradnju vanjskog vježbališta i postavljanje trim staze s edukativnim i motivacijskim sadržajima • Uspostavu učionice u prirodi za škole, vrtiće i edukativne programe • Uređenje i označavanje mreže staza (pješačka, biciklistička i konjička) koje povezuju Veliko Trojstvo s naseljima Lipa i Malo Trojstvo • Postavljanje signalizacije i odmorišta duž trasa • Promociju lokacije kao nove turističke točke općine
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Veliko Trojstvo
Lokacija provedbe	Veliko Trojstvo
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2026. – 2028...
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2026. • Priprema trase i zemljišta, uređenje vidikovca – 2027. • Postavljanje vanjskog vježbališta i trim staze – 2027./2028. • Uspostava edukativne infrastrukture i učionice u prirodi – 2028. • Promocija i otvaranje rute – kraj 2028.
Procijenjena vrijednost	900.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Općine Veliko Trojstvo - EU fondovi za ruralni razvoj, sport, zelenu infrastrukturu - Nacionalni programi Ministarstva turizma i sporta, zaštite okoliša i regionalnog razvoja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Projekt obnove i uspostave multimodalnog prostora suvremene umjetnosti u rodnoj kući Vojina Bakića (Bjelovar)

Naziv projekta	Projekt obnove i uspostave multimodalnog prostora suvremene umjetnosti u rodnoj kući Vojina Bakića (Bjelovar)
Cilj projekta	Kompletna obnova zgrade (površina prostora i zgrade 1280m ²) za interdisciplinarna umjetnička istraživanja i suradnju kroz oživljavanje kulturno-umjetničko-znanstvenog nasljeđa grada Bjelovara.
Opis projekta	Rodna kuća Vojina Bakića trebala bi postati kulturno-edukativni centar posvećen životu i radu ovog znamenitog kipara sa spojem suvremenosti i identiteta današnjeg Bjelovara. Projekt uključuje: • Restauraciju i adaptaciju prostora kako bi se stvorio adekvatan muzejski postav i dodatni programi. • Jačanje turističke ponude i pozicioniranje Bjelovara kao značajnog kulturnog središta. • Suradnju s obrazovnim institucijama kroz radionice, predavanja i istraživačke projekte. • Digitalizaciju i virtualne izložbe koje omogućuju veću dostupnost muzejskih sadržaja široj publici. • Stvaranje dinamičnog prostora dijaloga, istraživanja i kreativnosti, čime muzej postaje ne samo čuvar baštine, već i suvremeni umjetnički centar.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Bjelovar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX.2025. – III. 2029..
Provedbeni koraci i rokovi	• Kupnja zgrade i izrada projektno-tehničke dokumentacije – XII.2025. • Restauracija i adaptacija prostora – 2027./2028. • Izrada idejnog koncepta muzeja -VII.2026. • Postavljanje stalnog muzejskog postava i opremanje prostora – 2028./2029. • Pokretanje digitalizacije i virtualnih izložbi – 2028./2029. • Službeno otvaranje i promocija – 2029.
Procijenjena vrijednost	7.000.000 eura

Okvirni izvori financiranja	- Sredstva Grada Bjelovara - Potencijalna sufinanciranja iz EU fondova ili nacionalnih programa - Privatni donatori i sponzori iz kulturnog i umjetničkog sektora
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Uređenje križnog puta za potrebe hodočanika u Novoj Rači

Naziv projekta	Uređenje križnog puta za potrebe hodočanika
Cilj projekta	Uređenje križnog puta kao dijela vjerske infrastrukture u svrhu unapređenja uvjeta za hodočasnike te obogaćivanje kulturno-duhovne ponude destinacije. Projekt ima za cilj povećati atraktivnost svetišta, potaknuti razvoj vjerskog turizma i omogućiti kvalitetnije iskustvo posjetiteljima.
Opis projekta	Projekt uključuje oblikovanje i krajobrazno uređenje križnog puta, postavljanje novih postaja Križnog puta s interpretativnim elementima, rasvjetu i signalizaciju. Staza će biti uređena na način koji omogućuje sigurno i ugodno kretanje hodočasnika svih dobnih skupina, uključujući starije osobe i osobe smanjene pokretljivosti. U planu je i postavljanje klupa i sjenica za odmor.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Nova Rača
Lokacija provedbe	Marijansko svetište Nova Rača i okolno područje
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III.2028 – III. 2029
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektne dokumentacije – I. 2028. • Početak radova na uređenju staze – V. 2028. • Postavljanje postaja križnog puta i opreme – IX. 2028. • Uređenje zelenih površina i odmorišnih točaka – IX. 2028 • Promidžba i otvaranje staze – VIII. 2029.
Procijenjena vrijednost	80.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Općine - Donacije i sponzorstva - Bjelovarsko-križevačka biskupija
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Unaprjeđenje Pisaničke eko-etno staze

Naziv projekta	Unaprjeđenje Pisaničke eko-etno staze
Cilj projekta	Daljnji razvoj i valorizacija Pisaničke eko-etno staze kao održive turističke atrakcije koja povezuje prirodnu i kulturnu baštinu, lokalne proizvode i usluge te doprinosi gospodarskom i društvenom razvoju Općine Velika Pisanica. Cilj je povećati atraktivnost i dostupnost destinacije, potaknuti lokalno poduzetništvo te unaprijediti doživljaj posjetitelja kroz nove sadržaje i bolju infrastrukturu.
Opis projekta	Pisanička eko-etno staza, duga 52 km, prolazi kroz svih 8 naselja općine Velika Pisanica i već sada uključuje 30 ručno izrađenih, drvenih oznaka te niz destinacija: seoska gospodarstva, lovačke kuće, crkve, rekreacijski centri i edukativni punktovi. Unaprjeđenje će uključivati: • modernizaciju signalizacije i info-tabli, • razvoj digitalne karte i aplikacije za posjetitelje, • dodatno opremanje odmorišta i punktova za edukaciju i odmor, • uključivanje novih ponuđača usluga i proizvoda (gastronomija, suvenirnica, vođene ture), • održavanje i uređenje staze (drenaža, nasipavanje dijelova staze),
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Velika Pisanica
Lokacija provedbe	Područje svih 8 naselja Općine Velika Pisanica, duž postojeće eko-etno staze
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I.2026. - IV. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektne i tehničke dokumentacije – III. 2026. • Modernizacija i proširenje signalizacije – VI. 2026. • Uređenje odmorišta i punktova – IX. 2026. • Razvoj digitalnih alata i sadržaja – III. 2027. • Uključivanje novih dionika i testne vođene ture – VI. 2027. • Promidžba i brendiranje – I. – IV. 2028.
Procijenjena vrijednost	800.000,00 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Općine - EU fondovi za ruralni razvoj, sport, zelenu infrastrukturu - Nacionalni programi Ministarstva turizma i sporta, zaštite okoliša i regionalnog razvoja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Biciklističke staze Kapela – unapređenje postojeće cikloturističke rute

Naziv projekta	Biciklističke staze Kapela – unapređenje postojeće cikloturističke rute
Cilj projekta	Cilj projekta je unaprijediti postojeću biciklističku rutu na području Općine Kapela kroz uređenje trase, postavljanje prateće infrastrukture i provedbu ciljanih promotivnih aktivnosti. Projektom se želi povećati atraktivnost općine kao cikloturističke destinacije te dodatno podržati razvoj turizma i rekreacije.
Opis projekta	Na području Općine Kapela već postoji biciklistička ruta duljine 36,8 km koja prolazi slaboprometnim lokalnim cestama kroz naselja Kapela, Babotok, Gornje Zdjelice, Poljančani, Pavlin Kloštar, Stanići i vraća se u Kapelu. Trasa se sastoji od 30,8 km asfaltiranih i 6 km makadamskih dionica, s visinskom razlikom od 116 metara (127–243 m n.v.), što je čini prikladnom za širok profil korisnika – rekreativce, obitelji i cikloturiste. Projekt uključuje: • Uređenje postojećih makadamskih i asfaltiranih dionica gdje je potrebno (signalizacija, sigurnost, stabilizacija) • Postavljanje biciklističkih odmorišta opremljenih klupama, stolovima, nadstrešnicama, stalkovima za bicikle, koševima za smeće i informativnim pločama • Digitalno mapiranje i označavanje rute • Promociju rute kroz suradnju s turističkom zajednicom i organizaciju cikloturističkih događanja
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Kapela
Lokacija provedbe	Općina Kapela – naselja Kapela, Babotok, Gornje Zdjelice, Poljančani, Pavlin Kloštar, Stanići
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2026-2027.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Revizija trase i izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2026. • Priprema i prijava na odgovarajuće izvore financiranja – 2026./2027. • Uređenje trasa i odmorišta, postavljanje opreme i signalizacije – 2027. • Digitalna integracija i promocija rute (događanja, karte, web, aplikacije) – 2028.
Procijenjena vrijednost	500.000

Okvirni izvori financiranja	Proračun Općine Kapela EU fondovi (npr. Interreg, PRR, nacionalni programi za održivi turizam i mobilnost)
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Izdana lokacijska i građevinska dozvola

Uređenje i markacija gravel staza

Naziv projekta	Uređenje i markacija gravel staza
Cilj projekta	Uređenje i markacija staza provest će se radi podizanja atraktivnosti Bjelovarsko-bilogorske županije za biciklizam te za izlete i kratke odmone, za boravišne goste u cijeloj županiji, jednodnevne posjetitelje i lokalno stanovništvo.
Opis projekta	Posebno obilježavanje ulaze za svaku stazu te njene poveznice s raznovrsnim mjestima interesa, ali i s rutama u ostatku Hrvatske, cikloturistička signalizacija, informacijski punktovi na glavnim sjecištima, edukativne informacijske ploče, odmorišta, stalci za bicikle, stanice za popravak bicikla, GPS tragovi, uvrštenje na digitalne platforme (aplikacije) te karte ruta u tiskanom obliku.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Bilogora
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. – 2028. Dio je prethodio ovom razdoblju te će se projekti nadovezivati kroz naredne godine
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	• Markacija i uređenje staza (XII. 2026.) – Postavljanje cikloturističke signalizacije, Izgradnja i opremanje odmorišta, popravni stanica i stalaka za bicikle. • Postavljanje informacijskih punktova i edukativnih ploča (XII. 2026.) – Dizajn i postavljanje interpretacijskih ploča o prirodnim i kulturnim znamenitostima, usmjeravanje posjetitelja prema ključnim atrakcijama. • Razvoj digitalne infrastrukture (VI. 2027.) – Kreiranje GPS tragova i njihovo uvrštavanje na digitalne platforme, izrada mobilne aplikacije i online interaktivne karte.

	- Tisak promotivnih materijala (IX. 2027.) – Izrada karata ruta u tiskanom obliku, organizacija promotivnih kampanja i suradnja s lokalnim turističkim subjektima. - Praćenje korištenja staza i zadovoljstva korisnika (IX. 2028.) – Anketiranje korisnika i analiza povratnih informacija i prilagodba i poboljšanja na temelju prikupljenih podataka.
Procijenjena vrijednost	100-150.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Adreanalinski park Kamenitovac

Naziv projekta	Adrenalinski park Kamenitovac
Cilj projekta	Stvaranje atraktivnog sadržaja aktivnog turizma i adrenalinske rekreacije namijenjenog obiteljima, mladima, školskim grupama i rekreativcima kroz izgradnju adrenalinskog parka u krošnjama stabala u šumskom području kod izletišta Kamenitovac (općina Veliko Trojstvo), s ciljem jačanja turističke ponude, produljenja boravka posjetitelja te povećanja konkurentnosti destinacij
Opis projekta	Projekt predviđa izgradnju adrenalinskog parka u krošnjama stabala unutar šumske zone izletišta Kamenitovac, lokacije koja već sada bilježi posjećenost izletnika i školskih grupa. Park će sadržavati: - drvene platforme povezane visećim mostovima, mrežama, sajlama i zipline-ovima na visini od 1,5 do 10 metara, - sigurnosnu opremu i nadzor prema važećim EU normama, - edukacijsko-rekreativne staze za sve dobne skupine, - info-točku, prijemni punkt i garderobu, - interpretacijske ploče o bioraznolikosti i sigurnosti. Projekt uključuje prilagodbu terena bez narušavanja prirodnog sklada i u skladu s uvjetima zaštite prirode.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Veliko Trojstvo
Lokacija provedbe	Izletišta Kamenitovac, Maglenča (općina Veliko Trojstvo)

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV.2027 – IV.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	- Izrada tehničke dokumentacije i dobivanje dozvola – IV. 2027. – II. 2028. - Priprema terena i osiguranje stabala – III. 2028. - Izgradnja adrenalinskog parka – IV. 2028. – III. 2029. - Testiranje, edukacija instruktora i otvaranje – IV. 2029. - Promocija i integracija u turističke rute – IV. 2029.
Procijenjena vrijednost	460.00,00 eura
Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi (npr. Program za razvoj turistički nerazvijenih područja) - Ministarstvo turizma i sporta - HBOR/ HAMAG BICRO (poticaji) - Sredstva jedinice lokalne samouprave - Potencijalni javno-privatni partneri
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Željeznička stanica – interpretacijski centar Ede Murtića

Naziv projekta	Željeznička stanica – interpretacijski centar Ede Murtića
Cilj projekta	Revitalizacija zgrade stare željezničke stanice u Velikoj Pisanici i njena prenamjena u interpretacijski centar posvećen životu i djelu Ede Murtića, jednog od najznačajnijih hrvatskih likovnih umjetnika 20. stoljeća, rođenog upravo u Velikoj Pisanici. Cilj projekta je očuvanje lokalne kulturne baštine, edukacija i promocija suvremene umjetnosti te stvaranje nove kulturno-turističke atrakcije u regiji.
Opis projekta	Projekt uključuje obnovu i unutarnje uređenje zgrade stare željezničke stanice u skladu s konzervatorskim smjernicama te uspostavu stalnog postava i multimedijskog prostora posvećenog Edi Murtiću. Sadržaji će uključivati: - stalnu izložbu o životu, djelu i značaju Ede Murtića (interaktivne i klasične postavke), - multimedijsku dvoranu za edukacije, radionice i prezentacije, - privremene izložbene prostore za suvremenu umjetnost, - prostor za rezidencijalne umjetnike, - info-pult, suvenirnicu i punkt za posjetitelje. Prostor će biti dostupan lokalnoj zajednici, školama, posjetiteljima i turistima te uključen u kulturne rute regije.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos

Nositelj	Općina Velika Pisanica (u suradnji s Ministarstvom kulture i Zakladom Ede Murtića)
Lokacija provedbe	Zgrada stare željezničke stanice, Velika Pisanica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I.2026.- IV.2028.
Provedbeni koraci i rokovi	- Izrada konzervatorske studije i projektne dokumentacije – I. – III. 2026. - Građevinska obnova objekta – IV. 2026. – II. 2027. - Uređenje interijera, postavljanje stalnog postava – III. – IV. 2027. - Multimedijsko opremanje, izrada edukativnih i izložbenih sadržaja – I. – II. 2028. - Otvorenje i promotivne aktivnosti – III. – IV. 2028.
Procijenjena vrijednost	1.200.000 – 1.500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- EU fondovi (npr. Interreg, Kreativna Europa, FZOEU) - Ministarstvo kulture i medija RH - Sredstva općine i županije - Donacije i partnerstva s kulturnim institucijama - Zaklada Ede Murtića
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Multikulturni centar Velika Pisanica – središte zbivanja manjina

Naziv projekta	Multikulturni centar Velika Pisanica – središte zbivanja manjina
Cilj projekta	Uspostava Multikulturnog centra u Velikoj Pisanici kao institucionalnog prostora za očuvanje, razvoj i promociju kulturne baštine nacionalnih manjina, s naglaskom na međukulturni dijalog, inkluzivnost, obrazovanje i društvenu koheziju. Centar će biti mjesto okupljanja, edukacije, manifestacija i suradnje manjinskih i većinskih zajednica.
Opis projekta	Projekt uključuje rekonstrukciju/adaptaciju postojeće zgrade (ili izgradnju novog objekta) te opremanje prostora u svrhu formiranja multifunkcionalnog kulturnog centra. Sadržaji centra uključuju: - Veliku višenamjensku dvoranu za manifestacije, izložbe, seminare i glazbene programe - Etnografski kutak s postavom o kulturnim posebnostima nacionalnih manjina (srpska, mađarska, češka, romska, itd.) - Edukativni prostor za jezične, glazbene i likovne radionice - Dokumentacijski centar sa knjižnicom i arhivom o manjinama u regiji - Prostor za lokalne udruge i civilne inicijative

	Aktivnosti će uključivati kulturne večeri, radionice, izložbe, edukacije, festivale te međunarodne projekte koji promoviraju kulturnu raznolikost i toleranciju.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<i>Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju:</i> Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista <i>Ne postoji doprinos</i>
Nositelj	Općina Velika Pisanica (u suradnji s vijećima i udrugama nacionalnih manjina, Savjetom za nacionalne manjine RH, Ministarstvom kulture i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina RH)
Lokacija provedbe	Velika Pisanica
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV.2027- IV. 2029
Provedbeni koraci i rokovi	- Konzultacije s manjinskim zajednicama i izrada projektne dokumentacije – IV. 2027. – II. 2028. - Građevinski radovi i adaptacija prostora – III. – IV. 2028. - Opremanje prostora i razvoj programskih sadržaja – I. – III. 2029. - Otvorenje centra i početak redovitog rada – IV. 2029.
Procijenjena vrijednost	900.000,00 eura
Okvirni izvori financiranja	- <i>Europski socijalni fond+ (ESF+)</i> - <i>Ministarstvo kulture i medija</i> - <i>Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina RH</i> - <i>Proračun Općine Velika Pisanica</i> - <i>Međunarodni fondovi (npr. Visegrad, Europa za građane)</i>
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Centar za škole u prirodi – Zrinski Topolovac

Naziv projekta	Centar za škole u prirodi – Zrinski Topolovac
Cilj projekta	Revitalizacija stare zgrade župnog dvora u Zrinskom Topolovcu kroz prenamjenu u edukativni i boravišni Centar za škole u prirodi, s ciljem jačanja obrazovno-turističke ponude, poticanja ekološke svijesti i aktivnog učenja u prirodnom okruženju.
Opis projekta	Projekt obuhvaća obnovu i prenamjenu povijesne zgrade župnog dvora u multifunkcionalni edukacijsko-boravišni centar koji će omogućiti:

	• organizaciju višednevnih i jednodnevnih boravaka učenika, • edukativne radionice o prirodi, bioraznolikosti, baštini i održivosti, • kampove, terensku nastavu i ljetne škole, • boravak nastavnog i stručnog osoblja, • aktivnosti u prirodi (šetnje, promatranje biljnog i životinjskog svijeta, sport i rekreacija), • suradnju s udrugama i institucijama koje se bave obrazovanjem, ekologijom i kulturom. Zgrada će se obnoviti prema načelima energetske učinkovitosti, uključivat će učionicu/radionicu, spavaonice, sanitarni čvor, blagovaonicu s kuhinjom te vanjske sadržaje (vrt, sjenica, prostor za radionice).
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Zrinski Topolovac
Lokacija provedbe	Zgrada starog župnog dvora, Zrinski Topolovac
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	
Provedbeni koraci i rokovi	• Ishođenje dokumentacije i konzervatorskih uvjeta – I. – II. 2028. • Projektiranje i javna nabava – II. – III. 2028. • Građevinski radovi – IV. 2028. – II. 2029. • Opremanje objekta – III. – IV. 2029. • Početak rada – kraj IV. kvartala 2029.
Procijenjena vrijednost	1.000.000 – 1.300.000 eura
Okvirni izvori financiranja	-
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Bilogorski vidikovac – određivanje optimalne lokacije i projektiranje

Naziv projekta	Bilogorski vidikovac – određivanje optimalne lokacije i projektiranje
Cilj projekta	Cilj projekta je pronaći najprikladniju lokaciju za postavljanje Bilogorskog vidikovca, uzimajući u obzir postojeće i planirane biciklističke, planinarske i konjičke staze te njihova sjecišta. Projekt uključuje izradu idejnog i izvedbenog arhitektonsko-krajobraznog rješenja koje će omogućiti uređenje atraktivne točke

	za boravak, rekreaciju i promatranje prirode te će služiti kao identitetska oznaka regije i sadržaj koji doprinosi održivom turizmu.
Opis projekta	Projekt se temelji na analizi terena, prometne i rekreativne infrastrukture te atraktivnosti pojedinih mikrolokacija s ciljem identifikacije najpovoljnije pozicije za izgradnju vidikovca. Potencijalne lokacije se nalaze u općini Severin, Rovišće i Veliko Trojstvo. Aktivnosti uključuju: • Terenska istraživanja i analiza postojećih karata rekreacijskih staza (biciklističkih, planinarskih i konjičkih) • Definiranje kriterija za odabir lokacije (vidljivost, pristupačnost, uključenost u mrežu ruta, blizina sadržaja) • Odabir optimalne lokacije na temelju stručne podloge i konzultacija s lokalnim dionicima • Izrada idejnog arhitektonskog rješenja vidikovca • Izrada izvedbenog projekta i troškovnika • Krajobrazno i funkcionalno usklađivanje s okolinom (prirodni materijali, informativna i edukativna signalizacija)
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar
Lokacija provedbe	Bilogora (točna lokacija definirati će se projektom)
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV. kvartal 2025. – II. kvartal 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	• Analiza i određivanje najprikladnije lokacije – X–XII.2025. • Konzultacije s dionicima i definiranje funkcionalnih potreba – X–XII.2025. • Izrada idejnog arhitektonskog rješenja – I–III.2026. • Izrada izvedbenog projekta i troškovnika – IV–VI.2026. • Priprema dokumentacije za prijavu na financiranje – VII–IX.2026. • Potencijalno pokretanje radova u ovisnosti o financiranju – IV.2027. • Završetak pripreme i projektne dokumentacije – do VI.2027.
Procijenjena vrijednost	35.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Turističke zajednice Bilogora – Bjelovar - EU fondovi za ruralni razvoj, zelenu infrastrukturu i održivi turizam - Programi Ministarstva turizma i sporta, Ministarstva zaštite okoliša i regionalnog razvoja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Multifunkcionalna sportsko-rekreacijska hala uz Terme Bjelovar

Naziv projekta	Multifunkcionalna sportsko-rekreacijska hala uz Terme Bjelovar
Cilj projekta	Cilj projekta je izgradnja moderne, zatvorene sportsko-rekreacijske hale u neposrednoj blizini Termi Bjelovar, s ciljem obogaćivanja turističke i rekreacijske ponude Grada Bjelovara. Hala će služiti kao višenamjenski prostor za sport, zabavu i aktivni turizam tijekom cijele godine. Poseban fokus bit će na sadržajima poput laser taga, trampolina, penjačkih stijena i drugih atraktivnih formi urbane rekreacije. Sama izgradnja objekta i infrastrukturno opremanje bit će u nadležnosti Grada Bjelovara, dok će se razvoj sadržaja i upravljanje prostorom provoditi kroz koncesijski model, čime se osigurava održivo partnerstvo s privatnim sektorom.
Opis projekta	Projektom je predviđena izgradnja sportsko-rekreacijske hale površine cca 1.800 – 2.200 m². Hala će biti tehnički opremljena za modularnu unutarnju prenamjenu, uz osnovne sadržaje: • Velika dvoranska površina pogodna za više funkcija (rekreacija, sajmovi, prezentacije) • Prostor za aktivnosti poput laser taga, trampolina, zip-line modula, penjačkih stijena, escape room-a • Sanitarni i pomoćni prostori, garderobe, tehnička soba • Prostor za ugostiteljski sadržaj u funkciji hale • Tehnička infrastruktura za video-nadzor, upravljanje rasvjetom i sustavima ventilacije Projekt se temelji na principu "build & lease", gdje Grad izgrađuje osnovnu infrastrukturu, a daljnje opremanje i upravljanje sadržajem preuzima koncesionar na temelju javnog natječaja.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Bjelovar
Lokacija provedbe	Područje uz Terme Bjelovar – gradsko zemljište namijenjeno rekreacijskoj i turističkoj infrastrukturi
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IV. kvartal 2026.- II. kvartal 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektno-tehničke dokumentacije i ishođenje dozvola – Q4/2026. • Provedba javne nabave za izvođača radova – I./2027. • Izgradnja objekta – III- IV./2027. • Tehnički pregled i uporabna dozvola – I./2028. • Otvaranje hale i pokretanje koncesijskog modela za sadržaje – II./2028.

Procijenjena vrijednost	2.500.000 – 3.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Grada Bjelovara - Nacionalni programi (Ministarstvo turizma i sporta, regionalni razvoj) - EU fondovi (npr. ITU mehanizam, EFRR) - Ulaganja koncesionara u specijaliziranu opremu i sadržaj
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Revitalizacija doma HVIDR-e u Orovačkim vinogradima – tematski centar s vidikovcem

Naziv projekta	Revitalizacija doma HVIDR-e u Orovačkim vinogradima – tematski centar s vidikovcem
Cilj projekta	Cilj projekta je obnoviti i valorizirati prostor doma HVIDR-e iznad Orovačkih vinograda kroz tematsko uređenje (npr. „Kuća Bilogorskog meda“, „Kuća vinara“ ili slične lokalne identitetske teme), izgradnju ugostiteljskih terasa, vidikovca i motoričkih sadržaja na okolnoj parceli. Projektom će se stvoriti nova društveno-rekreativna i turistička točka Općine Severin.
Opis projekta	Lokacija doma HVIDR-e iznad Orovačkih vinograda ima značajan potencijal za razvoj tematskog, edukativnog i rekreativnog centra. Projekt obuhvaća: • Obnovu zgrade doma HVIDR-e (konstrukcijska sanacija, energetska obnova, opremanje prostora) • Tematizaciju objekta (npr. „Kuća Bilogorskog meda“, „Kuća vinara Bilogore“ ili druga lokalna tema) kroz interpretacijske elemente, suvenirnicu i multimedijalni sadržaj • Izgradnju ugostiteljskih terasa s pogledom na vinograde i bilogorski krajolik • Uređenje okolne parcele s motoričkim sadržajima (vježbalište, poligon za ravnotežu, edukativni elementi) • Izgradnju vidikovca uz objekt – drvena ili čelična konstrukcija s panoramskim pogledom • Postavljanje informativnih i edukativnih ploča • Promociju lokacije kao nove tematsko-turističke točke općine Severin
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Prosječna duljina boravka turista

	- Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Severin
Lokacija provedbe	Dom HVIDR-e, Orovac, Općina Severin
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2026. – 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektno-tehničke dokumentacije – 2026. • Obnova objekta i infrastrukturni radovi – 2027. • Tematizacija i unutarnje opremanje doma – 2027./2028. • Izgradnja terasa, vidikovca i uređenje vanjskog prostora – 2028. • Promotivne aktivnosti i otvorenje – kraj 2028.
Procijenjena vrijednost	650.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Općine Severin - EU fondovi za ruralni razvoj, sport, zelenu infrastrukturu - Nacionalni programi Ministarstva turizma i sporta, zaštite okoliša i regionalnog razvoja
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

Uređenje pristupne ceste do ribnjaka Selište – razvoj ribolovne i izletničke infrastrukture

Naziv projekta	Uređenje pristupne ceste do ribnjaka Selište – razvoj ribolovne i izletničke infrastrukture
Cilj projekta	Cilj projekta je osigurati kvalitetnu prometnu povezanost do sportsko-rekreacijskog ribnjaka Selište kroz uređenje postojeće pristupne ceste. Time će se povećati dostupnost lokacije za rekreativne ribolovce, turiste i izletnike, a ujedno omogućiti razvoj dodatne turističke infrastrukture i sadržaja.
Opis projekta	Ribnjak Selište (površine cca 6 ha), kojim upravlja Športsko ribolovno društvo "Slavija" Severin, funkcionalno je uređen kao sportsko-rekreativni "catch & release" ribnjak i ima veliki potencijal za razvoj ribolovnog turizma i izletničkog sadržaja. Projekt obuhvaća: • Uređenje cca 1.2 km postojeće makadamske pristupne ceste (profiliranje, podloga, završni sloj) • Ugradnju sustava za odvodnju oborinskih voda

	• Postavljanje prometne i sigurnosne signalizacije • Uređenje proširenja za parkiranje uz trasu • Pripremu terena za buduću turističku infrastrukturu (vidikovac, sanitarni čvor, info-točka) Poboljšanje pristupa omogućuje jačanje ponude ribolovnog turizma, organizaciju natjecanja i radionica, te razvoj dnevnih izleta u suradnji s lokalnim zajednicama i udrugama.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija Dostupnost atrakcija osobama s invaliditetom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Općina Severin
Lokacija provedbe	Pristupna cesta do ribnjaka Selište, Općina Severin
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	Srpanj 2027. – Veljača 2029.
Provedbeni koraci i rokovi	• Izrada projektne dokumentacije i geodetske podloge – III. 2027. • Ishođenje potrebnih dozvola i suglasnosti – IV. 2027. • Pripremni radovi i uređenje terena – II. 2028. • Uređenje prometnice i postavljanje signalizacije – III-IV. 2028. • Završna obrada, inspekcija i tehnički prijem – I. 2029.
Procijenjena vrijednost	250.000.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- Proračun Općine Severin - Program ruralnog razvoja - Nacionalni fondovi za turizam i infrastrukturu - Potpora Ministarstva regionalnog razvoja i županije
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Tehnička dokumentacija za potrebu kupnje zgrade

9. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom Bilogora-Bjelovar

Uspješna provedba Plana upravljanja destinacijom Bilogora-Bjelovar zahtijeva koordinirano djelovanje svih ključnih dionika – lokalnih i regionalnih vlasti, privatnog sektora, kulturnih i obrazovnih institucija, turističkih zajednica i civilnog društva. Cilj je uspostaviti sustav koji odgovara specifičnostima Bilogore-Bjelovara, pri čemu se vodi računa o lokalnim vrijednostima, identitetu i potrebama posjetitelja.

Plan se donosi u skladu sa Zakonom o turizmu (ZOT) te postaje obavezujući dokument nakon usvajanja od strane predstavničkog tijela. Njegova implementacija usmjerena je prema dugoročno održivom razvoju, s mogućnošću prilagodbe promjenama na tržištu i unutar zajednice.

Glavni dionici u implementaciji:

1. Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar

Koordinira cijeli proces: organizira sastanke, izrađuje smjernice, prati provedbu, izvještava i osigurava provedbu svih mjera.

2. Gradovi i općine

Osiguravaju političku podršku, usklađuju plan s lokalnim razvojnim dokumentima, pružaju infrastrukturu i financijsku podršku.

3. Privatni sektor

Ključan za razvoj ponude – smještaj, ugostiteljstvo, agencije i kulturne usluge. Njihov angažman povećava atraktivnost destinacije.

4. Kulturne i obrazovne institucije

Muzeji, kulturni centri, škole i druge ustanove razvijaju sadržaje i obrazovne programe koji obogaćuju turističku ponudu.

5. Udruge civilnog društva i manjina

Sudjeluju u očuvanju tradicije, kulture i raznolikosti destinacije, dodajući autentičnost i dubinu turističkom doživljaju.

6. Sveučilišta i stručnjaci

Donose znanje, istraživanja i inovacije te sudjeluju u edukaciji i razvoju kapaciteta lokalne zajednice.

7. Razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije

Igra ključnu ulogu u povezivanju dionika, privlačenju sredstava, razvoju projekata i savjetovanju poduzetnika i lokalne uprave.

Kako osigurati kvalitetnu provedbu:

- **Koordinacija i partnerstvo**

Redovita komunikacija i suradnja svih aktera uz poticanje javno-privatnih partnerstava.

- **Praćenje napretka**

Postavljanje mjerljivih ciljeva (npr. broj posjetitelja, novih ponuda), redovita evaluacija i prilagodba plana.

- **Financijska održivost**

Korištenje EU fondova, poticanje investicija i izrada strategije dugoročnog financiranja.

- **Edukacija i jačanje kapaciteta**

Treninzi za dionike, edukacija o održivom turizmu i potpora razvoju turističkih proizvoda.

- **Fleksibilnost**

Mogućnost prilagodbe plana u slučaju promjena u tržišnim, ekonomskim ili političkim uvjetima.

9.2. Izvješće o provedbi

Za praćenje uspješnosti Plana, ključno je redovito izvještavanje i evaluacija. Svaka planirana aktivnost mora imati jasne vremenske okvire i mjerljive pokazatelje uspjeha. U slučaju poteškoća ili potrebe za izmjenom, odgovorni dionici obavještavaju nadležno predstavničko tijelo, kako bi se pravovremeno donijele potrebne prilagodbe.

Turističko vijeće je zaduženo za dostavljanje godišnjeg izvješća o provedbi plana do 31. ožujka svake godine. Izvješće treba sadržavati:

- što je ostvareno
- s kojim izazovima se susrelo
- prijedloge za prilagodbu i daljnji razvoj

Time se osigurava da Plan ostaje živ dokument – prilagodljiv, učinkovit i u službi održivog razvoja destinacije Bilogora-Bjelovar.

Reference

Bioportal, <https://www.bioportal.hr/gis/>

Informacijski sustav za prijavu i odjavu turista, eVisitor

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Bjelovarsko-bilogorske županije, <https://www.zastita-prirode-bbz.hr/o-ustanovi/>

KOS, G., KLARIĆ, Z. i FELETAR, P. (2014). MODEL VOĐENJA CIKLOTURISTIČKIH RUTA NA PRIMJERU BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE. Podravina, 13 (26), 76-98. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131413>

Kunst, I. (2012). Razvoj turizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije: stanje, ograničenja i kako ih prevladati. Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, (6), 91-102. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/91568>

Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe Sjeverna Bilogora 2014. - 2020.

Lončar, N. i Žganjer, K. (2017). Prirodnogeografske značajke Bjelovarsko-bilogorske županije u funkciji razvoja turizma. Podravina, 16 (31), 148-162. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190708>

Marković, I. i Fuerst-Bjeliš, B. (2015). Prostorni identitet kao pokretačka snaga razvoja turizma: komparativna analiza regija Bjelovara i Čakovca. Hrvatski geografski glasnik, 77 (1), 71-88. <https://doi.org/10.21861/HGG.2015.77.01.04>

Master plan razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije

Nacionalne turističke strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma 2021. – 2027. (NN 2/2023)

Operativni plan održivog razvoja turizma za razdoblje 2024.-2033.

Operativni plan razvoja cikloturizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 2017. do 2020. godine

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027.

Plan razvoja turizma Grada Bjelovara od 2022. do 2027. godine

Plan ukupnog razvoja Općine Ivanska za razdoblje 2014. - 2020.

Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama Bjelovarsko-bilogorska županije

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije (Županijski glasnik broj 2/01, 13/04, 7/09, 6/15, 5/16 i 1/19)

Prostorni plan uređenja općine Ivanska (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije broj 10/05 i Službeni vjesnik Općine Ivanska broj 2/08, 3/11, 6/18, 10/18 i 2/21)

Prostorni plan uređenja općine Kapela (Županijski glasnik broj 6/06, Službeni glasnik Općine Kapela broj 1/14, 6/16, 3/17-pročišćeni tekst i 7/19)

Prostorni plan uređenja općine Rovišće (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije broj 24/06)

Prostorni plan uređenja Općine Šandrovac (Općinski glasnik Općine Šandrovac broj 23/05, 5/13, 4/15, 3/19)

Prostorni plan uređenja općine Velika Pisanica (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije br. 02/03, 12/06, Službeni glasnik Općine Velika Pisanica 6/13, 12/18 i 2/2020)

Prostorni plan uređenja Općine Veliko Trojstvo (Županijski glasnik broj 9/04, Službeni glasnik Općine Veliko Trojstvo broj 3/11, 6/13 i 1/17)

Prostorni plan uređenja Općine Zrinski Topolovac (Županijski glasnik broj 10/07, Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 1/17 i Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 8/22)

Prostorni plana uređenja Općine Nova Rača (Županijski glasnik broj 20/09, 4/14, 5/15 i 1/21)

Provedbeni plan općine Kapela

Provedbeni program Općine Rovišće za razdoblje 2021. – 2025. godine

Provedbeni program općine Velika Pisanica za razdoblje 2021. - 2025. godine

Razvojni dokumenti na općinskim razinama koji razmatraju razvoj turizma na predmetnom području za naredni period su:

Registar kulturnih dobara RH, <https://registar.kulturnadobra.hr/>

Strategija pametnog razvoja Općine Velika Pisanica (2024.- 2034.)

Strategija Prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017)

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (NN 2/2023) i Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021. – 2027.

Strategija razvoja Općine Kapela 2018. - 2027.

Strategija razvoja Općine Severin za razdoblje 2016. - 2020.

Strategija razvoja Općine Velika Trnovitica za razdoblje 2019-2027.

Strategija razvoja Općine Zrinski Topolovac za razdoblje 2014. - 2020.

Strategija razvoja većeg urbanog područja Bjelovar za financijsko razdoblje 2021. – 2027.

Strategija turističkog razvoja destinacije na području Turističke zajednice Bilogora–Bjelovar

Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Šandrovac 2015. - 2019.

Strateški razvojni plan Rovišće 2015. – 2020.

Strateški razvojni program Općine Kapela (2015. – 2020.)

Strateški razvojni program Općine Nova Rača